

Mirod. O.
~~EX 45~~

311.268

1863.

M.rod. O.

~~71/5~~
3

311.268

MAGY. AKADEMIÁ
KÖNYVTÁRA

Gróf Lázár Mórné

a maros-vásárhelyi nőegylet elnöke.

MAGYAR
NŐK ÉVKÖNYVE

HARMADIK ÉVFOLYAM

1863.

SZERKESZTI ÉS KIADJA

EMILIA.

NYOMATOTT ENGEL és MANDELLONÁL.

MAGYAR

NÖK ÉVKÖNYVE

HARMADIK ÉVFOLYAM

MAGY. AKADEMIÁ
KÖNYVTÁRA

358/9/6

NYELVTUDOMÁNYI INTÉZET

EMILIA

NYELVTUDOMÁNYI INTÉZET

Bohus Szőgyéni Antónia,

a nemeslelkű honleánynak,

Emilia.

Januarius.

Hó- és hetinap	Katholikus és protestans naptár	Ó görög-orosz naptár	Izrael-naptára	
1 Csöt.	Uj év kts kar.	Uj év	20 D. 1862 Ign.	10 Teb. 5622
2 Pént.	Makár. Abel	Abel Béla	21 Juliánna	11 Böjt. J. o.
3 Szomb.	Genovéva szűz	Dániel	22 Anastasia	12 15 Sabb,
4 Vasárn.	D. Titus püsp.	D Izabella	23 F. 4 Ad. 40 v.	13
5 Hétfő.	Telesfor	Simon	24 Eugenia K.	14
6 Kedd	(Viz ker. 3 kir.)	Vizkereszt.	25 N. Kar.	15 Tekufa
7 Szerda	Nikétás	Arisztid	26 B. A. elj.	16
8 Csöt.	Szörén	Erhard	27 István v.	17
9 Pént.	Julián	Erős. Eröske	28 2000 vért.	18
10 Szomb.	Agaton	Remete Pál	29 Aprószent	19 16 Sabb
11 Vasárn.	D 1 Ep. Hygén	D IV. u Matild	30 F. Anázsia	20
12 Hétfő	Ernestina	Ernő Ernest	31 Melánia	21
13 Kedd	Hilarius	Vidor Vidorka	1 Jan. 1863	22
14 Szerd.	Bódog Felix	Bódog (Felix)	2 Silvester	23
15 Csöt.	Habakuk	Móricz	3 Malak	24
16 Pént.	Márcella	Géza	4 70 tanítv.	25
17 Szomb.	R. Antal	Antal	5 Tbeoph.	26 17 Sabb
18 Vasárn.	E 2 Ep. Jéz. sz.	D 2 V. u. Pir,	6 F. Epiph.	27
19 Hétfő	Márius	Sára	7 Ker. János	28
20 Kedd	Fábian és Seb.	Fáb. és Seb.	8 György D.	29
21 Szerd.	Ágnes szűz	Ágnes Neszi	9 Polieuct.	1 Seb.R.Ch.
22 Csöt.	Vincze vért.	Vanda	10 N. Gergely	2
23 Pént.	B. Asz. eljegyz.	Emerencia	11 Theodóz	3
24 Szom.	Timot	Surán	19 Tarcián	4 18 Sabb
25 Vasárn.	D 3 Ep Pál for.	D 3 V. u. Pálf.	13 F. I Hrmyl.	5
26 Hétfő	Polykárp	Debora	14 Sinai sz. at.	6
27 Kedd	Aranysz. János	Sámson	15 Theb. Pál	7
28 Szerd.	Nagy Károly	Nagy Károly	19 Vas sz. Pét.	8
29 Csöt.	Szal. Ferencz	Mártonka	17 Antal	9
30 Pént.	Adelgunda	Adél	18 Atan és Cir.	10
31 Szomb.	Nol Péter	Virgil (Gili)	19 Makar	11 19 Sabb

Februarius.

1 Vasárn.	D. Sept. Ignác.	D. Sept. Br.	20 Jan. F. Tr.	12
2 Hétfő	Gy. sz. B. A.	Radó	21 Maximin	13
3 Kedd	Balázs p.	Balázs	22 Tim.	14
4 Szerda	Fruzsina	Veronika	22 Kelemen	15
5 Csüt.	Ágota	Lehel Lehelk	24 Xenia	16
6 Pént.	Dorottya	Dorottya	25 Gergely	17
7 Szomb	Romuald apát	Rikárd	26 Xenophon	18 20 Sabb
8 Vasárn.	D. Sexag. M. Ján.	D. Sexs. Sal.	27 F. Sept.	19
9 Hétfő	Rajná	Apollonia	28 Aranyz. J.	20
10 Kedd	Scholast.	Árpád	29 Ignác v.	21
11 Szerda	Eufrozina	Dezső	30 3 püspök	22
12 Csüt.	Eulália	Lidia	31 Cyrus, Ján.	23
13 Pént.	Jordán, Katalin	Kásztor	1 Február	24
14 Szomb.	Bálint, Máro	Bálint	2 Gy. Sz. B.	25 21 Sabb
15 Vasárn.	D. Quinq. F. v.	D. Qu. Georg.	3 F. Sexs M. S.	25
16 Hétfő	Juliánna	Juliánna	4 Izidor	27
17 Kedd	Sabina, Konst.	Konstantin	5 Agotha	28
18 Szerda	Simon, Konkordia	Flávián	6 Vukol	29
19 Csüt.	Konrád	Zsuzsánna	7 Parthen	30
20 Péntek	Eleuter	Ruben	8 Str. Tódor	1 Adar
21 Szomb.	Eleonóra, Szofó.	Eleonora	9 Nicephor	2 22 Sabb
22 Vasárn.	D 1 Quad. Ü. Pét.	D. Inv. Gerz.	10 F. Q. S. N. k.	3
23 Hétfő	Romána, Lázár.	Szírén	11 Vazul	4
24 Kedd	Mátyás	Etelbert	12 Meliti	5
25 Szerda	† Kántor Valb.	Taráz	13 Mart.)	6
26 Csüt.	Sándor Nesztor	Gyöző, Victor	14 Aux.)	7
27 Pént.	† Leander Marc.	Leander	15 Onesim.	8
28 Szomb.	† Román, Renat	Osvát	16 Paphilius	9 23 Sabb

Marezius.

Hónap és hetinap	Katholikus és protestans naptár	O görög-orosz naptár	Izrael-naptára
1 Vasár.	D. 2. Rem. Alb.	D. Rem. Alb.	17 F. 1 Bűj.
2 Hétfő	Szimplicius	Jámbor	18 Leo pápa
3 Kedd	Kamilla, Gunda	Gunda, Kunig.	19 Archippus
4 Szerda	Adrián	Kázmér	20 Kánt. Leo pápa
5 Csüt.	Adorján	Jenő, Eugen	21 Thimoth.
6 Péntek	Frigyes	Frigyes, Fridr.	22 Eugenia
7 Szomb.	Aquin, Tamás	Felicián	23 Policarp
8 Vasár.	D. 3. Oculi Filem.	D. Oc. Zoltán	24 F. 2 B. J.
9 Hétfő	Ciril, Cyrus	Franciska	25 Tarasius
10 Kedd	Henrika	Etel	26 Porphy
11 Szerda	Kosztá	Rozina	27 Dekapol
12 Csüt.	Gergely	Órke	28 Vasziúie
13 Péntek	Eufrazia	Zinka	1 Marczius
14 Szomb.	Zahariás	Matild	2 Theodót
15 Vasár.	D. 4. Laet. Long	D. Laet. Krist.	3 F. 3 B. Eutr.
16 Hétfő	Heribert	Fodor, Fridol.	4 Gerasimus
17 Kedd	Gertrud szüz	Riza	5 Konon
18 Szerda	Sándor, Ede	Sándor	6 42 vértanu
19 Csüt.	Józefa, Józsa	József	7 Vazul vértanu
20 Péntek	Joachim	Budamér	8 Theophil
21 Szomb.	Benedek	Zombor	9 40 vértanu
22 Vasár.	D. 5. Judica Lea.	D. Jud. Oct.	10 F. 4 B. Q.
23 Hétfő	Otto	Tirza	11 Sophronis
24 Kedd	Gabriella	Gábor	12 Theophan
25 Szerda	Gy. olt. B. A.	Gy. olt. B. A.	13 Nicephor
26 Csüt.	Emmanuel	Manó	14 Benedek
27 Péntek	Rupert	Rupert Alm.	15 Agapius
28 Szomb.	Szixtus	Guntrán	16 Sabinus v.
29 Vasár.	D. 6. Vir. v. Aug.	D. Vir. Jón.	17 F. 5 b. Elek
30 Hétfő	Angelika	Amadé	18 Cyrillus
31 Kedd	Bénjamin	Vilma	19 Chrysanth.

Aprilis.

1 Szerda	Hugo püsp.	Edömér	20 Sz. aty. meg.	12 Nisan
2 Csüt.	Paul Ferencz	Rosamunda	21 Jakab püsp.	13
3 Péntek	Rikárd	Heliodor	22 Vazul vért.	14 Hus. e. e.
4 Szomb.	Ambrus	Izidor, Izidora	23 Nikon	15 28 Sabb.
5 Vasár.	D. Husvét vasárnap	D. Husvét vasárnap	24 F. 6 B. V. V.	16
6 Hétfő	Husvét hétfő	Husvét hétfő	25 G. o. B. A.	17
7 Kedd	Hermína	Ármin, Áron	26 Gábor	13 Tek. hét napjai
8 Szerda	Dénes püsp.	Dénes	27 Matrona	19
9 Csüt.	Demeter	Nesztor	28 Hiláron	20
10 Péntek	Ezékiel p.	Pető	20 N. Pént	21 H. v. 7 ün.
11 Szomb.	Leona	Izsák	30 Clim., Ján.	22 H. 8 29 Sb.
12 Vasár.	D. 1 Quas. Gyula	D Qu. Gyula	31 F. Husvét Vasárnap	23
13 Hétfő	Jusztin	Ida	1 Husvét Hétfő	24
14 Kedd	Tiborc	Ilka	2 Titus	25
15 Szerda	Olimpia	Neszte, Káriz	3 Nikitas	26
16 Csüt.	Lidvina	Áron	4 Józ. Gyór.	27
17 Péntek	Rudolf	Rezsó	5 Tódor, Ag.	28
18 Szomb.	Flóris	Ede, Eduard	6 Eutyclus	29 30 Sabb.
19 Vasár.	D. 2 Emma	D. Miseric	7 F. 1 Quas. G.	20 Rosch.Ch
20 Hétfő	Szulpic	Szilárdka	8 Tamás	1 Ijar
21 Kedd	Kund	Ensel, Ansel	9 Eupsychi	2
22 Szerda	Cajus	Szóter	10 Terentius	3
23 Csüt.	Adalbert	Béla	11 Antipás	4
24 Péntek	György	György	12 Vazul püsp.	5
25 Szomb.	Márkus	Márk	13 Ártemon	6 31 Sabb.
26 Vasár.	D 3 Jubil. Kilit	D. Jub. Ervin	14 F. 2 Mis.	7
27 Hétfő	Peregrinus	Zita, Anaszt.	15 Aristarchus	8
28 Kedd	Vital	Valéria, Valli	16 Agapia	9
29 Szerda	Péter vért.	Szibilla	17 Simeon	10
30 Csüt.	Szien, Katalin	Józsua	18 János vért.	11

Május.

Hónap és hetinap	Katholikus és protestans naptár	Ó görög-oros naptár	Izrael-naptára	
1 Péntek	Fülöp és Jakab	Fülöp, Filep	19 P. János	12 Ijar
2 Szomb.	Anatház	Zsigmond	20 Tr. Tódor	13 32 Sabb.
3 Vasárn.	D. 4 Cant. Ker f.	D. Cant. Juvnl.	21 F. Jubil. J.	14
4 Hétfő	Flórián vért.	Mónika	22 S. Tódor	15
5 Kedd	Gothárd	Kocsord	23 S. György	16
6 Szerda	Benédicta	Bence, Detrik	24 Vízszent.	17
7 Csót.	Szaniszló	Gizella, Giza	25 Márk Év.	18 Lag. Om.
8 Péntek	Mihály jelenése	Iza	26 Vazul vért.	19
9 Szomb.	Ezsó, Jób	Ezsaiás, Izaj.	27 Simon vért.	20 33 Sabb.
10 Vasárn.	D. 5 Rób. Anton	D. Rog. Gord.	28 F. Cant.	21
11 Hétfő	Aszpázia) Pongrác) ker. napok	Beatrix	29 Cyz. 9 vért.	22
12 Kedd		Jolán	30 Jakab	23
13 Szerda	Szervác) ker. napok	Csongor	1 Máj Jerem.	24
14 Csót.	Áldozó csöt. Bonif.	Ald. csöt. Kereszt.	2 Athanasius	25
15 Pént.	Sübor	Zsófia	3 Timót	26
16 Szomb.	Nep. János	Csatár	4 Pelagia	27 24 Sabb.
17 Vasárn.	D. 6 Exaudi Übld.	D. Ex. Bojta	5 F. Rog. Iréne	28
18 Hétfő	Teodóz	Liborc	6 Job	29
19 Kedd	Ivó	Taksony	7 Akadius	1 Siv.R.Ch.
20 Szerda	Bernárd	Anasztáz	8 Theol. Ján.	2
21 Csót.	Valentin	Szilárd	9 Ald. Csöt. Isai.	3
22 Péntek	Helena	Ilona	10 Zel Simon	4
23 Szomb.	Dezső püsp.	Dezsér	11 Mókius	5 35 Sabb.
24 Vasárn.	D. Pünkösöd vasárn.	D. Pünkösöd vas.	12 F. Ex. Epi.	6
25 Hétfő	Pünkösöd hétfő Orbán	Pünkösöd hétfő Orb.	13 Clyceria	7 Hetti ünn.
26 Kedd	Ágoston	Ágoston	14 Isidor	8 — 2 ünn.
27 Szerda	† Kant. P. Magd.	Béda	15 Pachomius	0
28 Csót.	Lucian	Emil	16 Tódor vért.	10
29 Péntek	Maximin	Dalma	17 Andronik.	11
30 Szomb.	Ferdinánd	Nándor	18 Theodotus.	12
31 Vasárn.	Sz. Háromság	D. Sz. Háromság Vas.	19 Pünkösöd Vasárnap	13 36 Sabb.

Junius.

1 Hétfő	Gracian	Fortunata	20 Pünkösöd hétfő	14 Szivan.
2 Kedd	Pázmán, Rázm.	Erazmus	21 Konst. H.	15
3 Szerda	Klotild	Olivia, Livia	22 Kant. Basil.	16
4 Csót.	Urnajja Kvirin	Karpát	23 Mihály	17
5 Péntek	Bonifác	Turzó	24 Ján. f. f.	18
6 Szomb.	Norbert	Benigna	25 Carpus ap.	19 37 Sabb
7 Vasárn.	D. 2 P. u. Rob. ap.	D. 1 Sz. H. u. L.	26 26 F. 1 Mind.	20
8 Hétfő	Medárd	Botond	27 Pét. böjt k.	21
9 Kedd	Adelheid	Kolumb	28 Niketas	22
10 Szerda	Margit kir.	Margit	29 Theodosia	23
11 Csót.	Barnabás	Gérárd	30 Izsák	24
12 Péntek	Krescentia	Bazilides	31 Hermias	25
13 Szomb.	Pád. Antal	Malvin	1 Junius	26 38 Sabb
14 Vasárn.	D. 3 P. u. Vazul	D. 2 Sz. H. u.	2 F. 2 Nikep.	27
15 Hétfő	Vid	Zalán	3 Lucilianus	28
16 Kedd	Jusztina, Tinka	Lutgárd	4 Mitroph.	29
17 Szerda	Adolf, Rajn.	Völkmar	5 Dorotheus	30
18 Csót.	Marczel	Elemér	6 Bessarion	1 Tam.R.Ch
19 Péntek	Kamil	Gyárfás	7 Theodot	2
20 Szomb.	Silvér	Levente	8 Theodor	3 39 Sabb
21 Vasárn.	D. 4 P. u. Alajos	D. 3 Sz. H. u. R.	9 F. 3 Alex	4
22 Hétfő	Paulin	Ákos	10 Thimoth.	5
23 Kedd	Szidónia	Szidonka	11 Bert., Barn.	6
24 Szerda	Ker. János	Iván	12 Onuphrius	7
25 Csót.	Prosper	Iduna	13 Aquilinia	8
26 Péntek	János és Pál	Jeremiás	14 Elizeus pr.	9
27 Szomb.	László kir.	László	15 Amos pr.	10 40 Sabb.
28 Vasárn.	D. 5 P. u. Irén	D. 4 Sz. h. u.	16 F. 4 Tych.	11
29 Hétfő	Péter és Pál	Péter és Pál	17 Manuel	12
30 Kedd	Pál emléke	Luczia	18 Leontinus	3

Julius.

Hónap és hetinap	Katholikus és protestans naptár	O görög-orsz naptár	Izrael-naptára
1 Szerda	Tivadar, Tódor	Tibold	19 Jun. Júda
2 Csöt.	Sarl. B. A.	Ottó	20 Method.
3 Péntek	Heliodora	Kornél	21 Julián
4 Szomb.	Ulrik, Udalrik	Berta	22 Euzéb
5 Vasárn.	D. 6 P. u. Viln.	D. 5 Sz. H. u.	23 F. 5. Agrip.
6 Hétfő	Izaiás prof.	Zelmira	24 Ker. sz. János
7 Kedd	Vilibald, Villike	Eszter	25 Febronia
8 Szerda	Gillyén	Kilián	26 Thess., Dávid
9 Csöt.	Bereczk	Luiza	27 Péter bó. v.
10 Péntek	Amália	Izra	28 Czyrus
11 Szomb.	Pius p.	Bátor	29 Péter Pál
22 Vasárn.	D. 7 P. u. Henrik	D. 6 Sz. H. u. N.	30 F. 6 12 ap.
13 Hétfő	Margit sz.	Eugén	1 Cosm.
14 Kedd	Bonaventura	Karolina	2 Sar. B. A.
15 Szerda	Apost. osztlása	Örs	3 Hyacinth.
16 Csöt.	Zoroard	Rúth	4 András
17 Péntek	Jázon	Elek	5 Athanasius
18 Szomb.	Arnold, Arnolf	Emilian	6 Sziszoi
19 Vasárn.	D. 8 P. u. Paul	D. 7 Sz. H. u.	7 F. 7 Tamás
20 Hétfő	Illés, Illyés	Makrina	8 Prokob
21 Kedd	Dániel	Dániel	9 Ponkrác
22 Szerda	Mária Magd.	Magdolna	10 45 vértan.
23 Csöt.	Libori	Bertold	11 Euphemia
24 Péntek	Krisztina	Krisztina, Tini	12 Proklus
25 Szomb.	Jakab ap.	Jakab	13 Gábor árk.
26 Vasárn.	D. 9 P. u. Anna sz.	D. 8. Sz. H. u. A.	14 F. 8 Aquila
27 Hétfő	Pentele	Lilla	15 Kerikus
28 Kedd	Incze pápa	Sámson	16 Athenogn.
29 Szerda	Márta	Dina	17 Marina
30 Csöt.	Abdon	Julitta	18 Jácint
31 Péntek	Lojolai Ignác	Oszkár	19 Makrina
			15 Kis öröm.

Augusztus.

1 Szomb.	Vasas sz. Péter	Péter	20 Julius Illés	16 Ab 45 Sb.
2 Vasárn.	D. 10 P. u. Porc.	D. 9. Sz. H. u.	21 F. 9. Sim.	17
3 Hétfő	Elizár	Laura, Lóra	22 Már. Magd.	18
4 Kedd	Domokos	Domokos	23 Trophim	19
5 Szerda	Afra	Osvald	24 Krisztina	20
6 Csöt.	Ur sz. változ.	Karácson	25 Anna	21
7 Péntek	Kajetán	Ulrika	26 Hermol.	22
8 Szomb.	Czirjék, (Ciriák)	Klarissza	28 Pantaleon	23 46 Sabb.
9 Vasárn.	D. 11 P. u. Rom.	D. 10 Sz. H. u.	28 F. 10 Proc.	24
10 Hétfő	Lőrincz	Lőrincz	29 Kallinikus	25
11 Kedd	Zsuzsánna	Olga	30 Szilas	26
12 Szerda	Hilára	Klára	31 Eudocim	27
13 Csöt.	Ipoly	Kasszián	1 Aug. B. A.	28
14 Péntek	Szilás	Özséb, Euseb.	2 István	29
15 Szomb.	B. A. Menyb.	N. B. A. Előd	3 Izsák	30 47 Sabb.
16 Vasárn.	D. 12 P. u. Rókus	D. 11. Sá. H. u.	4 F. 11 Ef. 7 a.	1 Elul
17 Hétfő	Bertrám, Liberat	August	5 Eusignius	2
18 Kedd	Ilona csász.	Ilona (Ilka)	6 Ur szin. v.	3
19 Szerda	Szébbald	Arthur	7 Dometius	4
20 Csöt.	István Király	István király	8 Emilian	5
21 Péntek	Fidélia	Bernát	9 Mátyás ap.	6
22 Szomb.	Filibert	Alfonz	10 Lőrincz	7 48 Sabb.
23 Vasárn.	D. 13 P. u. B. Fül.	D. 12 Sz. H. u.	11 F. 12 Eupl.	8
24 Hétfő	Bertalan	Bertalan	12 Photitus	9
25 Kedd	Lajos	Lajos	13 Maxim.	10
26 Szerda	Samu, Soma	Sámuel	14 Mikeás	11
27 Csöt.	Kalazanczi József	Gebhard	15 B. A. m.	12
28 Péntek	Agoston püsp.	Gusztáv	16 Kép levét.	13
29 Szomb.	K. János fejtétel.	K. János	17 Miron	14 49 Sabb.
30 Vasárn.	D. 14 P. u. Öran.	D. 13 Sz. H. u.	18 F. 13 Flór.	16
31 Hétfő	Rajmond	Paulin	19 András	16

September.

Hónap és hetinap	Katholikus és protestans naptár		O görög-orosznaptár	Izrael-naptára
1 Kedd	Egyed, Verona	Egyed	20 Sámuel pr.	17 Elul
2 Szerda	Efraim	Efra	21 Thadé	18
3 Csöt.	Mansvét	Abelson	22 Agathon.	19
4 Péntek	Rozália	Mózes	23 Lupusv.	20
5 Szomb.	Victorin	Natán	24 Eutichius	21 50 Sabb.
6 Vasárn.	D. 15 P. u. Zak.	D. 14 Sz. H. u.	25 F. 14 Bert.	22
7 Hétfő	Regina sz.	Regina	26 Adrian	23
8 Kedd	Kisasszony	Marina	27 Poimen	24
9 Szerda	Gorgo, Gorgon	Adumár	28 Mózes	25
10 Csöt.	Pulkéria	Jodók	29 Jan. Föv.	26
11 Péntek	Jacint	Zerna	30 Alexander	27
12 Szomb.	Guidó	Tóbiás	31 Bold. A.	28 51 Sabb.
13 Vasárn.	D. 16 Már. n. n.	D. 15 Sz. H. u.	1 F. 15 Styl.	29 Ujév el.e.
14 Hétfő	Keresztfelmag.	Anyos	2 Mamas	1 I T. 5624
15 Kedd	Nikodém	Hildegard	3 Anthonius	2 Uj év 2 u.
16 Szerda	Eufémia	Ludmilla	4 Mózes pr.	3 Ged. böjt
17 Csöt.	Ludevika	Lambert	5 Zakariás	4
18 Péntek	Szigfrid	Iren	6 Eudoxia	5
19 Szomb.	Januar	Ticián	7 Szozon	6 I Sabb
20 Vasárn.	D. 17 P. u. Eust.	D. 16 Sz. H. u.	8 Kisassz.	7
21 Hétfő	Máté	Máté	9 Joák. Anna	8
22 Kedd	Timúr	Mór (Maurus)	10 Monodora	9
23 Szerda	Polixena	Tekla	11 Theodora	10 Eng. ün.
24 Csöt.	Gellért p.	Gellért	12 Antonom	11
25 Péntek	Kleofás	Boris, Boriska	13 Kornél v.	12
26 Szomb.	Cziprián	Nilus	14 † felemel.	13 2 Sabb.
27 Vasárn.	D. 18 P. u. Kozm.	D. 17 Sz. H. u.	15 F. 17 Nikit.	14 Sátor. ün.
28 Hétfő	Vencel	Salamon	16 Euphemia	15 Sátor ünn.
29 Kedd	Mihály főangyal	Mihály	17 Zsófia	16 — 2 ünn.
30 Szerda	Hieron	Jeromos	18 Kánt. Eum.	17 3 Sabb.

October.

1 Csöt.	Remigius	Aladár, Réma	19 Trophimus	18 Tischri
2 Péntek	Theophil	Honor	20 Eustachus	19
3 Szomb.	Légárd	Jéra	21 Kodratus	20 3 Sabb. S. ü. n.
4 Vasárn.	D. 19 P. u. Olo. ü.	D. 18 Sz. H. u.	22 F. 18 Phok.	21 NagyHos.
5 Hétfő	Placidusz	Flavia	23 János fejev.	22 Sat. ü. 8 ü.
6 Kedd	Bruno	Friderika	24 Thekla	23 Törv. ör.
7 Szerda	Gerold	Etelka	25 Euph.	24 Tekufa
8 Csöt.	Pelagia	Döme	26 János e.	25
9 Péntek	Dénes p. (Dienes)	Dénes	27 Kallist rat.	26
10 Szomb.	Filoméla	Gedeon	28 Chariton	27 4 Sabb.
11 Vasárn.	D. 20 P. u. Burk.	D. 19 Sz. H. u.	29 F. 19 Luk.	28
12 Hétfő	Miksa püsp.	Miksa	30 Gergely v.	29
13 Kedd	Kálmán	Ödön	1 October	30
14 Szerda	Kallist	Bozó	2 Cypr.	1 Marches.
15 Csöt.	Terézia sz.	Teréz, Terka	3 Areop. D.	2
16 Péntek	Gállus	Gál	4 Hieroth.	3
17 Szomb.	Hedvig	Florent, Héró	5 Karithina	4 5 Sabb.
18 Vasárn.	D. 21 P. u. Ás. b.	D. 20 Sz. H. u.	6 F. 20 Tam.	5
19 Hétfő	Ferdinand	Ptolomeus	7 Sergius	6
20 Kedd	Vendel hitv.	Ellák	8 Palagia	7
21 Szerda	Órsolya, Orsa	Órsolya, Orsa	9 Jakab	8
22 Csöt.	Kordula	Hilár	10 Eulamp.	9
23 Péntek	Kapitszrán János	Szevér	11 Fülöp	10
24 Szomb.	Ráfael főangyal	Ráfaéla	12 Probus	11 6 Sabb.
25 Vasárn.	D. 22 P. u. Kris.	D. 21 Sz. H. u.	13 F. 21 Karp.	12
26 Hétfő	Dömötör vért.	Dömötör	14 Paraseev.	13
27 Kedd	Szabina szüz	Zobor	15 Lucianus	14
28 Szerda	Simon és Juda	Simon, Juda	16 Longinus	15
29 Csöt.	Zenób.	Nárczis	17 Hoseás pr.	16
30 Péntek	Klaudius	Kolos, Szalók	18 Lukács	17
31 Szomb.	Farkas püsp.	Reform. ünn.	19 Jél prof.	18 7 Sabb.

November.

Hónap és hetinap	Katholikus és protestans naptár	O görög-orsz naptár	Izrael-naptára	
1 Vasárn.	V. D. 23 P. u. M.	D. 22 Sz. H. u.	20 F. 22 Art.	19 Marchesw
2 Hétfő	Halottak emléke	Béla	21 Hilarion	20
3 Kedd	Hubert, Tófor	Szilviasz	22 Acerbius	21
4 Szerda	Borrom. Károly	Linda	23 Jakab ap.	22
5 Csüt.	Imre h.	Blandina	24 Arethas	23
6 Péntek	Lénárd	Tóbiás	25 Marczján	24
7 Szomb.	Malakiás	Adolf	26 Dömötör	25 8 Sabb.
8 Vasárn.	D. 24 P. u. Godof.	D. 23 Sz. H. u.	27 F. 23 Nest.	26
9 Hétfő	Teodora	Tihamér	28 Terentius	27
10 Kedd	Avellini András	Luther Márton	29 Anastásia	28
11 Szerda	Márton p.	Florentina	30 Zenóbia	29
12 Csüt.	Aurél	Melinda	31 Stachius	1 Kislew
13 Péntek	Arkádus	Szeráfine	1 November	2
14 Szomb.	Szeréna	Kegyelke	2 Acutinus	3 9 Sabb.
15 Vasárn.	D. 25 P. u. Leop.	D. 24 Sz. H. u.	3 F. 24 Akp.	4
16 Hétfő	Homér, Edmund	Otmár	4 Joannicius	5
17 Kedd	Gerő	Anián, Anica	5 Gálaktion	6
18 Szerda	Hilda, Odó	Jenő (Eugen)	6 Pál püsp.	7
19 Csüt.	Erzsébet Pöszke	Eliz, Erzse	7 33 vértan.	8
20 Péntek	V. Bódog	Lolla	8 Mihály	9
21 Szomb.	B. A. beavat	Olivér	9 Onesiph.	10 10 Sabb
22 Vasárn.	D. 26 P. u. Cicella	D. 25 Sz. H. u.	10 F. 25 Éra.	11
23 Hétfő	Kelemen p.	Kelemen	11 Menas	12
24 Kedd	Emilia	Flóra	12 El. János	13
25 Szerda	Katalin	Kata	13 Ar. J.	14
26 Csüt.	Konrád	Zaránd	14 Fülöp a.	15
27 Péntek	Virgil	Lotár	15 Kará. bö k.	16
28 Szomb.	Szosztén	Günter	16 Filemon	17 11 Sabb.
29 Vasárn.	D. 1 Adv. Noe	D. 1 Advent.	17 F. 26 Ger.	18
30 Hétfő	András	András	18 Plac., Rom.	19

December.

1 Kedd	Kandit	Natalia	19 Abdias	20 Kislew
2 Szerda	Aurélia	Aranka	20 Gergely	21
3 Csüt.	Xaver Ferencz	Atala	21 B. A. b.	22
4 Péntek	Borbála, Borcsa	Melánia	22 Philemon	23
5 Szomb.	Sabbás ap.	Abigél	23 Amphil.	24 12 Sabb
6 Vasárn.	D. 2 Advent.	D. 2 Advent	24 F. 27 Kel.	25
7 Hétfő	Ambrus püsp.	Ambrus	25 Katalin	26
8 Kedd	B. assz. fogaut.	Viola	26 Alpius	27
9 Szerda	Leokádia	Caesar	27 P. Jakab	28
10 Csüt.	Judit, Eulália	Judith, (Juci)	28 István r.	29
11 Péntek	Damáz	Fulvia	29 Paramon	30 Ros Chod
12 Szomb.	Hermogen	Otilia	30 András	1 Teb. 13S.
13 Vasárn.	D. 3 Advent	D. 3 Advent	1 1 Advent.	2
14 Hétfő	Nikáz	Atilla	2 Habakuk	3
15 Kedd	Ireneus	Pompejus	3 Sophoniás	4
16 Szerda	Albina	Réka	4 Borbála	5
17 Csüt.	Flórián	Lázár	5 Sabbás ap.	6
18 Péntek	Rufus	Achil	6 Miklós	7
19 Szomb.	Néméz, Nemesius	Móra	7 Ambrosius	8 14 Sabb.
20 Vasárn.	D. 4 Advent	D. 4 Advent	8 F. 2 Advent	9
21 Hétfő	Zeno	Tamás	9 B. A. fog.	10 B. Jær. o.
22 Kedd	Beata	Kúpa, (Kopp)	10 Menas	11
23 Szerda	Dagobert	Viktória	11 Dániel	12
24 Csüt.	Ádám és Éva	Ádám, Éva	12 Spiridion	13
25 Péntek	N. Karácson	N. Karácson	13 Auxentius	14
26 Szomb.	István vért.	István	14 Thyrsus	15 15 Sabb.
27 Vasárn.	D. János év.	D. János	15 F. 3 Adv.	16
28 Hétfő	Apró szentek	Opos, Apor	16 Haggeus	17
29 Kedd	Tamás pk. vért.	Zerém	17 Dániel	18
30 Szerda	Amon	Dávid	18 Kánt. Seb.	19
31 Csüt.	Szilveszter	Szilv. Hadur	19 Bonifác	20

A magyar hölgyekhez.

Dömjén Ferencz

Hátrahagyott irományaiból.

A hölgy a természet legszebb gondolatja.
Minden inger, ígézet, báj és vonzerő, mely
a teremtés szebb czikkeiben egyenként létezik:
a hölgyben öszpontosul.

K u t h y.

A véletlen kedves szerencse juttatott e becses kézírathoz, mely noha mint látszik, nincs egészen bevégezve; de mint töredék is eléggé, sőt nagyon is érdekes arra nézve, hogy egy hosszú tapasztalás és sok tanulmány gyümölcseül adassék át a női olvasó világnak annál inkább, mivel irodalmunk épen nem bővelkedik nőnevelési magasabb és gyakorlati irányu munkákban.

Ez nem neveléstani elmélet, de mint néhány irányeszme a világba kilépő lányok számára, annyira gyakorlati és tartalmas, hogy figyelmet érdemel nem csak az átolvasásra, hanem egyenesen tanulmányul és vezérelvül.

* * *

Kedves leányom!

Korán dult a balsors életutadon, mert édes anyádat korán vivé el a kérlelhetlen halál. Alig, vagy talán föl sem tudtad fogni akkor veszteségünket, mint majd látni fogod napról-napra; mert a jó anyát senki más nem pótolhatja e földön, kivált midőn még arra valakinek mint növendéknek, mint gyermeknek van szüksége; mert önmagához hasonlóknak csak az anya tudja növelni, mintegy teremteni az ő leányát.

Könyvedet hullattál a hideg hamvaiban is áldottra, mintegy fölébreszteni akarván az örök álmra szenderültet; de veszteségedért a jobb hit reményében veled lesz az ő szelleme.

Oh! ha tanításaiban részesülhetnél volna, ha láthatád erénnyel gazdag életét! Az egyszerű sírhalom, mely alatt a legnemesebb szívek egyike hamvad el: szent érzelmek gazdag oltára, és előtted egyik szent hely lenne az, a minthogy hiszem is, hogy az lesz, mivel te mint már látom, örökölted tőle a gyermeki kegyeletet, mely oly sokszor vezet sírjához. Légy is kegyeletes, mert a kegyelet olyan az életben, mint a lélek-nél az emlékezés, mint kertben vagy réten a nefelejcs virág.

Kedves jó leányom! ehhez még a te sorsod kétszer szerencsétlen; mert mikorra e sorokat olvasni és érteni tudod: akkorra már én is hant alatt nyugszom, az egyetlen, ki lépteidet vezérelhetné az életben, hogy elérhesd a boldogság tanyáját.

Sok borus órát hozott már nekem e gondolat, hogy mily boldogtalan lehetsz, ha a gondviselés elszólit mellőled, mint az a számtalan leány, ki vagy egyedül marad, vagy rossz kezek közé jut; mert „Az ifju kebelben egy gondatlanságból eredt baleset által gyakran oly mag fogamzik, mely késő korának terem elsenyvesztő méreg-gyümölcsöt.“ (Czakó Zsigmond).

Jól ismerem az embereket; ismerem csalárdságukat, hidegségeket, az emberi szeretet és barátság iránt, ezekkel pedig csekély figyelmeket, melyet a gyámoltalanra fordítanak. Kevés embert találsz, ki kész volna segíteni, ha csak gyönyörűsége, hiusága, haszna, vagy általában érdeke nem ösztönzi.

Azért boldogságodat forrón óhajtó érzelmeim ime arra birtak, hogy életnézeteimet, tapasztalásaimat, elveimet számodra írásba foglaljam, és ha már nem élnék is, így szellemileg legyek utmutatód az életben. Ha még néhány évet enged érni Istenem, tökéletesebbé írom körül ezt; ha pedig véletlenül magadra hagylak, e hiányos alakban is fogadd el, mint szeretetem utolsó zálogát.

Ha minden egyébről is elfeledkeznél mostani napjaidból, arról nem hiszem, hogy meg ne emlékeznél, mily gyöngéden szerettelek; ez emlékezet pedig arra fog bírni, hogy elmondandó tanácsaimat komoly figyelemre méltasd és tanulmányozd. Mit annyival inkább óhajtok, mivel ezek boldogult jó anyád életével és gondolkozásával teljesen meg-egyeznek.

Tanácsaim nagyon hiányosak lehetnek, mert nőknek irok; pedig ama megnevezhetlen finomság az érzelmekben, gyöngédség az előadásban, mi a nőknek kiváló sajátjuk; férfiaknál nem igen található. — Mindazáltal az az egy hasznod mégis lesz irásom figyelmes olvasásából, hogy életedben legalább egyszer hallhatod egy férfi őszinté nyilatkozatát, nézeteit, ohajtását és érzelmeit, kinek semmi oka sem volt előtted hizelegni, vagy megcsalni akarni — tehát odaadólag hihetsz.

Legyenek hát e papir és e néma betűk tolmácsolói jó tanácsomnak és érzelmeimnek akkor is, ha majd forró szivem rég meghidegült, mely téged oly mondhatlanul szeret; ha elporlik e kéz, mely karjain hordozott, és számodra írta e sorokat.

Olvasd ezt olykor magános óráidban, azon csendes, nyugodt percekben, mikor a sziv ellágyul, és nem talál elégedést e földön, hanem magasabb, magasztosabb eszmék és érzelmek után vágyik. Akkorra a többek közül, mikre utasítani akarlak, mint legelső helyre valót, első helyre teszem az erkölcsösséget.

I.

Erkölc s ö s s é g.

Erkölc s ö s s é g r ől sz ólva, sajátkép nem magyarázom én neked a hitágazatokat, azt tanultad és tanulsz; hanem csupán egyéniségre vonatkozólag, s inkább erkölcsi és társadalmi szempontból beszélek, mint nőknek a szigorú igazságok mellé, mint mikor óriási cser mellé egy kis zöld repkényt ültetünk, hogy folyja körül, a mig fölláthatjuk.

Szívünk természetes keménysége, indulataink ereje, mi korlátlan szabadság által még növekedik: erkölcs einket mondhatni durvábbá, keblünket a finomabb érzelmek iránt tompává, keményebbé teszi.

Női gyöngédségtok, hajlékonyságtok, a szende erkölcs ö s s é g, és rendesen szigorúbb neveléstekek megóvnak titeket azon kísértetektől, melyeknek mi férfiak többnyire alá vagyunk vetve; mig titeket a mondottakon fölül a szelidség, mély érzelem, érzékeny kedély és ama saját titokszerű egész az ábrándozásig olvadó magasztosság, kiválólag alkalmassá tesz az erkölcsi kötelességek gyakorlatára, melyben a szivnek van legnagyobb része. Ez és képzelmeiteknek élénksége könnyebben s nagyobb mértékben tesz és tehet alkalmassá az erkölcs ö s s é g r e.

És mennyi körülmény van az életben, mely igen is szükségessé teszi az erkölcsösség általi gyámolítást, hogy képesek legyetek biztosan és ügyesen járni el tiszteitekben. Gyakran egy egész élet van elhalmozva szenvedésekkel; és ti nem menekülhettek előle, mint a férfiak, a hivatal terhei közé, a külső világ zajába szórakozni; fájdalmaitokat nem ismerve, vagy ha igen, senkitől sem szánva, sok esetben ismeretlenül kell azokat átélnetek a — reményekben; sőt gyakorta vidám, elégedett arcot kell mutatnotok, pedig lelketeket aggodalom, sziveteket keserű fájdalom fogja körül, egész a kétségbe ejtésig zaklatva. Akkor egyedüli vigasztalást az erkölcsösségekben találtok. Ennek kell egyenesen tulajdonitanunk, hogy a családi szerencsétlenségeket úgy, mint az egyénieket a nők jobban békéesebben viselik el, mint a férfiak.

Néha meg egészen ellenkező körülményekbe juttok, melyek az erkölcsi érzeteket szinte szükségessé teszik. — Természetes élénkségték, sajátos hiúságtok könnyen elcsábít az örömhajhászó életre, mely ártatlan mulatság színe alatt sokat juttatott már és juttat veszedelembe, örvénybe, hová majdnem menthetlenül sndortattok, megrontva kedélyeteket, egészségteket földulja; lelketek magasabb tehetségeit elgyengíti, sziveteket elfásítja, — még jó neveteket, társadalmi állástokat is végkép megsemmisítvén. Az erkölcsi érzet e vágyakat, mint hamis csábokat korlátozza: „keressétek először Isten országát“, a világ örömeit ne becsüljétek följobb a lélek tiszta, főséges örömeinél.

De azért a szenteskedésbe se merülj el! E mellett még o v a k o d j á l a z a v a l l á s i t á r g y a k a t k ö z b e s z é d t á r g y á v á t e n n i, mert azon nincs vitatni való, sőt kellemetlen és keserű érzéseket is költ egymás irányába ez által az ember. Kit kit hite boldogitson.

Szeresd az embereket, ne tekints a vallási különbségre; hiszen e különbség olyan dolgokból származik, miknek sem te, sem ők nem okai; s ha érdem volna e különbségben, az sem hárulhat vissza titeátok.

Az erkölcsösség egyik legszebb gyümölcse a szükölködők iránti részvét. Jövedelmed egy részét alamizsnára szánd. Ez az erkölcs mellett jó szívre is mutat. De valamint itt, úgy egyéb kötelességeidnél is, melyeket hiven teljesítettél, egyáltalán kerüld a k é r k e d é s t. Ez érdemed túlbecslése és jutalom várás volna. A mit az egyik kezed ad, ne tudja azt a másik. A jó hirnév természetes következménye az erénynek, ne kapkodj a hirnév után, majd az fog téged megkeresni.

Ne gondold, hogy jótékonyt csak pénzzel lehetne gyakorolni. Igen sok esetben néhány jó szó, egy jó tekintet többet tesz az illetőnek testi, leginkább pedig lelki bajaiban, mintha nyomorában elhalmozódna a pénzzel. Mert van oly szegénység is, melyet lelki baj idézett elő; ily esetben a lelki vigasztalás jótétemény, míg az anyagi alamizsna, az önérzettel össze nem férő és gúnyos alamizsna, olyan, mintha a szomjazót étellel kínálják meg.

Minden jótétnél azonban nincsen visszatartóbb a gyöngéd érzésü emberre nézve, mint az oly jótevő, ki azt hiszi és mutatja, hogy teljesíté keresztyéni kötelességét, ha egész boszus arcczal dob egy pár fillért a szegénynek, vagy kierőszakol néhány jó szót a számára, míg az illető ellenkezőt olvas le az arczról.

Van bizonyos természet-ellenes finomság, mely iszonyodik a nyomornak és szerencsétlennek látásától. Ezt ne ismerd; kivált ismerősöd és oly egyéniség, kit vagy egészen, vagy némileg is csatol hozzád a közelebbi viszony, vagy barátság. Sőt szellemi részvétednél is vigyázz, hogy az önkénytelenül, mintegy osztózással jöjjen; különben „a vigasz az igaz fájdalomnál olyan, mint mély sebnél az ügyetlen kéz, mely annak hegedéseit szaggatja.“ (Pompéry) Mert van sok olyan ember, ki igen is tapasztalja, hogy ha szerencsétlensége elővette, ismerői és legjobb barátai is kerülnek, és ez neki annyira fáj, hogy viszont kerüli őket. Nem egy eset van, hogy az alamizsnát elfogadja az ember az idegentől, míg rokonáét s barátjátéét megveti — mert az fáj neki!

Az emberi nyomor látása, javítja, lágyítja szívünket; megőrzi a büszkeség és más szenvedélyektől, egészségünkre, gondosságra, figyelemre ébreszt stb.

II.

Társalgás.

Nemed neve közönségesen szép nem; de nincs is köztetek, ki azon ne törekednék, hogy minél szebbnek találják az emberek általában is, nem csak egyesek; a hol pedig ezt kiérdemelni igyekeztek, nem lehet más, mint a társaság.

Halld tehát leányom, hogy a nőnek legfőbb szépségéhez tartozik azon szerény tartózkodás, azon visszavonuló gyengédség, háziasság,

mely fél a nyilvános szemlélettől, s a merev bámultatás zavarba hozza őt. Azt különben már fölösleges mondani, hogy a lelki szépségek, a női erények teszik egészen széppé a nőt. Szóban levén a szépség, halld, hogy mit mondott arról Epiktetos, a régi görög bölc: „A szépség csak akkor valódi, ha az erkölcsösseggel párosul, különben csak külső inger.“

Nem kívánom, hogy érzéketlen légy mások tetszése iránt; mert ha így volna, nem lennél ugyan erkölcsileg rosszabb, hanem kevesebb szeretetre méltó. Csak az itt a veszedelem, hogy azon csodálat vagy bámulat, melylyel talán szépségednek adóznak, s mi szivednek oly hizelgő édesen esik: épen az vakithatja el szemeidet, hogy saját magadról többet hiszesz, mint a mennyit lehet.

Ha a leány nem tud már elpirulni, szépségének leghatalmasabb részét vesztette el. Azon nagy érzékenység, mely a pirulásban mutatkozik, nálunk férfiaknál hiba, gyöngeség lehet; ellenben nálatok kiválóan kedves, és szomorú volna, ha csak a véték elkövetésének tudata, vagy eltalálása hozná pezsdülésbe a nő véré: mert az elpirulás nem egyéb, mint egy kis zavar, mely a vért az arcba szökkenti. Egyébiránt pirulási szabályok nincsenek, sem maga a pirulás sincsen semmi szabályban sem parancsolva, sem tiltva; mert az önkénytelen, az meglepetés. Különben ti nők úgy vagytok alkotva, hogy minden hiba nélkül is elpirultok, mi pedig férfiak szintén úgy vagyunk alkotva, hogy ez nekünk mód fölött tetszik. — „Vannak az emberi kebelnek oly tulajdonai, melyeknek drága voltát csak akkor ismerjük meg, ha megtámadtatnak.“ (Czakó).

Azt épen nem hagyom helyben, hogy a pirulás a bűnös embernél, s így a bűnnek társaságában szokott megjelenni, sőt ha valaki vétékét szemére lobbantjuk, s ő elpirul, jele, hogy szive még egészen meg nem romlott.

„Leány szemérem hasonló a nyílt virághoz: ha egy levele le-török, a többi önkényt utána hull.“ (Kisfaludy K.)

A tartózkodás, mit oly lényegesnek tartok nálatok, kivált nagyobb társaságban, természetesen titeket inkább hallgatásra bír. Józan ítélő tehetséggel bíró férfiak ezt soha sem fogják együgyűségnek tartani. Ebből ne gondold, hogy a leánynak, vagy asszonynak hallgatagnak kell lenni; csak egyik tulságból a másikba ne essék, és oly dolgok vitatásába ne bocsátkozzék, melyek egyenesen az ő hivatása és tudománya körén kívül vannak. Sokszor ha bele sem szólunk valamibe, nyelvünk helyett

arcunk és szemünk beszél; de erre vigyázni kell, hogy nagyon meg ne szokjuk.

Igen szeretném, ha nyilvános helyeken jelenve meg, fesztelen méltóság látszanék magadtartásán és minden mozdulatodon, számítás és gépiesség, vagy majmolás nélkül. Jól megjegyezd, nem értem ezen fesztelenséget, mely kihívó arczával daczolni látszik a társadalmi szokásokkal, társadalmi és illedelmi szabályokkal.

Vannak oly nagyobb és kisebb egyének, kik társaságokban is igen szeretik éreztetni, észrevétni másokkal, hogy ők minden érdem nélkül ugyan, de születés által ranghoz jutottak; azért ha valaha oly társaságban leendesz, melyben ez eset is adja elő magát: ilyesmire már előre légy készen; ne jőjj zavarba legkevesébbé sem, és nem csak hogy büszke ne légy rá, de sőt önérettel tartsd magad, hogy mindegy szerénységed daczára se gondolja az illető, mintha e szóba állással téged valami különös szerencsében részesített volna; s egyáltalában ne is gondolhassa, mint ha fokozat szerint fölötted állna. Azt mondja a görög böcs: „arra, hogy valaki jó hirnevet nyerjen, nem szükség sokaktól dicsértetnie; elég, ha egy derék ember jót itél felőle.”

A legveszélyesebb adomány, mit a nők csak birhatnak: az élcz. Nagy ítélő lelki tehetség és jószívűség kívántatik ennek féken tartására, különben sok ellenséget szerez. Az élcz igen megfér a szelidséggel, kimélő bánásmóddal; csak az a kár, hogy igen ritkán lehet együtt találni. Az élcz annyira hizeleg hiúságunknak, hogy többször elkábitja birtokosát, ki aztán rendesen elveszti minden mérséklését. Sokan a legszentebb, legkegyeletesebb tárgyakat is meghurezolják a porban, csak hogy egy kétségbe esett és bizonytalan humoru élczet mondhassanak. Ez már birálaton alóli.

Ovatos légy szinte értelmed, eszed, felvilágosultságod mutogatásában. Ha némi tudományos ismerettel birsz, ne igen fitogasd, kivált férfiak előtt, mit ők maguk sem igen tesznek, különben reád, mint ismeret gazdag nőre féltékenyek lesznek; vagy iparkodnak egészen megczafolni, levitázni, vagy pedig elmosolyodva gondolják, hogy lármát akarsz ütni tehetségeiddel.

Az őszinte, lángeszű, nemes szívű, jó lelkű férfi ezen túl van; de a társaságban akadhat egy oly agyáfurt, ki tudományára hiubb a nőknél is, ez aztán arról is megfélekedzik, hogy nővel van dolga.

Ha történetesen találkozol jeles férfival s épen kedvező, vagy

kényszerű alkalmad van, ne aggódjál föltárni gazdag ismereteidet, különben többszöri találkozáskor az illető maga is fölfedezi, ha van mit — s ha megtartod titkodat, rendesen többet hisz felőled, mint a mennyivel birsz. „Aztán pedig a jó hír olyan, mint a tőke: ki egyszer megszerezte magának, később kamataiból él.“ (Eötvös.)

Egyet névszerint emlitek meg, s ez a politika, ettől a lehetőségig ovakodjál. „Szeresd a hazát és ne mondd senkinek“, mondja a költő.

A társaságban a tetszést megnyerjük, ha azon vagyunk általában, hogy velünk mindenki megelegedjék, ha annyira nem is vihetjük valami különös tulajdonok és rendkívüli tehetség segítségével, hogy meglepően kedvesek legyünk.

Órizkedjél a rágalomtól, és mások mellett saját nemedet különösen tartsd szem előtt! Nekem úgy tetszik, jogtalanul vádolnak titeket azzal, mintha különösen a rágalmazás és ezzel ugyanazonos ugynevezett pletyka rabjai volnátok. Férfiak ép úgy beszennyezik ezekkel magukat, ha természetükön nem tudnak uralkodni, vagy ha érdekük hozza magával, hogy rágalmazzanak. Mivel pedig a ti érdekeitek egymás irányában legtöbbször ütköznek össze, tapintattok finomabb a mieinknél: tehát a rágalom ördöge gyakrabban is megkisért titeket.

Ezért légy kiváltképp gyöngéd saját nemed jó neve iránt, annál inkább, ha vetélytársaid közül némelyek tiszteltetnek is általunk, vagy téged talán rágalmak által meg is bánthattak; mert téged az öntudat és a bölcs szava megnyugtathat minden ilyen esetben, hogy „a rágalmazók az erényt csak úgy homályosíthatják el, mint napot a köd.“ Mi azt úgy tekintjük, mint az igazi lélek nagyságának és a méltóság legnagyobb bizonyosságának.

Részvétet mutass a szerencsétlen nők iránt, azokat sem véve ki, kik neked ártottak valaha, mert ez nagylelkűség, de azokat is ide értve, kik férfiak aljassága által estek áldozatául. Titkos örömet, mondhatnám büszkeséget találj abban, hogy te igazi jó, nemes szívű barátnéja vagy a szerencsétleneknek minden dicsekvési hiúság nélkül. „Egy szelid asszonyi kebel részvételenél nincs semmi vigasztalóbb“ — mondja Eötvös J.

Mindennemű gyöngéd telenséget úgy tekints, mint már magában gyalázatosat, előttiünk pedig fölötte botrányosat. Ide tartozik minden kértelműség. A férfiak szabad nevelése és állapota meg-

enged ugyan ilyenforma élczekeket, de azért elég gyöngédségök lehet illetlennek találni, ha az a ti ajkatokról jön, vagy ha csak undor és utálat nélkül hallgatjátok is azt.

A női lelki tisztaság olyan finom, hogy bizonyos dolgokat nem hallgathat a nélkül, hogy be ne szennyeződjék. Hatalmatokban van azt kikerülni mindenkor. Csak faragatlan fajankó lehet az, ki egy nőt oly beszédekkel kinez, melyek csak undort keltenek föl abban. Nem is bátorodik azt tenni, ha eléggé látja sértődésteket. Az erénynek tudatában oly méltóság van, melyet a legelvetemültebb ember is fél egyenesen megsérteni.

Meglehet majd, hogy tartózkodásod miatt neheztelnek a férfiak, s meg akarnak győzni, hogy a szabadabb magaviselet sokkal szeretetre méltóbbá teend. De hidd el édes leányom! atyád mondja azt, ki téged ugy kívánna boldogítani, mig mások hidd el, alig beszélnek őszintén és jóakarattal. Megengedem, hogy egy-két alkalommal kellemesebb társalkodónévá tehetne az, de mint hölgyet kevesbbé szeretetre méltóvá. Ez oly fontos tudat, mit közületek sokan nem akarnak elhinni. Pedig nagyon is ugy van!

Még néhány gondolatot jegyzek föl, mely e tekintetben szolgáljon zsinórmértékül.

Szent tisztelettel légy minden igazság iránt. Ha z u d n i lealacsonyító, utálatos bün, mely más mutat az emberből mindig, mint a minő voltaképen, s a hazugság a gyarlóságok és bünök elkopott köpenye, melyet ha valaki magára ölt, első találkozásakor mindjárt ráismernek az életokos emberek.

Jeles tehetségű nőket ismertem, fényes társadalmi állásban, kik annyira megszokták e bünt, hogy szavuknak soha sem lehetett hitelt adni, kivált ha az elbeszélt történetnek ők voltak hősnői — még ha igaz lett volna is. Mindezt a vétkes hiúságnak lehet tulajdonítani. Mindazáltal nem kárhoztatom holmi nevetséges, adomaszerű történetnek némi toldásokkal való élénkítését, melynek czélja nem egyéb, mint egyszerű mulattatás, mert ekkor az ember jól kineveti magát, s azután elfeledi.

A szép nő bűbájos hatalma még a legszebb tehetségű férfin is nagyobb, mint egyelőre maga a nő is hinné. S a kik e hatalom rózsálczaiba akadtak, jól érzik fogságukat, de oly kellemesnek találják és élvezik azt, hogy sem kedvök, sem erejük nincs ettől szabadulni. Ha pedig a nő elhatározta, föloldani e varázst — e varázs azonnal eltűnik. Ti nők

csak magatok tudjátok angyalból közönséges nővé változtatni magatokat. „A szép asszony egy remek költemény: csak hogy azt nem kell egyszerre elolvasni“ — mondja Frankenburg; de az már a nőtől is függ, hogy el ne olvastassék, mert „A hölgyek és a rejtvények megszűnnek tetszeni, mihelyt kitaláltatnak. A szép asszony iparkodjék rejtvény maradni az előtt, ki őt kitalálni szeretné.“ (Frankenburg.)

A szép nőt, mint minden szép tárgyat a világon, csak bizonyos szempontból kell és lehet helyesen megismerni, felfogni és megítélni. E pontot azonban meghatározni: nagy és rendkívüli ítélőtehetség, az élet s az emberi szív ismerete kívántatik.

Hidd el, a mai nők hatalma nem oly nagy a férfiakon, mint a korábbi századok hölgyeie. Nem akarom ennek okát bővebben fejtegetni, csak azt jegyzem föl, hogy úgy látszik, sok mai nő személyes kellemük teljes kimerítésével akarja hatalmát nemünkön megerősíteni; mert nyilvános helyeken, ha csak lehet, mindenkor megjelennek, és majdnem oly fesztelen bátorsággal társalkodnak velünk, mint mi magunk között. Igyekeznek hozzánk hasonlatosak lenni, a mennyire csak lehet, pedig a nő, ha nem marad nőnek, sem az nem lesz, sem pedig férfi; és az idő és tapasztalás igazolja, hogy az ily nők semmikép sem találják föl magukat, mert mint nők nem akarnak, férfiakul pedig nem lehetnek boldogok!

Nemedtől édes leányom vele született erkölcsösséget és saját méltóságot várunk; ez a ti legtermészetesebb és legerősebb védetek, hogy közönségesekké ne váljatok a férfiak előtt; s ezt érezned kell neked is leányom, mielőtt gyakorlat utján győződnél meg arról, hogy önhasznod és boldogulásod kívánja, sok tekintetben még személyes szabadságodtól is megfosztani magadat.

A szépségnek sok, mondhatlan sok bája megörzendő a szerencsés férj boldogítására, kinek kezedet, szivedet adod. Azon vélemény, hogy a nőknek minden ártatlan szabadság megengedhető, csak az erény ne legyen veszélyeztetve: veszedelmes, mi által már igen sokan lettek közületek boldogtalanok.

Hagyd ajánlanom végre figyelmedbe azon csinosságot, mely magában véve nem annyira sajátság, mint minden sajátságaitok legfőbb kiképezése. Értem azon kimondhatlan kellemet, mely pillantásokon, mozdulataitok- és beszédeiteken ömlik el. A szépség csak ez által

lehet valódi és kedves, vagy hogy röviden fejezzem ki magamat, értem az erkölcsi és világi életben a legtökéletesebb izlést.

Talán azon gondolatra jössz ezek után, hogy minden természetességet el akarok körölből távolítani, s csak mesterség, vagy divat-művészet után képezni téged a világ kiállításra? Isten őrizz! sőt azt ohajtom inkább, hogy a legtermészetesebb, legtökéletesebb egyszerűség uralkodjék szivedben és erkölceidben. — Légy kedvesem méltóságos kevélység nélkül, barátságos lealacsonyulás nélkül, és csinos minden erőltetés nélkül.

Erre vonatkozólag Schiller jeles költeményéből ide írok egy kis töredéket lehető hű fordításban :

Tiszteld a nöket! égi rózsát szőnek
Koszorújába e földi életnek,
Fonván szerelmök boldog lánczait,
És a szemérmes fátyol kellemével
Az ártatlanság örök szent kezével,
Gyűjtják a nemes érzet lángjait.

De a mi írónk is megemlékezik erről, így Jókai azt mondja: „A szépség hatalma nagy, s az Isten, mikor az első hölgyet teremté, tudta, hogy azt elég erővel ruházta fel, a kevély férfiúval szemközt.“

„Lehet-e Istentől szebb ajándok tetteinkért, mint egy nemes lelkű nő szerelme? lehet-e a dicsőség mezején magasztosabb buzdító ösztön, mint egy lelkes nő szerelme?“ (Czakó.)

„Palotád rangod igényei szerint nem rendeztethetik, mig abban méltó hölgy nem ragyog.“ (Karacs Teréz.)

„Alacsony lelkületű férfiúnak tartom azt, ki hennetek (nők) többet nem keres s nem talál, mint — nőt. Szép és dicső e szónak értelme! Az ember egész életének boldogsága a ti kezetekben nyugszik. A házi élet, a család boldogsága tőletek függ. Mondd meg nekem: átgondoljátok s érzitek-e mindezt?“ (Szabó Richárd.)

„Asszony által vesztettük el a paradicsomot; de minden jó asszonyban ismét föltaláljuk azt.“ (R. Jacinth.)

III.

Időtöltés.

Életünk minden szakának saját mulatságai vannak. Választ-hatsz közülök izlésed szerint leányom, csak a nálatok annyira megkiván-tató illedelemre légy figyelemmel.

Az időtöltést így is osztályozhatjuk : némelyek jótékonyak egészségünkre, mint a kertészet, és a szabadban szokott végeztetni külön féle gyermekjátékok : ezekhez legközelebb állna a testgyakorlat, ha mindenkinek volna alkalmára, pedig alig van ember, kinekerre gyermekko-rában a test fejlesztése, idomítása, erősítése, ember korában pedig pezsgő egészsége fentartása végett ne volna nagyon is szüksége ! Ilyen a für-déssel együtt az uszás is. Mások haszonnal is vannak összekötte mint a különféle női munkák, a család apró házi gondjai; mások a kellem kifejtésére számítvák, mint az öltözet, táncz, zene, rajz stb. Az oly könyvek olvasását, melyek értelmet fejlesztik, ismereteidet gazdagítják, izlésedet nemesítik, magasabb szempontból kell tekinteni, mint pusztá időtöltésből.

Vannak más különféle időtöltések is, melyek egészen érdek-és érdektelenek, minők a különféle kártyajátékok.

De erről nem is szólok; ez nem női multság.

Nem tudom eléggé ajánlani a szabad természet szeretését; és így ajánlom az oly időtöltéseket is, melyek a természet édes anyai ölébe vezetnek. Ez által felüdülsz, vidámabb léssz, testalkatod erősebb, arcod pedig viritőbb leend.

Egészségedre ügyelni pedig szükségképi kötelesség, mely-lyel Istennek, magadnak és az emberiségnek tartozol. Ezt annyival inkább kötöm szivedre, mert az egészségtelenség ritkán van befolyás nélkül az életerőre, a kedélyre s általában a lélekre is; ennek pedig mennyi szomoru következése van, e lapok szűk körén nem lehet elmondanom, hanem ha kissé gondolkozol, egész sereg baj, nyomor, kellemetlenség tűnik eléd, melyek a különben anyagilag és talán lelkileg is legkedvezőbb állásu em-bert is ember- és világ-gyűlölővé teszik; a ki így élve is jóformán meg van halva önmagának és a világnak. „Ha az ifjúság tudná, mire van szüksége az öregségnek : bizonyosan jobban gazdalkodnék az élvezettel.“ (Frankenburg.)

Több tárgyról szólok itt, bár röviden, de azért reménylem, hogy meghallgatod, figyelemre méltatod atyád árnyától, ki téged a túlvilágon is szeret.

Az egészség az élet legfőbb javai közé tartozik; de azért el ne bízd magad, hanem vigyázz rá, különben ha elveszited, nehezebb lesz visszanyerni, mint gondolnád.

A női gyöngédségnek, szelidségnek gondolata egyszersmind gyenge testalkatot is föltételez, innen van, hogy ha a nő nagy erejéről, rendkívüli jó étvágyáról, s a fáradalmak könnyü elviseléséről beszél, bizonyos kellemetlenséget találunk előadásában, mit maga nem igen vesz észre.

Igy képzeld magadnak azt a nőt, a ki minden áron férfias mulatságot keres, minő a lovaglás, vadászat stb., hogy ugyan mint tűnik föl az a gyöngédnek és gyöngédnek született nő akár férfiak, akár nők között?

Hogy varrásra, kötésre, himzésre s más effélékre tanítanak benneteket, abban nem épen az a cél, hogy ez által valami nevezetes jövedelmi forrást nyissanak nektek, ámbár megeshetik, hogy juttok oly körülmények közé, melyekben igen is hasznát veszitek; hanem hogy az ilyen, a háznál annyira szükséges munkák felül itélni képesek legyetek. A legfőbb cél pedig az, hogy megtanuljátok akár jövedelmes, akár pedig takarékos módon tölteni el azon sok magános órát, melyeket szükségkép épen a háznál vagy a házban kell töltenetek. Azt mondja a bölcs: „Munkálkodjunk, akkor fut tőlünk legnagyobb három ellenünk: bánás, szükölködés és unalom.“

Hidd el kedvesem! boldogságunkra nézve igen nevezetes körülmény az, hogyha örömeink másoktól függetlenek a lehetőségig. E végből sokat tesz, nélkülöz és tűr az ember. Az örökös kószálás, multságok hajhászata által elveszted ismerőid tiszteletét, kiknél látogatásoddal gyakorta alkalmatlankodol, midőn okos takarékoság mellett olykor kedves lehetett volna az előttök.

A ház apró dolgainak elrendezése a nő foglalkozásához tartozik, és temérdek alkalmat ad értelmetek és jó izléstetek kimutatására. Ha egykor ily helyzetbe jutsz, sok idődet és figyelmedet fogja az igénybe venni. Mert egyelőre csekélységnek látszik, de hangyaszorgalom kell arra, hogy a házi nő oly rendben tartsa házát, hogy a ki belép, jó emlékezettel ki is lépjen. Nincsen gazdagság, mely fölmenthetne ez alól; a kisebb házaknál pedig az ebbeli hanyagság nem csak bélyegzi a házi nőt,

hanem igen keserves következményei is szoktak lenni. Színté erre vonatkozólag mondja a magyar igen találós közmondásaiban: „Nézd meg az anyját, vedd el a leányát!”

Mulatságtoknak egyik nevezetes részét az olvasás teszi. Erről is elmondom nézeteimet.

Emlitém fentebb, hogy a tudományos nőt kancsal szemmel nézik a férfiak; de e figyelmeztetés csak arra szolgálhat, hogy nő — kivált társaságban, ismereteit ne mutogassa, és ne tukmálja, mint házaló az ő portékáit.

Egyébiránt csak kissé mivelte férfi előtt is, mi tartós érdekekkel bírhat a nő, kiúk testi kelleménél egyebe sincs, kivel magasabb eszmékről szót sem lehet váltani? Tehát igen is szép és szükséges, ha a nő lehetőleg sok oldalú ismerettel bírjon, hogy a dologhoz ő is hozzászólhasson, a mennyire tőle várható. Azon kívül, hogy az elme mivelése, gazdagítása magának a nőnek is elég nyereség, mennyivel inkább mint már családnyának?

Az élet különféle bajaiban elfáradt, elkomorult férjet hányszor deritheti föl neje egy elolvasott érdekes könyv tartalmának ügyes elmondása, vagy valami kedves darabnak kellemes fölolvasása, vagy nem épen közönséges tárgyakról szőtt beszéde által?

De nem is tudom fölfogni, mikép lehessen a gyermekek növelését oly nőre bizni, kinek ismerete oly parányi — mint némelyek kívánják a nőtől; kinek magának is nevelésre volna még szüksége?

Ismereteket kell tehát szerezni a hölgyeknek, még pedig a lehetőségig gyakorlatiakat az életben; de jól jegyezd meg kedvesem, csak a családi élet számára csupán, mert a nő megdicsőülési tere a családi kör.

Képezd tehát izlésedet a legjobb költők olvasása által; mi azt is eredményezi, hogy nem leszen egészen földhöz ragadt anyagi érdekű és számító, hanem birni fog élet-költészettel is, mi az élet és boldogságnak bűbajos zománca.

Azután el ne mulaszd a természet és különféle tartományok, népek sajátágaival megismerkedni, azon változásokat is szemlélve, melyeket az idő folyamában szenvedtek, mi nem más, mint a történelem.

Mindenek felett azonban tanuld meg alaposan a zárt történetét és szülőfölded leírását. A történet az élet tükré, legnemesebb

érzelmeink ebből veszik tápukat, ebből tanulják megutálni a bűnt és követni a jót és nemeset; de mindenek felett ez által jutunk oda, hogy jó és hügyermek ei vagyunk e hazának; csak azt szerethetjük igazán, csak azért vagyunk képesek nagy áldozatokra, a mit ismerünk, a minék élete a mi életünkkel egybe van forrva.

A zenében és éneklésben — ha körülményeid engedik — szintén ne mulaszd el gyakorolni magadat; mert kit a zene és szép ének meg nem indít, az fásult szívű és beteg kedélyű, ki semmi szépre sem lelkesül föl.

Én úgy hiszem, a zene inkább összehangzik a nő rendeltetésével; hiszen a nő is, mint a zene, lelkesíteni, fölvidíteni, nemesíteni adatott Istentől a földi társas életnek. S nekem úgy tetszik, hogy minden nőnek kell éneklési képességgel birnia; mint birnak gyöngéd színnel, bőrrel, kerekded alakkal.

A tehetséget ki nem mivelni annyi, mint elásni azt és behunyni szemét, a helyett, hogy hasznát vennők.

Ha énekelisz, vagy zenélisz, az kifejezésteli legyen; hiszen kebletekben oly sajtóságos érzetek vannak, melyeknek egyedüli nyelve a zene és az ének, sőt gyakran csak is ez által mutathatjátok meg azt, a mi kebletekben rejtőzik.

Hasonlót mondhatnék a rajzolásról; de most legyen elég, valamin a többi ilyenmü foglalkozásra is tájékozod magadat ezekről.

A nők ilyenmü kiképeztetésének sokan azért ellenségei, mert a kifejtett tehetségekkel visszaélhetnek, mint mondják. De ugyan mi szép, jó és hasznos van az ég alatt, mivel a gyarlóság vissza ne élhetne? Akkor a férfiakat sem kellene jól kiképezni, mert ők is visszaélhetnek tehetségeikkel?

Azért jegyezd meg jól leányom, hogy ha kiképzett tehetségedet, legyen az tudományos, vagy művészeti, saját érzelmeid nemesítésére, mulatságodra használod, vagy jóbarátidnak, családi körödnek azzal néha néha egy jó órát szerzesz: csak igen-igen megfontolva lépj föl nyilvánosan — kivevén, ha ez által jótékony vagy közhasznu czélt mozdíthatsz elő — és ha addig és ott, hol más leányok fitogattják azt, te pedig módjával használod, mint nő, saját társad boldogítására, míg mások ezt elhanyagolják — akkor sem én, sem te nem félhatsz a visszaéléstől.

A nők kiképezése ellen az ronhatta meg nagy mértékben a véleményeket, hogy sokan közületek a gyöngéd érzelmeket, a szív s lélek jól

kiképzett tehetségeit csak szenvelgik, azaz: csak mutatják, mintha birnának azokkal, és így akarnak tetszést nyerni, mint valami darab öltözéssel, fej- vagy nyakékkal. Ez aztán visszataszító. Én soha sem kívánom, hogy láttassál csupán, hanem hogy valósággal is légy az, a mi vagy. Mert azon nő ellen soha sem hallottam kivetést vagy panaszt, ki valósággal mivelte, ki szelidség, türelem, emberszeretet, tisztaság szeretet, kedves modor, és női szende erény által tette magát széppé.

Az öltözet nevezetes tárgya a nő életében. Az öltözék iránti szeretet a nők természetében van. Helyes értelem rendezni fogja, vagyis mérsékli költségedet, jó izlésed megtanít úgy öltözködni, hogy hibáidat elfedezd, és szépségedet — ha ugyan lesz némi csekélység, — érdemedhez képest kiemeld.

De könnyen érthető, hogy e szabály alkalmazására nagy gyöngédség és tiszta, józan lelki erő kívántatik. — Egy szép nő kellemeit az által tüntetheti ki leginkább e tekintetben is, ha azokat mintegy elrejtteni vagy legföljebb önkénytelen látszik előhozni, vagy mutatni. A természetben a legszebb való nem oly szép, mint a minőt a korlátozott látás után i vágy sejtelmé elővarázsol. Az öltözékben legtökéletesebb csinosság az, mely legegyszerűbben látszik keresetlennek.

Figyelmedet azonban ne csak csupán ünnepi öltözékedre fordítsd; és ez által annyira szokjál hozzá a valódi csinossághoz, hogy a legpongyolább öltözetben, a legvéletlenebb órában se légy kénytelen szégyenleni magadat öltözetedért. Nem is hinnéd, mennyire figyelnek erre mások! hiuság, könnyelműség, balgaság, ferde és hamis izlés, mind meglátszanak a nő öltözékén, míg a jól választott egyszerűség, a színek és alakzat összehangzása legbiztosabb jel a nő izléséről.

Az öltözéknél van helye a férfiak által annyira üldözött krinolin viselésének megemlítése is. Én részemről egyéni izlésemnél fogva azt mondom, hogy a nő, ha visel, vagy nem visel krinolint, az mindegy, csak úgy öltözködjék, hogy ne csak a férfiak szeme, hanem ha ő néz a tükörbe, ő maga se botránkozzék meg viseletén; azaz: akár krinolinnal, akár a nélkül, öltözködjék úgy, hogy az jól álljon neki. Mert mit mondjunk azon nőről, a ki alacsony termetű és oly terjedelmesen öltözködik, mint a magas? Épen olyat mutatna, mintha a vékony, vézna ember a kövér ember ruháját venné magára. Tehát itt nem a krinolin határoz, hanem az alakhoz képesti öltözködés. Így például a nőkről azt tartják, hogy az öltözék színe megválasztásában páratlanok, a mennyiben a jó izlést,

vagyis a színt saját színökhöz úgy tudják megválasztani, hogy arczukkal teljes önhangzásba jön. Mit mondanak aztán maguk a nők is arról, a ki arczban halvány és sárga-barna, és fehér vagy épen sárga, a szöke meg épen kirívó színű ruhát ölt magára? A jó izléssel bíró a krinolint is úgy választja meg, hogy meg se tudják, van-e rajta vagy nincs; hanem azt igen is észreveszik, hogy izletesen van öltözködve. Ide tartozik a ruhának a mell-kivágása is.

Most már menjünk tovább.

A t á n c z n á l főképp könnyűsége, hajlékonyságra és kellemre kell ügyelni. — Igen szeretném, ha mindig derült arcot mutatnál tánczközben; de a vigságtól soha se engedd magadat annyira elragadtatni, hogy állásodat és nemed gyöngéségét elfeledd. Némely leányokról, kik tánczközben ártatlan szívvel is mutatnak föltünő vidorságot, gyakran olyformán gondolkoznak, minőről e leányok nem is álmodnak.

Nem ismerek mulatságot, mely nagyobb élvezetet adna, mint a s z i n h á z. De fájdalommal kell megvallanom, hogy a divatos, különösen francia szindarabok közül alig van egypár, melyet egy tiszta lelkű nő megnézhetne. Nem is gyanítod a magyarázatok, melyeket a férfiak tesznek ily alkalommal magatok viseletére.

Némelyek épen a nemed közül kivált elvetemedettekkel lévén, vagy csak lehetőleg ismeretségekben, azokról könnyen ítélnék a többire. Egy ártatlan leány gyakran megzavarodás nélkül hallgatja az illetlen dolgokat, mert nem érti; és ez elég nemtelenül tettetésnek, vagy azon hatalomnak tulajdonítatik, melylyel arczvonástokon titeket uralkodni vélnek, vagy egyenesen elfásultságnak tartják sokan.

Van aztán olyan eset is, hogy a leány az ily darabokban valamit egész együgyűen megnevet; ekkor meg azt hiszik róla, hogy többet tud róla, mint tudnia kellene. — Ha megérti a kétértelműséget, sokféle-kép jön zavarba. Erkölcsiségét érzékenyen érzi sértve, egyszersmind szégyenli, hogy olyat látszik tudni, a mi nem illik. Egyetlen út volna ezt kikerülni; de az igen bajos, mert mint nálunk is, még a nemzeti színháznál sincs arra tekintet, hogy nem csak férfiak, hanem nők, s ezek közt leányok is járnak oda, tehát olyan darabot ne adjanak, mely a jobb izlést, erkölcsiséget inkább sérti, ferde kinövéseket növel, semhogy azt nemesítene. Egy mód volna, és az, hogy n e m e n j ü n k a s z i n h á z b a ... legalább akkor, mikor ilyen darabot akarnak a közönség izlésére tukmálni és francia civilisatiót terjeszteni. Ha a művelt nők szabályul tüznék ki

maguknak, hogy erkölesrontó darab adatásakor nem mennek színházba, rövid idő múlva leszorulnak a szinpadról az ilyen darabok.

A kártyajáték orvosolhatlan veszedelmes szenvedély, s mivel az önző és rendkívüli kitörő indulatokra, elkeseredésre stb. ad alkalmat, azért oly gyűlöletes, mint a minő veszedelmes. Egyébiránt szenvedélyesen csak férfiak szoktak játszani, a midőn egy kártya-lapra fölteszik családjuk boldogságát, míg a nők az unalmat üzhetik el a kártyajátékkal; azért kifogásom sincs az ellen, ha multságaid változatosága végett néha ugynevezett társasjátékot játszol; de csak úgy, hogy a történéhető veszteség se ártson, se használjon.

Némely nőnek kiváló kedvencz foglalkozása az ugynevezett kártyavetés; de ez már a finomabb izléshez és nemes multságokhoz épen nem tartozik, mint az az ember sem igen tartozik a felvilágosodottak közé, ki a kártyajóslatban hisz.

E tekintetben is, mint más alkalommal szintén mondtam, határozott és magadhoz, hivatásodhoz, elveidhez, méltóságos önérzetedhez légy hű és következetes, mert mindazon nők, kik ezt teszik, tiszteletre és szeretetre méltók.

Az itt elszámolt időtöltések és szórakozások, melyekről említést tevék, nevezetes részét teszik életörömeinknek, csoda-e hát, ha némelyeket végkép elcsábítanak, s a balgák aztán el is merülnek? Azért e tekintetben is mérsékelt légy; mert a bölcs is azt mondja: Harmad fél percünk van az életben: egy a nevetésre, egy a sirásra, fél a szeretésre.

Másutt meg: A bölcs három részre osztja idejét: munka, nyugalom és örmre.

Azért multságul, időtöltésül, hogy mikor mit tégy, az tőled függ, a mennyiben független vagy, vagy leszesz; s így „előtted nyitva áll a világ; mindig szabadon választhatsz örömeiből!“ csak hogy vigyázz, mert „szenvedélyek a szelek, melyek élethajónkat hajtják, az ész a kormányzó. Szél nélkül megállna a hajó, kormányzó nélkül partra vettetnék.“ (Czakó).

Erre nézve is áll a mit Fáy András mond: „A szabadság csak annak való, kinek lelkében él annak szelleme.“

Ez a szabad akarat.

Bevégzem intelmeimet egy erre vonatkozó jeles költeménnyel, mely költőileg adja elő azt, a mit én prózáilag akartam elmondani:

Nézl a világot : annyi milliója ,
 S köztük valódi boldog oly kevés.
 Ábrándozás az élet megrontója,
 Mely kancsalul festett egekbe néz.
 Mi az, mi az embert boldoggá tehetné ?
 Kincs, hir, gyönyör ? Legyen bár mint özőn,
 A telhetetlen el nem merülhet benne,
 S nem fogja tudni, hogy van szívöröm.
 Kinek virág kell, nem hord rózsaberket ;
 A látni vágyó napba nem tekint ;
 Kéjt vesz, ki sok kéjt szórakozva kerget :
 Csak a szerénynek nem hoz vagyona kint.
 Ki szívben jó, lélekben nemes volt,
 Ki életszomját el nem égeté,
 Kit gög, mohó vágy s fény el nem várásolt,
 Földön honát csak olyan lelheté.
 Ne nézz, ne nézz hát vágyaid távolába !
 Egész világ nem a mi birtokunk :
 A mennyit a szív fölfoghat magába,
 Sajátunknak csak annyit mondhatunk.
 Mult és jövő nagy tenger egy kebelnek ;
 Megférhetetlen oly kicsiny tanyán :
 Hullámin holdfény, ködvárak lebegnek ;
 Zajától fölrémül a szívmagány.
 Ha van, mihez bizhatnod a jelenben,
 Ha van, mit érezz, gondolj és szeress :
 Maradj az élvel kínáló közelben,
 S tán szebb, de csalább távont ne keress.
 A birhatót ne add el álompénzen,
 Melyet kezedbe hasztalan szoritsz ;
 Várt üdvöd kincse bánat ára lészen,
 Ha kart hízegő ábrándokra nyitsz.

(Vörösmarty.)

F o h á s z.

SAROLTÁTÓL.

Örök szeretet istene

Menybéli szent atyám !

Hozzad száll lelkem éneke,

Hozzad száll hő imám.

S mint az ösatyák áldoztak

Tiszta áldozatot,

Mint a virág hozzád küldi

Lelkét : az illatot :

Úgy én is, midőn esengve	Mindezt megboesátá, atyám
Elődbe borulok,	Örök szereteted,
Te látod uram! hogy tisztá	S boesánatod zálogául
Áldozatot hozok.	Megáldád gyermeked,
Oh, fogadd el, ugy is tied!	Hogy sötét életutamon
Fogadd el szívemet,	Széthintse világát;
Eddig te voltál én velem,	Megmutatád — mit nem láttam, —
Legyek én is veled!	A lélek esillagát!
Mert nem hagyál el soha sem,	S ez égifény malasztival
Bár én elhagytalak,	Betölté lelkemet,
Teremtényért a teremőt,	Azóta szentebb a remény,
Téged! nem láttalak.	Tisztább a szeretet...
Te nem hagyál el, a midőn	Azóta nyugpontot talált
Kín, szenvedés sujtott,	Téveleg szellemem,
S büszke lelkem fellázadtan	Nem járja a mindenséget,
Daczolt, zugolódot...	Keresve szüntelen...
Vagy ha szívem feldobogott,	Azóta van örcsillagom
Öröm volt életem,	Ez élet tengerén,
S én fele dém, hogy azt csupán	S mosolygó vagy könyes szemmel
Neked köszönhetem!...	Felé tekintek én.

És kövelem vezérfényét

Bármí várjon reám,

Mert tudom a mennybe vezet,

Hozzád, oh szent atyám!

Trón-e vagy szív?

Beszély.

Vidos Maritól.

A tavaszi szellő enyhe fuvalma megfosztá már Erdély havasait a hólepeltől, a Maros és hármás Körös medrébe hömpölyögtek annak feloldadt iszapos vízei a kanyargó Tisza árja felé. Ur és szegény édes gyönyörrel időzött a kellemes szabadban napestig, s csak alkonyat után vonult kiki lakának magányába, hogy itt gondolja át a mult nap eseményeit, s tervezzen a holnapra. Oh! mert hisz akkor alig mult nap, hogy Erdély borus egén majd innen, majd onnan veszélyes felhők ne mutatkoztak volna.

A kedvező tavasz bőven termő nyárral kecségteté a szántóvetőt, a harczi fiának ellenben győzelmi babér rügyek látszottak gazdagon

fakadozni. — Ilyen az ember sorsa! ki miben leli gyönyörét, annak reményével táplálja szívét, az utáni vágy dagasztja kebelét.

Ily kecsegtető remények, s leverő aggodalmak közt röpültek a hetek, s multak a hónapok.

A nyárhó első napjainak egyik szép estvéjén, ős kastélyának, mely Erdély határain Magyarhon végvidékét disziti, egyik termében mély gondolatokba merülve találjuk az ifju szép Tiszay István grótot. Termete daliás, arczkifejezése férfias, de az ezen látszó nyugtalanság a lélek küzdelmét árulja el. Kint is, bent is néma csend környezé a kastélyt, melynek ura majd egy ős támla karjai közé veté magát, majd fölállva egyikét szót intéze Simonfi legmeghittebb barátjához, ki a teremben föl- s alájárva, mint látszék, őszinte részvéttel osztózott Tiszay lélektusájában.

— Egy szó, mint száz! — szakasztá meg végre a csendet István gróf, — holnap tehát indulunk, s végre meglátom azon lényt, kit eszményileg már oly régóta szeretek. Reménylem barátom! te is kiséretemhez csatlakozol?

Édes örömmel, — felelé Simonfi, — hisz tudod, örömid- és keservedben mindig hiven osztóztam veled, s ha kell, még a halálban is felestársra találsz bennem. — De kérlek, mielőtt megindulánk, tárd föl előttem egész szivedet; mondd el, miért gondolsz örökké mindég arra a Margitra? kit csak név- és hírből ismersz, a nélkül, hogy személyét valaha láttad volna, kecsseit, szivjóságát, lélek tulajdonait valaha csudálhattad volna? Barátom! nem látott, nem ismert leánykincs, gyanús kincs! Isten tudja oly szép-e, mint képzelőtehetséged azt ecseteli lelkedben? Talán atyja épen azért rejtegeti őt annyira előtted, mivel talán minden előbb, csak nem szép. — De hát mondd el, mit már annyiszor ígértél, hogyan történt ezen eljegyzés? s mily előzmények idézték azt elő?

— Halljad tehát barátom! — kezdé rövid szünet mulva, bodros hajzatát félresimitva Tiszay.

— Ezelőtt három évvel, mint magad is tudod, Erdély egyszerre háboruba keveredett a törökkel, és a némettel is, mint magyar királyljal; Erdély igen meglévén szorulva, a német császártól idegenkedő magyarhoni részekről kért segélyt. Ezeknek főrendei azonban vonakodtak kérését teljesíteni, mert megunva a hosszadalmas belvillangásokat, és csatákat, örültek a nyugalmas rövid békének, melynek a hon örvendett, s így minden áron mellőzni kívánták mind a törökkel, mind a németekkel az ellenségeskedést. Atyámnak azonban, ki akkoriban országszerte nagy

tekintélylyel s népszerűséggel birt, az erdélyi fejedelem azon ígéretet tevő, miszerint, ha a fölszólított magyar részek főrendeit reá veszi, hogy neki segédhadat küldjenek: nekem leányát eljegyzi, s fiörököse nem lévén, holta után leánya kezével az erdélyi fejedelmi trónt is számomra biztositandja.

Atyámnak szivét, ki különben is, mint tudva van, tulságosan nagyravágyó ember lévén, ezen igen is hízeltgő ígéretek megnyerték; szavát adá, hogy a mennyire tehetségében álland, mindent elkövet, miszerint Erdély érdekeinek istápolására az ország azon részeiből segédhad küldessék. Atyám ígérete csak hamar tetté lön, s alig mult el néhány hó, már a sürgetve gyűjtött magyar segédhad, Erdély érdekében annak román győztes csatákat vívott. Elérkezett tehát ugy hiszem, most már az idő, hogy a fejedelem is ígéretét beváltsa.

Ime kedves barátom! — folytatá Tiszay, — ez rövid vázlatá eljegyzésem előzményeinek. A föltétel, mely alatt Erdély fejedelme leányának völegényévé lettem, s az nekem arámmá, teljesítve lön; ideje tehát, hogy én is a jutalmul ígért kincset fölkeresni, s magamévá tenni induljak, nehogy mint gyáva s hanyag annak bírására érdemetlenné tegyem magamat. — Legyen tehát a nekem ígért ara bármilyen, az tulajdonom, s a lovagiasság hozza magával, hogy szive és kezének birtokába helyezzem magam. De most már éjfélt rég elmúlt, jér hajtsuk nyugalomra fejünket, hogy a reánk váró út fáradalmaival annál könnyebben megküzd-hessünk.

Julius hó egyik legkellemesebb napja volt, midőn Tiszay grófot harczedzette válogatott, de nem nagyszámu kíséretével a szép Királyhágón áthaladva, egy kanyargós völgyi uton lovagolni látjuk. Kiséretének meghagyá, engedjék lassu léptekkel haladni méneiket, s ő a magát megsarkantyuzva egy futamatnyira előre vágatott, hogy méla gondolatjainak annál zavartalanabbúl engedhesse át magát. Lassabban léptetve paripáját, majd a bájdús vidéken legelteté szemét, majd utazási czélja és sikere foglalá el egész lelkét. Majd az ismeretlen arával leendő első találkozás jelenete villanyozá át szivét, majd a meghiusulható remények félelme sujtá kedélyét.

Méla andalgásából egyszerre lovának hirtelen megállapodása ébreszté föl, melyet kantárszáránál egy bájos nőalak, mintegy tündérvilági delinke tarta, ki a lovagot így szólítá meg alig lélegző hangon, hihetőleg a gyors futás miatt :

-- Uram, kérem kövessen.

— De hová kövesselek? — kérdé őt Tiszay, mint egy álomból riadva föl, — ismersz te engem?

— Nem uram! — felelé a nő.

— Miért állod hát utamat, ha nem ismersz? — mond Tiszay, — talán csak nem vagy viszonyban az alvilági rémlekekkel?

— Az nem! — folytatá a leány. — Azon várból jövök, mely amott a hegyormán emelkedik büszkén a felhők felé. Láttuk kegyelmedet kíséretével elhaladni, urnöm tehát leküldött, hogy kegyetek közül oly lovagot keressek ki, s azt hívjam föl a várba, kinek elég bátorsága lesz egy regényes kaland kivitelére. Szemem önre vetém, önben gyanítám a kívánt tulajdonságot föllelhetni, azért ön felé irányzám gyors lépteimet, s reményem kész is lesz bizalmamnak és kérésemnek engedve, engem követni?

— De hát mit kívánsz tőlem szép leány! — monda Tiszay egy kissé szelidebb tekintetet vetve a leány szép nagy fekete szemeibe, ki a nyugtalankodó paripát még mindig kantárszáránál tartá.

— Csak azt kívánom, — ugymond az, — hogy kövessen kegyelmed engem föl azon várba, a többit majd elmondja urnöm.

— Kicsoda urnöd?

— Azt nem szabad megmondanom, — lőn a válasz.

— Urnöd még fiatal?

— Igen uram!

— Olyan szép, mint te?

A leány arcát e kérdésre szende pir futá el; nyugodt mosoly látszott ajkán, s a kantárszárát elereszté. Majd lehajolt, egy szép vadrózsát szakasztá le az utszélén álló bokorról, s egy szende mezei virágot tett hozzá, mondván: — Nézze kegyelmed! a természet ezen egyszerű növényeit, ilyen vagyok én urnöm mellett!

Tiszay kissé kételkedve mosolyodott el, — mert a leányt igen is szépnek találta, s a magát vadrózsához hasonlítórol a szelid rózsára következtetve kíváncsisága ez iránt nőttön nőtt.

— Ha már urnöd kilétét nem szabad is megmondanod szép leány! nevét csak föltárod előttem?

— Ugy ám! de ha nevét kimondom, mindent megmondottam.

— Na! csak halljam nevét, s akkor kész vagyok hívásodnak engedni.

— Hegyaljay Anizia.

— Hegyaljay? a

— A szerencsétlen Hegyaljay leánya, ki Tiszay ármánykodásának lön áldozata! — vágott a leány hirtelen Tiszay szavába.

Tiszay e szavak hallatára zavart s gondolkodóvá lett, majd rövid szünet után kérdé: — Egyedül menjek urnódhez?

— Jöjjön kegyelmed, ha kétségeskedik, annyi kísérettel a mennyivel tetszik, — lön a válasz.

— Várj itt egy kevéssé, mindjárt visszajövök, s lovát megfordítva, kíséretéhez száguldott, mely már-már a regényes találkozás helyéhez közeledett. Kiséretéből vagy ötöt maga mellé szólította, s a többinek meghagyá, hogy utjokat folytatva, a legközelebbi állomáson várják be. Ekkor előre rugtatva, megszólította a reá várakozó leányt:

— Na! édes szép utonállóm, jer menjünk! — s a várba vezető kanyargós utra tértek.

Minél közelebb jutottak a várnak évek hosszú sora és szélvészeken feketítette mohós falaihoz, Tiszay annál hallgatóbbá lön. Szívében a vér mindinkább sebesebben lüktetett, s lelke a kalandos találkozás jelene-tével foglalkozott. A várkapujához érve, a hidat még föl vonva találták, de alig egy-két percz . . . s az esörgő lánczain robajjal zuhant alá, mire a délczeg paripák egyet horkantva, s fejökkel egyet vágva, neki indultak a tárt kapunak. A halotti csend, mely az egészen uralgott, némi borzadalmat érzeményt kelte a lovagokban. A vár védbástyáin sem harc-osok, sem a kapunál vagy várudvarán kíváncsiak nem mutatkoztak, sőt még az őket föl kíséző leány is eltűnt. Tiszay szemeivel végig futá a vár meglehetősen szűk udvarára szolgáló ablakokat, mintegy keresve az őt idéző urnót; de egyetlen egyben sem látott élő alakot. Alig hogy megállapodott, feljök sietve egy élemedett s nagyon egyszerűen öltözött szolga, ki egyedül arra kéré a paripákról leszállott vitézeket, hogy követnék őt, egyen kívül, ki a lovakra addig felügyeljen. A szolga előre menve, egy meredek, s majdnem roskadozó lépcsőn vezeté föl az emelet egyik elég tág termébe az idegeneket.

— Urnöm! — mondá a szolga — mindenek előtt bocsánatot kér, hogy fényesebben s nagyobb készüléttel nem fogadhatja el önöket, mint vendégeit. A szép Magyarhonban, hol egykor atyja lakott, nagyobb mértékben tehette volna azt, — ezt mondva távozott.

Ezután Tiszay a várszobákat vevé szemügyre, majd emberei által a vár környezetét vizsgáltatá meg, s ha mi gyanusát sem vennének

észre, meghagyá, hogy egy-két vitéz maradjon őrizetül a várudvaron, a többi pedig vonuljon ki. Ő maga Simonfival a teremben föl- s alájárva nyugtalanul várá a találkozást; majd oldalán függő kardját méregeté, mert — csak mondjuk ki az igazat — egy kissé aggódott is, boszút gyánitva atyja vétkeiért.

Tiszay mintegy huszonhét éves lehetett, naptól barnított arcza férfias szép volt; szemei élénkek, s ajka körül valami kedves mosoly ült; erős termete vitézségre mutatott. Szóval, őt oly férfiak egyikének képzelhetjük, milyenek a legválogatóbb női szemnek is méltán tetszenek. — Simonfi ellentéte Tiszaynak, tulságosan is magas, szikár férfiú, természetre nézve jóval túlhaladá Tiszayt, rendkívüli sas orra, bozontos, tüskés hajzata csaknem nevetségessé tevék alakját, de Tiszayhozi való rendületlen barátsága, őszinte vonzalma annyira sajátja volt, hogy érte mindenkor mindenre kész lett volna. S így nemes lelkének e szép tulajdonai felejtetéek torz alakját.

A több perczig tartó néma csendet Simonfi szakítá félbe.

— Barátom! — ugymond — nekem úgy látszik, mintha itt valami készülne ellenünk, nagyon is soká várat bennünket ezen bagolyfészek asszonya.

Alighogy e szavakat kimondá Simonfi, belép azon előbbi szolgálga, ki az idegeneket fogadá, s tiszteletteljesen meghajtván magát, fölkeré őket, hogy kövessék őt.

Egy sötét, keskeny folyosón vezeté őket urnője lakosztályába, s midőn az első terembe léptek, itt azon bájos nőalakot találták, ki a várba kalauzoló föl, ki is szívélyesen köszöntvén a bejötteket, rövidke várakozásra kéré, s egy mellékajton távozott. De az ígért rövidke várakozás ismét majdnem órákig tartott, s ifjaink már-már türelmüket vészték, s távozásuk által akartak az untató várakozásnak véget vetni, midőn egyszerre egyik ajtónak kettős szárnya megnyilék, s azon egy sugár, egészen gyászba öltözött uri hölgy lépett a terembe. Valjon arcza is oly szép volt-e, mint termete? azt a leeresztet fátyol miatt még hiúzlatással sem lehet megítélni.

— Üdvözlöm önt lovag! — szóla Tiszayhoz fordulva, elég bájos, de mégis remegő hangon. — Minek önnek kíséretében a fegyveresek? árulástól tart? — vagy nincs elegendő bátorsága, hogy ha reá kerülne a dolog, meg tudná fegyverével védeni személyét?

— Távozzatok. Hagyjatok egymagamat itt! — szóla Tiszay

egy-két kíséreihez, kik urok előbbi parancsa ellenére is, mintegy vészt sejtve, a várudvaráról utána jövének a terembe, s ennek ajtajánál állottak meg. A parancsszóra azonnal távoztak. Simonfit kivéve, ki barátja oldalától eltávolíthatlan volt.

— Ki ezen tolakodó, ki még kegyelmed parancsszavának sem tud engedelmeskedni? — kérde a hölgy.

— Távozz kérlek Endre! — mondá most a gróf, s az akarva is, nem is, a többi után távozott.

Alighogy Simonfi maga után az ajtót betéve, a hölgy hátraveté fátyolát, mely eddig arczát fedé, s Tiszay előtt a legbájolóbb nő állott, milyet csak valaha képzelő tehetsége lelkében ecsetelni tudott.

— Istenemre! — szólt Tiszay meglepetve a tündér szépség által — ez több, mint egy rózsabimbó! hisz ez . . .

— Hegyaljay Anizia — vágott méltóságteljesen szavába a hölgy, — igen is, Hegyaljay Anizia, ki kegyelmedet boszura hívja föl a kegyetlen Tiszay ellen, ki ármánykodása által atyámat meggyilkoltatá; kérem kegyelmedet, atyám ártatlan vérére, kérem, legyen boszuállóm!

— Megboszulója!? — — — Urnöm! . . . igen — — — ha tetelném! — — — de ezt én nem tehetem.

— Nem teheti? — ismétlé a hölgy, s fátyolát elkomorodva arczára huzá. — Tehát Isten önnel lovag! — folytatá a hölgy töredezett remegő hangon; — nemde olyan emberen boszut állani, kinek fia nem sokára egy fejedelem leányát vezeti oljárhoz: tőlem oly fölhívás, melyet egy szerencsétlen, egy elhagyatott nő, nem kívánhat?

E szavakat oly meghatólag ejté ki a bájos nő, hogy Tiszay egész határozottsággal viszonzá:

— Vesse szép kegyed, még egyszer vissza fátyolát! oh vesse kérem, vissza! és én azokból a szép szemekből bátorságot akarok szivni, hogy Tiszayval megmérkőzhetni erőt nyerjek.

Anizia visszaveté fátyolát.

— Igen! — kiáltá a gróf, miután lelke elmerült a szép nő kellemárjában, — igen! én esküszöm, hogy ha ellene bár hol élembe kerül, én megmérkőzöm vele, önnek árva sorsa megleend általam boszulva! — — és — — ha nem sértem meg nemes szívét e kérdésemmel: mi lesz jutalmam?

Anizia gyönyörű kis kezét nyujtá neki, melyet Tiszay elra-

gadtatásában forró ajkához értetett, . . . de mintha mázsányi súlylyal birt volna az, rögtön eleresztett. Majd mintegy fölocsódva zavart mámorából szóla :

— Kegyed nekem oly kincsset ajánl, milyen, mint hiszem, még halandónak birtokában nem volt, de — — én — — fájdalom! azt el nem fogadhatom.

— Talán kegyelmed már férj? — kérdé megdöbbenve Anizia.

— Nem vagyok, — felele Tiszay kis vártatva.

— Hát talán jegyese van?

Egy — igen! — lön a mély fohással kísért felelet. Midőn a gróf e rövid, de mégis jelentékeny szöcskát kimondá, Aniziának a fátyol szemeire omlott, s egy néma „Isten hozzád“-ot intve, ugyanazon ajtón, melyen jött, távozott.

Más nap utját folytatni látjuk Tiszayt Kolozsvár felé.

Fogadtatása nemcsak fényes, hanem szivélyes is volt, de a fejedelem sajnálkozását fejezé ki a fölött, hogy leánya rokonai egyikénél van, s folytonos betegeskedése miatt, nem térhete mindekkorig haza, s nem is tudhatni, mikorra fog neki megengedtetni a hazajövetel. — Mindazonáltal mindenkép azon volt, hogy a kétségeskedő vőlegényt megnyugtassa, fejedelmi becsületére biztosítván őt, hogy szavát semmi ürügy alatt sem veendi vissza, s mihelyt a nászkészületek be lesznek fejezve, és az ország békéje biztosittatik, ígéré, hogy azonnal oltárhoz vezetheti leányát. Addig pedig csak arra kéré, mérsékelje kíváncsiságát, nyugodjék meg adott fejedelmi szavában, melyet minden áron beváltani kíván, és tartsa fön magának azon kellemes meglepetést, hogy aráját csak esküvő előtt láthassa.

Igen természetes, hogy Tiszaynak épen nem volt kedve az időzésre Kolozsvárott. Ara után fáradozni, s ezt még nem is láthatni — és az azzal való legelső találkozhatást is egész az esküvő előtti pillanatra határozni, . . . mindezek lelkét baljóslatu gyanuval tölték el; de azért épen nem esudálhatjuk, ha mindamellett lelkét meg nem törék, és a találkozásnak a majd csak az összekelésnél leendett elhalasztását nem is vette oly rossz néven, mert hisz szive, lelke egészen el volt a szép Anizia bájos arczával foglalva. — Kiséretével tudatá, hogy nem sokára vissza-indulnak.

Harmad napra Tiszay megtevén a visszautazásra a kellő készületeket, utra kelt, a fejedelem unszolására azonban egy másik utat vá-

lasztott, — mint a fejedelem vele elhité, — rövidebbet és sokkal regényesebbet. Nem is csalódott, mert a hegyek közt Ranyargó völgyi ut igen regényes, és szebbnél szebb változatossággal gazdag volt; csakhogy mindezek a mély gondolatokba merült Tiszayra csekély hatással voltak. Lelke egészen más képekkel volt elfoglalva.

Utjok épen egy gyönyörű fekvésű kápolna előtt vezetett el, melyben vasárnap lévén, a vidék ájtatos hivei épen a szokott isteniszolgálatra tódulva gyülekeztek, Midőn a kápolna ajta előtt elhaladnának, Simonfi egyszerre Tiszay mellé lovagol s ennek valami rejtélyeset, mint arczából észre lehetne venni érdekes dolgot sugott. Mire a különben bús, gondolatokba merült gróf, egészen más alakotva öltve, vidoran kérdi:

— De jól láttál? hisz ez lehetetlen!

— Igen is! — monda Simonfi. — Meg mernék esküdni, hogy ő volt, ki a kápolna ajtaján e perczben bement, s félre szólítván Tiszayt, igen is komoly beszélgetésbe ereszkedett vele. Mily tervet koholtak hamarjában, meglátjuk alább.

Visszamenve kíséretökhöz, ezt, két vitéz hiján, kiket ott fogtak, tovább indíták, meghagyván nekik, hogy a legközelebbi faluban őket bevárják. Majd a kápolna előtti erdőcske árnyékos fái alá vonultak, itt lovaiokról leszállván bevárandók, míg az isteniszolgáltatnak vége lesz. Simonfi türelmetlenségében, föltéve, hogy ő legkevésbé fog fölismertetni, majd a kápolna ajtajáig ment, majd ismét visszatért. Talán még életében az idő soha oly hosszúnak nem tetszett előtte, mint most.

— Na végre! — szólamlá meg a némán őrt álló Simonfi, — vigyázzunk, most fognak jönni, mert a nép már tódul kifelé.

— Jön, s ő az! — kiáltá, csak nem megfélekedve mindenről Tiszay.

Anizia, mert csakugyan ő volt, a kápolnából kijöve, egy kis szerény mezei lak felé tartá. Ugyanazon leány kísérte őt, ki néhány nap előtt Tiszayt a várba hívá és vezeté; egyszerre a leány hátratekint, s ijedten kiáltja el magát: — Kisasszony az istenért! utánunk fegyveresek tartanak, siessünk! mint látszik, bennünket akarnak utólélni!

A leánynak igaza volt, mert már Simonfi a két fegyveressel sarkukban volt, s most ő szólítá és kéré föl a nőket, hogy kövessék őt.

— De hát ki jogosítja föl kegyelmedet, hogy engem és cselédemet szabad uton megtámadjon? — kérdé Anizia méltóságos magatartással s minden legesekélyebb ijedés nélkül.

— Ki jogosít föl? nézze kisasszony czimerünket! — mondá Simionfi, — s azonnal megismerheti arról, ha még el nem felejtette, hogy azon ur kisérétéhez tartozánk, kit pár nap előtt szintén ily módon hivatott magához azon várba, melyben találkozánk.

— S ki légyen kegyelmének ura?

— Tiszay gróf, — lör a válasz.

— Ah, boldog Isten! tehát Tiszay hatalmában vagyok! — kiálta Anizia, s midőn pompás szürke paripán elébe ugrat Tiszay, kinek nyájas üdvözlését egy büszke fejbiczentéssel s komor tekintettel viszonzá Anizia.

— Most kérdem kegyelmedtől, Tiszay gróf! miután tudom, hogy kegyelmed az: ki jogosítá önt föl arra, hogy az erdélyi fejedelem területén engem ily módon támadjon meg s mintegy elfogjon? Annyira fél kegyelmed egy védtelen leány boszujától? vagy tán engem is, mint atyámat, meg akarnak gyilkolni?

— Azt legkevésbé sem — viszonzá Tiszay.

— Tehát mi száudoka van önnek velem? —
— Kisasszony! hü szerelmem! — kiálta szenvedélyétől elragadtan Tiszay. — Kezének nyújtása adott jogot, melylyel csak pár nap előtt ajánlkozott földi boldogságom eszközlőjéül.

Anizia alig tudá mosolyát elrejtteni, s mondá: — Igen! tehát az volt a mages, mely kegyelmedet az igazi utról erre vezeté? —
— szegény Margit!

— Miért mondja kegyed most épen e nevet, a mikor én itt kegyed előtt állok, bámulva keceit s hódolva igéző szépségének? — kérde kissé zavartan Tiszay.

— Van-e nekem, vagy lehet e más fegyverem, mint kegyelmed jegyesének neve, mely kegyelmednek kötelességévé teszi, hogy engem felejtssen!

— Nem! önt misem felejteti velem! — mond elragadtatva Tiszay. — Ujtsa meg s váltsa be ajánlatát. Egyszer már nekem nyujtott kezével adja nekem szívét is, és én a legboldogabb halandó, esküszöm! mindenre kész leszek önért! Azonnal indulok a fejedelem leányáról lemondani, kit ugy sem láttam soha, s így ön épen nem fogja esudálni, ha egy soha nem látott, nem ismert kincsről oly készséggel mondok le önért, ki első találkozásunk óta szívemet, lelkemet birja, s kinek birtoka által olajtok csak egyedül boldoggá lenni. Ha akkor, midőn nekem jobbát nyujtá,

komoly szándoka volt, a milyenek én azt hittem is, ne késedelmeskedjék, jöjjön a szép Magyarhonba; kíséretem körében bizton elér oda, s pár nap múlva magam is honn leendek.

— Simonfi barátom! — szól ehez fordulva, — vedd át s kísérd lakomba e meglelt kincset. — Ezel lovát megfordítá, s sebesen indult vissza Kolozsvárra, hogy ott a fejedelem leányáról lemondjon örökre.

De mily meglepetés! Épen dél felé járt már az idő, midőn más nap Kolozsvár főutczáján a fejedelmi palota felé tartva haladott, s mily látvány: Simonfi az egész kísérettel egy mellék utczából kijöve találkozik vele.

— Az Istenért! hogy jösz ide barátom!? — szólítá őt még a távolból Tiszay. — Ki adott erre engedelmet?

— Uram! — szól Simonfi, — szerencsétlenségem hozott ide.

— Micsoda szerencsétlenség? — vágott hirtelen szavába Tiszay.

— Parancsolatodra mi a reánk bizott hölgynek inkább kísérei, mint örei levén, mindent akaratjára hagyunk s megtevének mindent, a mit kívána vagy parancsola, — — mindent! — s ő elszökött.

— Elszökött!? s . . . önszántából szökött el? — kérdé Tiszay halkabban, semmint Simonfi várta.

— Valószínű, hogy önszántából. Halljad csak: midőn elhagytál bennünket, a hölgy, ki igen késznek látszott a velünk való utazásra, s mint magad is tapasztalád, mi ellenvetéssel sem lépett föl, fölkért bennünket, hogy várnök meg, míg azon kis házikóból, mely felé haladtában találkozánk másodizben vele, s melybe, mint mondá, többször szokott pár napra hegyi várából lejönni, legszükségesebb holmiját összerakja, azt magával elhozandó. Mi ezt megtettük. Ő fölrakott szükségletein kívül, bort, kenyeret, s még más élelmi szereket is rakatott fel hamarjában a lovakra. Alig telt bele néhány negyed óra, s mi a két bájos nő társaságában uton voltunk s jó kedvvel haladánk. Így több órán át nyargalva, lovaink a nagy meleg miatt, mely a hegyek között megszorult, nem csak megizzadtak, hanem bizony már fáradtak is voltak. Egy szép erdőcske széléhez érve, a fák zöld bársony alja s hűs árnyéka lecsalt bennünket lovainkról, hogy ezeket pihentessük, de magunk is pihenjünk s a magunkkal hozottakból jóízűt falatozzunk. Igaz, hogy bizony jóízűt is ittunk, a bájos nők kedves jelenléte, s vidor kedélye szinte zamatosabbá tevé ozsonnákat, veszély? oh ez éppen egyikünknek sem jutott eszébe. Hogyan, ho-

gyan nem, a bortól-e, vagy a fáradság következtében? elég az hozzá, hogy mi mindnyájan elaludtunk a hús árnyékban. . . . A többiről ne kérdezz; . . . mire fölébredénk, bizony a nőknek csak hült helyöket találtuk. Azért jöttünk kettőztetett haladással Kolozsvárra, hogy minélelőbb ezen eseményről tudósítsunk.

Tiszay az esemény elbeszélését némán hallgatá, közbe-közbe egy-egy nagyot sohajtva a nélkül, hogy Simonfinak szemrehányást tett volna, nyugodtan lépdelteté fáradt paripáját, kísérete előtt. Így haladva, egyszer csak azt vevék észre, hogy Kolozsvár föterére jutottak. A visszafordulásról az nap már szó sem lehetett, beszállásolták tehát magukat.

Alighogy néhány percig időztek, s Tiszay az események fölött fejét töré, egy udvari apród köszönt be hozzá, s kéré jönne azonnal a fejedelemhez, ki megérkeztéről már tudósítva van.

Tiszay mitsem késedelmeskedve, azonnal indult. A palotában a szokottnál nagyobb fény tünt szemeibe. Belépván az elfogadó terembe, első, kivel ott találkozott, maga a fejedelem volt, kinek szokatlan komor arcz-kifejezése ellentétben látszott lenni a kint tapasztalt fénynyel.

— Gróf ur! — szólítá meg a belépőt a fejedelem, mint látszott, igen lehangolt kedélylyel, — azért hívtam önt megérkezése után azonnal, hogy egy oly ügy felől értekezsem önnel, mely annál vizsásabbnak tetszik előttem, minél közelebb áll leányommali összekelésének ünnepélyéhez. Ön most vádoltatik nőrablásról, melyet mint mondják, egy előkelő hölgyön követett el. Vallja meg tehát gróf ur! jogosan vádoltatik-e ily bűntény miatt, vagy nem?

— Birám előtt állok-e? — kérdé Tiszay kevélyen. — Nem vagyok nagyságodnak sem szolgálja, sem alattvalója, hogy tetteimért számolnom kelljen, én mindenről gondoskodtam.

— Alig hiszem, — felelé a fejedelem valamivel derültebben. — Hegyaljay Anizia itt van a palotában; itt ezen mellékteremben, menjen gróf ur és kérjen tőle bocsánatot, mielőtt leányom az egész dolgot megtudná, egyezzenek ki jó szívvél, s akkor biráskodásom megszűnt.

Ezt mondva távozott a fejedelem, s egy apród azon ajtót nyitá meg, melyre az mutatott. Tiszay belép a megnyitott mellékterembe, s nem csekély meglepetésére, csakugyan Anizia ült fényes díszöltözékben egy karszékben, fejét balkezebe hajtva, mig szép fekete szemeivel a belépőt mintegy vádlólag méregette.

— Üdvözlöm a grófot itt! — mondá a belépőnek, ki merev osz-

lopként álla előtte; — üdvözlöm! mondtam, és szabad-e tudnom miért néz kegyelmed engem ily csodálkozva? talán ezen alakomban nem is tetszem önnek annyira, mint tegnapi találkozásunkkor megvallá?

— Mi a tetszést illeti, — mondá Tiszay rövid szünet után, — az kérdést sem szenved; hanem megvallom, e tündérvjáték igen is gondolkodóvá tesz. Hogyan van, hogy önt itt látom? miért nem követte kíséretemet, melyre személyét oly egész bizalommal, s minden ellenvetése nélkül biztam?

— Miért bizott engem a gróf oly kíséretre, mely eléggé vigyázni sem tudott reám?

— Mint látom, — folytatá Tiszay mintegy fölvidulva, — ily tündérlény még a mennyei seraphok örizetét is kijátszaná; de hagyjuk azt, engem a fejedelem azért küldött ide, hogy kibéküljünk, nem pedig, hogy egymásnak szemrehányásokat tegyünk.

— És kegyelmed nekem ellenségem lenne? — kérdé csodálkozva Anizia.

— Az nem vagyok, — vágott közbe határozottan Tiszay, — hanem csak azon lovagiatlan tettemért kérek bocsánatot, s azt ön által felejtetni kívánom!

— Felejtetni? mondá Anizia egész derűtséggel, — higgye el gróf, még életemben nem volt kedvesebb napom, mint az, midőn megtudám, hogy szeret; mert mielőtt kegyelmedet láttam és ismertem volna, én — — — már szerettem.

— Ha e nyilatkozat igaz, — ugymond Tiszay, — akkor csak határozottan e kérdésemre feleljen: akar-e engem követni?

Anizia nem felelt, de arczszíne sáppadt lón, a karszékből föl-emelkedék, majd ismét abba visszarogyott, mert egész testében reszkedett. Végre mintegy magához térve mondá:

— És ha Margit oly szép, oly kecses, oly bájoló volna, mint mondják?

— Lehet! én őt nem ismerem, s ő engem nem; sziveink egymás iránt idegenek, politika köté azokat össze.

Ekkor a háttérben megnyílik az ajtó, s a fejedelem lépett be. Margit hirtelen fölugrik, s atyja karjaiba veti magát, mondván:

— Atyám! oh édes jó atyám! én boldog, én szerencsés vagyok, ő engem szeret, jobban szeret, mint a trónt és uralmat! ő nem ezeket, csak szívemet akarja!

— Jer Tiszay! — mondá a fejedelem egészen megilletődve, —
 jer és fogadd egyetlen kedves leánnyal atyai áldásomat.

A vadász leánya.

RIZÁTÓL.

1860.

Kicsi házacská áll az erdő közepén,
 Fészket rak a gólya bemohult tetején.
 Örömrre kelt a madaraknak dallama,
 Ábrándra bí a kis patak halk moraja.

Van is, ki örül a madarak dalának . . .
 Gyönyörű lánya ez az öreg vadásznak,
 Ki leviszi a kis patakesához varrását
 És ugy elandalogva, hallgatja zugását.

Varrogat a kis leány, szaporán öltöget,
 Feléje sietve egy ifju közelget,
 Ő sejtí, tudja, s fölebb veszi varrását,
 Alája rejtené kigyult két orcáját.

Alája rejtené . . . de hát mit is tegyen? . . .
 S a mig ő tünődik, szép ifja ott terem.
 És fönnakad legott gondolatfonala,
 Szüzies csókra nyíl rubin kis ajaka.

A patak nefelejesít gyorsan leszedi,
 S azokat ifjának csomóba rendezí,
 Midőn átnyujtotta a kis kék bokkrétát,
 Szépen tova szöknék, de kerekded karját

Gyöngén megszorítja a deli pór fiu,
 S részvéttel kérdezi: „Mért vagy ily szomorú?“
 Így felel a leányka halkan, szemérmesen:
 „Jobb lesz, ha örökre elválnk kedvesem.

Édes apám mondta, átka száll fejemre,
 Hogy ha szegény embert méltatok kezemre.
 Te szegény vagy kedves, és én is az vagyok,
 Tied nem lehetek, de híved maradok.

S ha bús szerelmemet nem bírja már szivem,
Nyugalmat keresek a patak öliben.“
„Szépen vagyunk,“ — dörög az apa szavába,
S a lány remegve dől kedvese karjába.

A hű szerelmes pár nem gondolt egyebet,
Mint hogy az Ur Isten most tart ítéletet.
De a mint az ijedtségből felüdültek,
És egymásra, meg körül is tekintettek:

Az öreg vadász mosolygva állt előttük,
Áldásra terjesztvén kezét ki fölöttük.
Mert a mint megérté lánya szenvedését,
Könyör szállotta meg az öreg jó szivét.

„Igaz szeretettel függjetek egymáson,
Csak hű szeretet boldogít e világon.
Szeretet képezé éltem boldogságát,
És az őrizé meg szivem ifjuságát.“

Igy szól az agg, és könyvet töröl szeméből,
Meglátja-e nője, a temetőből? . . .
Az ifjak is sirnak, sirnak örömben,
Hiszen mennyország van tiszta kebelükben.

Kigyulad a szép lánynak szép orczája,
Épen olyan piros, mint rózsaszín ruhája,
Ugyan mit mivelend majd édes zavarában?
Anyjára emlékszik kisdéd szobájában. . .

A természet gyermeke.

LOLLITÓL.

Költészetet nem tanultam
Én soha.
Csak úgy írom verseimet
Nótára . . .
— Hogy ha szivem megtelik a bánattal,
Mivel enyhithetném mással, mint dallal? . . .

Ezt tanultam az erdőben
 Madártól.
 És a pásztor legény méla
 Dalától . . .
 — Ugy sir- zokog mind a kettő hajnalba,
 Fájó szívem rá lesett s eltanulta — —

Ne kérdezzétek hát, ki volt
 Mesterem ?
 A mit tudok, azt úgy adta
 Istenem.
 — Verses könyvem maga a nagy természet
 Mert igaz, hogy ez a legszebb költészet! . . .

H o z z á .

D A L M Á T Ó L .

Hogy ha a sors bőséggel
 Üldöz s fordul ellened ,
 Hü részvétemet irántad
 Változatlanul leled.

Hogy ha elhagy a szerencse,
 És elpártol a barát :
 A szeretet érzetével
 Osztom szived bánatát.

Hogy ha a kór szenvedése
 Bágyasztón rád nehezül :
 Ott imádkozom, virasztva ,
 Ágyadnál szünetlenül.

És ha egykor itthagysz árván ,
 S sírba viszed örömöm :
 Hantodon a port, virágot,
 Könyeimmel öntözöm.

De ha én előbb halok meg,
 Ugy se hagylak tégedet :
 Fent az égből szellememmel,
 Öröködöm léted felett.

A nőnevelésről.

Csukássi Józseftől.

Az emberiség nevelője az Isten, az egyéneké a szülék s tanítók.
 Az ifjuság nevelése már évek óta tudósok és nem tudósoknak

egyiránt tanulmányul és vita tárgyul szolgál. Még nem oly régen történt, hogy a nevelést illetőleg két — egymással ellenkező — tábor elkeseredett harczot vívott.

A humoristák és philantrophok táborát értem.

Ha czélunkon kívül nem esnék, nem mulasztanók el e két párt nézeteit is tárgyalni, miután azonban jelenleg tüzetesen csak a nőnevelésről vagyunk szólandók, elhallgatjuk; talán jó még idő, midőn külön cikkben fogjuk szives olvasónóinkkel megismertetni.

Nem egyszer volt alkalmunk azon vádat hallani, hogy a mivel, szellemdús nők rendesen kicsinylik a kört, melyet családias otthon szab eléjük, és azon kedves, szeretetreméltó apró teendőkből, melyek a ház körül előfordulnak, nagy ritkán vagy soha sem találják örömeiket. A haladó kor, mely évtizedről évtizedre beljebb vezet bennünket az ismeretek és tudományok templomába, e vádat megsemmisíté és bebizonyítá, hogy csak azon nők, kik a miveltség kellő fokán állanak, felelhetnek meg hivatásuknak méltóan, mint hitves, anya és honleány.

A férfi szabadon választhatja életpályáját, a nő pályakörét már a természet kijelölé, elannyira, hogy tullépve ezen, nőiségét veszélyezteti és a világ kárhoztatását vonja maga után.

Mielőtt a nő pályakörét közelebről taglalnók, mindenekelőtt szükségesnek tartjuk azon alapkövet kijelölni, melyen az egész nőnevelés pihen.

„Add meg a nőnek a lehető legmagasabb emberméltóságot és képessé teszed ezáltal ragyogó hivatásának a legtökéletesebben megfelelni!“ — mondd Helvetius.

De hát miben áll tulajdonképen az emberi méltóság? kétségkívül abban, mi által a többi teremtmények fölé helyezettetünk, mi által az istenség itéletének tudatára jövünk, mi által a jót és gonoszt megkülönböztetni tudjuk, s végre azon erőben, melynek folytán önakaratumk szerint választhatjuk a jót vagy a gonoszt, tehát az erkölcsi szabadságban.

Minden ismeret és tudomány, melyet az egyén magának szerz, egy lépcsőfog azon létrához, mely az Isten ismeretére vezet.

Fogalmat és tárgyismeretet adjatok tehát mindenekelőtt; de ne a fárasztó és sivár könyv nélküli tanulás utján, mely a fiatal leányka lelkére — miután a minden értelem nélkül betanult szavakhoz fogalmakat kötni képtelen — csak káros hatással lehet.

Vezessétek ki gyermekeiteket a szabadba, a természet ölen hullámzó vetésekhez, s erősítsétek meg szívében az emberi lélek legdrágább kincsét: isteni származásának öntudatát! A száraz gabnaszemből új életre sarjadzott növényben figyelmeztessétek az Isten nagy hatalmára; az egyszerű esomóban, mely a lenge gabnászár részeit egybetartja, roppant bölcsességére utaljatok; a telt kalászokban pedig, melyek a világot évekre látják el kenyérrrel, áldás teljes jószágát hirdessétek.

A gyermek, mely a természetben tanulja ismerni Istenét, fá-sult, csüggeteg semmi körülmények közepette sem leend; mert kebelében azon isteni tűz lobog, mely lelkét edzi s leroskadni nem engedi.

A természet ismerete közvetlen kapcsolatban áll az igaz és jónak önzetetésével. Az Isten e nagy mindenség teremtője, föntartója és rendezője, más szempontból tekintve nem más, mint eredeti forrása minden jónak és igaznak, és épen azért az igazat ismerni annyit tesz, mint magát a teremtőhöz kötött ideát ismerni meg. — A jó és igaznak törvénye minden ember szívébe már születésekor be van vésve, a motivum, követni e törvényt kívülünk fekszik. — Ki fölismeré műveiben az Istent, azelőtt azon aranyfonál, mely az egész mindenséget egybetartja titokszerű fátyolából kibontakozik.

Ez aranyfonálnak emberi nyelven szeretet a neve! „szeresd az Istent mindenekfölött, és felebarátod, mint önnön magadat,“ mondja a szentírás, és minden erkölcsi törvény, mely létezett és létezik, a morál ezen forrásából patakzott elé.

A természet, — tehát közvetlen az Isten, — szívünkbe oltá a szeretetet, és az okos anya nem is fogja ezt soha gyermeke kebelében előlni, hanem egyik főcéljának ismeri el gondosan ápolni, növesztetni és izmosítani.

A kötelesség, e nehéz és sötét fogalom, mely súlyos lánczként csörömpöl az ember lelkén, a szerelem által megvilágítva, a legfenségebbe alakul át, miről csak ember álmodozhatik morális szabadsággá.

Mert a szerelem az, mi az embert az istenhez emeli, a szerelem azon varázshatalom, mely még a sülyedőt is megnesemíti, s az örvénytől visszarántja, a naphoz hasonlólag, mely még a viharos felhőket is megaranyozza.

És ez isteni érzés velünk jő a világra, a neveléstől függ azonban határait ugy kinérni, hogy vészhozó ne legyen.

Ezen pontig a nő- és férfinem nevelése együvé volt vonható, most térjünk át azon részre, hol utai elválnak.

A gyermeket, hogy polgári hivatásának megfelelhessen, iskolába külditek; a leányka is járjon iskolába, de iskolája legyen az atyai ház, melyet — hogy egykor saját körét ügyesen és kellő tapintattal vezethesse — szorgalommal kell végeznie; legyen ezért a leány számára az atyai ház, minden házi erények gyakorlati tere.

A házi erények elseje a szorgalom.

Ki előhaladni akar, a szorgalom karjába fűzi magát. — Mindazon egyének, kik kiváló helyre küzdék föl magukat, szorgalmasok valának.

A történet bizonyítja állításunkat.

A nőnél pedig a szorgalom elkerülhetetlen szükséges, mint-hogy a női tevékenység — noha ez csak a házi körre szorítkozik — azon homokszemeket hordja a nagy mindenség épületéhez, melyek az egészet egybetartják. A női tevékenység azon véghetetlen piczi teremtményekhez hasonlít, melyekről a híres német tudós, Ehrenberg egyik művében emlékezik. Millió meg millió ilyen kis állatkából áll egy köb-hüvelyknyi kötőmeg, és mégis a föld felszínének legnagyobb része ily kötőmegből áll. A női tevékenység számtalan kis apró teendőkre szorítkozik, folytonos figyelemmel arra, mi hozzá legközelebb áll és a mi kisszerű. A tevékeny nő a nap minden percét fölhasználja és kell is, hogy fölhasználja. — A nő munkásságnak körét a szerelem szabja meg, és épen ezért csak is e szempontból kell és szabad őket megítélni. Rendszeretet, tisztaság, a hasznos és szépnek ezen két pályatársa, azon két legközelebb álló erény, melyet a nő kebelébe kiváló szorgalommal kell beoltani. A szorgalom és rendszeretet karöltve járnak.

Mert házi körben a rendet és tisztaságot csak a női kezek teremthetik elő, míg ellenkezőleg minden női szorgalom célhoz nem vezetővé válik, ha nem a tisztaság és rendszer azon rugó, mely e kettőt igazgatja és támogatja.

Szabadjon nekem itt néhány szót közbe szurni, melyek hogy félre ne értessem, okvetlen szükségesek.

Részemről nem osztom azok véleményét, kik azt állítják, mint-ha minden emberi tevékenységnek célja, csak a saját jóllét és boldogság

megszerzése lenne; sőt azt hiszem, miszerint a boldogságnak minél szélesebb körbeni terjesztése, azon egyedüli valódi alap és végcél, melyre minden emberi működésnek irányulnia kell.

A nőnem teendőinél kiválólag szembeötlik ez. — Minden női munkásság célja boldogságot és megelégedést szerezni, és pedig közvetlen annak, ki szívéhez legközelebb áll. — Ki testtel, lélekkel adja magát valamely munkára, legyen ez bármily csekély, egyszersmind saját nemesítésén működik, mert míg egyrésztől testét, edzi, lelkét élesíti, addig az öntudat, használni másoknak az öniránti tisztelet vívmányát segíti győzelemre.

A női nevelés legtöbb ferdesége a nőnem hivatásának rossz föl fogásából ered. A főzés, mosás, himzés, varrás magába véve mindenestre kisszerű foglalkozás, de együttvéve, ha ügyesen és tapintattal vite tik véghez, a családi kör bűbájához lényeges szépséggel járul. A család pedig az állam talpköve, s minden, mit az emberiség szépet, hasznosat és nagyot fölmutat, az ő kebelén sarjadzott föl. — Daczára, hogy a nyilvános működés teréről le vannak szorítva, az emberi boldogság mégis a nők kezeibe van letéve. Hol van tehát a nő, ki hivatását kisszerűnek merészli nevezni?

E hivatásnak megfelelni azonban nem csekély föladat, s ahoz nem kevés ismeret, nem kevés erény szükségeltetik. A tökéletes nő bizonyára szintoly fenséges lény, mint a tökéletes férfiú, minthogy a tökéletes női méltóság fogalmának elérése szintoly és annyi küzdelembe kerül, szintoly és annyi erényt és erőt föltételez és czéloz, mint a tökéletes emberi méltóság céljának megfelelhete. — A természet a két nemnek egymástóli különböző álláspontját érzés és tehetség által is kiszabta.

A férfi és nő positiv és negativ villanyosság, egymásra visszaható erő, egyesülve, valamint a villanyosság a világon fényt, a férfi és nő az emberiség erejét képezi. — Ezenkívül a női tevékenység nincs mindég a munkásság azon körére szorítkozva, melyet kiválólag nőnek szoktunk nevezni. Tudomány és művészetben a nő szintugy kiképezheti magát, mint a férfiú, de a női tevékenység a művészet és tudományban is, már a természet szerint különbözik a férfiútól. — Például a nő, mint természetellenes kivétel, énekelhet ugyan bassus hangon, de van természetadta női hang, női ének is, mely bűbájával szívet, lelket gyönyörködtet és elragad. — Hasonló határvonalt képező esetek, — habár nem is ennyire szembeszökőleg, — jönnek a művészetek egyéb ágaiban elő. A nőnek az

emberiség nagy hangversenyében mindig a női hangot kell képviselni, megszoktuk e magas hangot felső hangnak nevezni és ebben szó a mi szó, némi bók is rejlik. — Mit a nő igazán nőiesen tesz, gondol, érez, mindig bensőbb és lágyabb, s kevesebb önzés vegyül közbe, mint a férfiúnál.

A civilizáció terjedésével évtizedről évtizedre változik és javul a nőnem helyzete a polgári társadalomban, elannyira, hogy a műveltségnek mily fokán áll egy nemzet, világosan fölismerhető azon álláspontról, melyre kebelében a nőnemet helyezte. — Sőt az egyes egyén műveltségét is meghatározhatjuk, ha a nőkről véleményét, nőkkeli bánásmódját szemügyre vesszük. — Ausztráliában Papua népei a nőt vadászati zsákmánynak tekintik, Amerika vadnépeinél teherhordó állat, keleten unalmás órák elűzésének játékszeréül szolgál. A török nem beszél háreméről, s illetlennek tartja, sőt megbotránkozik, ha valaki nejeinek hogyléte felől kérdezősködnék, a spanyol bábnak tekinti nejét, kit föleziczomáz, s kivel enyeleg, a francia ékszerül használja, az angol, német és a magyar, — ez utóbbi, mint törvényeink mutatják, már századok óta, — a nőnek legmagasabb álláspontot jelelt ki.

Ezért tapasztaljuk, hogy e nemzetek női — különösen pedig az angoloké — az általános emberi műveltség legmagasabb fokán állanak. — Legalább az angol írónők oly érett lélekről, oly egészséges valódi életnézetről, oly sajátos erőről tesznek tanubizonyosságot, minőt más nemzetek nőiben egyesítve, hasztalan keresünk.

E hosszú kitérés után, térjünk vissza fölvetett tárgyunkhoz. — Meg vagyok győződve, hogy közvetlen ide tartozik figyelmessé tenni önöket, szép olvasónőim azon hibákra, melyek a nőnem nevelése körül mindinkább elharapóznak, s annyi megszámlálhatatlan szomorú következményeket vonnak maguk után. — Értem azon, ugyszólván csaknem járvánnyá fajult szokást a nőnemnek lelki műveltségét illetőleg csak bizonyos látszatot s külső mázt adni. A nőnem műveltségének tiszteletet szerezni, s ezt minél nagyobb mértékben előmozdítani, lényeges lépés az emberi nemesítés pályáján, de a valódi műveltség azon főtebb említett mázas látszat által csak aláásatik.

Megfognak bocsátani szép olvasónőim, ha egy trivialis, de nagyon idevágó, magyarázó hasonlattal élek. Ki tisztességes fehérenművel, jó felső öltönnyel és némi pénzzel is bír, ám vegyen tetszés szerint aranylánczot, s viseljen közbe közbe selyemruhát, ki azonban felső öltönyének kopott rongyait akarja azok által elfödözni, úgy hiszem, nagyon botorul

cselekszik. S mit szóljunk most azokról, kik a műveltség külső mázával, látszatával, ügyes formaságokkal födözgetik azon ismeretek hiányát, melyek a testi és lelki életnek a valódi ízt adják.

A leányt szoktatni kell legelőször is a legszükségesebből gondoskodni tudni, ez a legfontosabb és legelkerülhetlenebb része a nevelésnek; tanulja azután azon hasznos munkákat, melyeket polgári hivatása igényel. Ez a tisztességes felső öltöny. — A fönmaradt időt fordíthatja tudomány és művészetre, mint a melyek az életet diszítik és kellemessé teszik. Ilyenek a himzésbeni ügyesség, s más egyéb dolgok, továbbá a zene, festészet és költészet. — Ez a selyemruha és az aranyláncz. — Lehet, hogy többek nézete ellenkezik az enyémmel, sajnálom, de részemről nézetem igazságáról annyira meg vagyok győződve, hogy ki merem mondani, miszerint e szabály nem szenved kivételt. Nincs oly kitünő természeti képesség, nincs oly kiváló tehetség, melynek e fokozat zsinórmértékül ne szolgálhatna. A legnagyobb művésznő először ember, azután nő, s csak azután művésznő, s én azt hiszem, e szabály a férfinem nevelésénél sem kerülhető el. — A sok romlott lángész, kik e világot elárasztják, többnyire a polgári és emberi rosz nevelés következménye, és ők ide s tova járnak, fűnek fának panaszoľják, hogy ékszerük fényét és szépségét senki el nem ismeri, nem gondolván meg, hogy az öltönyükre aggatott piros foltok lazaronit jellemeznek.

Áttérek most a női nevelés azon részére, mely sokak által a legfontosabbnak tartatik, s mely sok tekintetben annak is mondható. — Van egy erény, melyet kiválólag női erénynek nevezhetünk, s ez: a szemérem. Soha nem vigyázhat az anya eléggé leányának e szent kincsére! Ne feledjen azonban soha kettőt:

1-ör: „Hogy a nő, ki szemérmét és ártatlanságát saját érdemének tulajdonítja, legnagyobb zománczát elvesztette.“

2-or: „Hogy az ártatlanság és tudatlanság két testvér ugyan, s gyakorta karöltve járnak, de soha sem egy és ugyanaz, s eljő az idő a leányka életében, midőn a tudatlanságnak, mint árnyéknak el kell enyészni, míg a szeméremnek soha sem szabad oldaláról eltávozni.“ — E tárgy bővebb magyarázatába nem lehet, s nem szabad ereszkednem, hasson be minden anya saját belátása és tapasztalata szerint ennek mélyébe.

Ha valaki e kérdéssel ostromolna, miként lehet a leánykát legjobban ártatlanságban nevelni, s miképen lehetséges az erkölcsi tisztaság iránti tiszteletet gyenge kebelébe maradandólag beplántálni? röviden

csak azt válaszolnám: Mindenek előtt czélszerűnek látnám megmagyarázni azt, mi véghetetlen, nyomorult, mi kimondhatatlan sajnálatraméltó a nő, ha erényének koronájából a legfényesebb drágakő kihull. Azt felelhetné valaki, hogy ezáltal az ártatlanság gyöngéd nővérét, a boldog tudatlanságot tépjük le az ifju szivről, és én mégis azon erős meggyőződésben élek, hogy a valódi női nevelés egyik lényeges részét ez képezi. — A tudatlanság burokjából fokozatos kibontakozás, a nőnél a csalódásnak egy neme, s én azt hiszem, hogy az igazság és való országábai bevezetés, szükséges talpköve a jó és igaz ismeretének.

Azt is kérthetné valaki, mi szükség egyáltalában a nőnek az emberi élet árnyoldalait ismerni? nem csak azért, mert ennek ismerete, legjobb eszköz az önvédelemre, hanem azért is és pedig különösen, mivel ezen ismeret teszi képessé a gátló tanácsadó és segítő szereppel kezében, az emberi élet ösvényén, melyen segítsége és részvétele annyira nélkülözhetetlen és kívánatos, előrehaladni.

Ez körülbelől mindaz, mit a nőnem szellemi nevelését illetőleg elmondani kívántam. Örömmel alávetem nézeteimet minden anya vizsgálalatának, és őszintén megvallva, nem csekély örömet szerezne nekem, ha szép olvasónőim kebelében viszhangra találna, s ha itt-ott egy szó gondolatot szűlne, és így a jó és szép magvát felsarjadzani segitené.

Hátra van még önöket arra figyelmeztetnem, hogy minden ember, legyen az férfi, vagy nő, ha kötelességének meg akar felelni, hivatását betölteni, s a közjót előmozdítani, elkerülhetetlenül szükséges — a testi egészség.

Nem szabad szem elől téveszteni a nevelésnél soha sem, a kisdednek e drága kincset is biztosítani. Merem állítani, hogy a nőnevelésnél a mai kor annyira félszeges, miszerint e gyöngé teremtések nem ritkán e félszegség nyomorékjaivá válnak. — A sápadtság, ezen betegség, mely évtizedről évtizedre szélesebbre terjeszti birodalma határait, a számtalan kinőtt megnyomorított leánykák, a haj és fogak időelőtti elvesztése és elhullatása mind leányiskoláinknak, s azon hóbortos mániának resultumai, mely szerint a fejlődő hajadon szorosán összefűzött öltözetben kényszerítetik még az ülésel összekötött foglalatosságra is. — Én részemről kétségbe vonom, vajjon a leánykáknak tizenkét éves koruk előtt, az iskola egyáltalában szükségesnek nevezhető-e? s ezen állításomtól csak is akkor, s azon esetben állok el, ha nem vehetnek az anyák maguknak időt, leányaikat az elemi ismeretekre irás, olvasás s egyébre tanítani.

Mert hiszen vannak anyák, kik gyermekeiket szoptatni sem rendelkeznek elégséges idővel, s ezen szent kötelességet is, kibérelt idegen nőre kénytelenek bizni.

Engedtessék meg itt nekem, az elemi iskolákról általában néhány szót kockáztatnom. A legtöbb anya gyermekét föl vigyázat végett küldi oda, hogy foglalatosságában, melylyel a délelőtti órák igénybe veszik, ne háboritassék. Ott legalább megtanulnak csöndesen ülni, e mondatot hallom igen gyakorta s megvallom, ez bennem olyforma érzést szül, mintha szívemet szaggatnák. Nincs e anya, ki föl tudná fogni azt a gyötrődést, melyet az eleven, szépség- és virgoncságban lepkéhez hasonló kisdednek a csendes ülés szerez? nem vagyok képes elgondolni, mire való e lelket ölö lánecz, s mit akarnak vele elérni? hisz ez nem csak, hogy nem hasznos, sőt annyira kártékony hatásu, hogy Isten a megmondhatója. Nem akarok szólani, miszerint a gyenge lelket a tunyaság, undok testvérével — az unalommal ismerteti meg, a földi lét legderültebb, leggondtalanabb korszakát befellegzi, és szomorú színbe öltözteti, hanem csak azt emelem ki, hogy a görbe és csendes ülés, ama szoros és szűk terem falai között a gyermeki testre nézve kiszámíthatatlan káros hatással van. — Azon hosszú, egymáshoz szorosan tapadó gyermekpadok alapjai azon gyakori kinövéseknek, minőkkel fájdalom! a mai korban oly sokszor találkozunk. Hogy ezen tortura, melyet a szegény gyermekek az iskola ideje alatt kiállanak, általában gonoszabb következményekkel áll be a leányoknál, mint a fiuknál, kétséget sem szenved. — Az elsőnél már a testi szervezet sokkal gyengébb, finomabb s ezért könnyebben elmozdítható, mint a fiuknál, továbbá ez utóbbiaknál az öltözet is sokkal kedvezőbb, a vérkeringést, szabad lélekzést nem akadályozó, míg a leánykáknak szoros öltözete, különösen a szív és gyomor körül szomorítóbb következményeket szül.

Ezen kívül sok anya — félre téve minden udvariasságot — annyira botor, hogy elég meggondolatlan leánykáját már a leggyöngébb korban vállfűzöbe bujtatni, s ezáltal fokozatosan s ugyszólván, rendszeresen a finom és gyöngéd csontokat elhajlítani, a fiatal vértől pezsgő s duzzadó erecskéket megszorítani. Kifejlett nőknél a vállfűző hordásért nincs roszaló szavam, miután a természetnek nem csekély szépséget s tartást kölcsönöz, s mint a tapasztalat is bizonyítja, a nyugoti nők, kik ez öltöny darabot viselik, természetök karcsuságát, szépségét, gyönyörűségét és ruga-

nyosságát sokkal tovább megőrzik, mint a keletiek, kiknél, mint tudjuk, a bő öltöny divatos.

Azonban a v á l l f ű z ő még nem b e f ű z é s, sőt az, ha a testet melegen tartja szorosán körülöleli, de annélkül, hogy szoritana, még kényelmesnek is mondható. — De gyermeket befűzni, mindenesetre meg-gondolatlanság és veszedelmes. — Vállfűző, mely ma még alkalmazatos, nyolcz nap mulva a gyermeki test gyors fejlődése következtében, már szoritni fog, s járuljon a fűzéshez még némi vigyázatlanság, ha ez három napnál tovább tart, a kinövésnek gépies okául szolgál. — A szoros öltözetben ülés, és zárt szobák okozzák azon bajt, betegséget, mely mostanában annyira lábra kapott, nevezetesen a s á p a d t s á g o t. A tisztátalan lég nem foglalván magában elég élenyt, a belélelkző vérnek nem kölcsönözhet elég szint, az öszveszorított tüdő működési körét nem végezheti, s az örökké sajtolt gyomor, egy szóval a test alsó része elszárad.

Bár csak legalább megkísérlené minden anya leányának első oktatásával maga fáradni. Nyolcz éves koráig elégséges félóra, tíz éves koráig egy órai tanulás; a többi időt jobb, ha játszva, ugrándozva tölti mint tunya üléssel.

Az anyáknak eléggé nem ajánlható erkölcsi szabály, gyermekeket eleve arra szoktatni, hogy mind a fölött, mi körülök történik, gondolkodni tanuljanak. — Minden gyermek született vizsgáló és kutató, s higgyék el önök szives olvasónőim, a legkissebb tér is elégséges a gyermekben a gondolkozást fölébreszteni, és fokenként élesíteni. A szobában ott vannak a faliképek, kályha, ablak, asztal, virág, könyv, ajtó lakattal és zárral, mire való mindez? ki készíté, hol készíték? mikor készíték? ezek azon kérdések, melyeket minden gyermek felszólítatlan is körülállóihoz intézni szokott. — E kérdések értelmesen, fölvilágosítva, a gyermeknek belátást kölcsönöznek az egész emberi életben, és elégséges anyagot azután gondolkodásra. — Hát még odakünn a természetben! dér és hó, szél és eső, napnyugta, hold és csillagok, virágok és fák, folyó esónakjaival, híd, mely alatt a kis sajka keresztül repül, hullámozó vetések, a patak nefelejtsekkel partján, madár a lomb között, mind-mind tárgyul szolgálnak az anyáknak, gyermekét taníthatni. — Negyed óra alatt, melyet a gyermek anyja oldalán sétálással tölt, többet tanul, mint az iskolák sötét falai között egész nap. A mily fontos a nevelésnél az első oktatás, szintoly fontos egészségi szempontból az élelmezés.

Korunk divatos járványai közé tartozik a dajkatartás. Sok

anya nem restel rozabb lenni saját kedvencz házi állatánál, mely nemlőjével táplálja magzatát. — Fájdalom! a vállfűző kora viselése több anya kebelét azon szomorú és sajnálatra méltó állapotba hozta, hogy csecsemőjét másra bizni kénytelen. Legtöbb anya ismerni fogja kebelének hibájának okát, igyekezzenek tehát ezt leánykájok nevelésénél elkerülni. — Az anya azonban, ha önmaga nem képes, törekedjék inkább jó dajkára szert tenni, mint nélkül nevelni föl gyermekét.

Mennél fiatalabb a dajka saját kisdede, annál egészségesebb okvetetlen teje is. — Ha csak lehetséges, szoptassa az első hat hetekben az anya saját maga, gyermekét. — Az első anyai tej szülöttje számára nem csak a legjobb éltető eszköz, hanem természetrendelte szer is, melynek hiányát misem pótolhalja. Egy anya, ki önmaga nem szoptathat, de elég ideje van gyermeke fölött örködni és kedve a szent kötelességét teljesíteni, csak jól cselekszik, ha a dajka helyébe friss tejü kecskét választ. — Ismertem családot, mondja Rousseau: a gyermekek számra öten voltak, kiknek anyjuk, betegeskedése és gyengesége következtében, a táplálás ezen utóbbi nemét választá, és ime a gyermekek mind egészségesegek és virgonczok levének. — Az állat csak hamar megszokta nevendékjeit, s valóban megragadó képet nyújtott, midőn a kor fokozat szerint megnőtt gyermekek, később hűséges dajkájokkal játszottak.

A testi nevelés lényeges részét a fürdés képezi, hol lehetséges, nem lehet eléggé ajánlani ennek mindennapi alkalmazását. Sőt kisdedeknél még időt is nyerünk, mert fürdés által a kis apró test minden részei sokkal könnyebben s tisztábban megmosdathatók, mint a pusztá mosás által. E mellett hozzá szoktatjuk őket a fürdéshez, mi által vidorrrá és elevenné válnak, míg a mosás miatt, — mint nem egyszer van szerencsénk hallani, — éktelen sirással töltik el az egész házat. A fürdőviz mérsékelt fokú legyen, azaz a könyök beleérintésénél se hideg, se meleg ne legyen érezhető. Ezen kívül nem kell feledni, a gyermek fejének szappannali megmosását, s ha negyed éven felül van, mohadzó haját puha kefével homlokától a fej örvényfelé simítani. Ez által megmenthetjük őket az ugynevezett gyermek betegségtől. Kik egy, vagy két évesek már, azoknak nem fog ártani a hideg fürdés sem, s ha lehetséges legalább is hetenként kétszer.

Ennyit elégnék hiszünk a külső nevelést illetőleg.

Áttérhetünk a gyermekek játékszereire.

Szép és hasznos szokás, hogy a nagyobb nővérre bizatik a ki-

sebbre való gondoskodás, ápolás és fölvigyázás. — Soha se szoktassuk a gyermekeket drága játékokhoz, de olyanokhoz sem, melyekben izlés vagy finomság nincsen. A természetben található a legjobb játékszerek. Télben elégséges kis nedves homok, a leánykák sütnek, főznek, a gyermekek tapasztalat szerint ez egyszerű anyagból építenek. — Hát még a nyár! mennyi ezer, meg ezer apró játékszerekkel kínálkozik. — Soha ne engedjük meg a gyermeknek, hogy bármit is czél nélkül elronthasson. — Ők született anatomok, szeretik mindennek belsejét kutatni, és e vágy azon fonál, melyhez a nevelés [és tanítás legkönnyebben köthető, másrésről azonban, egyikét képezi azon hajlamoknak, melyek az örvénybe sodortatást eszközölhetik. — Ha a gyermek valamit készíteni akar, engedjük meg neki bizvást anyagnak, melyet választ rombolását, átváltoztatását, egész azon pontig, míg az legalább az ő szemeiben föltett céljához megközelítőleg néz ki.

Ez szives olvasónőim nem a rombolás, hanem a teremtés erejének nyilatkozata!!

Ha a gyermek egy virág, gyümölcs vagy levél belsejét látni ohajtja, ne mulasszuk el figyelmeztetni, hogy e levél, virág, gyümölcs szinte étellel bir, és bizonyos tekintetben szenved, ha széttépjük; — de ha ezen természetes tudni vágyát, egyes tárgyak szétszedése által kielégítjük, használjuk föl az alkalmat az egyes részek szépségét és czélszerűségét kimutatni.

Oly ponthoz jutottunk, mely a nőnevelésnél különösen fontos. A természet ismeretének kell azon talpkőnek lenni, melyen a női nevelés pihen, nem csak azért, mert ez, mint föntebb említettük, az Isten ismeretére vezet, hanem mivel a nő azt, mint anya és házi asszony kiválólag szükségli.

Általában az ut, mely az istenhez vezérel, egyszersmind a kötelesség utja is, s habár ez ideig sikos és tövisesnek látszik, a boldogsághoz mégis legbiztosabban vezet el.

A gyermek irányában, ha fájdalmakat érez, soha se vigyük az elkényeztető szerepet. Minden fájdalmat százszoros fokká emel a képzelt fájdalom, mely a fájdalmat megelőző félelemből és a fönmaradt emlékezésből áll. E képzelt fájdalmat igyekezzünk kiirtani. A szenvedőn soha se sajnálkozzunk nagy mértékben, sőt inkább az önérzet fölébresztése által törekedjünk az elkerülhetetlen fájdalom elviselésére, kebelébe erélyt és bátorságot önteni. Ezen módnak alkalmazására minden anyának tér

nyilik, midőn kisedének fogai jönnek. Minden inogó fogat ki kell huzni, nehogy az utána növe fog által helyéből félre tolassék, s ezáltal vagy ketős fog támadjon, vagy a másik növése gátoltassék. Legjobb, ha a kis mozgó fogat a gyermek maga huzza ki. — Mutassuk meg ezt nekik első esetben bátran és rendesen, ne tőrjünk e műtételnél semmi sirást. Ha kezét vágja meg, vagy tüvel szurást okoz, vagy homlokára bukik, s azon kék foltok támadnak, ez soha se legyen hosszas beszéd tárgya, használjuk föl egész nyugalommal a czélszerű eszközt, s egy csókkal küldjük ismét vissza félbeszakadt játékához, vagy munkájához. — A leánykákat korán szoktassuk a sebek megtekintésére, megmosására és bekötésére. Ismertessük meg velök azon házi szereket, melyeket egyes apró bajoknál használni szoktak, és ne engedjük meg ez, vagy amaz előfordulható tárgy megtekintésénél a visszaborzadást. Csepegtessük be lelkökbe, hogy a valódi részvét a segélyben nyilatkozik, s miként segíthetnének akkor a szenvedőn, ha a fájdalmak okát és baját megtekinteni nem merik és fölfogni nem tudják. Ha a kis leány ruháját bepiszkolja, vagy eltépi, legczélhozvetőbb arra azt a büntetést alkalmazni, hogy magának kell ruháját kitisztítani és megvarrni.

A tisztességes öltözet a nőknél sokkal fontosabb, mint a férfiaknál. — Egy genialis férfiúnak megbocsátjuk, ha öltönyén szakadást, vagy ingén mocskot látunk, de nőnél, legyen az bár oly szellemdús, mint George Sand, oly tudományosan művelt, mint Miss Herschell, viseletében ily hanyagságot és gondatlanságot el nem nézhetünk.

Miért? A férfi nem varrhatja meg maga felső öltönyét, nem moshatja ki a mocskot, míg a nőnek, — mint nőnek, — ezt kötelessége tudni, s ha nem tudja vagy nem teszi, midőn szükségét érzi, vagy neveletlen, vagy lomha. — Tiszta fehérnemű, jó izlésű, tisztességes ruházat az anya és leányának gondosságáról, tevékenységéről és rendszeretéről tesz elvitázhatatlan bizonyosságot, a férj öltönyéről hiányzó gomb kiáltóbban hirdeti a menyecske gondatlanságát, mint a legfecsegőbb szobaleány.

Les extrêmes se touchent! Valamint minden erény, úgy az öltözetbeni tulságos gondoskodás is közel rokonságban áll egy neki megfelelő hibával, és ez: a piperevág y. A jól öltözkedés művészet, és bizonyos benső harmoniának bizonyágtétele. Ehez azonban a pipereszkedő távolabb áll még a hanyagnál is. A piperevág y benső üresség jele, s a nőnemnek előrehaladó művelődésével lassanként egészen elenyészend. — Mennél alacsonyabb fokán áll valamely nemzet a műveltségnek, női annál

jobban kedvelik a piperét. A szerencsenő egy üveg gyöngy-sorért eladja gyermekét, a kéjhölgy egy selyem ruháért becsületét dobja áruba, és Cornélia szomszédnéinak legdrágább ékszerei gyanánt gyermekeit mutatja.

Nem találunk a történelemben jelentékeny szellemi tehetséggel megajándékozott nőt, ki piperészkedő lett volna. Az anyának, ki leánya szívét és lelkét kiképezi, kebelében az önérzetet, önbecsülést megerősíti, nem kell gyermekét a pipere vágytól, e valóságos örvénytől féltetni.

A valódi, művelt nő idejét és pénzét sokkal jobb és hasznosabbra fogja fordítani, mint azon pornak megaranyozására, mely földszükségeink egyik részét képezi, és mit közönségesen öltözéknek nevezünk.

Végére jutottam. Elmondottam mind, mit elmondani kívántam és akartam, mindez röviden egy pontba szorítva, így hangzik :

Anyák! tanítsátok meg leányaitokat dolgozni, szeretni és imádkozni, így biztosítani fogjátok számukra az emberi méltóságot a nélkül, hogy a nőiségtől megfosztottátok volna.

Az anya, ki egy jól nevelt leányt ad át a világnak, egy családi boldogság talpkövét veté meg. A történelem szerint minden kornak, minden nemzetnek nagy férfiai nagyságát családjá befolyásának köszönheti, hisz magának az üdvözítőnek is, a szentírás szerint, egy okos, forrón szerető emberi anyja volt.

Nem elégséges ok-e ez, hogy a nőnem hivatásának fensége előtt bár ki is kalapot emeljen? Részünkről igenre szavazunk, s e mellett Brennus kardjaként csekély tehetségünket mérlegbe vetni, mindenkor kéiszen állunk.

Kérdeztem...

N.-től.

Kérdeztem a lenge szellőt :

Hova megy sietve ?

Felelé : hogy virágához

Távol napkeletre.

Kérdeztem a gyors patakot :

Hova fut zenegve ?

Felelé : gyöngy-kedveséhez

A távol tengerbe!

Mennek ők és kedvesükhöz

El is érnek végre . . .

Ah csak én nekem kell távol

Epednem érte !!

Feledni.....

RÓZSÁTÓL.

Feledni vágytam én,
 Ah, de nem lehet,
 Keblem szentélyébe
 Vésett képedet!
 Mint ragyogó csillag
 A fényes égen...
 Tündöklök arczod is
 Szerelmem egében.

Feledni vágytalak,
 Ifju, — tégedet,
 Az órát is, melyben
 Megismertelek;
 Mert bántja az eszme
 Szivem s lelkemet,
 Hogy ily boldog többé,
 Mért nem lehetek.

Feledni ohajtám
 Boldog multamat,
 A melyben tégedet
 Oly gyakran láttalak;
 És a perczet, midőn
 Végbucsúd vedéd,
 S a melyben kezemet
 Először érintéd.

De feledheti-e
 A csillag szép egét?
 Feledhetném-e én
 Lelkem azerelmesét?!
 Nem! — legyen bár kínos
 Nekem a végezet,
 Vigasztal a tudat,
 Hogy érted szenvedek.

Földi vágyak.

DALMADY BORCSÁTÓL.

Még a gyermek játéka
 Nyujtott örömet,
 Mikor először hallám
 Csengő szép neved,
 S a pusztá név nem hagyá el emlékemet,
 S — ohajtottam megismerni szép lelkedet.

Eszméidből szövődtek
 Az ábrándképek,
 S nem volt többé lelkelemnek
 Nyugodt az élet,
 Ekkor érzék — édes fájó érzelmeket,
 S — ohajtottam találkozni egyszer veled!

Kit nem mertem remélni,
 Benned fölleltem,
 Vágyaim eszményképét
 A kit kerestem.
 S meghódítá bizalmamat tiszta lelked ,
 S — ohajtottam megnyerni a rokonszenved.

Barátságod derültté
 Sőt boldoggá tett,
 De szivemben ismét uj
 Vágyat ébresztett,
 Egy lángolat ! Eltitkolnám, de nem lehet,
 Végohajom : megnyerhetni szerelmedet !

Szeress e nagy világon
 Egy boldog kebelét,
 Melyben elégült a sziv
 S a vágy megpihent.
 Hisz a vágyak csak az égig emelkednek,
 Szívügyeim szerelmedben menhelyet lelnek.

S z i v e m i f j á h o z .

MALVINÁTÓL.

Midőn egykor szerelmet
 Vallottál énnekem,
 Midőn a szerelmi szót
 Tanitád értenem . . .

Midőn az édes szóra
 Átadám szivemet,
 Nem kérve érte semmit,
 Csupán szerelmedet :

Hívém a boldogság
 Soha sem tűnend el,
 Örökké örömtől
 Dobog majd e kebel.

S' im, te már feledtél,
 Elhagyál engemet,
 Hü lánykád a búban
 Gyötröd és epeszted.

S nem ádtad vissza nékem,
 Mely nálad ott maradt,
 Lángoló szivemmel
 Együtt nyugalmamat.

Mondd : hogy ha nem sokára
 Megöl majd engemet,
 A mély szerelmi bánat,
 S korán sírba temet;

S ha végítélet napján
Az Ur trónja előtt,
Igy megesonkítva állok,
Remegve, félve őt:

Oh, mondd szívemnek ifja,
Mint számoljak neki,
Hogy mit tevék szívemmel,
Ha fogja kérdeni? . . .

Szegény Juli néni.

Igaz történet.

Reményi Katalintól.

I.

Juli néni! . . .

Soha sem láttam szomoruan öszhangzóbb valamit, mint arczát természetével: épen olyan komor volt hangulata, mint fekete szemének tekintete; épen olyan hideg volt környezőivel, sőt gyermekeivel való bánásmódja, mint a milyen hidegek voltak a vonások sárgás barna arczán; épen olyan keserűek voltak szavai, mint a milyen keserű a kifejezés halvány ajka körül.

Még gyermek voltam, mikor Juli néni korombeli leányával: Lizikével megismerkedtem, és emlékszem rá, hogy mindig félve nyitottam be hozzájuk, anyyira félttem attól a mogorva arczu Juli nénitől.

Most tudom csak felfogni, mennyire szerethettem Lizikét, hogy annak daczára is mindennapos voltam náluk; mert ugyanazon házban laktunk, a hol ők.

Igaz, hogy rendesen reggel mentem be, mikor tudtam, hogy Juli néni a piacon van. — Még most is látom sárga földű, barna babos bokáig érő karton ruhájában, zöld nyakkendőjében, melyet a legnagyobb melegben is egész a füléig huzott, és fehér molle főkötőjében, kis kosárral karján, melyet a kor már egészen megbarnított.

Lizike szememre vetette egy alkalommal, hogy miért sietek oly igen tőlük, mikor édes anyja hazajő, és én egész gyermekes őszinteséggel azt mondtam, hogy mert félek Juli nénitől. — Epen oly ijesztően néz, mint azon boszorkányok, kikről a mi Frau Mutterunk — így hittuk mi öreg szolgálónkat — mindig mesélget.

— Pedig látod, még minket sem szeret ugy anyám, — mond Lizike szomoruan, — mint téged, ezt már gyakran mondta.

És Lizike ezen állítását el kelle hinnem, mert ha Juli néni a piacról megérkezett, mindig hozott számomra gyümölcsöt, a mit én el is fogadtam tőle, hanem azért mégis azon ügyekeztem, hogy mihamarább kijuthassak a szobából, ha ő ott volt.

Soha sem feledem el: egy szép tavaszi napon a szomszéd házban sipládáztak, Juli néni, Lizike, a kis Pista — így hitták Juli néni fiát — és én kint álltunk a folyosón. Miután azon háznak, hol mi laktunk, csak három része volt fölépitve, a negyedik résznek a fele pedig a szomszéd földszintes ház egyik oldalrészét képezte: nemesak, hogy füleink gyönyörködhetek a sipláda elragadó hangjainak hallásában, hanem még szemeink is a sipládás bámulásra méltó működésében.

Pistika nem állhatott sokáig ellent, hanem elkezdett tánczolni, azaz inkább lábaival tombolni, és nem épen legesengőbb hangjával a sipládának contrázni.

— Nem hallgatsz mindjárt! — kiálta rá Juli néni, jobb kezét magasra emelve, míg lábával nagyot toppantott. — Mars a szobába — lódulj!

Pistika nagyot kaczagott anyja szemébe — még most is borzadok, ha eszembe jut, hogy mer abba a fenyegető szemekbe névetni — aztán a folyosó másik végére futott, hol biztosítva gondolván magát anyja haragja ellen, annál éktelenebb hangon kiabált és még dühösebben tombolt.

Juli néni egészen kikelve arcából, utána akart rohanni, mire engem és Lizikét úgy elfogott a félelem, hogy öntudatlanul utját álltuk Juli néninek, és összetett kezekkel kértük, hogy ne bántsa szegény Pistikát.

Nem is hittem egyebet, minthogy menten lelöki azt a gyereket a második emeletről.

— Vigye el az ördög! — szólt erre Juli néni, Lizikét maga elöl eltaszítván, mialatt villámként özönlöttek dühös pillantásai fia felé.

— Miért is nem tudja az ördög őket elvinni, — folytatá Juli néni, most Lizikére vetvén haragos tekintetét. — Az Isten is csak olyanokat tud elvenni, a kik élhetnének, míg ezeket a kölyköket, a kik csak terhemre vannak; a nyakamon hagyja. Ha ők nem volnának, kényelmesen tudnék élni, míg miattok éjelnappal vesződöm kell, és mégis csak nyomorgok, hogy vinné el az ördög!

— Ugy-e csak tréfál Juli néni? — szoltam én, észrevéve Lizike elfojtott zokogását.

— Nem tréfálok biz én, — felelt Juli néni kérlelhetlenül, — akkor még örömömben czepperlipolkát tanulnék táncolni (ezt bizonyosan csak azért mondta Juli néni, mert a szomszéd házban a sipladás épen ekkor az alá a szép táncz alá való zenét huzott), azt se mondom soha, hogy valaha volt gyermekem, még a temetésükre se megyek; ha az apjuk meghalt, ki rájuk keresett, menjenek ők is utána. No azt még nem bánom, ha élve marad is, — folytatá, aztán engesztelő tekintetet vetve Pistikára, ki még egyre folytatá éktelen kiabálásait, nagyba csudálkozván, hogy édes anyja föl hagyott fenyegetéseivel — az életre való ember lesz, elél a jég hátán is, épen a mai világba való; de ez itt, a gyámoltalan, örökké terhemre lesz! — végzé szavait, szegény Lizikére megvető pillantást vetve.

Ezen kiméletlen szavak után Lizike zokogásba tört ki, és könnyyel áztatott arcát köténykéjébe rejtve, szobájukba vonult.

Én pedig szépen elsompolyogtam Juli néni mellől, és gyermek észszel azt gondoltam magamban, mikép az Isten nagyon jól adta, hogy nem Juli néni lett az anyám.

II.

E naptól kezdve nemcsak, hogy féltém Juli nénitől, hanem nagyon haragudtam is rá, a miért Lizikének oly nagy fájdalmat okozott; még akkor sem mentem hozzájuk, mikor a piacon volt, nehogy hazajövet kénytelen legyek szokott ajándékát, melyet számomra hozott, elfogadni.

— Hát nem akarsz már többé hozzánk jöni, — kérdé egy napon Lizike tőlem, midőn a folyosón találkoztunk.

— Téged nagyon szeretlek Lizike, de anyádat nem, mióta oly rosszat kívánt neked, hogy meghalj.

Még akkor nem érttettem, hogy az élet sokakra nézve nem egyéb, fájdalom- és szenvedésnél.

— Azért ne haragudjál a mamára, — esdeklétt Lizike, — látod, sok is neki két gyerekre és magára is dolgozni. Mióta atyus meghalt, senki se segíti. De én már gondoltam ki valamit, hogy pénzt kereshessek; varrni fogok tanulni, aztán ha egyszer fogok tudni, akkor munka után né-

zek, és nagyon, de nagyon szorgalmatos leszek, és a mennyi pénzt csak keresni fogok, mind odaadom mamának, nekem semmi sem kell. Ugy-e jó lesz? Akkor a mama nem fog többé rám haragudni, és akkor te is be fogsz hozzánk jöni esténként, ha én itthon leszek, és fogsz nekem olvasni olyan meséket, mint eddig. Ugy-e?

Hogy ne ígértem volna meg mindent szegény gyermeknek!

Lizike csakugyan kerestetett anyja által valami jó varrónőt, a ki őt megtanítsa varrni. Nem sokáig kellett ilyet keresni, Beimelné föl: vállalta Lizikét, oly föltételek mellett, hogy a tanításért három évig díj nélkül kell számára varrnia.

És látni kellett volna, mily kedvvel járt el Lizike mindennap a varróba, a legzimankósabb időben sem maradt volna itthon félországért sem.

Én pedig esténként csakugyan bementem hozzá, és olvasgattam neki, eleinte meséket, később gyermeknek való elbeszéléseket, aztán verseket és végre novellákat,

Szegény Lizike, minden szép jellemű hösnő tulajdonait magáévá akarta tenni. A hösökbe rendesen szerelmes lett; velök örült, velök szenvedett, és azon novella nyerte meg leginkább tetszését, a melyeknek legszomorubb volt története, a melynek hallatára ő jó sokat sírhatott, ezeknek szomorú jeleneteit többször is el kelle neki olvasnom.

III.

Épen ez időtájt szakasztottak el bennünket egymástól a körülmények, és én sokáig sem nem láttam, sem nem hallottam semmit is sem Juli néni, sem gyermekeiről.

Egy napon aztán több év lefolyta után, a szénatéren Juli néivel találkoztam.

Arcza bánatos volt, de nem oly keserű, mint ezelőtt; ugyanazon kosár volt jobb karján, melyből nekem gyermekkoromban oly gyakran adott gyümölcsöt, és épen olyan egyszerű ruha és kendő fűdé testét, mint pár évvel ezelőtt.

Mind a ketten őszintén megörültünk egymás látásán.

— Hogy van, hogy van? oly régóta nem láttam! — mondá Juli néni, szívélyesen szorítva meg kezemet.

— Jól, köszönöm kérdését, és kegyetek? Lizike bizonyosan szép leány lett; és Pistika?

— Arról nem tudok semmit.

— Hogyan? — kérdém.

— Oh ne is kérdezősködjék felőle, — szólt Juli néni elkeseredetten, — az nagyon rossz fiu lett. A tanulás nem izlett neki, dolgozni meg nem akart, azt mondta elég, ha testvére szerez. Szegény leányom! adott is neki, a mennyi tőle kitelt, de azzal nem elégedett meg a gonosz lélek, hanem még ruháinkból és ágyneműinkből is eladogatott, ha történetesen otthon nem voltunk. Ha egyszer-másszor sok fenyegetés és könyörgés után sikerült is őt valamely mesteremberhez tanítás végett adnom, két hónapig sem volt helyben; vagy haza szökött, vagy haza kergették hanyagsága miatt. Végre aztán nagyon megsokaltam gaztetteit, és kivertem házamból; azóta nem láttam, pedig már annak esztendeje; azt sem tudom, mi lett belőle.

Ezen szavak után Juli néni összegyűrődött kendőt vont ki hóna alól és letörölte vele könyeit, melyek barna arczán aláfolytak.

Szegény, szegény Juli néni, mennyire csalódott, mikor épen Pistába helyezte minden reménységét!

Ez volt hát az életrevaló fiu, ki a jég hátán is élél, ez volt a mai világba való?

— Ne búsuljon Juli néni, — szólék végre kis elgondolkodás után, — majd megjavul Pista, ha az esze megjő.

Juli néni tagadólag rázta fejét, és arczáról ismét letörölvén könyeit, visszahelyezte a kendőt hóna alá.

— No de tudom, annál több örömet okoz Lizike. Ugy-e bár?

— Oh az nagyon jó gyermek, az Isten áldja meg. Nem okozott még nekem semmi szomorúságot. Szorgalmas, varr éjjel-nappal, képes magát egészen eltartani, és azonfelül még a házra is ad.

Lám, ha meghalt volna szegény Lizike, mint a hogy egykor Juli néni kívánta, akkor nem lenne most, a ki örömet okozzon neki! ugyan keserves élete volna szegény asszonyoknak.

— Látogasson meg! Lizike nagyon, nagyon fog örülni, ha láthatja.

— Okvetetlen elmegyek, — szóltam, és ezzel kezét szoritva Juli nénivel, elváltunk.

Néhány nap eltelte után, csakugyan beváltottam szavamat.

Lizike tiszta és csinosan butorozott szobában ült az ablakmélyedésében, és varrással foglalkozott.

Igen csinos hajadon vált belőle, mióta nem láttam. Termete nyulánk volt, gesztenyeszin haja, széles homloka, fekete szemöldöke és szempillája, zöld szeme, kicsi, ég felé tekintő orrocskája, felvetett ajka, kis gödrös álla és fehér arczbőre, melyen még az ifju élet rózsái a legnagyobb épségben virultak, oly kedves öszhangzót képeztek, hogy az embernek igen tetszhetett, ha szépnek nem vallhatta is.

Rövid idő alatt mindent, mindent elmondott nekem, a mi vele elválásunk óta történt.

Elmondta, mint igyekezett mindinkább édes anyja sorsán könnyíteni, és édes anyja viszont mint engesztelődött ki mind inkább irányában, sőt később annyira megszerette, hogy szinte elkényeztette.

A legérdekesebb esemény a sok, elválásunk óta történtek között azonban mindenesetre az volt, hogy Lizike ezelőtt mintegy évvel valami névnap ünnepélyre volt hivatalos, a hol is többek között egy igen kedves és szeretetreméltó fiatal emberrel ismerkedett meg.

Eleinte csak úgy tetszettek egymásnak, később megszerették egymást, és még később Lizike Józsijának menyasszonya lön.

— E szerint te most az ugynevezett Ausstaffirungodat készíted, — szólék kezembe véve a bámulandó ügyességgel himzett vánkoshaját, melyen Lizike varrogatott.

— Oh már minden készen van, csak e volt még hátra, nézd, itt van az egész.

Ezzel Lizike könnyedén ugrott fel helyéről, és egy szekrény ajtaját fölnyitva, gyönyörrel jártatá mosolygó szemeit a piros szalaggal összetartott fehérnemű halmazkákön.

— Nézd, ezeket mind tőle kaptam, — szóló aztán egy másik szekrényből több csecsebecsét előmutatva.

És a nagy boldogság, mely ekkor arczán látható volt, gyanítatá, hogy e csecsebecsék azért oly drágák, oly kevesek előtte, mert mindegyikéhez egy-egy felejthetlen óra van kötve életéből.

— No ez derék, — mondám aztán, mialatt újra helyet foglalunk, — igazán kíváncsi vagyok ismerni azon derék ifjut, ki téged oly boldoggá tett.

— Nincs most Pesten; édes anyjáért ment, hogy menyegzőnkre magával hozza. Nem igen szép, nem olyan, — mond pajkos mosolylyal,

— mint azon novellahősök, kikről nekem egykor oly sokat olvastál, hanem jószívű, szorgalmas ember, és a mi legfőbb, engem igen, igen szeret. Ez mindenestre a legfőbb.

— Kissé beteges volt, midőn elutazott, — folytatá Lizike elkomolyodva, — nyughatatlan is vagyok miatta; már két hete, hogy nem kaptam levelet tőle, pedig különben minden héten szokott írni.

— Ne aggódjál a miatt lelkem, bizonyosan el van foglalva, vagy talán meg akar lepni, és levele helyett maga fog jöni.

— Erre már én is gondoltam, — szólt Lizike fölvidulva. Istenem! mily könnyen hiszi az ember azt, a mit ohajt, hogy úgy legyen.

Az ajtón halk kopogás zavart bennünket beszélgetésünkben, és az engedelmet a belépésre be sem várva, a levélhordó lépett a szobába, egy levelet nyujtván át Lizikének.

— Mi ez? — kérdé a leányka elhalványodva, — hiszen ez nem Józsim írása.

— No csak bontsd föl, — mondd Juli néni nem kevesebbé nyughatatlanul.

Lizike remegő kézzel teljesíté anyja szavát, de mielőtt a levél, olvasásához kezdett volna, megnézte az aláírást; „Öz a egy Feier Lajosné, szólt gépszerűleg:

— Az édes anyja irt.

— No ugyan olvasd már, — türelmetlenkedék Juli néni, — mit ijedsz meg, mielőtt tudnád, van-e rá okod?

A leányka következőket olvasá:

„Kedves leányom!

Nem haragszol meg érte ugy-e, hogy így hivlak, ugy is nem, sokára leányom leszesz te nekem, ha a jóságos Isten is u gy akarja. Azért irok, hogy ne kárhoztasd Józsim, a miért neked oly régóta nem irt, ágyban fekvő beteg lett az Istenadta, hát nem tehette. Én ugyan már pár nappal ezelőtt akartam neked írni, de Józsi visszatartóztatott, hogy nagyon megijednél, ha az ő írása helyett az enyémet kapnád. Most már azonban maga is beléegyezett, hogy neked irjak. Arra kéret, hogy ne búsulj miatta, jobban lesz ő, már is könnyebbe n érzi magát, mint pár nappal ezelőtt sbt.“

— Oh Istenem! ha Józsim megtalálna halni! — fuldoklott Lizike a levél olvasás után, s zokogásba tört ki.

— Ugyan mi jut eszedbe! A mint mondad, a nélkül is beteges volt, az utazás kevéssé megtörte, ez lesz az egész, majd meggyógyul.

— Istenem, ne vedd el tőlem, — esdeklét Lizike kezét összekulesolva.

— Ugyan ne légy hát gyermek.

— Ugy-e az Isten meghallgatja az igaz, őszinte könyörgést, és nem fog engem Józsimtól elválasztani, — mondd Lizike remegő hangon, mialatt kétségbeesést kifejező vonásaira záporoként hullottak égető könnyei.

Nem szóltam semmit, a nélkül is igen elkedvetlenedtem. — Eszembe jutott, hogy az ember minden nagysága daczára is mily parányi a sors ellenében; a jelen percz az övé, de a jövő fölött már nem ő az ur!

Mégis nagyon megrögzöhetett a roszaság az emberekben, hogy az eféle mindennapi példák daczára sem akarnak javulni.

IV.

Feier Józsi meghalt, és Lizike arczáról napról napra jobban eltűnt a pir, és tagjai napról napra többet vesztének gömbölydedségükből.

Vigasztaltam, a hogy lehetett. Mindent mondtam neki, a mit az ember ilyenkor csak felhozhat annak megnyugtatóására, a ki kedvesét elveszté. Mondtam neki, hogy ki tudja, mennyit kellett volna neki ez életben szenvedni. Itt, ha van is boldogság, de ezer gyötirelem; mig ott örökös a nyugalom; hogy a halott fölötti kétségbeesés csupán önzés, mert azt józan észszel nem sajnálhatjuk, a ki megszűnt élni, hanem sajnáljuk önmagunkat, kinek meg kellett attól válni, ki által boldogítottunk.

Mind hiába, egyszer vidult csak föl, mikor azt mondtam, hogy a más világon ismét találkozni fognak; de én e felvidulás látására elborzadtam.

— Ugy-e te is azt hiszed? — szólt kipirult arczezal, — én is hiszek a tulvilágon való bizonyos találkozásban, és épen azért úgy örülök.

Lizike nem folytatta tovább, tekintete anyjára esett, és a hang elhalt ajkán.

— Ugy-e vigasztalni fogod anyámat, ha többé nem leszek, — szólt, midőn Juli néni néhány perczre távozott.

— Ugyan mi jut eszedbe!

Lizike rám sem ügyelve, tovább folytatta :

— Már én most is inkább vagyok a más világon, mint ezen; sokszor úgy érzem, hogy lelkem megvált testemtől és fölszáll oda, hol Józsim van, és ott lelkeink találkozáva, mennyei gyönyörrel ölelik át egymást, és üdvözülnek oly boldogságban, a minőt e földön ti nem ismertek.

Szép tavaszi nap volt; a fa lombjai nagyban pompáztak új zöld ruhájukban, a virágok mámorító illatokkal tölték be a léget, és a nap ez öröktől levő ifju király, új erővel ölelte át forró sugarával ujjá született kedvesét.

De minél mosolygóbb, minél ragyogóbb volt kint a nap, annál szomorúabb, annál gyászosabb volt bent a Juli néni szobájában.

Lizike ott ült ágyában, borzas hajjal, égően piros arczezal, fölserepedett ajakkal, föl-föllobogó tüzzel szemében, és varrt — már egy idő óta menyasszonyi ruháját készíté.

Ha meg akartuk akadályozni szándékában, nagyon fölindult, és azt mondta, hogy nincs szívünk, nem ohajtjuk az ő boldogságát, pedig neki már sietni kell, Józsi ugy is oly régóta várja.

— Hol van menyasszonyi koszorúm édes anyám? — kérde Lizike e napon.

— Ott a szekrényben, — válaszolt a boldogtalan anya.

— A ruha is mindjárt készen lesz.

Aztán ismét varrt.

Még egy negyed óráig varrhatott így, midőn az egyszerű molle szoknyácska elkészült, melyben boldog menyasszonynak kellett volna neki lennie.

— Megvan! — mond a leánya örömmel, — már most csak hadd öltözködjem föl.

Ezzel kiugrott ágyából, nem mertünk vele ellenkezni, nehogy felinduljon. Őn és Juli néni is éreztük, hogy utolsó óráját keseritlenek el ellenkezésünk által.

Lizike hihetetlen erővel huzta ki a szekrény fiókját, és onnan egytől egyig előszedte a menyasszonyi öltözékéhez való ruhadarabokat, s felém fordulva mondá, hogy ígéretem szerint öltöztessenem föl nászruhájába. Irtózáttal teljesítém ohajtását. Az öltözködés közben gyakran kimerülten omlott össze, de azért a viláért sem engedte félbehagyni; mihegyest magához tért, újra és annál nagyobb makaességgel sürgette az öltözködést.

Végre a koszorú is fejére volt illesztve. Oly különös látvány volt e haldokló menyasszony. Ekkor zokogó anyja felé fordulva, indulatosan kérde:

— Hát te nem örülsz, hogy végre megtörténhetik az esküvő? Hiszen Józsi oly régóta vár már! Meddig várjon még? A kocsi is be van fogva. Gyere, menjünk!

E szavaknál Lizike élettelenül omlott a földre.

Másnap ott feküdt a koporsóban, üdvözülő nyugalommal halvány arcán, menyasszony-ruhájában, myrtus koszorúval fején, körülhintve letört virágokkal, melyekhez úgy hasonlott élete; mert ő is csak gyönyörűségére élt azoknak, kik szerették őt, ő is életének virágzásában tört le.

Midőn ott álltam koporsója mellett, arra gondoltam, valjon nem azért kellett-e e két életnek kialudni, hogy Juli néni érezze azon átkot, melyet saját fejére hitt.

Juli néni bizonyosan nagyot vétkezett, mert Isten verésének keresztelte a teremő áldását, és mert nem érezte, hogy teljes kötelessége életét is föláldozni azoknak jólétéért és boldog jövőjéért, kiknek életet adott, és kik közül a nélkül is sokan elmondhatják felejthetlen Sárosnykkal: „Szegény anyám, ha tudta volna; de hogy szült volna engemet!”

Szegény Juli néni zúgolódott a sors ellen, hogy neki gyermekeinek föntartásaért dolgozni kell, és a nemesis akkor vette el tőle a gyermeket, midőn már nem csak magát tartotta el, de őket is.

Másnap az örök nyugalom helyére valánk kísérendők a kiszenvedtét. Lassu léptekkel vitték végig a fölkoszoruzott koporsót a folyosón. A szomszéd házban épen úgy, mint ezelőtt néhány évvel valami sipládás czepperlipolkát húzott.

Összerázkódtam, eszembe jutott azon fogadás, mit Juli néni akkor tett. Akaratlanul tekintettem a szomszéd udvarra, és legnagyobb iszonynyal fordítottam el szemeimet; a sipládás Pista volt.

Azonnal összeszedve magamat, beszélgetni kezdtem szegény Juli nénivel, hogy figyelmet a szomszéd udvarról elvonjam.

Egy a kísérek közül azonban, ki szintén megpillantotta a szerencsétlen fiut, bizonyosan gondolván, hogy szegény anya kárpótlást találand megholt leánya helyett, örökre elvesztettnek hitt fia föltalálásában, a legnagyobb meglepetés és készséggel figyelmeztette Juli nénit Pista fiára.

A szegény asszony egy éles sikoltással omlott a földre, és be-
 kelle őt vinnünk az ágyára.

Tehát még azon átok is teljesült rajta, hogy nem mehetett
 gyermeke temetésére.

De azt tudom, hogy czepperlipolkát nem tanul táncolni sze-
 gény Juli néni.

K e s e l e ő k e ő *).

FATIMÁTÓL.

Az őskor emlékeinek már
 Csak romja gyanánt állsz,
 Halhatlanságot álmodál, ...
 És gyáván sírba szállsz.

A zivatarak előled
 Hódolva kitértek,
 És most tomboló viharok
 Éjeleznek benned.

Hajdan büszkén nevetéd a
 Századok ostromát,
 S legyőzéd az enyészetet
 Egy ezredéven át.

Föl, égbe nyujtád, vakmerőn
 Karsu tornyaidat,
 Most borszadva nézed árnyait
 Saját romjaidnak.

Oly gögősen néztél le a
 Völgybe, mint bérczkirály
 S epedni hagyál száz dombot
 Zsarnok lábaidnál.

Viszhangodtól rengett észak,
 Nyugat és kelet, dél,
 És most önmagadnak és a
 Bérczek réme lettél!

Igy van minden az ég alatt,
 Megtörrik az erős,
 Az idő vasfoga előtt
 Porba omlik a hős! . . .

Egy kétségbeesetthez.

DALMÁTÓL.

A kétkedés százfejű szörnye
 Szivedbe fészkelte magát;
 Elűzve onnan a bizalmat,
 A sziv legszebb indulatát.

Sötéten elvonulsz azoktól,
 Kik közelednek résztvevőn,
 És mert boldog nem vagy jelenben,
 Kétségbeesel a jövőn.

*) A Majthényi család őskori sásfészke.

Nem hiszesz a barát szavának,
Bár érzete való, komoly;
A legmelegebb biztatásra,
Feleleted csak gunyosoly.

Oh mondd, mi átok sulya fekszik
Még olyan ifju élteden,
Előtted a nemes, a jó is
Meg hogy sötét színben jelen?

Vagy azt hiszed talán, e földön
Magad vagy csak boldogtalan,
S a szenvedés, a gyötrellem, kin,
Szivedben kimerítve van?

Oh nézz körül! hány szenvedést látsz!
S hányat takar titoklepel! . . .
Nem érzed-e a pillanatban,
Hogy Isten ellen vétkezel?

Nem mondom én: tagadd fájdalmad,
Mit végzeted szivedre mért;
De a virágokat kiirtsuk
A köztök létező gyomért?

Búd bármi mély, szived bármint fáj,
Szenvedj! de ne légy csüggeteg:
Ki bizni tud jóban, nemesben,
Az önmagát becüli meg.

A p . . . i temetőben. . .

B. SZABÓ JOLÁNTÓL.

Hány ifju szív porlad sötét földed mélyén?
S rövid élet után semmivé hamvad el.
Hány ifju leányka, koszorúval fején
Tétegett le az anya reményeivel? . . .

Hány honfi aluszsza ott lenn örök álmát,
Ki szép hazáját keveset teheté,
Mert a kedves honért magasztos buzgalmát
Be nem bizonyítva, korán kiszenvedé? ! . . .

Tán most sem nyugosznak lelkük fájdalmától, . . .
Mihelyest az éj jön, sírjokat elhagyják,
A fájdalom miatt, ezerek jajára,
Járván sírjuk fölött, az éjt úgy virasztják.

Minden emlékkövön bánatot lát lelkem,
Minden virágszálnak, a melyek itt nőttek,
Az óriási kin szerezte meg magvát,
És létre bánatnak könyharmatán jöttek.

Itt nyugszik szeretett testvérem letéve,
E sír fűdi őt el, e szomorú halom!!
Emlékkövén gyászol huszonkét év sérve.
Lengd körül a kedvest, esőndes végnyugalom!

Ága reá hajlik a szomorú fűznek,
Szívem fájdalmától, hogy azt eltakarja :
Tőlem, kit a bánat keservei üznek,
Kímélő részvéttel elfődni akarja. . . .

Fődjétek! . . . fődjétek! . . . valamennyin együtt,
Lelkemmél összhangzó szomorú fűzlombok,
Míg a támadásnak dicső napja nem sűt
— S zajosak nem lesznek e most néma bokrok. . . .

A kis leány.

LITHVAY V.-TÓL.

Oh a kis virágba
Büverő van rejtve,
Mert beszélni is tud,
Az illata — lelke,
Hogy ha titokhoz jut.

Tegnap virradóra
Ifjum ablakába
Szép virágot tettem,
Feledésből rája
Egy csókot leheltem.

És a hamis virág
Elmondá ő neki,
Hogy én őt szeretem!
Vagy hát, hogy tudta ki,
Hogy érte ég szívem?

Az eszmények befolyása

jellemünkre, életünkre.

Vas Miklósnétől.

Korunk a böleselkedés kora. Nem tudom, ugyan, melyik iskola soroljam, talán szellemi stoicismusnak, vagy általában szivtelenség

bölcséletének lehetne nevezni, azon tanokat, melyek által az emberek lelkiismeretesen igyekeznek nem a port isteníteni, hanem az istenit porba vonni le. Az emberek hivatalt viselnek, nem azért, hogy a közjónak előmunkásai legyenek, hanem, mert rang, fizetés járul hozzá; a világ polgárai szélköpenyként használják tehetségeiket, meggyőződésüket, nem azért, hogy hazájuk szent ügyét védelmezzék a viharok ellen, hanem önhasznuk vitorlájául arra felé, honnan jó szél fu. A vallás szolgája bért imád, nem Istent, üres kolompként kong a nép között, nincs benne hívásának magasztos eszméje, mely által a lélekre hasson. A fiatal ember nem álmodoz könyvek mellett, nem fellengez eszményképekért, inkább a kártyaasztalnak szenteli idejét. A fiatal lány nem ábrándoz a magasztos szerelem tündérhonában, többet gondol kedvesének négy lovára, mint szívére, és a szülék megelégednek, ha gyermekeik külszerencséről gódoskodnak. Mit is törődjenek eszményekkel, az emberiség magasabb rendeltetésével, a lélek szellemi szükségeivel, a szív sovár vágyaival?

Én nem szeretem e kor szellemét; fáj a szív bennem s bánat nehezedik lelkemre, ha látom, mint törpül az emberi faj; ha elgondolom, mi lesz így a magyarból, melynek eddig „Széchenyi“-ként nagyobb része lélek volt; ha látok férfiakat, kik oly üresek, oly szárazok, mint egy pusztai malom; nőket, mint esengő ércz és pengő czimbalom; kiknek életök elfoly, mint a kavicson lecsörgő patak. Nincs abban mélység, nem tükrözik abból vissza az ég, nem rejt kebelében semmi kincset.

Eszményítsük az életet, mert a száraz mindennapiság kiapasztja a kedély éltető nedvét, az élet üdítő színe elsatnyul, a virágok kihálnak belőle; marad helyén szomorú kopárság, melynek tikkasztó legében a lélek összezsugorodik, a szív szomjan vesz el.

Az élet egy siró gyermek, olvastam valahol; s az eszmények anyai dajkálása ringatja őt álomba: oh és ezek az álmak oly szépek! Mikor azok megszűnnek lelkünkben, elmúlt minden boldogság; és a ki nem ismerte azokat, nem volt boldog soha!

Miért vagyunk oly nagyon boldogtalanok, midőn külsőleg itélve, körülményeink nem oly nagyon rosszak? Végetlen volna az okok elsorolása, miért érzi magát szerencsétlennek számtalan emberi lény; de én úgy érzem, ha visszavezethetnők mindazon okokat forrásaikhoz, igen sok okból fejlődnék ki, hogy igen prózaiak vagyunk; igen ragaszkodunk a földhöz és ahoz, a mi csak földi; nem ismerjük föl magunkban azon szárnyakat, melyekkel a fárasztó gondok, küzdelmek és az élet apró,

de kedélylankasztó bajai közül kiemelkedni képesek lennénk; nem táplálunk lelkünkben eszményképeket, melyek lelkesítenének a szépre, jóra, nemesítenék hajlamainkat; kitartást, szilárdságot öntsenek lelkünkbe és kárpótoljanak csalódásainkért. Mert a száraz bölcselkedés azt tartja, hogy csak azt higyük, a mit látunk; abban bizzunk, a mit megfoghatunk; azt szeressük, a mi hasznot ígér. Oh, e bölcsélet dermesztő fagyként forrázza le a legszebb lélekvirágokat s kiapasztja a szív boldogító érzelmeinek forrását; e bölcsélet széttépi a hit, remény és szeretet vezérlobogóját, s az emberi lélek csüggedten s czéltvesztve bolyong csalóka fények után az élet tömkelegében.

Ha csak azt hiszszük, a mit látunk, akkor nem hiszünk Istent, ki igazgatja a világ nagy erőműveit; nem gondviselést, mely népek, nemzetek sorsa fölött örködik; akkor nem hiszünk az örök igazságban, nem hiszünk szeretetben, barátságban; nem saját lelkünkben! hisz ez egyik sem látható! Ha nincs hitünk, ha Istenben, a lélek halhatatlanságában, a jónak a gonosz fölötti diadalában nem hiszünk, akkor e nagy dicső mindenség egy nagy romhalommá dől össze szemünk előtt; akkor a természet fönséges jelenetei, minden szépsége csak egy hímes fátyol, mely a semmiség borzasztó üregét takarja; akkor nincs értelme az erénynek, az emberiségért tett áldozatoknak; akkor igazolva vannak mindazon bűnök, ármányok, melyeket a haszonvágy, a szűkkeblű önzés valaha csak kigondolt saját élvágyai s kívánatai kielégítésére. Mert azok, habár az emberiség vérkönyűivel áztatva, élvezetet árasztanak földi éltők rövid napjaira, miután ugy sincs egyéb czélja az emberi létnek! Ha a hit nem vigasztal szenvedéseinkben, a hit, hogy egykor mégis csak valósulnak jobb reményeink, el lesznek ismerve az emberiség jogai; a hit, hogy a félreismert, üldözött erény egykor elnyeri pályabérét és a gonoszság büntetését: mi emeljen föl akkor botlásainkból, mi erősítsen a kísértetek órájában? Ha hitünk nincs, ha a remény kihalt szívünkéből, akkor el vagyunk veszve: a fékvesztett szenvedélyek forgószélként ragadják tova szellemünket, vétkek, tévelygések ingóványába süllyesztenek, mignem a saját romjai fölött örjögő lélek örökre elvész a kétségbeesés éjében.

És mit mondjak azon kebelről, melyben szeretet nem honol? szeretet, melyről azt mondja a szentírás is: „Ha mindentudó volnék is, ha az angyalok nyelvén szólnék is, de ha a szeretet nincsen énbennem, semmi vagyok.“ — Kinek szívében szeretet nem lakik, nem fog boldogítani és boldog lenni soha!

Vagy azt hiszitek, hogy ha szenvedélyeitek tárgyát bírhatnátok, kívánataitok teljesülnének, meg volnátok elégtülve a szív nemesebb érzései nélkül is? Csalódtok! A kéjszomjas, ki éltét gyönyörvadászatban tölti, mikor van meglegedve? Mit képzete fest, érzékei nem bírják megadni, és szüntelen csalódik. Vágyai új meg új képtelenségekre ragadják; vagyon, életkedv, egészség elvész, az érzékektől lenyügzött okosság zugolódik, de gyáva ő és tehetetlen, s így örökös küzdés, belső harc között kimerülve, az eltompult érzékektől cserbe hagyva, önmagát megvetni kényszerül.

A saját tehetetlensége érzete alatt összeroskadt lélek tudná ismerni a meglegedést? Vagy a nagyravágyás, e nyugtalan, lélekgyötrő szenvedély, melynek minden siker magasbra fokozza igényeit; melyet minden akadály dühödtébbé lesz; mely czélja eléréseért feláldozza a legszentebbet is, mégis vágyai tetőpontján újabb magaslatot lát, míg nem vaktában kapaszkodásai közt le nem bukik a szédületes mélységbe, ez nyújthatna meglegűlést?

Vagy a kincsvágy képes arra, melynek minden percz aggasztó gondot hoz, miként szaporodjék a vagyon, és félelmet, rettegést, hogy elfogy az?! „A pénz és vagyon körüli szünetlen aggodás jele a kis-lelkűségnek,“ — azt mondja Széchenyi: „de ellensége a meglegedésnek, függővé tevén azt a szerencse kényeitől. Ki föl nem tudja fogni amaz igazságot, hogy nem az az emberé, a mit használhat, hanem a mit használt vagy használ — és hogy: ki szükségeit épen csak kielégítheti, gazdag, az nem fog meglegűlni, ha Kroesus kincseit nevezi is magáénak.“

És a hiuság, e minden szenvedélyek legbolondabbika, mely csupa képtelenségekben keresi üdvét!? A többi szenvedélyek tárgyában legalább van valami lényeg, de ez csupa üresség. Boldogsága egy ingadozó ködalakhoz van kötve, mit minden szellő tovahajt, és másként alakít: mások véleményére. Vagyonát föláldozza, hogy nézőket vásároljon magának; idejét elpazarolja, hogy kitűnhessék; de a külcsillogás fény máza alól a lelki szegénység rongyai kandikálnak elő, s a világ megveti és leneveti, míg kinok rohama vonul át lelkén, mint jégverés a pusztákon, hol nincs hegy, nincs erdő, mely védhetne valamely szögletet.

Ki meg akar győződni, mily kevés értékűek mindazon világi javak, melyekért szenvedélyeink lángolnak, emlékezzék csak egy bánatra, mely lelkét egészen elfoglalta: a gazdagság, hírnév, hiuság, melyik ragyogványa tudta valaha kitörülni a szív és lélek igazi fájdalmát? És

pillantsa át azon emberek életét, kiknek lelkét egy nagy eszme, egy szent lelkesezés foglalta el. Mily érzéketlen előttök az élet minden kincse, a szerencse adományai, az élet maga; mily könnyen fölládozzák mindazokat belső meggyőződésüknek! A szép eszményektől üres képzelgés fölizgatja, elámitja az érzéseket; az érzések föllázadnak a józan értelem ellen, bilincsekbe verik azt, és midőn kívánataik után rohanva, a boldogság csalkepei elenyésznek előttünk, mint reggeli köd, akkor érezzük azon ezerszer elmondott igazságot, hogy szenvedéseink inkább kívánatainkból, mint szükségünk ből származnak.

Ha ezen látszólag fölbomlott világ folyása fölött kétségek árnya borul lelkünkre, emelkedjünk az eszmények világába; a természet változhatlan törvényei az örök igazság létezését magyarázzák a komoly léleknek; az ég föltárja a mindenség szent könyvét előtte, és az ég lapjára ragyogó betűkben van vésvé: Isten mindenütt jelen van. És emez ég boltjaitól, — egy kedvelt angol író szavaiként, — melyek, mint a régi görög költészet hitte, a kezdetben létező legtisztább szeretet szárnyainak melegítése által fejlődtek ki, tanlujuk meg azt is, milyennek kell lenni a szerelemnek: oly valaminek, mely tiszta, mint a világosság, béketeljes, mint a halhatatlanság, virraszt a viharos világ fölött, melyet túl élend, és magasan fölöttük áll az alatta hömpölygő gőzök és fellegeknek. Hadd vegyítsék a kicsiny lelkek a hajlamok e legszentebbikébe a közélet minden zaját és keserűségét! szeressünk úgy, mint oly lények, kik egykor a csillagok lakói leszünk.

Ha ily eszményképeknek emelnénk szivünkben oltárt, mi más-ként alakulna az élet, mi másszerűek lennének az emberek! A családi élet egy szentélyyé válnék, melyben a közügyek embere hivatalos gondjaitól, a földmives fáradalmaitól kipihenve, kedvet és erőt nyerne kötelességeinek folytatására; a hazafi bánatát kitárva, szívébe vigaszt és kitartásra ösztönt meritne, a szenvedő lélek enyhet, a tévelygő segédkezet, a bűnös megtérésre erőt találna; szentélyyé, melyből ha az egész haza romba dőlne is, a nemzeti és közjólét újra fölvirulhatna.

Higyetek nekem nők, ez nem álom. Ültessetek, ápoljatok lelketekben eszményvirágokat; égessétek szivetek oltarán a tiszta szeretet vesztatüzét, szeressetek és tanítsátok családotok minden tagját szeretni; szeretni Istent, hazát, az emberiséget és az erényt; szeressetek azon szerelemmel, melybena sziv boldogító költészete rejlik, mely a földet az éghez emeli; mely a szépséget elragadóvá teszi, s a nem szép vonásokra a báj

lehelletét önti, hogy diadalmaskodik az a csak külszépség fölött; mely nem ismer más nagyravágyást, mint hogy vigasztalja és deritse azoknak bánatát, kik szeretik őt és bíznak benne, hogy oly boldogságot építsen, mit a balsors el nem érhet, hogy szeretteinek az alacsony világgali küzdésében enyhet nyujtson, kinjait álomba ringassa, gondjait derültségre mosolyogja; mely képessé teszi a szívet, mint ama szerencsétlen angol herceg a borzasztó halállal szemközt is így kiáltani föl: „Ha nekem adod a világot s azt kérdezed, hol van az én boldogságom, szívemhez szorítlak s azt felelem, karjaim között.“

A barátság és szeretet sajátja csak az embernek, azt mondja egy író, állattal, angyallal nem osztozik abban. Barátság és szeretet a földi és isteni természet szövetségének gyermekei bennünk. Ha szívünkben vannak, kegyesebbek, hivebbek, kimelöbbeck, a világ egyetemében honosabbak és biztosabbak vagyunk; az utunkba hulló töviseket eltürjük, s még a vadon is boldogabbá tesz, mint üres szívvél a paloták termei.

Oh! nemzetem leányai, tekintsetek szívetekbe, megvan az érzelem szikrája minden női kebelben. Miért hagyjátok annyi értéktelen bálványimádás füstétől elfojtani e szent tűz magasralobogását, mely nélkül csak azon venusszobrokhoz hasonlítotok, melyeket Prometheus égből lopott tűzével föleleveníteni elfelejtett! ? Miért kéritek az élet boldogságát idegen tárgyaktól, mikor csak szívetek képes azt megadni? Miért fáradtok epesztő gonddal oly jók után, melyeknek egész összege nem ér föl szívetek kincsével? Hisz a régi jó magyar gazdasszonyok szégyennek tartották, valamit, mire szükségök volt, házukon kívül keresni!

És ti is, magyar férfiak, ne imádjátok e rideg korszellemet! Ne legyen oltárotok a gög és mammon; ne merüljete el a hideg közönyösség iszapjába. Jusson eszetekbe magaslelkű őseitek példája; emlékezzetek csak szent László, Kálmán, Nagy Lajos és a Hunyadiak korára, midőn a „magyar“ nevet tisztelettel említette a világ, midőn a magyar nép jelleme, mint drágakő ragyogott ki a többi nemzetek romlottsága közül; mert lelkiismeretökből nem csináltak áruczikket; mert büszke homlokuk nem hajolt porba kegymorzsaléért; mert Isten, haza és nemzetiség nevére szent lelkesedés lobogott keblökben; mert szíviök igazán és hűn érzett.

Oh férfiak és nők, hozzátok vissza az elvesztett paradicsomat, nemzetünk ősz, tiszta jellemét, fölemelkedett érzelmét — és boldog lesz a haza, melynek ily gyermekei lesznek, és boldogok lesztek ti, föltalálván a megelegetést önkebleteken.

Egyedül!

BUROW JULIA után SAROLTÁTÓL.

Méla esti csend van, minden elpihen,
Csak a kis tücsök zeng, az ér mentiben . . .
S a m a g á n y bércezen, völgyön elterül!
Én egyedül vagyok,
Egyedül!

S míg figyelek távol zengő dalokra,
Feltámadnak e jól ismert hangokra
Emlékeim, miktől a szív kihül!
Én egyedül vagyok,
Egyedül!

Oh! hisz a nagy világ széles határáu,
Fölvirul a boldogság minden órán,
De virul, csak ha két szív egyesül!
Én egyedül vagyok,
Egyedül!

Kedvesemet, kitől oly távol élek,
Aranycsillagok, oh! üdvözöljétek;
S z e r e s s e n, míg a szív elcsöndesül!
Én egyedül vagyok,
Egyedül!

Mosoly reám...

B. RÓZÁTÓL.

Mosoly reám az esthajnal csillag,
Od, de mosolygása oly hideg . . .
Tán tudja, hogy a legtüzesebb fény
Sem melengetné föl lelkemet.

Kihalt keblemből minden érzelem,
Vagy nem halt ki! hanem megfagyott:
Kit lelkem valójával szereték . . .
Mióta hűtlenül elhagyott!

Fáj a szívem, ha reá gondolok,
S mégis szent nekem e gondolat;
Bár egész valómat megrendíti
S fagyos lelkem mélyeig lehat!

De mindegy, csak hadd fájjon e kebel!
Csak hadd fájjon, mig meg nem szakad,
Hadd tudja meg a hűtlen, hogy érte
Tört meg a fájdalomcsuly alatt! j

S végre, — sok csalódás után, — midőn
Reám már a sír éje borul:
A sírkertbe dult kebellem kijő,
S tán hantomra nehéz könye hull.

Akkor ragyogj esthajnali csillag,
Oh, de változtasd meg fényedet,
S hidegség helyett szánólag mosolygj
A hant fölé, mely engem temet !

Imadal.

MIKOS KRISZTINÁTÓL.

Három kincse van keblemnek,
Szent az mind a három !
Szent, mint maga a természet,
E hármát imádom.
S imám háromszor egy napon
Imígyen zendül ajkamon :
Éltem hármas szivárványa
Áldott légy három kincs !
Kivüled magyar keblemnek
Élete, üdve nincs.

Szivárványom piros színe :
Csengő magyar nyelvem !
Te teremtéd e nemzetet,
Te tartsd össze népem !
Légy ajkain szent énekszó,
Általános és virágzó !
Hogy szerelmét a magyar hölgy
Rajtad rebegje el,
Rajtad nyilvánítson érzést
Ifju s öreg kebel.

Szivárványom fehér színe :
Hős magyar nemzelem.
Mivé a magyar nyelv teremt,
S hazát képzél nekem,
Légy magad közt egyetértő,
Ép, hatalmas, nagy és dicső !
Hogy azokat, kik barátid,
Jogaikban védhesd,
Vész idején ellenidét
Vitézül meggyőzhesd.

E három színért életem
Mindig készen álljon,
Kivüle a magyar kebel
Üdvöt ne találjon.
Téged illet e szent imám :
Nyelvem, nemzetem és hazám !
Ez három kincse keblemnek,
Szent ez mind a három !
Szent, mint maga a természet . . .
E hármát imádom.

Első találkozásunk.

Beszélyke ,

Herminától.

A budai Széchenyi-hegység egy pompás villájához tartozó kis erdőben, két ifju nő foglalt helyet puha, illatos pázsiton.

Finom munka-kosaraikból kezdett himzést vettek elő; de mielőtt munkához fogtak volna, a kolna urnője, egy karcsu szőke teremtés, barátneját átölelte és szívélyesen szólt:

— Kedves, kedves Laurám! mily boldoggá tevél, hogy férjed távolléte alatt nálam maradsz!

— Te igen jó vagy hozzám Emma! — viszonzá az, kezét gyengéden megszorítva, — de előre figyelmeztetek, hogy nagyon türelmesnek is kell velem lenned!

— Hogy-hogy?

— Lásd kedvesem, először estem szalmaözvegységbe, mióta férjnél vagyok, ép ma esztendeje és tizennyolcz napja! Oly elhagyottnak érzem magam! Néha kellemes, barátságos társaságod daczára is kedvetlen és komor leszek!

— Nos?

— Te ezért neheztelni fogsz!

— Oh mily gondolat! Hogy neheztelhetnék Laura? én föl fogom helyezted. Hátha ne kem kellene Jenőmtől távol lennem? Mit tennék én?

— Az már csakugyan borzasztó lenne, kedvesem, — nevetett vidoran a szánandó szalmaözveggy, — ha én, mint te, hat évig leszek férjnél —

— Csak három hónappal kevesebb, mint hét év! — igazítá Emma helyre.

— Jó! ha tehát három hónappal kevesebb, mint hét évig élnek bármily boldog házasságban, egy rövid távollétet hasznosnak tartanék, mert az örökös együttlét unalmat szülhet!

— Oh, hogy beszélhetsz így? — szólt szemrehányólag barátnejja.

— Hisz mi is naponkint öregbülünk. Hogy maradhatnának érzelmeink ifjak?

— Laura! Ezredévek óta nem melegíti-e földünket ugyanegy nap, kevésbbé érezzük annak jótevő hatását?

— Oh, te a szerelmet a naphoz hasonlítod?

— Igen Laura! Mint a nap a földet, oly éltetőn melegíti a valódi szerelem házas életünket! És ép a hosszú éveken át tartó együttlét, az egymás szokásainak fölvétele, a naponkint erősülő bizalom azon kötelességek, melyek még erősbben fűzik egymáshoz a szíveket!!

— Meglehet! — viszonzá Laura, de úgy látszott, nem egészen osztá barátnéja lelkesült véleményét és a társalgást más tárgyra akarván fordítani, a táj szépségeit kezdte magasztalni.

— Mily fölséges helyre vezettél Emmám! Soha nem láttam kedvesebb tájékat.

— A környék legszebb pontja ez, és egyszersmind kedvencz-helyem! De engem nem csupán a természet bája vonz ide, hanem feledhetlen emlékeim!

És a szende nő a friss zöldben pompázó tájon merengett, ábrándos kék szemével.

— És nem szabadna valamit hallanom e kedves emlékeidről? — kérde Laura kíváncsian.

— Oh igen, kedvesem! Itt e helyen találkoztam legelőször Jenővel!

— Ah valóban? Ez igen regényes találkozás lehetett! Talán este szelid holdfénynél e sűrű bokrok közé tévedél és Jenő itt talált? Természetesen erdei tündérkének tartott, miután pedig meggyőződék, hogy vérből és husból alkotott leányka vagy, udvariasan anyádhoz kísért! Így volt? — kérde a beszédes szalmaözvegy. — Vagy talán —.

— Csalódot! nem volt holdvilágos estén! — szakítá őt félbe barátnéja, rögtön elkomorodva, — de ha akkor lett volna is, aggódó anyához nem vezethete Jenő, mert én már rég árva voltam akkor.

E perczen a bokrok ágai az erdőeske tulsó részén szétváltak és egy gyönyörű öt éves leányka örömeiben sikoltozva rohant a házinő ölébe, míg egy éltes fölügyelő nő mosolyogva és csitítva tipegett utána.

Miután a leányka kedve szerint összeülelé ifju anyját, elkezdé nagy fontosan beszélni, hogy őt a papa küldötte, hogy kérdezné meg a mamát, valjon szabad-e a kis Bellának vele sétálni menni?

Emma ragyogó szemekkel nézte kedves gyermekét, félresimitá fölhevült orcáskájáról fürteit és azon föltétellel adott engedelmet a sétára, ha a kis Bella okosan és nyugodtan viseli magát. A kis leány oly gyorsan és fürgén, mint jött, ismét visszasietett.

A házinő gyönyörteljesen nézett utána, míg csak parányi alakja a lombok közt el nem tűnt.

— Kellemes kis jószág — mosolygot Laura. — De térjünk át kedvesem előbbi szavaidra, mert kíváncsiságom nagyon is fölesigátad.

— Mi által?

— Mily kérdés ez? Nem említéd, hogy itt láttad először Jenődet? Miként állhatnám most már meg, hogy ki ne kutassam, mikor, hogyan láttátok, ismertétek és szerettétek meg egymást?!

— Ne kívánd azt Laura!

— Ily kitérő felelet még csak fokozza vágyamat!

— A visszaemlékezés leányéveimre bussá tesz. Nem voltam én mindig boldog!

— Kegyetlen! Te megtagadhatod kérésem; egy elhagyott, szomorú szalmaözvegy kívánatát?! — mondá Laura tréfás komolysággal.

— Szomorúnak épen nem talállak, — viszonzá barátnéja kedves mosolylyal. — De legyen meg! Elbeszélem neked, hogy alakult ismeretségem Jenővel. És hogy megértsed, mily viszonyok közt éltem akkor, szükséges, hogy igen egyszerű élettörténetemnek rövid vázlatát adjam.

— Köszönet Emma! ez dicső lesz! a legnagyobb érdeklődéssel fogom hallgatni! — szólt a barna nőcske gyermekes örömmel.

A házinő félretette munkáját, keskeny lábait kényelembe helyezé a lágy pázsiton és következőleg kezdé.

* * *

— Említettem neked kedvesem, hogy korán árvaságra jutottam! de gyermekségemben nem éreztem azt oly fájdalmasan, mert volt egy jó öreg anyám, ki gondosan ápolt és később kitünő nevelésben részesített.

Tizenöt éves voltam, midőn őt is elvesztém; azon egyedüli lényt, ki engem szeretett és kihez én is szenvedélyesen ragaszkodtam.

Magam maradtam keservemmel és szeretet után vágyó szívvvel.

Vagyonom, melyet egy gondnok kezelt, annyi volt, hogy kamatjaiból tisztességesen megélhettem, de hol? hisz egy fiatal leányka csak nem élhet egyedül?!

Gondnokom irt tehát egy távoli rokonomnak, hogy nem lenne-e szándéka engem illő évibér mellett hozzá fogadni.

Az oly föltétel alatt egyezett bele, ha az ajánlott évipéNZ megkészszerztetik.

Néhány hétig tartottak az alkudozások, végre minden rendbehozott és én fájdalmas előérzettel utaztam rokonaimhoz, kik csak hosszszas alkudozások után fogadának családi körükbe!

Azonban néném melegebb részvétellel fogadott, mintsem vár-

tam, leányának nevezett és megígérte, hogy jó öreg anyámat helyettesíteni.

Én egész erőmből kedvében jártam és rövid idő alatt elég otthonosnak érzém magam.

Székhátán — ez volt birtokának neve — igen visszavonultan éltünk. Ő, a zsugoriságig gazdaságos volt.

Néha panaszkodék nekem, hogy férje a jószágot zilált állapotban és sok adóssággal terhelve hagyta hátra; egyetlen leánya fényes kiházásitása alkalmával a teher azon még szaporodott; és így kénytelen egyszerű háztartást vinni.

Nekem csekély igényeim valának, és nyugodt, megelégedett voltam Székhátán.

Azonban csendes életem nem tartott soká.

Odaérkezésem után egy évre gyászpecsétű levél érkezett nénémhez, melyben egyetlen leánya, egy vagyontalan báró neje, tudósítja őt, hogy férje hirtelen halállal kimult, és néhány hét múlva, ha Pozsonyban, hol állandóul laktak, ügyeit elrendezte, ismét anyjához fog költözködni.

Bámulva tapasztaltam, hogy nénémre ezen gyászhir nem hatott megrendítőleg, sőt nem is szomorkodék veje halálán, hanem csak siránkozott, miszerint leánya védtelen özvegységre jutott.

Én őszinte részvétet tápláltam ismeretlen rokonom iránt, kit még soha az előtt nem láttam és azon törtem fejem, mint fogom őt vigasztalni, ha majd körünkbe jő.

A néhány hét néném részéről előkészületekkel telt el leánya fogadására, részemről pedig különféle, a legjobb akaratból származó tervek alakításával, melyek leginkább a szegény özvegy szórakozására vonatkoznak.

Egy délután csinos utazókocsi állt meg házunk előtt. Néhány perc múlva szobám ajtaja zajosan föltárult, rajta egy magas, gyászba öltözött nő lépett be, és előkelő fejbizczentéssel a házi asszony után tudakozódott. Néném nyilván az ablakból megpillantá őt, mert sietve jött utána és örömfölkialtással ölelte magához. Az volt leánya, kit én bohó, a gyötrellem karjai közül szándékoztam kiragadni.

Büszke magatartása, bú nélküli arczkifejezése, tiszta fényes fekete szemei, melyekbe még a viszontlátás pillanata sem csalt könyeket mutaták, hogy vigaszomra nem volt szükség!

Hortense — így hitták őt — megfoghatlan közönnyel viselte

férje halálát! Rémülve győződtem meg arról, mert még akkor nem gyanítám, jó Laurám, hogy sokszor a legszentebb érzelmek neve alatt, megvetendő érdekek lappanganak!

Később megtudtam, mikép Hortense csak azért választá férjét, mert annak egy gazdag öreg nagybátyja volt, ki roppant birtokait öcsésére akarta hagyományozni; de a szegény báró kora halála meghiusítá aljas számításait.

Ő rendkívül szép, de hiu, nagyravágyó és a legnagyobb mértékben kaczer volt.

Hozzám semmi előszeretettel sem viseltetett és úgy bánt velem, mintha kegyelemből tartottak volna házuknál.

Gyászának első idejét — nem, szive sugallata, de a bevett szokás folytán — visszavonultan tölté. Többszöri nyilatkozata szerint ily életmód halálra untatá; mint mondá, bohóság egy fiatal özvegynek így elevenen eltemetni magát; ellenkezőleg! a világban kell élnie, ismerve, mulatva, hogy vigasztalódjék és végre is újabb parthie találkozzék számára.

— Böles és nemes nézetek! — szólt közbe Laura nevetve.

— Midőn elmúlt a gyász ideje, Székhátiné leánya nógatásaira zajosabb házat kezdett tartani.

Meglátogattuk a szomszéd birtokosokat, s viszont látogatásokat fogadtunk. Ebédek, lakomák rendeztettek.

Néha napokig maradtak nálunk a vendégek, és bámulva látam, mily ügyesen mulattatá néném vendégeit és mennyire eltért takarékosági rendszerétől.

Különösen előzékeny volt és legtöbbször hívta magához a Zádor családot. Ezeket valósággal elhalmozta szivességeivel.

Az öreg urat ellátta finom illatu szivarokkal és ügyelt, hogy ebéd utáni álmát ne háborítsák; — az asszonyságnak Pestről egy különös alaku kávéfőző gépet hozatott, állítván, miszerint abban hasonlithatlan zamatu lesz kedvenczitala; — a leánykákat csemegével és marmeláddal kényeztette, míg az idősbek számára érdekes francia regényeket hozatott.

Zádornének unokaöcsese a környékben nem rég szép, terjedelmes jószágot vásárla és míg lakosztályai elkészülének, nénjénél lakott. Ezen unokaöcs Hortense háziasszonyi ügyeletére lön bizva, ki is kötelességét lelkiismeretesen szándékozván teljesíteni, folytonosan annak mulattatásáról gondoskodék és vele társalgott.

De Zádor a szép özvegy iránt hálátlan volt és azon rossz izlést tanusítá, hogy hacsak oldala mellől szabadulhatott, az én igénytelen személyemet keresé föl; nekem hizelgő dolgokat beszélt, szóval komolyan kezdett udvarolni.

— Ah ez derék!

— Én épen nem találtam annak!

— Valjon miért?

— Először, mert nem éreztem iránta rokonszenvet és ez elég ok, udvarlása által kellemetlenül érintve lenni; másodszor pedig tudtam, mennyire bántandja Hortenset, hogy a gazdag unokaöcs, kinek látszólag tetszeni vágyott, őt mellőzve, engem tüntetett ki.

Azonban ő boszuságát legyőzve, annál elragadóbb kedvességű lett, nyilván, hogy a különbséget közte és az én félnék unalmas modorom közt előtüntesse.

Zádor vak maradt! egy alkalommal kinyilatkoztatta, hogy szeret és kezem ünnepélyesen megkérte.

Én természetesen „nem”mel feleltem.

— Te kegyetlen!

— Már említém Laura, hogy féltém, miszerint Hortense hiúsága sértve lesz, de hogy az oly mértékben legyen fölindulva, mint a következés mutatá, azt távolról sem gyanítám.

Föltűnő ellenszenvet érzett azon időtől fogva irántam és ezt nem is titkolta. Néha indulatos kitörések és szemrehányásokkal gyötört; méltatlan bántalmi áldozata lettem, kiállhatlan szeszélyeket kelle tünnöm, és néha szenvedélyes jelenetek fordultak elő.

Ő a jövőre nézve is veszedelmes vetélytársnét gondolt bennem fölfedezni, a mi a hiu nőknek nem kevés aggodalmat szokott okozni és én ennek tulajdonitom gyűlöletét.

Pedig, mint családott! soha nem kívántam én a figyelmet magamra vonni, és bizonyára ezek közül csak Zádor volt az, ki nem neki nyújtotta az aranyalmát!

— Túlszerény vagy Emma!

— Néném is sokkal hidegebb volt hozzám, és most, miután akkori vagyoni viszonyait ismerem, meg vagyok győződve, hogy nem tartott volna tovább magánál, ha a jelentékeny évpénzt tartásomért nem vette volna tekintetbe.

Néha elkeseredve kérdezém őt, valjon miért oly idegen hoz-

zám? miért nem kedvel úgy, mint azelőtt? Türelmetlenül tolt el ilyenkor magától és szenvedett érzélgéssel vádolt! Én pedig kis szobámba vontam, hogy árvaságom fölött nyugodtan sirhassak.

— Szegény Emmácska! — szólt Laura, barátnéja fehér kezét megsimitva.

— Valóban sorsom elég szomorú vala! — felelt az ifjú nő, méla mosolylyal. — Nem találkoztam egy nyájas, biztató szóval, csak gunyoros megjegyzések és lenéző tekintetekkel!

Elhagyott valék; senki sem szeretett! Pedig úgy vágytam szeretet után!

— No, de most el vagy árasztva vele, — jegyzé meg Laura, a részvét könyén át csintalanul pillantva.

— Közelgett a tél, — folytatá Emma, — rokonom özvegységének első telét Székhátán tölté; de most határozott szándéka lön a fővárosban farsangolni, és néném ellentállás nélkül egyezett bele.

Pompás lakást fogadott Pesten; régi ismeretségeit megújítá. Azok szívesen látogaták őt, mert kitünő házat vitt; estélyeket adott, multság multságot követett, és házuk gyűlhelye lön a legelőkelőbb családok és uracsoknak.

Székhátiné nézetei a takarékoságot illetőleg egészen megváltoztak, és többször gondolám, vajjon nem fogja-e ily fényűzés vagyónát végkép elpusztítani?

Hortense keresett, csodált lön az uracsok, és irigyelt a hölgyek által. Ünnepeit delnövé vált és ugyszólván, divatba jött.

Én igen örültem, hogy Hortense többször tapasztalá, miként az ő fényes megjelenése, engem az észrevétlenség homályával fődött; azt hívém, ily fényes elégtétel kiengeszteli őt irántam; de csalódtam: modora egyforma lenéző, epés maradt, néném részéről pedig nem nyerhettem többet hideg udvariasságnál.

Ritkán követém őket társaságokba, sokkal lehangoltabb, nyomottabb kedélylyel birtam, semhogy zajos multságban részt venni kívántam volna.

Elmult a tél, számtalan élvezeteivel együtt, és kezdődött a tavasz, az utcák szegletein már „tessék ibolyát venni“ hangzott.

Termeinkben a társalgás, a vigalmak, hangversenyekről áttért a nyári idény örömeire.

Fürdőkről, kékutakról kezdtek beszélgetni.

Székhátiné vissza akart utazni jószágára, de leánya nem bárátkozhatott meg e tervvel, midőn pedig néném kinyilatkoztatá, hogy vagyona végkép elpusztult, azt viszonzá, hogy nem soká lesz többé anyja terhére, az tehát hozhat még egy kis áldozatot jövődj jóléteért!

Mennyiben vezethet jólétre, ha valaki jövedelméhez aránytalanul nagy házat és fényüzést visz, azt egyáltalában nem foghattam föl; de ugy gondolom, ő azt hitte, hogy tapasztalt diadalainál fogva, vágyaihoz mért, fényes házasságra számíthat.

Kieszközölte tehát nénémnél, hogy az nem utazott vissza Székhátára, hanem ezen villát vevé bérbe; és most következik tulajdonkép az, mit te kedvesem tudni ohajtasz, hogy mikép fejlődött ismeretségem Jenővel.

— Csupa figyelem vagyok!

— Kis türelmet kérnék kíváncsiságotól, Nettit látom jöni, és így rövid szünetet kell tartanom elbeszélésemben.

Egy piros szobaleány ezüst tálczákon többféle frisitővel szolgált.

A nők vidáman csemegéztek.

— De most csak folytatod? — szólt Laura, a czukros morzsaleket ruhájáról lesimitva.

— Igen, ha kívánod! Hol is hagytam el?

— Nénéddel e villába jöttetek lakni.

— Ah tudom már! Nyolcz év telt el azóta! Itt folytattuk a városban kezdett életmódot; ismerőseink közül sokan laktak e környékben, szüntelen valának tehát látogatóink, és vidámabban, fesztelenebbül mulattak, mint a fővárosi salonokban.

Én itt is a magány után vágytam. A természet nagyszerűsége mindig kegyeletes bámulatra ragadott, és e táj változó szépségein sokszor óra számra elmerengtem.

Hajnalban, midőn még mindenki pihent, kilopódtam szobámból, hogy a nap első sugarai által világított kellemes hegylánczolaton gyönyörködhessem.

Egy ily alkalommal kedvenczhelyemre sieték, könnyű fehér pongyolában. Ott a tölgyfa alatt leültem; — folytatá Emma, egy magas, erőteljes fát jegyezve meg ujjával.

Az egész környéken nyugodt, magasztos csend uralkodott csak néhány ébredő madár csiripelése hallatszék.

Már világos fényben usztak a hegyek ormai, míg a völgyek kékes homálylyal valának borítva.

Lassan-lassan azok is bontakoztak ködfátyolukból, magasabbra emelkedett a nap és tüzes csókja az egész tájat arany fénynyel voná be!

Mélyen meg voltam hatva e pompás látvány által.

Közelemben egy kis pacsirta érzelemdus dalával üdvözölte a pompás reggelt.

A tölgyfa ágai, mely alatt ültem, nyájasan simultak vállaimra és én egyik karommal annak erős, sima derekát magamhoz ölelve, fejem pedig illatos ágai közé hajtva, elandalodtam.

Élénkebb, vidámabb lön a kis pacsirta éneke; az én gondolataim szomorúabbak.

A ragyogó természet, a kis énekes zengő, vidám dala oly nagy ellentétben volt az én borus kedélyemmel!

Miért oly kietlen, oly örömtelen ifjuságom?!

Szivem hévvel dobogott, én is boldogság után vágytam! de a helyett nyomasztó, fojtó fájdalmat éreztem elhagyott helyzetem és bizonytalan, kietlen jövőm fölött.

A bánatos érzés könnyeket esalt szemeimbe.

Már soká lehettem ily néma, mozdulatlan helyzetben, egészen átengedve magam keserveknék, midőn közelemben neszt hallék. Föltekintettem és néhány lépésnyire tőlem egy deli ifjut pillanték meg, ki, mint látszott, már hosszabb idő óta leste magányomat.

Szemei, nem tudom mi okból, bámulattal csüggték rajtam és szánalmat és mély részvétet fejeztek ki. Mintha szomorú gondolatimat olvasta volna lelkemből!

Valami kimondhatlan vonzó és rokonszenves volt egész alakján. Ugy tetszett nekem, mintha nem is lenne idegen, hanem már egyszer, bár régen, igen régen, vagy pedig álmaimban ismertük volna egymást.

Sajátságos érzet uralma alatt valék! Tekintetem magnetikus erővel tapadt az ifju erélyteljes vonásaira és soha nem tapasztalt édes sejtelem rezgette át lényemet.

Ő közelebb lépett hozzám és résztvevő, halk hangon kérdezte tőlem: valjon miért vagyok oly nagyon szomorú?!

E néhány szó szivem belsejéig hatott, de egyszersmind magamhoz tértem megfoghatlan, kábult elfogultságomból!

Éreztem, mily föltünően viseltem magam, és sértett, hogy egy idegen ferfi oly bizalmasan szólit meg.

Büszkén, minden felelet nélkül akartam távozni; de ő vissz tartott és fölindulva mondá:

— Bocsánat nagysád tolakodásomért! Azt véltem, találkozik az életben oly percz, melyben a társadalom szükkeblű formái fölé emelkedhetünk! Csalatkoztam!

Ezzel, még egy pillantást vetve reám, gyorsan távozott.

Zavartan maradék helyemen; e néhány szó oly nagy értelmet rejtett! és a tekintet, melylyel azt kísérte, oly szivemig ható volt!

Lassan lecsillapult ismét kedélyem; de az ismeretlennek szelid arcza, sötét átható szemei és nemes alakja nagyon is mélyen maradtak emlékezetemben!

Azt állitják, jó Laura, hogy a szerelem csak hosszabb ismeretség után fejlődik, ez nem való!

A szerelem egy pillanat szüleménye!

A hosszabb ismeretség, az idő, a jellemet ismerteti meg velünk, hogy valjon becsülhetjük-e azt, kit szeretünk?

Én Jenőt, mert ő volt azon ifju, első találkozásunk óta — — — szeretem!

Ellenállhatlan vágyat éreztem magamban, az érdekes ismeretlent ismét láthatni; mert egy benső szó azt sugta, hogy e találkozás nem volt utolsó és nyugtalanul kérdeztem, valjon mikor és hol fog ismét történni?!

Néhány napra ez esemény után, egy szép nyári délután, a kertnek árnyasabb részén gyültünk össze.

Hortense vigan csevegett néhány uracsesal, én pedig nem messze tőlök egy lehajló rózsatő támaszát igazitám; néhány mogyoróbo kor elfödé szemeim elöl a társaságot.

A főutnak kövecsei újabb vendégek léptei alatt recsegték.

— Engedje meg nagysád, becses körébe vezetnem Békesy barátomat, Békesy András, volt főispán fiát!

Mintha most is hallanám, ugy emlékszem e szavakra, melyeket, egy házunkhoz járatos ifju intézett nénémhez.

Ezen ifjuval még közelebről is megismertetek, — tevő hozzá Emma, finom mosolylyal, — most csak mint Békesy barátját fogom előt ted nevezni.

Az üdvözet rokonaim részéről kedélyes, megnyerő modorban történt.

Én is előléptem a bokrok mögül és, — képzeld meglepetésem! — néhány lépésnyire tőlem állt azon ifju, ki oly eltörölhetlen benyomást tőn reám!

Remegve álltam meg. Egy pillanat alatt ezerféle eszme cikázta át agyamat! Mert megvallo, Laura, azt hittem, hogy a multkori találkozás és e bemutatás összeköttetésbe vonható!

Vissza akartam lépni, hogy zavarom leküzdhessem; de Békesy barátja meglátott és így nem szabadulhaték.

Hevesen dobogott szívem, midőn a társaság felé közeledtem. Ő még nem vett észre, de midőn hangom hallá, hirtelen felém fordult és — — —

Oh Laura! mily elfogultan, pirulva vártam üdvözetét. Hisz én őt hasonlólag érdekeltem, ő sem birt feledni; legalább én így vélekedém! de mennyire csalódtam! mennyire szégyeneltem enmagamtól hiu képzelődéseim!

Néném mint rokonát, mutatott be Békesynek; az szárazon, majdnem sértőhidegen hajtá meg magát. Egy vonása sem árulta el, hogy emlékszik reám, hogy valaha látott volna.

Nem ismert reám.

Első pillanatban a bámulat, hogy ily rövid idő végkép kitörölt emlékezetéből, egészen elfoglalt. Visszaképzelttem találkozásunkat a tölgyfa alatt! én soha sem tudtam volna azon perc varázsát felejteni!

Szívem kimondhatlan, fájó érzet alatt szorult össze.

Felé tekintetem. Élénken társalgott Hortense-el, ki az nap elragadón bájos volt. Jól láttam, hogy ő is meg van lepve annak ritka szépsége által; rokonom arcán egy neme a diadálnak vonult át, és keblem mindinkább összeszorult.

A vendégek vidáman mulattak, de én csak az ő szavát hallottam!

Senki sem vette észre, hogy azalatt elkomorult a szép tiszta idő.

Egyszerre erős fergeteg támadt, és az ég könyei nehéz cseppekben hullottak.

A nők sikoltva menekültek, az uracsok pedig mosolyogva sietének utánuk.

Hortense Jenő karján lejtett a lak felé.

Reám senki sem ügyelt; egyedül maradtam hátra.

A vihar egész erejével kitört; nyílsebességgel kergeték egymást a sötét felhők, a tüzes villámokat erős csattanás követé.

Gyermekségemtől fogva rettegettem az égiháborútól; akkor nem féltem!

Csak midőn a hideg zápor élesen verdeste arczomat, tértem ösztönszerűleg a házba.

Békesy és barátja a rosz idő daczára már távoztak.

Vendégeink közül néhány fiatal ember ismerte őt, és nem győztek elég dicséretet mondani róla.

Említék előkelő családját, roppant jószágait, és egyszersmind csodálkozást fejezének ki, hogy Békesy bemutatá magát néném házánál, miután igen visszavonultan szokott élni.

Egy uracs állítá, hogy a bárónő igéző szépsége ismét erős mágnesnek bizonyult be.

Ily ügyetlen bók, mivel nőt csak sérthete, de Hortense e tekintetben nem volt kényes és válogató!

— Tehát igen gazdag? — kérdé néném odavetve.

— Valóságos nábob! — volt a felelet és a beszédes ifju körülményes fölvilágosítást adott vagyoni állapotáról.

Hortense mohó érdekekkel hallgatá és ugy látszott, meg volt elégedve.

— Nyilván, egy lehető és elfogadható parthienak tartotta Jenőt! — szakítá félbe Laura.

— Én szótlán tanuja valék e beszélgetésnek, és jól gyanított önző tervök iránt mély megvetést éreztem.

Este, midőn magam maradtam kis szobámban, ugy rémlett előttem, mintha az utóbbi néhány óra, egy boldogító, de bizonytalan alaku reménytől fosztott volna meg és létem még sokkal ridegebb lenne.

Róttam, gyerekes szeszélylyel vádoltam magam, hogy oly megfoghatlan levék!

Mi bánt te együgyü teremtés? Talán a viszontlátást azon ismeretlen ifjuval máskép festetted ki képzelgésedben? Meg levél büntetve nevetséges ábrándjaidért! így füztem tovább önvádaimat és nagyot kacagtam, arczomon pedig könyök folytak alá. Másnap az egészet egy gonosz álomnak tartám.

Jenő nemsokára második látogatást tett. Székhátiné még nyá-

jasabban fogadta, mint először, Hortense pedig legkaczerább fogásaival élt, hogy őt meghódítsa.

És ezután gyakran eljött Jenő és házi ismerőseink nem kételkedtek, hogy az ifju özvegy a szerelem rózsalánczával tartá fogva őt.

— Hortense? — szólt kétkedőleg Laura.

— Igen! Nem is lehetett mást hinni. Jenő egészen megadta magát, rabja lett Hortense bájainak. Annyira el volt foglalva körében, hogy engem, ki szintén a családhoz tartoztam, észre sem látszott venni, vagy pedig nem méltatott figyelme! Talán gyanítá, hogy ezáltal legkönnyebben behizelgi magát rokonaimnál!

Ily lealázó mellőztetés föllázaszta! daczoltam fölmerülő érzelmeimmel! Mind hiában! Ha gyűlölt, ha megvetett volna sem tudtam volna őt nem szeretni!

Leküzdhetlen vonzalmamat öntudatlanul nem csekély mértékben fokozta Békesy barátja.

Ezen ifjút már évek óta ismertem, ő mindig résztvevő, jó volt hozzám.

Hamupipőke-szerepem, valamint rokonaimnak néha igazán szivtelen bánásmódja nem kerülte ki figyelmét és finom tapintatu vigaszt szavai újabb erőt adtak a türelemre.

Most többizben járt hozzánk. Hortense azt is gyűlölte, ki hozzám nyájas, barátságos volt; de az ő látogatásait elnézőleg tűrte, miután Jenővel bizalmas lábon állott: és így több kellemes órát töltöttem vele.

Ő számtalanszor beszélt nékem Békesyről!

Magasztalta miveltszellejét, nemes lelkét, lovagias tényeket idézett életéből; én lelkesüve hallgatám, egy nemét az elégtételnek éreztem, hogy csakugyan oly tökéletes, mint őt magamnak képzelém, és szerelmem még fellengzőbbé vált.

Eközben mult az idő.

Hortense most lenézőleg hanyagolta el udvarlóit, hogy Békesyt annál föltünőbben tüntesse ki. Persze néha egy vagy más imádója, lopva, kegyes pillantásokkal lett kiengesztelve.

Ő, ha akart ellenállhatlan tudott lenni, különösen, ha Jenővel beszélt, elragadónak találtam.

Gyönyörű arcza rózsává pirult, egy szellemdus, pikáns ötlet a másikat követé; ha pedig szemeik találkoztak, hirtelen elakadt és naiv zavart színle, s ez oly jól állt neki!

De mindez nem volt egyéb kaczer fortélynál; mert ő nem szereté Jenőt, csak vagyona után sovárgott!

Néha megnyerő kedvessége daczára, volt modorában valami tulfesztelen, átengedő; lángoló szemeit kihívóan, csábítóan függeszté Békesyre, és ez, mi által talán nagy sikert remélt elérni, épen nem volt előnyére nőiségének!

Jenő szinte kifogyhatlan volt az udvariasságban; szépségeket sugott neki; hizelgve emelé ki lebegő járását, junói természetét; enyelgve rabolt el rózsát vagy csokrot, hogy aztán a veszteséget kárpótolva, pompás virágokat küldjön; — szóval nem lehetett előzekenyebb udvarlót képzelni!

Én még sokkal zárkózottabb lettem, mint azelőtt.

De nem soká maradtam erőltetett, lemondó nyugalomban; ideges, emésztő ingerültségre változék az!

Mert Jenő egy idő óta megfoghatatlan, rejtélyes lön előttem!

Még a . említett modorban udvarlott Hortense-nek és az e dialdal által büszkébb volt, mint valaha: addig ő mindig több érdeket kezdett irántam mutatni, mindinkább közeledett hozzám!

Azelőtt került engem, most lesve kereste az alkalmat velem lehetni, és bár nem hallottam tőle üres, hizelgő bókokat; de oly gyengéd, tiszteletteljes figyelmet tanusított, mely nagyon eltért Hortense jelenlétében használt könnyed, enyelgő modorától.

Más körülmény közt talán e változás titkos lelkiörömemre szolgált volna, de ha boldogtalanok vagyunk, bizalmatlanok, tulérzékenyek is leszünk!

Mi szülheté e változást Jenőben?

Én így elmélkedém: ő gyanítja mi történik szivvilágodban, gyanítja szerelmed; nem tudtad azt elég mélyen szivedbe rejteni! lám száználmat érez irántad, vagy épen játékot üz érzelmeidből!

Sértett önérzetem, női büszkeségem fölébredt!

Hidegnek, közönyösnek mutattam magam, futottam előle, kerültem őt, pedig csak akkor voltam boldog, ha láthatám; komoly, visszatatisító valék, és szivem ez álszerep alatt majd szétszakadt!

Igen, igen, ne vess Laura, ez így volt!

Jenő lelkemben olvasott, s annál kimelőbb, gyöngédebb, meggyőzőbb igyekezett lenni; Hortense iránt pedig naponként visszavonultabb, idegenebbé vált, hogy végkép szétoszlassa kételyeimet.

Rokonóm nyilván annyira el volt bizva hatalmában, az egészből mit sem vett észre; de később gyanakodó, fürkésző lőn. Mily következt hozhatott ez reám? Lelki nyugalom félélem, kétely és szerelem által lett emésztve!

Nénémnek névnapja volt, soha nem felejttem e napot!

Többizben jött házunkhoz egy agg szikár férfi, B. ügyvéd kíséretében; többnyire a reggeli órában szokott megjelenni.

Nyájasan fogadta őket néném, de ha elmentek kedvetlen, komor lőn.

Az nap reggel szintén megjelent e kiborotvált állu férfi.

Egy órával később, élénk szóváltást hallottam néném és leánya közt.

Szemrehányással illette azt, hogy fényüzése és nagyravágása hozta a legszánandóbb helyzetbe.

— Nincs több mentség, tönkre jutottam! — így siránkozik.

Hortense indulatosan válaszolt; majd pedig halkabban beszélt és néhányszor Békesy nevét említé.

Az apró házi bajok csakhamar felejteték nénémmel a terhelőbbeket. Estére nagy vendégséget adott, és az előre megkivántató rendezés, parancsok osztogatása tökéletesen igénybe vették.

A ki őt e pompás estélyen redőtlen homlokkal, vidám orczával látta, nem gyaníthatá, hogy a legaggasztóbb anyagi gondok terhelék!

Hortense t még soha nem láttam oly csábító szépnek. Kék selyem fődte magas termetét, a mélyen kivágott ruha teljes, gömbölyü vállait láttatá, és keble sűrű csipke fodorzat alatt hullámozott. Különös kecsesen tudta illatos fürteit rendezni, melyek azon alkalommal néhány sötét rózsával, Jenő kedvencz virágával voltak diszitve.

Jenő csak később érkezett, midőn már mindnyájan jelen voltak.

Én épen egy ablakmélyedésben álltam és önkénytelenül hátrább húzódtam; Hortense élénken emelkedék föl ültéből, eléje sietett és oly sovárgó, vágyó pillantással fogadá üdvözlését, hogy nekem kellett — ott a függönyök mögött — helyette elpirulnom.

Jenő komolyan meghajtá magát, és a szép özveggy mellett helyet foglalt.

Az illem megsértése nélkül nem is távozhott volna mellőle, mert Hortense ügyes, változatos társalgással magához bilincselé.

Önmagát túlhaladó kedves volt. Akkor győződtem meg arról,

Laura : hogy egy nő sohasem kevésbé szeretetreméltó, mint midőn nagyon szeretetreméltó kíván lenni !

Az őrök irigy szemmel nézték Rékesyt, az pedig feszes, hallgatag maradt.

Sokszor, Laurám, minden ok nélkül komoly, — ha jó fejezem ki magam, — ünnepélyes hangulatban vagyunk. Ugy voltam én azon estén. Oly sejtelmes érzet foglalt el, mintha valami váratlannak, rendkívülinek kellene történnie.

Jenő barátja fölfedezte rejtekem és azon kéréssel közeledett, hogy közkívánatra énekeljek egy dalt.

Még nem énekeltem Jenő előtt ; szabadkozásom nem használt és a legelfogultabban léptem a zongorához.

Ő szemközt állt velem !

Alig lebbentek el az első méla hangok a billentyükön, felejtettem a környezetet, felejtettem elfogultságom, — és úgy gondolom, elénekeltem mindazt, mi oly rég nyomta szívemet ! Utat tört magának szenvedélylyé fokozott szerelmem !

Dicséret és tapssal jutalmaztak !

Jenő halvány lett. A legnagyobb mértékben meg volt hatva ; némán szoritotta meg kezem, reám mereszté szokatlanul fénylő szemeit, és egy hosszú, szívből fakadó tekintete elmondta nekem, hogy szeret, hogy higgyek, bizzam szerelmében !

Ennyi volt vallomása ; ha soha nem szólt volna többet, én értettem őt !

A fölindulás észrevehető lehete rajtam.

Hortense bámulva nézett reám, azután a két sötét csillagot hirtelen Jenőre vetette, ki még rajtam csüggött beszélő tekintetével, onnan ismét reám. Soha sem láttam oly vad szempárt !

A vendégek egy esti sétára a kertbe lönek vezetve, mely színes lámpákkal volt világítva, melyek a hold ezüstös fénye által megszégyenítve pislogtak.

Az éji csendet a vigadó kaczaja háboritá.

Futva a zajtól, csakhamar e tölgyfa alatt találtam magam és egy reszkető örömsohaj fakadt föl keblemből.

Nem csak én kerestem a magányt ! Egy sötét árnyék mozgott mellettem. Ijedve fordultam meg, — Jenő volt !

— Emma! — mondá halk hangon, felém hajolva, — Emma! itt láttam önt először! itt találkoztunk! emlékszik ön?

Ugy tetszett, Laura, mintha az időközt azon reggeltől fogva álmodtam volna, mintha ez lenne második találkozásunk. És ő kérdezte, hogy emlékszem-e?

— Igen, itt e helyen volt! — folytatá Jenő. — Ön, Emma, fehér ruhájában, átlátszó, könnyel áztatott arczával oly meghatóan szép volt! Szenvedő angyalnak tartanám! ön az is! egy földi angyal, a ki boldogitni teremtetett!

Szünetet tőn. Én gyanítám, mi fog következni; szívem verését hallani lehet!

— Én szeretem kegyedet, Emma! ön tudja! tudnia kell! és ön? Szeret ön engem? — kérdé susogva.

Zokogva rejtettem el arczom. Képtelen voltam beszélni.

Főlindult, reszkető hangon ismétlé kérdését

Érzeményeim tuláradtak, Laura! nem kerestem én kitérő vagy ép negédes választ! bevallám, hogy szeretem, nagyon, nagyon!

Határtalan volt öröme! forró ajka homlokomat, arczomat érinté csókjával; erősen ölelt magához!

A kertben mulatók zsbaját a távol elmosta. E magány félelmissé tett.

Kibontakoztam karjai közül, és vissza akartam menni a társasághoz.

— Mi nem vagyunk oly hangulatban, hogy mulatni kívánnánk, Emma. Azok pedig könnyen fognak nélkülözni!

— És Hortense?! — mondám akaratlanul szemrehányólag.

Jenő megértett; komolyan, mintegy viszonzásul előbbi szavamért mondá:

— Igaza van Emma! ön magaviseletemben egy szilárd jellemmel meg nem egyeztethetőt találhata! Ideje, hogy fölvilágítsam.

E bevezetés után elbeszélte, miszerint még azon reggel, midőn engem először meglátott, tüstént barátjához siette és attól tudta meg, hogy ezen villában Székhátiné lakik leányával és a leirt hölgy én voltam.

Miután pedig Jenő házunknál bemutatattatni kívánczozék, megismertette véle családi viszonyunkat. Elmondá, hogy én bár rokon, de azért ép nem kedvelt, hanem csak szenvedett, tűrött tagja vagyok a családnak, és azt tanácslá: hogy ne árulja el Jenő, miszerint ő már látott en-

gem, különben gyanitnák Székhátiék, hogy irántam viseltetik érdekekkel és elzárnák az alkalmat, velem közelebről megismerkedni.

— Barátom által ezen rendkívüli körülményre figyelmeztetve, — így folytatá Jenő egy nemével a megvetésnek, — látszólag be hagytam magam fenni a kaczer özvegy reám vetett hálójával. Udvarlói sorába álltam, hogy önhöz közeledhessem; hogy megóvjam önt, Emma, a sértett hiuság fullánkától!

Nekem fáj, hogy rokonaimról ily kiméletlenül szolt, és meggyőzőleg feleltem:

— Hortense korántsem oly hibás! ő nem érdemlett ily kijátszást! ez nem volt szép!

— Te tapasztalatlan gyermek! te mented őt? — mondá és kezét, mintegy áldólag, fejemre fekteté, — ő pedig kétértelmű czélzásokkal akarta kétségbevonni kedélyed tisztaságát! De ha csakugyan nemtelenül cselekedtem, esküszöm, meglakoltam érte! Ön nem tudja, mit szenvedtem, midőn ön oly visszautasítólag hideg volt! Majd kétségbeestem hogy Béla tanácsát követém.

— Béla? — kérdé Laura meglepve.

— Igen, kedvesem! Jenő barátja, a te férjed volt!

A kedves nők vidáman ölelkeztek.

— Csak kevés mondani valóm van még.

Következő reggel Jenő megkérte kezem,

Hortense vérig harapta ajkát, nem a fájdalom, hanem a bosszúság miatt!

Néném szinlett nyájassággal utasítá őt gondnokomhoz, kinek beleegyezését néhány nap mulva meg is hozta.

Három hét után, mely időt vőlegényem az előkészültre engedett, mint boldog neje követém jószágára.

— — — — —

Néném jószágát, azon kiborotvált állu férfiú, ki oly sokszor háborgatá adósságai miatt, elárverezteté és Székháti né kénytelen volt leányával lakni, mert Hortense még azon őszszel, egy vén ezredeshez ment férjhez.

Meglátogattam őket Bécsben. Néném elaszott, agg lett; egy fél év mulva meg is halt szegény.

Hortense mindig tetszvágyó, fényüző maradt, mig végre az ezredes kemény, katonás bánásmódhoz folyamodott.

Jó férjem ezen villát nászajándékkul vette meg számomra, és most tudod, mily feledhetlen emlékeket rejt e kedves, drága hely!! — mondá Emma szívélyesen és a magas fákra, a sűrű bokrokra mosolygott, mintha azok értették volna őt.

* * *

Alig végezte szavait a szende házinő, midőn az ut nyílásán egy deli barna férfi jelent meg, karján kis leánykával.

Emma élénken szökött föl ültéből.

— Sétánk alatt elfáradt a kis Bella; karomra vettem őt.

Ezzel a sokat említett Jenő az ifju anya keblére fekteté az édesen alvó Bellácskát, és hosszú csókot nyomott szép nejének arczára.

A szegény szalmaözvegy meghatva nézte e kedves családi jelenetet és — Bélája után sohajtott.

Mi nékem szerelmed? . . .

BENEDEK JULIÁTÓL.

Ha kihalna minden lény a földről
S az utósó élő én volnék,
Még akkor sem szünném meg szeretni,
Tört szívvel sirodra borulnék.

Sohajtanám: jégszoborrá legyek
Sirodon, mely ugy is jeltelen,
Ott találjon a támadás napja,
Hogy ne mondhasd: lelkeim hűtelen.

Kiállnám a vihar durvaságát,
Tűrnék a végnapig békesen,
Oh csak tudnám igazán, hogy akkor
Hű szerelmünk újra egy leszen!

Tavaszi reggelen . . .

PICHLER VILMÁTÓL.

Tavaszi reggelen,
Szép piros hajnalon
Bús dalt sirt a madár
A zöld rózsabokron.

A harmatos bimbót
Fölébreszté a dal
Érzésére ható
Szomoru hangjával.

S a mint érzé s hallá
A bűvös hangokat,
Varázs-hatalmától
Zárt keble fölfakadt.

Mint a . . .

N. KONSTANCIÁTÓL.

Mint a táj rémes viharban,
Lelkem olyan földult, sötét . . .
Szivem minden reményeit
Egy-egy kétely szagatja szét.

De hogy ha arcod lelkemen
Halkan sugárzva áttörök,
Minden zord sötét e szivben
Mondhatlan fénynyé változik.

Lebegj tehát fölöttem, oh
Te megdicsőült égi lény!
Lebegj fölöttem! Nélküled
Örök homályba veszttem én!

Osztályrészem.

M. . . -TŐL.

A midőn az Isten megteremté
A világot, a sorsot hívá,
És neki — hogy szélylyel osztaná — a
Bánat és öröm kelyhét adá.

És a sors azt teljesíté, — osztá,
A mi, a kinek, miként jutott,
Vad szeszélye volt, — a sors szeszélye, —
Hogy nékem csak bánat osztatott.

A a nő-nevendékek tantárgyai.

Főtiszt. Gaál Dániel urnak.

Kalocsa Rózától.

Mikor kezdjük a leánykákat tanítani, azt az időt általában nem lehet meghatározni; azt a gyermek testi és lelki fejlődése mutatja meg.

Azt tudjuk, hogy a jól kifejlett, erős, egészséges testben lakhatik ép, erős lélek; tehát a tanítást akkor kell kezdenünk, mikor a leányka eléggé kifejlődött arra nézve, hogy már tanuljon és lelkileg is jobban működjek.

Mert a testet a lélek miatt, és viszont nem szabad a tulságos elfoglalás által kimeríteni, és gyengíteni.

Az időt ehez képest a hatodik, hetedik vagy a nyolczadik évre tehetjük, a midőn kezdjük tanítani a leánykát.

Első nevelését és tanítását pedig más nem kezdheti a leánykának, mint az édes anyja, vagy oly nevelőnő, ki minden más dolgot mellékesen vesz, és csupán hivatásának él. Ő aztán a szó nemes értelmében neveli, képezi, alakítja a gyermek lelkét és szívét, annak hajlamait a gyomokat kitepi szive kertjéből.

Első tantárgy a vallás. Ennek azonban kezdetleg csak tejét, csak mézét adjuk a növendéknek.

Eközben kezdjük el az írva-olvasást, vagy is egyszerre az írást és olvasást; magától értetődik, hogy folytonosan részletes, apró magyarázatok mellett. De eleinte ez inkább elfoglalás, majd multságos szórakozás, mint valami erős tanítás legyen. Ezzel jár maga a nyelv helyes megtanulása, a tiszta kiejtés; később egy kis számismeret, leírás, kimondás stb.

A mint a növendék lelke erősödik, képzelete élénkül, fogalmai tisztulnak, akkor már a vallást bővebben magyarázzuk neki, mind tisztábban vezetjük az Isten és az ember rendeltetésének ismeretére. Arra pedig különös gondja legyen az anyának vagy nevelőnőnek, hogy a leánykát elfogulttá ne tegye, hanem csak a tiszta, a fenséges hitre vezérelje, Ezt nem szívárogtathatjuk elég korán a kebelbe és a lélekbe, miért is idejét meghatározni sem lehet, hogy ismét meddig terjedhet az.

A tiszta vallásosság hasznát nem lehet eléggé ajánlani és bizonyítani. Az életben elejétől végig van erre szükségünk. Ez támaszunk, védőnk és vigasztalónk; már pedig erre a leánykának ugy, mint a nőnek fölötte nagy szüksége van.

Fölteszem, hogy nyolcz éves koráig a leányka megtanult olvasni és írni, a számtan elemeit ismerni: akkor lehet kezdeni már a magyar nyelvtant, kisebb kézi munkákat, a legegyszerűbbeket.

Lehet a zongorát is kezdeni, ha erre módja és alkalma van a szüléknek. Ezt korábban kezdeni épen fölösleges, mivel a zenei fölösztást ugy sem értené, kis ujjáival a billentyűket ugy sem érné el kellőleg. Ez időtől kezdve kiképezheti magát jól.

Kilencz éves korában ezek folytatása mellett kezdhet egy idegen nyelvet is tanulni, például a nekünk egyelőre legszükségesebbet, a német nyelvet.

Nyelvtanításnál tudnunk kell, hogy a leánykát ne zavarjuk meg, és ne halmozzuk el a sok nyelvtanulással, hanem előbb jól tudja az ő saját anyanyelvét, hogy a nyelvismeretre alapja legyen. Mert csak az tanulhat más, több nyelvet sikeresen, a ki már egyet alaposan tud, különben tökéletesen soha sem fog egyet sem birni.

Már a kilencz éves leányka tanulhatja bővebben a vallást, magyar nyelvtant, német nyelvet, számtant, Magyarország földrajzát, történetét kicsinyben, zongorát és a rajz elemeit.

Az időt pedig jól beosztva, gyakorolhatja magát tovább a kézi munkákban, de ugy, hogy egy-egy kis szünideje is legyen fölvidulni, lelke rugalmasságát visszanyerni, mely kimerül a folytonos figyelemben és tanulásban. Sőt a test fejlődésére nézve annyira szükséges szünidő melleit, a ki, s a hol teheti, ne mulasztja el testgyakorlatok által testileg is erőssé fejleszteni a növendéket.

Ekkor és a tizedik év alatt kezdheti a francia nyelvet, a magyar nyelvet természetesen folytonosan kiváló figyelemmel kell tanulnia.

A használandó tankönyvekre nézve nem lehet szabályt állítani föl; azokat az ügyes, tapasztalt anya vagy nevelő nő belátása határozza meg.

Tizenegy éves korában a leányka már a nyelvben, történelemben, föld- és népismében, ugy a zongora és már említett tantárgyakban szép előmenetelt mutathat; a miért a kézimunkákban tovább haladva, szünóráiban a g a z d a s s z o n y k o d á s b a n is gyakorolathatik és taníthatatik. Ez mindkettő együtt szükséges.

Mert a társas életben hányszor tapasztaljuk némely nő azon sajnálatra méltó tudatlanságát, hogy társalgás közben semmihez sem szólhat; eszmecserére nincs ismerete; lapot és könyvet sem olvashat jó sikerrel, mert arra nézve nincs alapos ismerete, hogy megérthesse.

Annál meg nagyobb honleányi bünt alig mondhatok, mintha valamelyik magyar nő idegen nyelvet, történelmet fitogtat, míg saját nemzetéét nem tudja, mi által amazt is kétségbe vonhatjuk.

Avagy minő kényszerű helyzetbe jut az a nő, a ki akár a történelemből, természettanból, természetrajzból, más világrészekről hall valamit társalgás közben, vagy férjétől családi körében: és ez ő előtte mind ismeretlen dolog. Mennyi ferde fogalma lehet így, mennyi mindenféle bohóságot lehetne vele elhithetni, kijátszani stb.

Hogy találhatja magát jól a művelt férj ilyen nő körében? És pedig nem egy panaszt hallunk e tekintetben, hogy: derék, jó, kedves a nő; de nem ártana, ha kissé többet foglalkoznék szellemi dolgokkal is a házi gazdasszonyság mellett.

E károkat okozza a pusztán gyakorlati nevelés! Az ily nő ép úgy nem találja bele magát a családi, társadalmi életbe, mintha ellenkezőleg csupa elmélettel, tudományos műveltséggel bír; a ki aztán ép oly kevéssé felel meg női hivatásának, mint a ki csupán jó gazdasszony.

Tehát a nőnevelést, illetőleg a tantárgyakat érte, válaszszuk meg a szükségeseket, hasznosat és a szépet, és adjunk a leányoknak így jó elméleti és gyakorlati nevelést.

Igy lesznek okos, művelt, erényes nők, kellemes társalgásuak, jó anyák, jó honleányok, boldogító feleségek, a családi és nemzeti élet örangyalai!

Helyén találom itt szólni legalább általánosságban a gyermek fegyelméről is, büntetéséről, az elkényeztetésről és a daczról.

Némely szüle a világért sem tagadna meg valamit a kíváncsi gyermektől, mit az kíván, s ezáltal kis zsarnokká képezi azt; mert mindaddig daczol, makranczoskodik, míg kívánságát nem teljesítik. Ez aztán második természetévé válik. Az ily makranczos, durezás leány pedig minő rüt: arról szólni is fölösleges. Ezt a gyermek átviszi az életbe, és csak akkor lesz aztán szerencsétlen, midőn arra volt szokva, hogy minden kívánsága teljesüljön; de a sors épen nem hallgatva rá, és nem adva mit sem az ő daczolására, haragjára, bosszujára, ha nem teljesíti akarátát legalább mindig, tehát lesz belőle elégedetlen, kibékületlen ember.

Képzeljük aztán a nő helyzetét, ki leánykorában szintén így volt nevelve; midőn azután, ugyszólva, minden akarata férjétől függ, az élet ezer meg ezer apró bajai közepett, a sors nem teljesítvén kívánságait: valóban szerencsétlen, boldogtalan lesz.

Korán kell tehát a leánykát szoktatni arra, hogy minden akaratunk, kívánságunk nem teljesül mindig, tanulja meg előre a lemondást, önmegtagadást és a körülményekhez képest a megnyugvást. Gyermekekorbán igen könnyű ezt megszokni, midőn egy tarka pille is elfeledteti a legnagyobb kívánságot.

A tulszigorúság azonban szintén veszedelmes, mert ha éppen semmi sem szabad, akkor nem lesz önérzete a gyermeknek, és csak szolgálai alárendeltségben nő fel; vagy pedig alattomos, hazug lesz, mivel nyíltan sem szólni, sem tenni nem mer.

Eddigi tapasztalataim után még legczélszerűbbnek találom azt a nevelést, melyben a „nem szabad“ szónak értelme komolyan van érvényesítve. Mama ezt nem szereti, mama ezért megharagszik, mama mondotta, hogy nem szabad — tehát azt nem teszi, mert ő a mamát szereti, mint a mama viszont őt.

Néha a fegyelem végett szükséges meg is büntetni a növendéket, a mit éppen inkább az anya tegyen, mint más; mert ő szeretettel és szeretetből teszi, de más ember, vagy majd az élet hidegen bánik el a fegyelmetlen emberrel, ha előre nincs a rendre és jóságra szokva.

Azonban ha szükséges volt, szigoru is legyen; de mindig szeretettel, ne indulattal, ne haraggal büntessen az anya; hanem hogy a bűnbánó növendék szeretettel, megadással boruljon anyja keblére enyhülni, mint a ki az ő boldogságát akarja.

Most lássuk, mit tanulhatnak már a főnebbi rendszer szerint tanított tizenkét éves leánykák?

A nyelvtant illetőleg a magyar nyelvet megkétszerezten bírhatják, a német, és az erre következő franczia nyelvben szintén töretlenül haladnak. Magyar nyelvből a helyesírást jól gyakorolva, már a nyelvtant pótolhatja valami jó általános ismeretterjesztő könyv, mire nézve egyetlen a maga nemében Fáy Andrásnak „Halmi család“ című munkája. De emellett sem kell fukarkodni a magyarázatokkal, mert a gyermek magára hagyva nehezen, vagy éppen nem is érti meg.

A franczia és német nyelvtanokat igen helyesen pótolják a kisebb színművek, melyek élénken levén, kellemesen foglalják el fiatal kép-

zelőerőt, és könnyen érthetők; csak jól meg kell választani. Ezeket igen czélszerű hangosan olvastatni föl, azután a francziából magyarra, és viszont fordítottatni velök. Ez annál szükségesebb, ha kevés alkalmuk van a leánykáknak e nyelveken társalogni.

Számtannál fő tekintet legyen a gyakorlatra, melynek legtöbb hasznát veszik a mindennapi életben; ők úgy sem készülnek mély számításu tudósokká lenni.

Magyarok történetét, földrajzot és népismét illetőleg már terjedelmesebb könyvek szükségesek, hogy inkább olvasás által szerezzék meg maguknak az ismereteket. A nevezetesebb helyeket többszöri olvasás után el kell mondatni velök emlékezetből, sőt hogy annál inkább vésődjék emlékökbe, szintén emlékezetből jó azt velök leírtni. Ezzel a nyelvet, helyesírást gyakorolják, valamint a képzelő és emlékező tehetséget is.

A rajzolás a közéletben igen szükséges levén, a körülményekhez képest lehetőleg gyakorolni kell; mert ez a női kézimunkáknál, a szemmérték gyakorlása végett szükséges és nem csupán a művelődés tekintetéből. Nagyobb városokban könnyű ehez jutni a sok képzett nevelő és rajzmester által; de azért a kisebb városi szülék szintén figyeljenek erre a nevelők és nevelőnők megválasztásánál. E végett egy kis áldozatot sem kell sajnálni.

Történeti és földrajzi ismeretekhez elkerülhetlenül szükséges a világtörténelem, nem ugyan valami terjedelmesen; de mindenesetre annyi, a mennyi egy művelt nő tájékozására kell.

Az említett tantárgyakhoz értsük még a természettant, természetrajzot és egészségtant; hogy a természeti tünetnyeket, a lég, víz, gőz stb. használatát ne képzeljék valami természetfölötti titkoknak; az állatokból névleg és éghajlat szerint ismerjék a nevezetesebbeket, a hazaiakat pedig a lehetőleg jól; az állat-, növény- és ásványország nevezetességeit így tanulják meg, az emberi bajoknál a rögtöni segílyt igénylőket ismerjék, azoknak legalább enyhítésével együtt, minő a vágás, fagyás, törés, égés, mérgezés stb.

A nőnek leginkább szükséges és illő zenetanulásnál egyesíteni kell az elméletet a gyakorlattal, mert azt tapasztaljuk, hogy ha a leányka csupán gyakorlatilag tanul, soha egyetlen darabot sem képes önmagától begyakorolni, hanem mindig vezetőre van szüksége, ha pedig elméletileg tanulja azt, soha sem képes gyakorlatilag tökéletesen előadni

tanulását, tehát a gyakorlatot egyesíteni kell az elmélettel, hogy a növendék magára hagyva, tovább is képezhesse magát.

A női kézimunkára és a gazdasszonykodásra már e korban szintén kiválóan kell a leánykakat tanítani és gyakorolni, mivel közelg az idő, hogy azoknak nagyon is gyakorlati hasznát vegyék.

E tantárgyakat, így kezdve a tizenkét éves korban, ajánlatos folytatni egész a tizenöt—tizenhat éves korig, hogy a fölserdült leányka, mint művelt, képzett nő lépjen a világba, még pedig a gyakorlati ismeretekkel és képességgel együtt.

Azokban itt nincs megállapodás, mert a jó anya gondoskodik leánya művelődéséről tovább is, még pedig általában a jó, hasznos, szép, mulattató, ismeretterjesztő könyvek és folyóiratok megszerzése és olvastatása által, valamint az így tanított és nevelt leányka ezen eszközök segítségével és már alapos ismeretei folytán tovább, mind végig, egész életében képezi magát, műveli lelkét és nemesíti szívét.

Ez részemről csak áttekintése volt a tantárgyaknak, utmutatónak az anyák számára.

De mint mindenben, úgy ebben is eltérnek az egyéni nézetek, sőt ellenészrevételek is lehetnek, azért a már hallottakból egy párt jónak látok itt megczáfolni.

Igy a főntebb említettem tanulmányokat nem adhatja meg minden szüle leányának, tehát ha nem teheti, arról nem szólhatunk, de ha nem látja épen szükségesnek ily terjedelemben és több oldalulag az ő körülményeihez képest; ám képezze leányát csupán jó gazdasszonynak, nem szólok ellene, mert az ép oly szerencsésé teheti, mint amazokkal együtt. Hanem ha, mint jónak látom, együtt nem lehet az ily több oldalú tanulmány: adjanak a szülék leányuknak egyszerű, jó, házi, vallásos nevelést. Tanítsák meg őt Isten tiszta ismeretére, Isten, emberek és önmaga iránti kötelességeire. Tanítsák meg vele saját anyanyelvét jól; irni, olvasni, számolni, egy kis földrajzot, nemzete történetét, kézi munkákat, s a gazdasszonykodás minden csinját binját, s ha hajlama van rá, egy kis zenét is meg fog köszönni.

Nem lesz ugyan így tudományosan művelt nő, de lesz azért jó nő, lelkes honleány, jó feleség, jó anya szintűgy.

Vannak ismét, a kik a főntebb elősorolt tantárgyakat sokalják; hogy nőnek nem kell annyi, mert tudákos lesz; hanem ott a ház, kamra, cselédek stb. azokra legyen gondja.

Valódi művelt nő sohasem tudákos, sőt ismeretei mellett is szerényen női körében marad, csak a félművelt s a kevés és alaptalan ismeretekkel bíró, tapogatózó nő lehet úgynevezett tudákos, mivel érezvén magában a hiányt, erővel fitogtatni akarná az ismereteket, műveltséget, és minduntalan bötlik, miáltal aztán valóban nevetségessé válhatik.

De igen szomoru, ha egy magyar nő nem tudja jól, helyesen az ő anyanyelvét, nem tudja nemzete történetét, nem ismeri saját hazáját.

Azt sugja...

PICHLER VILMÁTÓL.

Azt sugja a szellő
A virágos réten,
Azt a fényes harmat
Ibolya kelyhében,
Kis méhe, mely bimbó
Ajkáról szí mézet,
A nap hő sugára:
Hogy szeretlek téged!

Azt sugja az erdő
Szomoru zugása,
A kis fülemile
Kesergő sírása,
És vándor fellege
Az elborult égnek,
Arczom halvány színe:
Hogy szenvedek érted!

Azt sugja a fának
Minden levélkéje,
Mit ágáról a vad
Vihar keze tép le,
S az ér, mit az erdő
Mélyében rejtve tart,
Hogy érted, angyalom,
Megöl a bűbánat.

Mért szomoru az én dalom?

ETELTŐL.

Mért szomoru az én dalom?
Oh! ne kérdeje tőlem senki;
Hogyha valakinek, nekem
Van csak okom keseregni.

Mért szomoru az én dalom?
Mert szívem mélyéből árad;
Szívem pedig tenger, melynek
Folyója csak bú és bánat.

Ha néha ajkam megzendül,
Kísírja bus keserümet,
Megenyhül kissé fájdalمام,
De vele dalaim kelnek.

A kis gerle.

KALMÁR RÓZÁTÓL.

Szomoru füz árnyékában
Sír a gerle fájdalمامában,
Bú epezsti szegény árvát
Nem találja sehol párját.

Le-lehajol a füz rája,
Vigasztalón szól hozzája,
S minél jobban vigasztalja,
Annál inkább megrikatja

Elhallgat az árva gerle,
Szive bütől megrepedve,
A halál lett szeretője,
Fájdalمامának szemfedője.

A mit felejteni nem lehet.

Beszélyke

I z ó t ó l.

I.

A festői szépségű Balaton partjának egyik kies fekvésű pontján, félkör alakban körülölelve a legjobb bortermő szőlőhegyektől, egy kis falu fehér házai tükröződnek le a tó kékes színében. Középe táján, kissé emeltebb helyen, a csinos kis evang. egyház, mellette pedig az egyszerű, de csinos paplak áll.

A derék lelkészpár e lakban mintegy husz év óta élvezé már a családi élet örömeit, szeretve és tisztelve mindenkitől az egész környékben, hol a legelőkelőbb házaknál is a legszivesebb örömmel látott vendégek valának.

Boldogok, megelégedettek voltak ők, házi körükben leginkább, hol a boldogságot leánykaik, Jolánta és Piroska növelték.

Jolánta, az idősebb, alig tizenöt éves barna leányka, csak pár hónapja jött haza a székvárosból, a nevelő intézetből. Kedélye, viselete még majdnem egészen gyermekies volt; ő még nem ismerte a komoly gondot, sem a bánatot. Ha olykor egy kis felleg vonult át kedélye tiszta egén, az csak onnan eredhetett, hogy nem mindig érté meg anyját, ki őt a háztartás titkaiba avatta, és alkalmilag egy-egy eszmét mondott neki, irányfonalul az élet elágazó utain; vidor, minden ártalmatlan öröme képes leányka volt.

Oh boldog világa a gyermekkornak! melyben a lélek még oly tüde, oly kristálytisztán átlátszó; mely az élet kertének virágiról még csak az édes, tiszta himport szíja föl, míg ragyogón virágzó, de mérges növényeit nem ismeri!

Egy komor januári délután együtt találjuk a kis családot a barátságos szobában. Érdi, a tiszteletes ur, a kályha mellett olvasgat és pipázik, míg neje, Jolánta és a kis Piroska az ablak közelében varrósasztalnál dolgoznak.

Jolánta előtt egy félig kész finom fehér moll-szoknya van; anyja pedig egy rózsaszínű selyemmellény zsinórozását rendezi.

— Jolántám, — szól végre Érdiné, — jó lesz, ha megpróbálsz mellényedet; lássuk, mint áll?

Jolánta kész örömmel vizsgálta új öltönyét, miközben egész gyermeki őszinteséggel szóla anyjához:

— Én nem tudom, kedves anyám, mitől van, s mi az, a mit pár nap óta érzek, valahányszor a holnapi mulatságra gondolok? szivem elszorul, keblemben különös érzés támad, mint valami eddig megfajthatetlen sejtelem; előérzet volna az?

— Kedves gyermekem, ezen előérzettel ne tépelődjél. Te most búcsut veszesz a gyermekkori örömeiktől, a hajadonok sorába, a világba lépsz, hol minden tettetnek, még gondolatodnak is komolyabb irányt kell adnod; minden lépésed jól meggondolnod. S ez alkalommal ismét mondom neked egy jó tanácsot, mert ily utra való a világba lépőnek mindig szükséges, csak tartsd meg, hasznát veszed. Különféle természetű és jellemű alakokkal hozhat össze a sors a világ színpadán; azért légy elővigyázó, különösen pedig arra, hogy ha észreveszed, miszerint valaki fel-tűnő barátsággal közeledik feléd, s minden áron ohajtja a tiedet is meg-

nyerni : mielőtt azzal megajándékoznád, előbb ismerd meg emberedet ; mert különfélék az emberek , különfélék a cseljaik. Azért nyájas, előzőkeny légy mindenki iránt, de eléggé tartózkodó szerénységgel.

— Igen, igen jó anyám, én megértettelek, tanácsod egy percze sem fogom feledni, — nyugtatá meg anyját Jolánta egész komolyan.

II.

A közelfekvő , egészen a Balatonra hajló j—i kastély pompásan ki volt világítva. A család, mely e lakot birta, egy farsangi mulatságot rendezett, melyre a közel vidék előkelő csalá dai hivatalosak valának.

Azt pedig a szomszédok tudták, hogy ott jól fognak mulatni, tehát siettek is oda.

A nap már lehanyatlott, a láthatár téli mezbe burkoltan terült el az utas előtt, a haragos Balaton jégpánczlát is hólepel fődte most, téli, komor, hallgatag volt a természet, csak a J—be vezető utakon esőrögtek a sebesröptű szánok.

Bent a teremben a tánczravágyó fiatalság már alig várta, hogy ősi szép tánczunkat délezegen lejttesse, mielőtt azonban elkezdték volna, érkezének meg Érdiék Jolántával.

A házi nő különös szivességgel és örömmel fogadva, Jolántát karon fogta, és bemutatta őket a többi vendégeknek.

A kis leányt még szebbé, érdekesebbé varázsolta a jóízlésű magyar öltöny. Jolántára igen jó hatással volt a szives, mondhatni kitüntető fogadtatás ; jól kezdé itt magát érezni.

Irányában azonban egy csinos barna fiatal ember vált ki, a ki egész a terem másik oldaláról sietett hozzá, hogy megismerhesse, mint a ki neki első pillanatra megtetszett.

Az ifju palotásra kérte föl őt ; a kis leány reszketeg hangon ígérkezett oda, mire nem sokára már el is kezdték a tánczot.

Először levén Jolánta akkor mulatságban, csak az első körülejtés után lett egészen otthonos, a midőn is aztán ugy lejtett a jó zene mellett és jó tánczos karjain, hogy mindenki elragadtatva tekintett az egyszerű falusi lelkész leányára, ki oly kifejezésteljesen tudja szép magyar tánczunkat lejtteni.

Táncz után anyjához vezette őt az ifju, hol a mamától engedelmet kérve, az ifju is helyet foglalt, és társalgásba ereszkedtek.

— Kedves kisasszony, — kezdé az ifju, — kegyed nem fogja megtudni, ki volt, a ki annyira kifárasztá a tánczosnék legjobbját? Tehát ismét bemutatom magamat. Én Erdeffy Kálmán vagyok Cseriből. — Atyám, ki pár év előtt halt meg, sokszor emlegeté a tiszteletes urat, mint egykori iskolatársát.

— Igen, igen, — felelt Érdiné, — férjem szintén emlegeté atyját, betegségében meg is látogatta a derék jó urat, hanem ön mostanában nem volt itthon? talán Pesten — —.

— Ott végeztem a jogot; egy éve jöttem haza, s a gazdaság rendezése és távoli kirándulások ugy elfoglaltak, hogy eddig nem juthattam a szerencse kegyeteknél tisztelkednem; de ha — —

— A legszívesebben fogjuk önt üdvözölni szerény lakunkban, ha minél hamarabb és többször örvendeztetne meg látogatásával.

— Ezer örömmel, minél előbb! — De Jolán kisasszonyt igen fölhevítette a táncz?

— Kissé szokatlan vagyok, mint afféle kezdő.

Kálmán épen bókra nyitá ajkát, azonban egy füрге tánczos elragadta előle Jolántát.

A kis leánynak jól és gyorsan repültek itt az órák, egész hajnalig, midőn hazafelé kelle gondolniok. Szinte nehezen esett neki e felejtethetlen helytől megválni, hol életében először mulatott jól.

Az uton a szívélyes elbucúzásról gondolkozott, otthon pedig elvonult pihenni, ha hagyták volna a gondolatok, és nem került volna az álom. Élénk képzeletében ismét átélte az esti mulatságot. Azonban bármennyire terjedt is gondolata, untalan azt tapasztalá, hogy csak egy bizonyos tárgyra tér vissza. Akarta ő ezt önmaga előtt is titkolni; de szive mindegyre hangosabban dobogott, midőn képzelete eléje varázsolta — Erdeffy Kálmánt.

Neki Kálmán tetszett, sőt afféle kisleányként szerelmes is lön belé, a nélkül, hogy voltaképen tudta volna, hogy az szerelem, a mi szivecskéjét oly nyugtalanná teszi. Nevét is alig merte kimondani magában, mégis várta, hogy bár csak megláthatná.

Azonban Kálmán sem késett meglátogatni a bájos gyermeket, és lassankint mindennapos vendége lön a derék családnak.

Jolánta pedig szinte várta, a mint rendesen szürke ménen

vágtatott hozzájuk Kálmán, ki midőn remegő kis kezeit megfogva, derült tiszta homlokára forró esőket nyomott: egész boldognak érezte magát a leányka. Nem csoda, a legelső, legélénkebb képzelettel csüggött rajta, szíve első hevével szerette. Nem ismert, nem is látott senki mást, csupán Kálmánt, ki üdve, élete volt. Hozzá senki sem tudott úgy közeledni, szívéhez, lelkéhez senki úgy szólni.

Midőn együtt voltak, messze a jövőbe ábrándoztak; akár szobában, akár a kert szőlőlugasában susogtak együtt, akár a Balatonpart hársfái alatt, messze tekintve a váltakozó panorámába, akár a csolnakba lépve, haladtak a ringó esendes hullámokon: a költői szerelem eléjük varázsolta a sejtett, remélt és ohajtott jövőndő boldogságteljes földi mennyországot. Még álmukban is csak ezt folytatták, mi Jolánta arczatán némi sejtelmes kifejezéssé kezdett válni, mit azonban csak Kálmán olvashatott le.

A kedves gyermek boldog, túlboldog volt.

Ha tudta volna, hányan gondolnak feléje, hány leány-barátnéja irigylő boldogságát? Ha tudta volna. . . .

Csak egy ifju nem nézte irigylő szemmel Jolánta képzelő boldogságát. Ez ifju egyike volt azoknak, kik nyugodtabb lélekkel, higgadtabb észszel tudnak pillantani a jelenből a jövőbe, mint azok, kiket a fiatal hév csak csalóka külszin után ragad.

Arányi Ákos jól ismerte Kálmánt, gyermekkori pajtások voltak, ő tudta egész multját, tudta azt is, hogy Jolánta szerelme neki nem első, de utolsó sem leend. Nem kételkedett azon, hogy Kálmán e hü, egyedül csak érte égő szívet is csak úgy fogja fölálldozni gyönyöre játékszerreül, mint eddig már többeket.

Szegény jó lélek és nemes szív! mivel érdemletted meg, hogy a kinek te a legédesebb színmézet nyujtod: az neked csupán mérget ad azért?

Sokszor gondolkozott így Ákos, sőt kérte az Istent, hogy bár ne úgy legyen, mint ő féli, s bár inkább azon boldogság is, melyet a sors tőle így megtagadott, lenne inkább Jolántáé. Mennyit és mit nem tenne ő a kedves leány boldogságáért, kit oly tisztán és igazán szeret és szeretne boldogítani?

De mit sem tehetett. Szerette volna Jolánt figyelmeztetni, hogy határtalan ne bizzék Kálmánban; szerette volna fölvilágosítani, de a sze-

relmesek vakok levén, szavainak hitele helyett, tolakodásnak látszott volna legjobb akarata.

Egyszer némi alkalmá mutatkozott erre, midőn Jolánta tiszta emléklapot nyujta neki, hogy gazdagítsa azzal albumát.

Ákos a következő találó és jellemző aranymondatot írta rá „Ha boldog akarsz lenni, ne vágyakozzál elérhetlenek után; s ne kívánd azt soha, a ki téged nem kíván.“

Jolán kissé gondolkozva olvasta el, azután szépen eltette.

Nem értette meg.

III.

Egyik juniusi nap tikkasztó melege után a legkellemesebb nyári esték egyikén, midőn a teljes hold majdnem nappali fényt árasztott a Balaton csendesen hullámozó fölszínére; midőn minden csendes és nyugodt volt, s csak olykor-olykor lehetett hallani a távol partokon legelésző gulyák egyes kolomphangját, vagy a vizen tova síkló csónak evezőjének loccsanását, mely tova uszott, mint egy elkésett hattyu: tekintsük meg közelebről e bűvös bájos szépségű tájt, melynek párja alig képzelhető.

Oh ez elragadó szép vidék! A jó távol besötétülő láthatáron itt tűnnek föl jobbra a híres bortermő hegyek, a rájuk szórt kifehérlő nyári lakokkal; míg amott a kedves Füred közelében a sziklásan emelkedő hegy tetőjén a tihanyi agg kolostor tornyai emelkednek fölfelé, melyek közelében éji titkában hallgat a híres viszhang.

Közelebb egy kis csónakban három alakot látunk, két férfit és egy nőt, kiben Jólántára, s az egyik férfiban Kálmánra ismerünk, míg a másik férfi az evező, kötelességét végzi.

Kálmán használva a szép időt, kérte Jolántát egy kis esti csónakázásra, mit jó szülei is teljes bizalommal viseltetvén az ifju iránt szintén megengedtek.

Midőn már távolabb jutottak a parttól, megragadva a kis leány kezét, Kálmán térdre ereszkedett és reszketeg hangon kérdé:

— Kedves Jolántám! Oly hűn s igazán szeretsz-e, mint én? Tudsz-e úgy bizni bennem, mint én?

Jolánta e váratlan kérdésre Kálmánra emelé sötét szemeit, s míg arca fényben ragyogott, a legtisztább, a legmélyebb szerelem hangján szóla:

— Kálmán, miért e kérdés, és miért épen most? mi jutott eszedbe? Nem bizonyítám be, hogy mily hűn, és igazán szeretlek? Nem győződhetél meg, hogy kivüled soha, soha senkit sem szerethetek, mert szerelmem létemmel van összeforrvva?

Az ifju magához ölelte Jolántát, forrón csókolta meg homlokán, és enyhíté szavait:

— Ne nézz oly búsan, jó és szép angyalom; ne magyarázz félre; ismerlek én jól, tudom, hogy ha tenger választana el évekig is egymástól: szerelmed még sem változnék. De így higgy te is nekem, mert esküszöm, hogy egyedül szerelmed az, a mi életemet kedvessé teszi; hogy a mely perczben tőled válnom kellene, azon perczben szakadna meg életem fonala is!

Jolánta föltekintett a derült csillagos égre, mintha egy halk hálafohászt rebegett volna a mindenhatóhoz, e túlvilági boldogságért, melyben már is részesíté. Majd mélázva tekintett le a viz tükrebe, s úgy tetszett neki, mintha tündérek által himzett csillagos szőnyeg venné körül a csolnakot, míg legtitkosabb és merészebb gondolatai a tündér-birodalom határain belül kalandoztak. A szerelem leghatalmasabb bűvös tündér a világon.

Ismét Kálmán ébreszté föl mélázásából:

— Kedves Jolántám, valamit tudodra kell adnom; most nehezen fog az esni, de azért, hogy később annál nagyobb legyen állandó örömed. Tegnap kaptam nagybátyámtól levelet, a melyben kér, hogy sietnék hozzá, mivel magában van, és kísérem el a karlsbadi fürdőbe egy pár hónapra.

Jolánta csak nézett rá, míg ő folytatta:

— Lásd, így kevés időre válnunk kell; de csak külsőleg, mert gondolatban egymásnál leszünk ezután is, ha pedig visszatérek, nem lesz többé semmi akadály, egyesülünk, hogy soha se váljunk el többé!

Titkos sejtelem, talán előérzet fogta el a leányka keblét, ráhajolt az ifjura, s míg könyei megeredtek, alig hallhatóan susogta:

— Kálmán, Kálmán, ne hagyj el! Nem lesz nyugtom, nem tudom miért, de úgy fáj az elválás gondolata is! Tehát azért kérdezel úgy az előbb? Oh én úgy félek, úgy fázom, oly sötét kezd lenni. . .

Kálmán iparkodott a leánykát megnyugtatni, míg haza értek a csolnakon; Jolántán mégis látszott a levertség, komolyság, bár nem szólt

erről többet és lehetőleg nyugodt akart lenni; de talán inkább az elválás fájdalma következtébeni elfogódás volt.

Haza érve meghatóan búcsuztak el. Kálmánt a szülék is elhalmozták szerencsekivánataikkal.

Jolánta majd az egész éjet átvirrasztá. Nem tudott egészen elaludni, és nem bírt egészen ébren lenni. A képzelet minduntalan zaklatá rémképeivel, bús sejtelmeivel.

Másnap Kálmán utban volt a legközelebbi vasuti állomás felé, hogy végkép elrepülhessen a gyors pályán.

Karlsbadba érve először is Jolántának irt levelet, melyben vigasztalja, hogy nincs más baja, csak hogy őt nem láthatja, és távol kell lenniök egymástól, a mi azonban nem fog sokáig tartani.

Levelének igen természetesen jó hatása volt. Ezt aztán rövid időközben követte a többi, melyekre a leányka a világerért sem mulasztotta volna el felelni.

Levelezés közben gyorsan telt az idő; már a második hónap vége közelgett, a midőn Kálmán megérkezendő vala. Csak egy hét volt még hátra.

A leányka számlálta is már a perczeket. De minél inkább közelgett az utolsó nap, annál szorongóbb kebellet várta, mivel vagy tiz nap óta levele nem érkezett.

Elmult a végső határidő is, de sem levél, sem Kálmán.

Ekkor a sejtelen egész búlepelt terített reá; egyre búsabb és halványabb lön.

Jó anyja és az olykor meglátogató Ákos iparkodtak őt megnyugtatni, de vigasztalhatlan volt. Kerestek ezer meg ezer mentegető körülményt; de ő mire sem hallgatott, csak Kálmánra gondolt, csak szerelmével foglalkozott.

Meg-megvillant lelkében, hátha hűtlen? De e gondolattól is elrémült. Hiszen másfél év óta csak azt kellett hinnie, arról győződnie meg, hogy Kálmán őt végtelenül, örökké hiven szereti. S most változnék meg, most, midőn már épen eljegyeztetésök napja érkezett el? Így tépelődött folyvást.

A szív első és hű szerelmét, a lélek erős hitét nehéz megtörni, mindakettő erős, mindakettő védi egymást.

Nem tudta ő még, hogy oly fásult lelkű és ridegszívű emberek is vannak, a kik abban talá lhatják örömüket, ha egy ifju élet reményeit

szétdulják, ha egy hű szívet megsemmisítenek, ha minden boldogságát elrabolják, sőt még képtelenné is teszik, hogy valaha boldog lehessen.

Pedig fájdalom! ugy van, ilyen emberek jelen korunkban igen, igen sokan találkoznak!

Elérkezett az eljegyzés napja is; de Kálmán nem jött meg.

Jolán mégis várta. S nem hiába: a mint elmerült gondolataiba, örömtől sugárzó arczczal futott hozzá a kis Piroska, hogy az érkezett és már ismeretes kéziratú levelet átadja.

— Jolán, Jolán! nézd, Erdeffitől levelet hoztam neked, — tört ki örömében.

Mohón vette át a levelet Jolánta, fölgorva s dobogó kebelével, dobogó szívéhez szorítá, mintha oda akarta volna rejteni. E pillanatban boldog volt még.

Fölbontotta . . . de alig pillantott bele, egyszerre elsötétültek szemei, mintha megfagyott volna szíve, a levelet kiejté, s utána élettele nélkül hanyatlott le.

Igy találta őt anyja, a mellékszobából jöve be a neszre.

Mellette a következő tartalmu levél volt:

„Tisztelt Jolánta! Ön talán el fog engem ítélni, s balra magyarázza tettemet; de Isten látja lelkemet, hogy ha önt meg akartam az örök boldogtalanságtól menteni: másként nem tehettem.

En kegyedet forrón és igazán szerettem; de miként ez eredmény forrását megmagyarázni nem tudtam; ugy most arról nem tudok számot adni, hogy mint önkénytelenül jött, ugy el is tűnt.

Vétkezném, ha most is állítám, hogy kegyedet szeretem, különösen, miként egy férjnek kell nejét szeretni. En nem vagyok képes kegyedet boldogítani, sem kegyed engemet.

Azért inkább legyek most elítélve, semhogy egész életét folytonos szenvedések lánczolatává tegyem, csupán azért, hogy szószegőnek ne mondassam.

Tudom, hogy ezzel szív fájdalmat okozok kegyednek; de nem kevésbbé fáj ez nekem is. Kegyed még azon korban van, a melyben egy ujon alakuló szívviszony hamar feledteti a multat.

Isten önnel! Tanuljon feledni. Kegyed még boldog lehet, adja Isten, hogy legyen is, szívéből ohajtja — tisztelője

Erdeffi Kálmán.“

Jolánta nem bírta e levelet átolvasni. Villámként hatott ez egész idegrendszerére. Megszűnt érezni, megszűnt eszmélni.

A kétségbeesett anya mindent elkövetett, hogy életre hozza, míg az orvos megérkezik. De hasztalan volt minden fáradsága.

Az orvos vigasztalta az anyát, hogy meg lesz mentve leánya, de annál nagyobb itt a baj, mivel inkább a lélek beteg, s nem a test.

Magához jött a leányka, de azután még nagyobb ápolásra volt szüksége.

Három-heti szenvedés után végre annyira javult egészsége, hogy föl is kelhetett.

De minő lett ez az egykori üde arczu, vidor kedélyű leányka! alig lehetett ráismerni. A halvány arcz, a mélabús tekintetű szemek s az a búskomolyság, mely egész lényét befátyolozta, mutatták a fölötte elvonult vihar nyomait, lelke fájdalmát, mely hallgataggá tevő, hogy olyan legyen, mint a lecsendesült tenger, melynek tetején vihar szántott végig.

Most, csak most látta át az egész eseményt, most bírta föl-fogni, hogy mi történt vele.

Szegény gyermek! ily ifju, s már is csalódnod kellett.

Szenvedett, de hallgatott. Mit és kinek panaszolt volna? A hidegen számító eszű, sziv nélküli emberek nem értik meg a sziv panaszát. Legfeljebb mindennapi dolgokkal, szomorú tapasztalással, keserű okokkal vigasztalnánk, a mi még inkább fájna!

Fájdalmát keblébe zárta, elmúlt boldogságából ez egyetlen, e hü emléke maradt, mint tüzvész után a rom.

Az embereket kerülte, kis kertje és a Balaton partja voltak egyedüli helyei, hova elvonult, hogy elmerengjen egykori szép és mégis oly bús multja fölött.

Ilyenkor aztán föltárult előtte egész multja, mintegy bűvös tükörben látta saját magát eseményei közepett, elkezdve azon emlékezetes esttől, midőn Kálmánt először látta, egész Ákos emléklapjáig, majd az elválás estjéig.

Azonban az ily órák egészen kimeríték, sőt lelke is fáradt lön, annyira, hogy néha zavart volt, és a kérdésekre felelni sem tudott egyenesen. Olyannak látszott, mint egy élő szobor, mely csak bensőleg él. A boldogság is változtat az emberen, de a szerencsétlenség egészen eltorzítja.

Ez idő alatt Ákos sem hagyta el a szomorú családot, sőt igen

gyakran látogatá, hogy a leányka bűját részvéttel enyhítse. Remélte, hogy ha szerelmét nem is, legalább rokonszenvét megnyerheti. Különbön folyvást jó barátja volt, ki a bajban ugy, mint örömben hí marad.

Iparkodott lelkét fölrázni, fölvilványozni, és elvonni a bus emlékü tárgytól, szórakoztatni. Ha tudta volna ezt így Jolánta, talán meg is szerette volna. . . . Talán a részvét megismerése egyik vonzó szál a bus lelkekre nézve. Talán ez jobban megérdemlette volna szerelmét, mint a kiért egyre epedett.

Oh de a szív sebe nem oly könnyen gyógyítható!

Jolánta szive még mindig a méltatlanért dobogott; keblében még mindig vizshangra találtak Vörösmarty szavai:

Felejténém,
Hogy egykor hűm valál,
Ha sejténém, hogy az lesz a halál;
De élni még, ha rád nem gondolok:
Több mint halál, több mint a kínpadok!

* * *

Mig így teltek Jolánta napjai, Ákos rendesen látogatta, és azt kezdé észrevenni, hogy a leányka kedélyállapota meglehetősen javul, leszámítva az itt-ott keserű mosolyt, és olykori elmerülő komolyságot. Már-már behegedtnek kezdte vélni a sebet.

Egyszer nekibátorodott, a leányka keze után nyult, és bizalmasan szólítá meg:

— Kedves Jolánta! igen nagy kérésem volna kegyedhez, de előbb arra kérem, hogy ezért ne haragudjék meg rám.

A leányka szokatlanul kíváncsian nézett Ákosra e váratlan hangok után.

— Nem körvonaloزم hosszan, nehogy ezzel nyugalmaát háborítsam; azért röviden és őszintén mondom el, szívemből leszek őszinte. Én kegyedet szívemből, lelkemből, igazán szeretem. . . . Régóta, mióta ismerem, mindig szerettem; de el nem mondhattam; mig boldognak képzelte magát, nem volt szabad, azután pedig fájdalom miatt nem szólhattam.

Jolán mindinkább halványabb és merőbb tekintetű lön, mintha csak a hangokat hallotta volna, pedig minden szó szívéhez jutott.

Ákos pedig folytatta reszketeg hangon:

— Fáj, igen fáj az a tudat, hogy a kit angyalként imádtam, boldogtalannak lássam; de hiszem, hogy ha egészen nem tehetem is, legalább egész lelkemből ohajtom boldoggá tenni. Én csak rokonszenvét és kezét kérem! Jolán ígérje meg, tegyen engem boldoggá!

Jolán alig tudott szólni, annyira hatottak rá e szavak. Könyes szemekkel nyujtott kezét Ákosnak, míg ajkain keserű mosoly vonaglott el, mely igen fájdalmas lehetett, mert felelete is az volt.

— Értem önt, jó Ákos! azért szintén megbocsát, ha én is őszintén szólok. Őszinte részvéteért, barátságáért és érzelmiért csak hálámat fogadja viszonzásul; de kezemet és szívemet érzélem nélkül nem adhatom! Miért tegyem önt is boldogtalanná, ha én az vagyok?! Önt, a ki annyira tisztellek és becsülök; kinek barátsága lesz egyedüli fénypont borongós életemben, önt barátomul fogok igyekezni megtartani. Elég, ha én boldogtalan vagyok, tünni fogom sorsomat; de önnek ohajtom, hogy boldoguljon; igen barátom, ezt önnek szivemből kívánom, és hiszem, hogy ez teljesül. A mi pedig szíve érzelmeit irányomban illeti: boldogítsa azokkal azt, a ki önt viszont boldogíthatja. Mi egymáséi nem lehetünk: mert engem a fájdalom oly fájó emléksulya nyom, a mit felejtteni nem lehet! . . .

És ti férfiak, kik talán elég balgák vagytok azt hinni, hogy hű női szív nincs is: hanem csak számító ész; és a szerelem, örömeivel-fájdalmával ábrándként elmulik! csalódtok! Tanuljátok, a mit az élet és legnagyobb mestere, a sors tanít!

Gondolj reám!

PICHLER VILMÁTÓL.

Majd ha látsz elhervadni virágot,
Meghajolva szomorúfüz ágat,
Nap hevétől égett leveleket,
Lekaszált réten kis nefelejcsét:
Gondolj reám!

Lehullni ha látsz fehér csillagot,
Gyöngyvirágon reszketni harmatot,
S hallod a gyász fenyveseket zugni,
Liget árnyán falmilét zokogni:
Gondolj reám!

S ha elmerengsz a szép est alkonyán,
 Hullámokban megtört hold sugarán
 És látsz vihártépte rózsabokrot,
 Nyíllal sebzett haldokló galambot :

Gondolj reám!

Gondolj reám!

T o v a t ü n t e k . . .

DALMÁTÓL.

Tova tüntek ifjúkori
 Ábránd-szülte vágyaim;
 Melyekért oly hön epedve,
 Terjesztém kí karjaim.

Oh, de hasztalan kerestem
 A boldogság édenét;
 A v a l ó, képzelgésimet
 Gunyolódva tépte szét.

Almaim tündérvilágát
 Rég elüzte már a gond;
 S bár sohajt szivem utána:
 Mint birhatlanról lemond.

Mária királynő.

Beszély,

Dominkovics Máriától.

I.

1386-ik év egyik szép nyári alkonyán a diósgyöri, mind belül, mind kívül gazdagon ékitett várnak körületét csendes zugással körül folyó viz színén lebegő kis csolnakban két fiatal hölgy ült.

Az egyik gyenge, könnyű termetű alak, finom szőke hajjal, ábrándos kék szemekkel: fejecskejét tenyerébe hajtva, gondolatai világába merülve, gépiesen eteti a csolnak után úszó hattyukat; míg a másik magas, deli, karsu hölgy, keresőleg fordítja körül hollófürtökkel fedett fejét a

festői táj felé, s várólag függeszti éjsötét szeméit a kis távolságban zöldelő erdősegre.

— Anna, mi bajod, miért vagy egy idő óta oly bús? — kérdé közben részvétellel a szép barna hölgy, a bájos szőke leánykát.

— Én királynőm, — felelé összerendezve a kérdezett, — nem vagyok én bánatos; de vannak az életben néha perczeink, melyekben akaratlanul is komolyabbak vagyunk, bár ennek valódi okát nem tudnók adni. Királynőm ezt magáról tudhatja: de az ily perczek nyilsebességgel tűnnek; nézze királynőm, én ismét vidor vagyok!

S Anna mosolyt erőtetett kissé fölvetett piros ajkaira, mig emlény-szemeiben alig tudá elrejtteni az előcsillámló könyeket.

— Nem, Anna, — folytatá Mária királynő, a barna hölgy, — te titkolódzol gyermekkorod barátnője előtt, ki téged oly végtelen szeret. S miért ma e hideg czimezés? Nevezd batátnődnek, Máriának.

— Oh Máriám! — felel Anna könyekben törve ki, — van-e a világon lény, kihez annyi hála s szeretet fűzzön, mint hozzád? kinek jó, nemes szive legyőzé még ez óriási előítéletet, a születési különbséget is: te magadhoz emeltél engem, a szegény, elhagyott, éhező gyermeket. Oh Mária, e magasztos tetteid lesznek a legszebben tündöklő drágakövek királyi koronádban! s én, ki nem vagyok képes azt neked meghálálni, szüntelen arra kérem a mindenhatót: adjon nekem módot, hálámat irányodban némileg is bebizonyíthatni.

— Szeress, mint eddig, s én dusan meg leszek jutalmazva, kis bohó! — mondá Mária, megcsókolva a leánya márványfehér homlokát.

— És kételkedhetnél határtalan szeretetemben, Máriám? — kérdé Anna szomoruan.

— Nem, nem, Annám, — nyugtatja meg a királynő,

— De talán térnénk vissza, mert sötétedik!

— Igen gyermekem. Én aggódni kezdek jegyesem hosszas kimaradásán. Zsigmond tulmerész, és én mindig féltém, ha vadászni van.

— Én sem küzdhetem le ma balsejtelmemet, — mond Anna elhalványulva.

— Ha a várba érünk, — folytatja a királynő, a sajkát visszafordítva, s a vár felé evezve, — lóra ülünk s eléjük lovagolunk; utközben néhány beteget és szegényt is meglátogathatunk. Ki is van Zsigmond kíséretében? — kérdé aztán czélzólag.

— Nem tudok mást, — rebegé Anna elpirulva, ~ mint Elemért.

— Elemér kiváló kedvence Zsigmondnak, s nekem is; — mondá Mária, észrevéve a leánya zavarát. — Ő kedves, bátor ifju, s nem csapodár, mint többi ifjaink; még eddig egy hölgynek sem láttam udvarolni, — folytatá, miközben a leánya arczát figyelemmel nézte.

— Mint hallom, a szép s büszke Forgách Margit kezét fogja megkérni! — sohajtá a leánya szomoruan.

— Azt nem hihetem, hogy oly mélyen érző, nemesszívű ifju szerethessen egy oly szivtelen hölgyet, mint Margit, ki a legszentebb érzeményekkel it játékszerként bánik, — türelmetlenkedék Mária.

A királynő aztán elhallgatott, megértve a leánya bánatát. Inkább orvoslásáról gondolkozott.

A várhoz érve, kiszálltak a csolnaktól, s parancsot adva lovak fölnyergelésére, néhány percz múlva egy szolga kíséretében már utban voltak a sűrű erdőség felé.

Az erdőség mélyében az első házikóhoz érve, megálltak, elveték a szolgától a hozott élelmi és gyógyszereket, és bementek a kunyhóba.

A küszöböt átlépve, az alig pislogó mécstől világított szobából halk nyögés üté meg füleiket.

Mária nesztelen közeledett az ágyhoz, melyen egy öreg nő fektött, minden ápolás és vigasz nélkül, küzdve a halállal.

— Én vagyok, — szólt lágy hangon Mária, — nem ismer néni?

— Oh királyné! — sohajt, bágyadtan emelve föl üvegesedő szemeit az öreg nő, — a mindenható áldja meg, hogy eljött végperceiben vigasztalni az elhagyottat.

— Itt nincs emberi segélyre szükség, — szólt halkan Annához a királynő, — küldd a szolgát lelkészért a várba.

Anna kiment a mondottat teljesítendő, míg Mária a nyugtalan beteg ágyához térdelt imádkozni a haldokló lelki nyugalmaért. Kis idő múlva visszatért Anna az ősz lelkésszel, kinek jöttére a beteg visszanyerte nyugalmit, s miután utolsó vigaszt nyert, lelke az örökös béke házába költözött.

Ezután rendeleteket adva a királynő a lelkésznek a holttest illendő eltemetésére, egy részvétkönyvet áldozott a kisenvedettnek, és Annával elhagyta a lakot, melyben megjelenésével az elhaló lelke nyugalmit, békéjét szerzé meg.

Fölülve lovaikra, mindketten szóltanul folytatták utjokat, fájó meghatottsággal az előbbi szomorú jelenet által.

Mintegy negyedóránra az elhagyott kunyhótól ismét egy házikóhoz érve, megálltak. Ez azonban sokkal csinosabb volt s kívülről is lakhatóbbnak látszék az előbbinél. Leszálltak lovaikról szintén betérendők; de a küszöbön megálltak, nem akarván háborgatni a vallásos családot, mely épen esti imáját végzé.

A családapa, egy magas, szikár férfi, kinek arcán még a nem rég átélt betegség nyomai látszottak, a széles, hófehér abroszszal terített asztal előtt, melyre vaskereszt volt helyezve, összetett kezekkel, feleségével és gyermekével így imádkozott:

„Végtelen jóságú Isten! hálákat adunk neked minden vett jókért, s főképen visszaadott egészségemért. Kérünk, segíts és gyámolíts minket ezentul is szent kegyelmeddel; adj jötevőnknek, a mi szeretett királynénknak örömet, boldogságot és egészséget, mentsd meg őt minden veszélytől, bajtól és szomorúságtól! Benned bizva s remélve, békésen hajtjuk fejünket nyugalomra; mert a ki benned bizik, az nem csalatkozik, oh mindenható! Amen.“

Az öröm és boldogság érzete, mely a királynő keblét ezek hallatára eltölté, szép arcán lefolyó könnyekben nyilvánult, így egyszerre mint a béke és vigasz angyala lépett a hálás család közé. A gyermekek vidoran, mint régi jó ismerős körül forgolódtak, szeretettel csókolgatták ruhája szegélyét, míg a szülék hálás alázattal üdvözlék védangyalukat.

Helyet foglalva a földmivelő tiszta, s mondhatni csinnal rendezett lakában, örömmel mondá a királynő:

— Mint látom, már egészen jól van Pál gazda, nemde?

— Tökéletesen fölséges királyné! Isten után fölséged ápolásának köszönhetem életemet. Miként háláljuk meg valaha végtelen jóságát?!

— Oh hagyja azt, barátom, én csak felebaráti kötelességemet teljesítem, — mondd ő elpirulva. — Még erősítő gyógyszereket hoztam, s a gyermekeknek ruhát.

Ezzel fölkelt s kiszedte a szolga által behozott kosárból a holmit; mit átadván az asszonynak, az ajtóig kísérő család áldásával visszalovagoltak a falu felé.

A falu közepéig érve, ismét megállíták lovaikat, egy háromablakos, fehérre meszelt ház előtt, melynek ablakain zeneszó és sarkantyú-pengés hallatszott ki. Leszállva lovaikról, bementek a lakadalmas nép közé, mely szünni nem akaró, szívből fakadt éljenekkel és zajos örömmel fogadá kegyes királynéját.

A vőlegény, kézen fogva menyasszonyát, Mária elé lépett, s boldogságtól sugárzó arcczal szólt:

— Fölséges királyné! sohasem tudom fölséged kegyességét egyébbel meghálálni, de legyen meggyőződve fölséged, hogy e föld egyik legboldogabb párja, mely itt áll fölséged előtt, soha sem szűnik meg könyörögni a mindenhatóhoz, jóltevője boldogságáért. Fogadja fölséged hálas köszönetünket, irántunk tanusított jóságáért; kegyes közbenjárása nélkül soha sem lettünk volna egymáséi. Áldja meg az ég!

A szemérmesen elpiruló menyasszony is kezet csókolt, hálát, köszönetet rebegeve.

— Legyetek boldogok! — szólt a meghatott királynő, — s néha emlékezzetek meg rólam is.

Mindenkivel néhány nyájas szót váltva, azután az egész társaság szerencse és üdv-kívánatai között távozott, elégült öntudattal, a nemes lelkek legfényesebb jutalmával onnan, hol nemes és jó szive annyi örömet s boldogságot teremtett.

Kilépve a házból, az oly szívszakadva várt vadász-csapatot látták közeledni, kiket bevárva, együtt lovagoltak a vár felé, Zsigmond Mária oldala mellett, Annáén pedig szemlesütve Elemér.

— Zsigmond, az nem volt szép tőled, ily soká aggódni hagynod engem, ki hosszas kimaradásod okául a legborzasztóbb rémképeket képzelém, — kezdé a beszédet Mária.

— Megérdemlem a feddést Máriám, légy meggyőződve azonban, hogy lelkem a távolban is egyre veled foglalkozik; de egy szarvas üldözésébe merülve, nem vettem észre, hogy sötétedik, s ha Elemér nem figyelmeztet, talán még most is kint volnánk.

— Ah Elemért, — mondá pajzánul hátratekintve Mária, — valami titkos bűverő vonzotta haza, nemde?

— Oh dehogy! — szabadkozék zavartan az ifju.

— Máriám, nem tudod, mi bántja Elemért? — kérdé erre hal-
kan Zsigmond. — Én azt hiszem, szerelmes?

— Én pedig azt kérdem tőled: mi baja Annának? ő is oly szóltan, merengő egy idő óta; azt hiszem, e két bánatos szívnek egy oka van? — Estére egy tréfát kísérték meg. Ha sikerülne, igen megelégedném, — végzé be a párbeszédet Mária a nagy várkapun bevágatva.

II.

A diósgyőri várnak délkeletre fekvő nagy tükrös terme, melynek falai gazdagon aranyozott vörös bársonnyal voltak behuzva, már fénytengerben uszott, s telve volt harczedett férfiakkal, deli leventék, bájos hajadonok, tapasztalt öregek és tisztos nőkkel.

Erzsébet királynő fölhívására a zene megszólalt, s kiki tánczosnót keresve magának, nemzeti tánczunkat délezegen lejtették a szép párok; a férfiak pedig a serlegekkel rakott asztalok körül helyezkedve el, tanácskoztak a szeretett hazánk egére akkor is tornyosult vészfelhők elüzése fölött.

A még mindig érdekes külsejű Erzsébet, Máriának anyja, egy magas, méltóságteljes alaku, barnahaju és római arcz-élű hölgygyel beszélget egy ablakmélyedésben, várva tekintgetve az ajtóra.

— Meg nem foghatom, hol marad Mária oly soká, — mond a nyugtalan anya-királynő, — Zsigmond sem jön; félek, hogy valami baj érte őket.

— Midőn ellovagolt, kíséretében csak Annát és egy lovászt láttam; két gyermeket nem jó egymásra bízni, — mondá rá ama másik hölgy, Forgách Margit, nem titkolhatva el némi ingert. — Szeretném tudni, mi köti annyira Mária királynőt egy egyszerű gyermek-leányhoz, kinek társalgása bizony nem sok életet nyujthat? — tevé utána gunyosan.

— Jó, nemes sziveért és őszinte gyermekies vonzalmáért szereti Mária annyira Annát; Zsigmond épen így van Elemérrel, ő sem nélkülözheti az ifjut. — — Igaz, szabad boldogságot kívánni eljegyzéséhez Margit?

— Hogyan, királynőm füleig hatott már ez az alaptalan hír? — mondá boszusan Margit. — Elemér epedő szerelme mulattat, s keble képzelt szenvedéseim nevetek; de komolyan sohasem gondolkoztam e tárgyról. Az én vágyaim magasabbak!

E pillanatban a terem ajtaja föltárult, s Mária királynő lépett be, magasztos tetteinek öntudata dicsfényvel köröztvén halántékait, keblében azon boldogító érzelemmel, hogy mig ő élvez és mulat, addig népe s alattvalói sem éheznek, sem nyomorognak.

Máriát Zsigmond, Anna, Elemér és több főúr követé.

Most elmúlt a zene, megszűnt a táncz, mindenki sietett üdvözölni a jöttöket.

Mária uszályos fehér öltönyében hattyuhoz hasonlított ; fején körül egy sor keleti gyöngy ragyogott csillagsorként. Utána Anna lépdelt szintén fehér öltönyben.

A kevély, drága, tarka selymekbe öltözött, s ékszerekkel tulhalmozott Margit, a királynőhöz lépve mondá :

— Üdvözlöm fölség ! oly ritka szerencse a királynőt láthatni, hogy én nem is tudom, mikor élvezém azt. Nagyon kedveli a magányt; vagy legfőlebb a kevés kíséretet a királynő !

— Meguntam Budán a zajt, fényt ; azért szeretek oly nagyon itt lenni, hol nyugalom, csend uralg, s minden kíséret nélkül távozhatom bármikor, — felele nyugodtan a királynő.

— Ah, mily halvány ma a kis Anna, — fordult hozzá leereszkedőleg Margit, — talán beteg ?

— Az esti lég kissé hűvös volt, átfáztam, s ez az oka halványságomnak, — szabadkozék ez.

Mária odahagyá a hölgyeket s Elemérhez közeledett, ki egy oszlophoz támasztva fejét, ábrándozva vizsgálá a két hölgyet.

— Miért ném tánczol, Elemér ? — szólítá meg őt a mosolygó királynő.

— Én ? — felel össrerezenve az ifju. — Mert roszul érzem magamat királynő !

— Nézze a szép Margitot, mily epedve várja, menjen hozzá ; holnap el kellvén utaznom, egy kellemes szolgálatot akarok tenni. Mivel kifürkésztém titkos bújá okát, Elemér, föltaláltam orvoslására a gyógyszer, s ezennel használandom azt ; megyek, s megkérem számára Margit kezét. . . . Nemde, eltaláltam szive fájdalmának okát ?

— Az égre kérem királynő ! azt ne tegye, — rimánkodék el-sápadva Elemér, — én nem szeretem Margitot; sőt mivel hosszabb távollét után kiismertem jellemét ; gyűlölöm. Ha azt teszi királynő, el vagyok veszve.

— Hogy szerelmes, azt tudom ; talán nem viszonztatik érzelme ? Vallja meg nekem őszintén !

— Oh királynő ! reménytelenül szeretek, — rebegé az ifju fájdalmasan, — mert kit életemnél jobban szeretek, kinek egy tekinteteért föláldoznom életemet : hideg, közönyös irántam ; kerül, mint rosz szellemet, összes bánatom, fájdalmam és szenvedésem e néhány szó fejezi ki : Anna nem szeret. . . .

— Anna? — kérdé örömmel a királynő. — Szavamra mondom, szereti, kimondhatlan szereti, Elemér; de ő is azt hívé, hogy nem szeretetik viszont. Oh Isten, hála neked e fölvilágosításért! Most megyek, szégyen Annával tudatom e boldogító örömet, s pár percz mulva, mint jegyeseket mutatom be a társaságnak.

— Oh királyné! ennyi kegyre érdemes sem vagyok! — mondá elragadtatva az ifju.

Mária pedig a bús Annához sietett, s kis idő mulva, táncz szüntével, mint jegyeseket mutatá be a vendégeknek a boldog szerelmeseket.

Margit, kinek büszkeségét, hiúságát ez esemény sérté, bár nem szerette Elemért, bosszuságában rosszullét ürügye alatt nem sokára elhagyá a termet.

A mulatságnak éjfél után vége lön, mivel korán reggel utra kellett indulni, s így pihenésre volt szüksége a mulatóknak is.

III.

Egy hosszú év, öröm s bánattal vegyes év folyt le az elmondottak után, midőn a bájos, jőtevő Máriát a novigrádi vár egyik sötét börtönében találjuk. Hogyan juthatott e felebaráti szeretettel s könyörülettel telt kebel e szomorú helyre? Oh az ármány, ez oly nehezen legyőzhető óriás, a kegyes jó lélek fölött is diadalmaskodik; de csak kevés időre, mert az örök igazságu Isten nem hagyja el az ártatlanokat, az ő hiveit.

Mária sápadtan a fojtó, penészes légtől, s kimerülve a lelki szenvedések által, ül egy asztal előtt, fejét tenyerébe hajtva, előtte fölnyitott imakönyv van, melynek lapjai nedvesek a szép fekete szemekből alá gördülő könyektől.

Halk neszt hallva, föltekint, s a börtön nehéz vasajtaja nyikorogva nyilik föl; egy gyermek-ifju lép be a küszöbön.

— Máriám, én vagyok! — szólt átkarolva a királynőt.

— Az ég nevére, Anna, hogy jöttél ide? — kérdé Mára félelmes hangon.

— Oh jó királyném! hónapok óta kérem az Isten segítségét tervem kivitelére, míg végre meghallgatott. Halld, miként jöttem ide. A börtönőr leányával megismerkedém, mert mióta itt vagyok, férfi ruhában járok, s mint fiatal apród megtetszvé a leánykának, szerelmes lett belém. En minden este meglátogatám, s ma sikerült tőle megkapnom a kulcsot.

kat. A kis hiszékeny leány eddig vezetett, s most künn vár reám. Ez a történet, mely hozzád juttatott, királynőm; oh mily boldog vagyok, hogy ismét láthatlak!

— Te vigyázatlan vagy, Anna, a legnagyobb veszélybe dönt-heted magad, ha itt találunk, halál vár reád, — mondd aggodalmasan Mária.

— Nem bánom, csakhogy látlak!

— Kedves, hálás gyermek, — folytatá Mária, kezébe véve ba-rátnéja szép fejceskéjét, és csókkal halmazva el azt, — te vagy egyetlen barátném e sivár világon. Mikor lehetek ismét veled mindig? mikor sziv-hatom az üde léget, s láthatom meg kedvencz diósgyőri váramat?! E ros-z-légű lyukban elveszek.

— Remélj, bizzál Istenben, Mária! — vigasztalá őt Anna.

Az ajtón halk kopogás hallatszék.

— Időm letelt, — mondd Anna, — a börtönőr leánya figyel-meztet, hogy atyja jön; im vedd e levelet, Zsigmondtól van. És most Isten veled!

Búcsucsókot intve, távozott.

Meghallván Zsigmond Mária szomorú sorsát, sietett Budára, hol a Mária pártján levők megkoronázták 1387-ben; így fogságából kiszabadíthatá s nőül vevé Máriát.

Ugyanaz napon tartá menyegzőjét Anna is Elemérrel.

Azután sok jó órát élvezett még mind a két boldog pár a diós-győri várban.

A jőtevő királynő itten népét azonban nem soká boldogíthatá, mert később Budára ment egészen, hol rövid idő múlva, ápoltatva a vi-gasztalhatlan Annától, élete legszebb korában halt meg.

Halála gyászshirként futotta be az országot; sírját a legőszin-tébb részvét- és fájdalom-könyvek öntözték. A mely fejedelem koronájában ily gyöngyök diszlenek: annak könnyű az; földi és örök élete csöndes és békés. A ki boldogít, méltán hisszük, hogy szintén boldogul ott, hol a királyok királya trónol.

Rengő lelked rózsalevél . . .

FLÓRÁTÓL.

Bengő lelked rózsalevél,
Rengő habba dobva,
Majd a gyöngybe, majd az árnyba
Gyorsan elsodorva.

Érzelem a folyó neve,
Mely tova ragadja
S melynek lelked szép világát,
Oly örömet adja!

Nem úgy, mint a bús lilium
Álló tó vizében,
Lehajlik és mozdulatlan
Nézi magát régen.

A míg végre az álmodót,
Mint egy pille szárnya,
Betakarja az éjnek
Közeledő árnya!

Rengjen leked, rengjen lelked!
Lelkem virág léssen
S bele szórva a folyóba,
Födi azt egészen.

S lelked rózsalevélkéje,
A merre befutja:
A rengő folyónak árján
Virágos lesz útja.

 Gablicsek ur boszuja.

Beszély,

Emiliától.

I.

Ha igaz az, mit a nagy Napoleon mondott, hogy a legtökéletesebb nő az, a kiről legkevésébbet beszél a világ, akkor Budapest legtökéletesebb nőlakosa kétségkívül özvegy Óháriné ő nagysága volt. Ezt az: ő nagyságát azért iktatjuk neve mellé, mert három ház tulajdonosnéja volt, a melyek közül kettő két-két emeletes, és ennél fogva méltán szemünkre lobbanthatnák, hogy a kor illemszabályai ellen vétünk, ha legalább is nem nagyságotlók.

Mint mondám tehát, a három ház közül kettő két emeletes volt, de ő azért a harmadikban lakott, abban, mely messze künn a „Draganyos utcá”-ban feküdt; feküdt mondom, mert csakugyan nem állt;

tulajdonkép lefelé volt építve a földre és igen kényelmesen lehetett volna az ablakon át a ház belsejébe jutni, ha hogy az utcára szolgáló részén egyáltalában ablak leendett.

Hogy miért választotta épen e házat állandó tanyául, arra többféle hagyomány forog a nép ajkain, egész határozottsággal azonban nem tudjuk megmondani, miután már jóformán husz éve, hogy ki nem mozdult e házból, és a kivel érintkezni szokott, azok épen olyan kevéssé törődtek a többi világgal, mint ő maga.

Csak két emberrel szokott érintkezni, az egyik egy bizonyos G a b l i c s e k A n t a l, a másik bizonyos F e k e t e I l o n a volt; később majd közelebb ismerkedünk meg e két emberrel, most maradjunk csak ő nagyságánál.

Már jó messziről lehet észrevenni, hogy e házat rendkívüli titokszerűség veszi körül; általában azt lehet mondani, hogy kövezet dolgában a „Dragonos utca“ igen érdekes lehet a régiség buvárok-nak, de a legérdekesebb pont mégis csak azon táj, melyben Óháriné ő nagysága háza fekszik; bizonyosan maguktól termettek ott az utczakövek, mindjárt világteremtésekor; emberi kéz nem bir úgy remekelni, sem rendetlenségüket, sem pedig hegyes voltukat tekintve. A gonosz nyelvű szomszédok azt állítják ugyan, hogy a háziasszony éjelenkint maga megy ki az utcára és egy nagy köszörűkövel feni hegyesre, mindig hegyesebbre e köveket, azért, hogy az emberek messze kerüljék e tájat; de mi ezt nem hisszük; nem szorult ő ilyen mütétekre, úgy sem jár arra senki.

Gablicsek Antalón és Fekete Ilonán kívül még két embernek van bejárása e házba, az egyik egy szobatisztító, a másik pedig egy mosónő, mindegyik egy-egy egész napot tölt ott hónaponkint, és ezek sokat is tudnának e ház lakóiról szólni, ha hogy történetesen süketnémáknak nem születtek volna. Gablicsek ur szerezte ezeket a házhoz Óháriné ő nagyságának különös kívánatára és nagy öröme.

Természetesen azért, mert ily módon Óháriné azon boldog hitben élt, hogy a világ nyelve ellen biztosította magát, pedig csalódott; a világ nyelve ellen nincsen biztosíték, megtanulja ez még a némák abcjéjét is, csak hogy legyen neki, kit megszólni. Oh, ez a nemes tulajdon nagyon eleményessé teszi az elméket, és e tekintetben valóban nincsen különbség ur és szolga között.

Igen, tehát a jó szomszédok azért mindent tudtak, a mi e ház-

ban történik, úgy ismerték annak minden zegét-zugát, mint saját magukét, és csak azért nem szóltak róla, mert már elvesztette érdekességét, miután évek óta mindig csak szépet, jót hallottak, azt pedig nem szeretik a rossz nyelvek tovább adni.

A siketnémák tudniillik csak annyit mondhattak az asszonyról, hogy igen csunya, de azért igen jószívű asszony, házában a legnagyobb rend és tisztaság uralkodik, csak azon egy hibája van, hogy ki nem állhatja az új divatokat, sem az embereken, sem a tárgyakon; a zöldmázos kályhától kezdve le a czirok seprőig mind régi divat szerint van házánál; régi divatu a ruha, a mi rajta van, régi divatu Gablicsek Antal ur és régi divatu a macska, mely rendesen oldalánál heverész a pamlagon; arról és Ilona kisasszonyról legtöbbet beszélt még a két siketnéma, az elsőről azt állították, hogy az nem is annyira macska, mint inkább macskává változott pokoli szörnyeteg, az utóbbiról pedig azt, hogy nem annyira leány, mint leánynya változott mennyei teremtés.

Gablicsek Antalról is szóltak sokáig; eleinte azt is akarták állítani, hogy a háziasszony több, mint baráti szeretettel viseltetik iránta; — ilyenre mindjárt készen állnak a nyelvek — és egy ideig tápot is nyert e nézet az által, hogy Gablicsek ur évek óta minden délután hat órától esti nyolcz óráig az öreg asszony társaságában tölti idejét; később azonban mind inkább kiderült, hogy Gablicsek ur azért jár annyit a házhoz, mert Óháriné ügyvivője, és azért mulat nála hat órától nyolczig, mert ezen időt a háziasszony a tartlira szentelte, erre aztán rögtön elnémultak a gyanúsító hírek.

Átalában Gablicsek Antalról is csak jót és szépet mondott a világ; történetünk kezdetén már azon korban állt, midőn a fiatal leányok idősnek, az idősek pedig fiatalnak tartják a férfit; Gablicsek ur azonban igazán szólva, soha sem volt sem fiatal, sem öreg; alig volt még ifju, midőn már is be lön fogva az államgépezet egyik kereke elé, melyet műnyelven irnokságnak neveznek, ezt kellett neki forgatnia sok, sok évekig, egyik nap úgy, mint a másikon, még a vásár- és ünnepnapokat sem véve ki, nyolcz órától kezdve délutáni egyig, és három órától hatig, évenkénti háromszáz forintért ó-pénzben, később ugyan négy, öt, sőt hatszáz forintra és valóságos iktatósegédségre emelkedett, de akkor már nagyobb volt homloka fejenél, a leányok szépségétől pedig csak kékes pászsem segítségével birt föllelkesülni, lehet-e tehát jó lélekkel ilyen férfiről azt állítani, hogy az valaha fiatal volt?

De azért öregnek sem lehet őt mondani; tán hivatalbeli foglalatosságától, vagy tán a természettől nyerte azon adományt, hogy igen csendes, nyugodt kedélyű ember volt, bort sohasem ivott, nemhogy koresmába járt volna; még csak hangosan beszélni sem lehetett őt hallani soha; annál többet mosolygott; mindig mosolygott magában, a mi annál vidorabb tekintetet kölcsönzött arcának, minthogy szakált nem növesztett, és magától szintén nem akart az neki nőni soha.

Hozzá még a világoskék szem és a világosszöke, mindig előre fésült ritkás hajzat, és a tiszta, tetőtől talpig fekete öltöny olyan nyájas, emberszerető kifejezést adtak neki, a minővel valóban csak azok dicselkedhetnek, a kik sok évig irnoksággal foglalatostkodtak és aztán iktatóságára emelkedtek.

Nyilván ezen ritka jellembeli tulajdonoknak köszönheti azon bizalmat, melylyel Óháriné iránta viseltetik; mikor és hogy jutott ő e nagy szerencséhez, az nem tartozik ide, elég az hozzá, ő e nő ügyvivője, ő szedi be számára a házbéreket, és dícséretére legyen mondva, tizenöt év óta ugyanazok maradtak e bérek; ő intézi el a szükséges javításokat, ő viseli gondját a nő vagyonának, szóval ő azon kapocs, mely által e nő a külvilággal össze van fűzve, természetes ugy, hogy ezáltal hivatalbeli foglalatosságai a legkisebb hátramaradást sem szenvednek; még most is pontban nyolcz, illetőleg három órakor megjelenik az irodában és két perczezel egy, illetőleg hat óra után távozik; de azért a magányügyeket is olyan rendben végzi, a mint csak várhatni olyan embertől, a ki soha sem bort nem ivott, sem koresmában nem volt, sem pedig dohány vagy szivar füstje száját nem érinté.

Hátra van még a harmadik személyről is elmondani, a mit a siketnémáktól kitudtunk; ez Fekete Ilona, vagyis egyszerűen Ilona kisaszony, a mint nem a siketnémák, hanem a Dragonyos utcza lakosai nevezték, és bizonyosan így nevezné őt az egész város, hahogy valaha más városrészben is látható volna; okvetetlenül szembe tűnnék, olyan egyszerű az öltönye és olyan kedvesen csinos az arca. Ritkán lehet rajta uj ruhát látni, hanem azért mindig olyan tiszta, és olyan takarékosan simul az karesu, ruganyos testéhez, hogy önkénytelenül utána fordul az ember szeme, az orczárol pedig épen nem tudja azt levenni, annyira tele van ez ártatlan vidámsággal és édes önelégültséggel.

Rendesen egy kis kézi kosárral látták őt reggelenként az utcán, ezzel aztán bejárta a mézárszéket, a vásártért, mint valamely sza-

kácsné, de azért a piaczi árusnők is gyöngédeden bántak vele, a legszebbet választották ki számára, és mikor hazajött, mindig egy kis virágbokrétát vitt a kezében „a néni számára,“ a mint Óhárinét nevezte.

Mikor került a leány a házhoz, azt senki sem tudta megmondani, csak annyit tudtak az emberek, hogy az régen volt, egyszerre csak ott látták őt a siketnémák, mikor a kis Ilonka még csak hat éves gyermek volt, azóta ott volt a háznál, soha iskolába nem járt, maga a háziasszony tanította, hogyan, azt persze az emberek nem bírták megítélni, csak mikor nagy leánynya fejlődött és az öreg gazdasszony meghalálózott, vették észre, hogy Ilona kisasszony igen jól ért a háztartáshoz, és hogy igen jóságtejes kedves teremtés.

Igy tartott ez egy ideig, midőn a két siketnéma egyszerre azon nagy újdonsággal lepte meg a külvilágot, hogy Óháriné békés nyugalma fel lőn dülva, és Gablicsek Antal arczáról eltűnt a vidámság.

És csakugyan úgy volt, egyszerre vége lőn e ház csendes boldogságának, hiábavalónak bizonyult be az embergyülölő kövezet, hiábavalónak a világtóli önkénytes száműzés; a míg szívek élnek és a szívekben érzelmek, addig az ember el nem szakadhat embertársától.

II.

A dolog pedig így történt.

Mondtuk már, hogy Ilona minden reggel kiment a piacra, a házi szükségletek bevásárlására. Nem szükség mondanom, hogy a fiatal leánykának meg volt hagyva, lehetőleg hamar végezni odakünn dolgait, az ácsorgás pedig különben sem volt természetese.

De mit használt mind ez, mikor olyan szép volt, hogy még a kofák is rajta felejtették szemeiket! hogy ne felejtették volna rajta a fiatal emberek, a kikben a főváros tudvalevőleg nem nagy szükségét szenved!

Igy esett, hogy egy ilyen fiatal ember Ilonával is megismerkedett; azaz egyszer meglátta, és ez elég volt arra, hogy szerelmes legyen bele.

E fiatal embert Bezdédi Károlynak hívták, a mi különben nem tartozik a dologra, annál inkább tartozik reá az, hogy minden fiatalsága daczára már egy kis hivatalra tett volt szert, és azonkívül egy kis vagyona is volt, annál fogva nem valami meglepő, hogy szerelmes lett.

De könnyebb volt neki szerelmesnek lenni, mint a leánynyal igazán megismerkednie. Az utcán csak nem szólíthatja meg, Ohárinéhoz bejutni pedig olyan föladat volt, a melyet még egy szerelmes ifju is lehetlenségnek tartott.

A szerelmes ifjak azonban ritkán szoktak kétségbeesni, tán innen van az a közmondás, hogy különös kegyelmében állanak a gondviselésnek.

Bezdédi Károly sem esett tehát kétségbe, hanem a helyett azt a virágárusnőt a piacon, a kitől Ilona reggelenkint nénje számára a virágbokréát vette, reábirta, engedné át neki ezen foglalatosságot, inkább kétszeres árt fizet a virágbokréáért, egy virágárusnő pedig miért is ne engedte volna meg a fiatal embernek ez ártatlan kedvtelést!

Ilona tehát nehányszor az ifjutól vásárolta a virágokat; volt tehát alkalom, barátságos szavakat váltani egymással, és tárgyban szintén nem volt fogyatkozás. Nem nagy leleményesség kell ahoz, hogy egy fiatal szép leányt virághoz hasonlítsanak.

Ilonára nézve mégis ujság volt e beszéd; ilyesmit ő még soha sem Gablicsek urtól nem hallott, sem könyvekben nem olvasott volt, általában ismeretlenek voltak előtte azon könyvek, melyekben effélekről olvasni lehet, egyszerre csak azon vette észre tehát magát, hogy mikor haza felé ment a piacról, orczái szokatlanul égtek. Az, hogy tulajdonkép a szive kapott lángba, nem is jutott eszébe a fiatal leánynak.

Hanem azért mégis föltette magában, hogy kerülni fogja az ifjut, csakhogy azt könnyebb volt kimondani, mint kivinni.

A piacra csak kell mennie! aztán virágokat is csak kell a jó néni számára vennie! aztán meg a szive is nagyon odahuzta őt, a hol az ifjuval találkozni vélt.

És mikor egyszer odáig fejlődött a dolog, Bezdédi Károlynak sem kellett többé virágot árulni, csak egyszer kísérte őt egy darabig az utcán, és kész volt a szerelmi vallomás.

A leánynak volt annyi lélekébersége, hogy figyelmeztette az ifjut, miszerint az efféle dolgot becsületes leánynak nem szokás az utcán megsugni, és hogy neki nénje van, a ki őt úgy szereti, mint édes gyermekét az anya, azért tehát hagyja őt nyugodtan távozni, és ne is találkozzék vele többé az utcán; de midőn ezeket mondaná, nehéz, meleg könnyecseppek peregtek le arczáin, a melyekből az ifju megtudhatta, mennyire a szive mélyéből fakadtak a leánynak eme szavai.

Azzal váltak tehát el egymástól, hogy az ifju beszélni fog nénjével. A leánynak mintha virágos kertté változott volna át a világ e szavak hallatára; arra, milyen nehéz lesz Károlynak szavát beváltania, nem is gondolt.

Annál kevésbbé gondolt arra Károly, ennek most már az sem látszott nehéz föladatnak, hogy a leányt erővel ragadja ki a néni hatalmából, csak az volt tehát hátra, hogy Óhárinéhoz bejuthasson.

Ez ellen azonban egy kis aggodalom támadt lelkében, az tudniillik, hogy Iloná nem igen lesz hajlandó ebbeli szándékába beleegyezni. Aztán nem is tartotta szükségesnek, ilyen veszélyes műtéthez folyamodni, egyszerűbb módot is tudott ő a célhoz jutásra. És a mód csakugyan igen egyszerű volt.

Egy nap ugyanis az ifju beállit Gablicsek Antal hivatalos szobájába, és a szokásos collegiális kölcsönös üdvözlések és az egészségi állapot felüli részvétteljes tudakozódás után a lehető legudvariasabb hangon kéri Gablicsek Antal urat, lenne szives őt Óháriné asszonyságnál bemutatni.

Gablicsek Antal erre egy párszor végig simított hosszú homlokán, azután kezeit dörzsölé egy ideig, és csak azután mondá, hogy ez aligha fog lehetséges lenni, miután Óháriné ő nagysága senkit sem fogad; azonban — tevé hozzá a jó ember az ő szokott minden szolgálatra kész nyájasságával — talán ő vele végezhetné el a dolgot, miután ő ő nagyságának ügyvivője.

Bezdédi azonban nem is hagyta őt kibeszélni, neki egyenesen ő nagyságával kell beszélni, még pedig mulhatlanul és minél előbb.

Gablicsek Antalnak nem maradt tehát egyéb hátra, mint megígérni fiatal társának, hogy még ma beszélni fog ő nagyságával ez ügyben.

És csakugyan beszélt is vele még az nap este; a tartlízás ugyan kezdetét vette, mint rendesen; de Gablicsek uram úgy játszott ma, hogy Óhárinének lehetetlen volt észre nem vennie nagy szórakozottságát és tudakozódnia e szórakozottság oka iránt, mire Gablicsek elbeszélte a mai látogatást és a vett megbízást.

Óháriné nyugodtan hallgatta e beszédet, csak annyit felelt reá, hogy „a vakmerő!” aztán folytatta játékát, Gablicsek is egészen nyugodt lett, ő is folytatta a játékot, még pedig jobban, mint eddig.

Csak Ilonka lett nyugtalan, egyik ablakmélyedésben ült és ol-

vasott, nem valami regényt, sem pedig holmi verses könyvet, oh nem! ilyesmi nem volt található Óháriné lakában, hanem egy komoly természet-tudományi munkát; a komoly tudományos művek voltak Óháriné kedvencz könyvei, és Ilonát is a legalaposabban avatta volt be azokba; hanem a mint e szavakat hallá: „a vakmerő!” a betűk mintha egyszerre összevesztek volna egymással, egy szót sem értett többé a könyvből.

És azonképen a gondolatok fejében és az érzelmek szívében mintha összevesztek volna egymással, mindössze is csak annyit tudott magáról, hogy nagy kinokat áll ki.

Ez így tartott, míg vége lett a játszmának, akkor Óháriné magától vette föl újra a tárgyat.

— Fiatal ember! — mondá kedvetlenül. — Mit kereshet ez nálam! Semmi közöm egy fiatal emberhez! Édes Gablicsek ur, kérem, mondja meg neki, hogy nem akarom őt látni! Ki nem állhatom a fiatal embereket.

— De édes néni, hisz én is fiatal vagyok! — szólalt meg Ilona az ablakmélyedésből, a maga vidor, csendületes hangjával.

Óháriné hirtelen hátrafordult a hang felé és nagy szemekkel nézett a leányra. Ugy tetszett neki, hogy még soha sem volt a leálynak olyan szép csendületes hangja; aztán még az is föltűnt neki, hogy a leány orczái még soha sem voltak olyan haloványak, mint e perczben.

De nem szólt semmit, hanem újra fölvette a kiosztott kártyát és mialatt szint színhez rakna, csak úgy odavetöleg mondá:

— Te nem vagy fiatal. Én úgy neveltelek, hogy soha se légy fiatal, azaz úgy, hogy boldog légy. Te olyan vagy, mint Gablicsek, az sem volt fiatal soha, azért boldog; nemde Gablicsek, maga igen boldog?

— Oh igen! én valóban olyan boldog vagyok, a mint azt hivatalbeli állásom és ő nagysága lehetni megengedik! — felelt Gablicsek, és szavainál sokkal inkább mondá a mosolygó arcz, hogy ő valóban boldog.

A nő azonban tán nem is hallotta e szavakat, nagyon szórakozottnak látszott, hol Ilonára fordult tekintete, hol meg maga elé merengett; Gablicsek arczán évek óta most tűnt föl először szomorúság, e nőnek valami baja lehet, gondolá aggodalommal.

— Ilona, hagyj magunkra, egy kis beszédem van Gablicsek ural! — mondá Óháriné szünet mulva, és alig volt egyedül a férfival, midőn annak köntöse gombját megragadván, hévvel vonta őt a szoba tulsó végébe.

— Mondja meg nekem, édes Gablicsek — suttogá, vagy is inkább liheg a nagy felindulástól — micsoda ember az a Bezdédi?

— Hát olyan 24—25 éves fiatal ember! — viszonzá a jó ember, kinek homloka fényleni kezdett a rajta gyülemlő veriték-cseppektől.

— Huszonnégy—huszonöt éves fiatal ember! — ismétlé a nő növekedő fölindulással — és milyen ez a fiatal ember?

— Hogy milyen? Hát olyan, mint a hogy ilyen fiatal emberek lenni szoktak, — viszonzá Gablicsek, és nem csak hangja, de teste reszkített az ijedtségtől.

— Elég! elég! — fakadt ki erre a nő, és pár lépésnyire távozva, előre nyújtotta mindkét kezét, mint a ki ellenség elől menekülni akar.

A jó Gablicseket végkép kétségbeejtette e kézmozdulat.

— De nagyságos asszony, miért e félelem? — kérdé tehát kikelt areczzal, hol előre, hol meg hátra lépve. Szeretett volna közeledni hozzá, de az a gondolat, hogy e nő most előle hátrált, visszariasztotta őt e szándéktól.

— Miért e félelem? — kérdé a nő, csak nem magánkívüli fölhaborodásban odarohanva Gablicsekhez. — Hát nem látja át azon ifju szándékát? Hiszen ez a látogatás —! De honnan ismerheti? — Igaz! — És én egyedül hagytam őt kimenni! — De hogyan is gyanithattam volna! hisz ő olyan fiatal! Fiatal? oh igen! Mind egyformák a fiatalok! Rettenetes! rettenetes! — mondá és észre sem vette, hogy ezalatt egészen lecsavarta a gombot Gablicsek köntöséről.

De Gablicsek sem vette azt észre; mert a mint az általa olyan mélyen tisztelt nőnek im ez összefüggés nélküli szavait hallotta, nem csak homloka, de szemei is mind inkább megnedvesültek, vastag könnyecsek gurultak alá halovány orcáin; mert a jó ember nem hitt egyebet, mint azt, hogy e nő megőrült.

— Engedje meg nagyságos asszony, hogy Ilona kisasszonyt behívjam! — mondá tehát, zokogástól elfojtott hangon.

— Ilonát? jó; de nem; hátha még semmit sem tud a dologról! — viszonzá a nő.

— Bizonyosan nem tud még róla! oh magánkívül lesz, ha e rettenetes csapást megtudja! — fakadt ki a jó ember, és mindkét kezével fődte be a száját, hogy a sírás ki ne hallják.

Az asszony erre gyöngédeden a pamlaghoz vezeté őt, és mel-

léje ülve, kis ideig nem lehetett egyebet hallani elfojtott zokogásnál, mint-hogy a jó asszony is sirva fakadt.

— De hagyjuk a sírást! — kezdé végre, — gondoljunk inkább a szerencsétlennek megmentésére; ne sírjon többet Gablicsek, jó Gablicsek ne sírjon többet, oh ön jó ember, tanácsoljon inkább, hogyan lehet megmenteni e szerencsétlent?

E szavaknak azonban csak azon következménye volt, hogy a jó Gablicsek még csak annál jobban sírt.

— Igen, igen, nem sírok többé, de a nagyságos asszony is nyugodtabb legyen, tanácsosal is szolgálok, mindennel szolgálok, csak térjen magához a nagyságos asszony!

— Ugy van! így lesz jó! — kiáltá egyszerre a nő, és arca szinte sugárzott az örömtől.

— Mi lesz jó? — kérde Gablicsek aggodalmas álmélkodással; ujabb örvényes rohamtól tartott a jó ember.

— Oh, így egyszerre vége lesz minden aggodalomnak! Oh, azt a gondolatot isten küldte nekem! — mondá növekedő elragadtatással, és fölugorva ültéből, odaállt Gablicsek elé, és jóságteljes, kérő hangon mondá:

— Ugy-e bár Gablicsek, ön nekem jó barátom?

— Oh igen! — volt reá a válasz.

— Akkor tehát megteszi nekem azt a szivességet. Oh igen! tudom, hogy megteszi, énértem, az én nyugalmamért megteszi ön e szivességet, nemde Gablicsek?

— Én mindent megteszek! de mit tegyek? — kérde a jó ember.

— Ön nőül veszi Ilonát!

E szavakra azonban a jó ember úgy fölugrott a pamlagról, mintha ágyuból lötték volna ki.

— Mit? mit? — kérde, és önkénytelenül nyult feje után; azt hitte, most már ő örült meg, hogy ilyesmit kell hallania.

— Ezzel egyszerre vége lesz rettenetes félelmemnek; ön nem fiatal többé, de nem is öreg, és a mi a legfőbb, ön jó ember, ön nem fogja öt boldogtalanná tenni, — mondá az asszony egészen fölvidultan. — Tehát ugy-e bár a mellett maradunk?

Hogy mit érzett a jó ember e pillanatban, azt valóban bajos leírni. Most már tudta, hogy ő nem örült meg, és örömmel volt hajlandó azt is elhinni, hogy e nő szintén teljes birtokában van eszének.

És ki venné neki rossz néven, hogy szive egy, tán eddig soha sem ismert érzéstől kezdett átmelegedni! mert igaz, e szív már jó negyven év óta csendes nyugalommal dobog egy hivatalbeli kebelben, és ez idő alatt ez is megtanulta azt a nyugodt, kimért pontosságot, mely ez embernek már második természetévé vált; és nem kevésbé igaz az is, hogy ő nem tartotta magát valami Adonisnak, soha sem tartotta magát annak a jó ember, annál kevésbé most, hogy feje megkopaszodott és szemei üvegtáblákkal lőnek ellátva; oh, de azért mégis férfi volt, és annál fogva mégis leirhatlan kényeztetés rezgette át szívét, azon gondolatra, hogy ő a szép és kedves Ilonának férje lehetne.

— De nagyságos asszony! hová gondol! én — azt akarta mondani, hogy ő nem méltó e nagy szerencsére; de Óháriné szavába vágott.

— Ön szegény? az mit sem tesz, én gazdag vagyok és én minden vagyonomat önöknek adom! Ön nem fogja azt elprédálni, ön jó ember, ön boldoggá teendi leányomat.

— Oh, ha csak rajtam állana! — rebegé a jó ember és körültekintett a szobában, hogy lássa, hol van; úgy tetszett neki, mintha egyszerre valami tündérvilágba volna átvarázsolva.

— Akkor minden jól van! — viszonzá a nő és ezzel a mellékszoba ajtajához sietett.

— Ilona! Ilona! — kiáltá olyan hangon, mintha legalább a szomszéd utczából, nem pedig a szomszéd szobából kellene behívni a leányt.

Tán csakugyan nem hallotta hívását a leány, de Óhárinének még harmadszor is kellett ismételnie hívását. Ez a rövid szünet pedig valami hosszú volt a jó Gablicsekre nézve.

Végre nyílt az ajtó és Ilona belépett, és a figyelmes emberismerő első pillanetra észrevehette volna, miért kellett a leányt háromszor szólítani, míg bejött, és fiatal leánytestvéreink tán szintén nem fognak neheztelni, ha megmondom, hogy Ilona — hallgatódzott.

Észrevette ezt Óháriné is, lehetetlen is volt azt észre nem vennie, olyan halovány volt a leány arca, és úgy reszketett egész testén; szemlésütve állt meg az ajtó előtt.

— Vagy úgy! — kezdé Óháriné vidáman, — Hallgatóztunk! Annál jobb! Jer tehát közelebb édes Ilonám és Gablicsek ur —.

Tovább nem folytathatta beszédét; mert Ilona egyszerre fölrezzent kábultából, és odarohanva Gablicsekhez, összekulcsolta kezeit és csak annyit mondott:

— Ha szeret, ne kívánja azt tőlem! — aztán ott maradt előtte állva, esdőleg összetett kezekkel, imádságos tekintettel.

Szegény jó Gablicsek, érezte, mint fordul egyet körülötte a világ, és a tündérország helyett a sarkkői jégvilág dermedezett eleje, úgy didergett a szive nagy kinjában.

— De mi légyen ez? — kérde Óháriné nagy indulatosan, és ismételnie kellett e kérdést, míg feleletet kapott, és azt is Gablicsektől kapta.

— Semmi nagyságos asszony! Ne nehezteljen, kérem, Ilonkára, akarom mondani Ilona kisasszonyra. No, nézze csak, mint reszket! Ne féljen semmit kisasszony! Hiszen csak tréfa volt az egész! Ugy-e bár nagyságos asszony, tréfa volt? — mondá a jó ember és olyan bizalmasan nevetett a nő szemébe, a mint ezt csak olyan jó ember teheti, olyan kétségbeejtő fájdalommal szívében.

— Mi lett volna tréfa? — kérde Óháriné ingerülten.

— Az, hogy — hogy — bocsánatot kérek, most jut eszembe — a kulcs — az iroda kulcsa — az iroda pénztárának a kulcsa — ezerszer bocsánatot kérek, de nem tudom, hol hagytam az iroda pénztárának a kulcsát — mondá a jó ember és ezalatt vette kalapját és rohant ki a szobából.

III.

Óháriné hagyta elmenni a jó Gablicseket, tán észre sem vette távozását, annyira föl volt izgatva.

Alig volt magában Ilonával, midőn odarohant hozzá, görcsösen megfogta kezét és lihegve kérde:

— Mi akar ez lenni?

Ilona nem volt hozzászokva sem ilyen bánásmódhoz, sem pedig ilyen fölinduláshoz nénye részéről, a miért is a legnagyobb rémülettel tekintett reá, engedte szorítani karját, egy szót sem birt kibocsátani ajkain, nagy ijedtében.

— Fogsz-e felelni? — kiáltá Óháriné, még nagyobb dühhel.

— Mire feleljek édes néni? — kérde végre Ilona fájdalomtól elfojtott hangon.

— Oh, de mit is kérdem! — fakadt ki a nő kétségbeesetten. — Mit is kérdem, mikor a dolog világos! — és erőt véve magán, kissé nyugodtabban folytatá:

— Ismersz-e bizonyos Bezdédi Károly nevű ifjút?

— Igen! — viszonzá a leány leheletszerűen; arczái kipirultak e szóra, és először életében érzé azon boldogságot, mely csak a nő szívébe van Istentől plántálva, azon boldogságot, hogy van valaki a világon, a kiért ő szenvedni tud.

— És szeretitek egymást? — kérde Óháriné, újabb haragra lobbanva.

Ilona nem felelt e kérdésre, csak szeméit sütötte le, és ez elég volt a nőnek.

— Szeretik egymást! — kiáltá tehát fájdalmas kifakadással. — Szerencsétlen, hogy merted ezt tenni! hol láttad ez ifjút? mikor találkozta vele? Szerencsétlen, miért nem szóltál nekem erről? miért nem kérdeztél engem, ha szabad-e őt szeretned?

— Előbb még magam sem tudtam, azután pedig nem én rajtam állt, szólni róla, — jegyzé meg a leány gyermektegy őszinteséggel.

— Tehát azért akart velem találkozni? — mondá Óháriné, mintha csak most jött volna e gondolatra, és keserű gúnnyal tevé hozzá: — Természetesen! előbb biztosítja magának a tiszta, gyanútalan szívet, azután fordul énhozzám, és ha én nem egyezem bele, akkor — akkor — oh, e gyalázatos, álnok faj! Pedig nem egyezem bele! hallod leány, nem egyezem bele! sohasem egyezem bele! — és könyek fakadtak a nő szemében a nagy fölindulásnak miatta.

— De drága jó néni! — esdett a leány összetett kezekkel — mit vétett ez ifju kegyednek? Még csak nem is ismeri, és —

— Nem ismerem? Oh, nagyon jól ismerem! mindnyájukat ismerem, azért gyűlölöm! És mit vétett? — e szavakra a nő összerázkodott, arcizmai rángatództak a fájdalomtól; de csakhamar erőt vett ismét magán és szeretetteljes gyöngédséggel mondá:

— Jer ide leányom, majd megmondom, mit vétett nekem ez ifju; már elég nagy vagy arra, hogy beszélhetek veled erről.

Óháriné leült a pamlagra és maga mellé huzva a leányt, meg fogta annak mindkét kezét, és a leány érezé, hogy e két kéz most olyan hideg, mint a halál.

— Halljad tehát, — kezdé a nő kis szünet mulva, — nézz reám gyermekeim! nézd, hogy mivé lettem! A világ öregnek mond, pedig alig vagyok még ötven éves; de öreggé tett a szenvedés! A világ eszelősnek tart, mert elzárkóztam tőle, pedig nem vagyok eszelős, csak szerencsét-

len vagyok! szerencsétlenné tett a szerelem, a szerelem leányom, a mely most feléd nyújtja prédavágyó, szentségtörő kezeit; az tett engem azzá, a mi vagyok! Előbb kipusztította szívemet, aztán megutáltatta velem az életet!

— Szegény jó néném! — mondá részvétlenül a leány és ajkaihoz szorítá a haláloshideg kezét.

— Csak halld végig leányom, aztán itélj! — folytatá a nő fá-sult nyugalommal. — Egyszer én is fiatal voltam és szép is voltam, leg-alább úgy mondták, legkivált az egyik, mindig csak angyalnak, rózsabimbónak, csillagnak nevezett, és én, én — oh, verje meg őt! — de nem, nem átkozom, hiszen csak olyan volt, mint a többi! Én hittem szavainak, és tudod-e leányom, mi lett a vége? az, hogy boldogtalanná lettem! Mi-kor már egészen oda adtam neki boldogsággal telt ártatlan szívemet, akkor ellökött magától; én oda adtam neki a boldogság virágait, és ő azután el-hagyott, kinevetett, megvetett! — Te reszketsz édes leányom? szemed-ben könyek csillognak? oh boldog Ilonám! látod, én nem tudok már sírni, egykor én is könyeket hullaték, sirattam sorsomat, vádoltam magamat; de most már nem teszem, mert most már tudom, hogy nem én vagyok az egyetlen, ki boldogtalanná lett egy férfiú által, hanem mind-mind azokká lesznek, a kik fiatal embernek hisznek!

Itt szünetet tartott, és figyelemmel vizsgálta a leány arczát, várta a hatást, mit szavai tettek, és csudálatos! a leány arczáról tűnni kezdett a szomorúság, a könyek még ott voltak ugyan szemeiben, de eze-ken keresztül, mintha vidámság sugárzanék.

— A nagy szerencsétlenség tulszigoruvá teszi jó nénémet! — mondá kis szünet mulva, szelid bensőséggel.

— Tulszigoruvá? — kiáltá a nő eliszonyodva — Hogyan? azt hiszed talán, hogy nem mind olyanok? Jó, várj csak, halljad csak tovább! — és mély lélegzet után folytatá:

-- Nehány évig én is azt hittem, hogy csak én velem bánt olyan kegyetlen mostohán a végzet, és megnyugodtam sorsomban, volt még kit szeretnem a földön, volt egy hugom, a te anyád volt ez édes Ilonám, látod ott a képet a falon, az ő arczát mutatja, hasonlít is hozzád, ő is tizenhét éves volt, midőn olyan volt; de látod itt ama másik arczképet? ez is az ő arczképe; de ez már nem hasonlít tehozzád, pedig csak öt év különbség van közöttük! de ez öt év alatt anyádat elhervasztotta, sírba vitte a bánat! Halálos ágyán csináltattam e képet, hogy mindig ma-

gam előtt lássam; de halld csak tovább; ő is hitt egy ifjunak, ez nőül is vette, azt mondta neki, szerelemből veszi nőül, és mi elhittük és boldogok voltunk, észre sen vettük, hogy ezalatt a vagyon egyre pnsztult, a gyöngéd férj elpusztította neje vagyonát! de mi nem törödtünk vele, hadd pusztuljon a vagyon, gondolók, csak a szerelem maradjon; de nem maradt meg, édes leányom! mikor már nem volt mit elkártyáznia, a gyöngéd férjből zsarnok, vadállat lett, a vége pedig az volt, hogy a gyöngéd férj megszökött, kiment külföldre, és anyádat, az én egyetlen drága testvéremet sirba vitte a bubánat! No, most sírj édes Ilonám! — mondá a nő és nyakába borulva a leánynak, keservesen sírva fakadt.

— És most szólj édes leányom, ha tulszigoru vagyok-e itéletemben? — kérdé újra a nő könnyeit fölszárasztva.

— Szegény jó anyám! — zokogott a leány, könytelt szemeit a falon függő képre emelve, mintha áldásáért fohászkodnék.

— És most mondd, ha igazam van-e, hogy óva intelek? — folytatá a nő részvétteljesen.

A leány nem felelt, csak nézett a képre, könytelt szemekkel, átszellemült kifejezéssel.

— Tehát mit csináljak! mit csináljak! — e szavak szakadtak ki végre szívéből, a nélkül, hogy szemeit levénné a képről, mintha ahhoz volnának intézve szavai.

— Azt édes leányom, hogy üzd ki szivedből e bűnös érzelmet — felelt Óháriné határozottan.

— Nem, jó néném, az nem lehet! — kiáltá a leány, mély lélegzetet véve, mintha nehéz álomból ébredne.

— Nem lehet? — kérdé a nő álmétkodva — és miért ne lehetne?

— Azért édes néném, mert nem lehet! Nem tudom, hogy miért, csak azt érzem, hogy nem lehet! — viszonzá a leány gyermekes bensőséggel, de azért szilárd elhatározottsággal.

— És anyád? és én? nem jut-e eszedbe anyád boldogtalansága? — tagoló a nő nagy álmétkodásában.

— De igen, édes néném! — felelé a leány — hanem azt is tudom, hogy Bezdédi Károly nem olyan ifju, ez nem fog engem boldogtalaná tenni.

— De fog! de fog! — kiáltá a nő és tördelte kezeit kétségbeesésében.

— Akkor én nem akarok jobb sorsban részesülni, mint anyám és kegyed és minden más nő a világon! — viszonzá a leány határozottan. Óháriné szobormereven állt és bámult a leányra, nem tudott szólni, nem tudott szavakat találni.

— Jó! — mondá végre tompa nyugodtsággal, — nem kény-
szeríthetlek, de ha le nem mondasz szándékodról, én leveszem rólad kezemet!

— Ne kedves, drága néni! ne beszéljen így, édes, egyetlen néném! hiszen nem akarja boldogtalanságomat! — könyörgött a leány.

— Épen, mert boldogságodat ohajtom, hajthatatlan vagyok.

— Ne mondja azt kedves néném! én nem tehetek róla, de nekem szeretni kell ez ifjut! Isten ihlette szívembe e szerelmét, és én nem bírom azt többé kioltani! Hisz kegyed is, édes anyám is meg tudott halni inkább, semmint elfojthatta volna szerelmét! hogy tegyem én azt most, mikor még csak nem is tudom, hogy boldogtalan leszek-e szerelmem által, mikor olyan boldoggá tett ez érzelem! Lám, kegyed is legalább anynyi ideig volt boldog, a míg szeretett, és ha azután elmúlt is boldogsága, mégis csak boldog volt, és én most mondjak le boldogságomról, mikor még csak alig kezdtem élni! — rimánkodott a leány és térdre borult nénje előtt, úgy könyörgött hozzá.

De a néni hajthatatlan volt.

— A mellett maradok, a mit mondtam: vagy én, vagy az ifju, de egyikünkéről le kell mondanod.

— Jó! — mondá végre a leány határozottan, — akkor —.

— Nos akkor? —

— Akkor — oh néni, az ég szerelmére kérem, ne kívánja boldogtalanságomat!

— Lemondasz ez ifjuról? —

— Nem néném, nem tudok lemondani róla, nem tudom kitépni szívemet!

— Akkor el kell hagynod házamat, — kiáltá a nő kékvult ajkakkal.

— Nem bánom, tegyen velem, a mit akar, kergessen el, üssön agyon, de én nem lehetek önmagamhoz hűtelen! — viszonzá a leány magánkívül.

— Jól van, elhagysz tehát házamat, de még ma, most, mindjárt, azonnal! — kiáltá a néni.

A leány csaknem őrületes izgatottsággal ragadta meg nénje kezét, és megszorítva azt lázas erővel :

— Irgalom, édes néném! ha Istent hisz, legyen könyörületes! — kiáltá fuldokló hangon.

— Én, vagy ez ifju! — lihegé Óháriné, erővel visszarántva kezeit, a leányéiból.

— Ugy hát Isten velünk! — kiáltá a leány, és mint egy örült rohant ki a szobából.

Óháriné utána akart indulni, de a düh és kétségbeesés ólomsúlylyal ragadtak lábaihoz, csak kiáltani tudott Ilona után, de ez magánkivüli állbotában nem hallotta kiáltozását.

Egy ideig állt tehát a szoba közepén; azt hitte, Ilona vissza fog térni; hová is mehetne ilyen késő éjszaka! és midőn látná, hogy hiába minden várakozás, — aléltan rogyott össze a szoba közepén.

Ilona pedig, a mint kiért az utcára, és a fekete sötétséget maga körül látná, elkezdett szaladni kifelé a városból, a város végén egy kis rozzant házikó előtt megállt, kopogott az ablakon, kinyitották a kaput, a süketnéma mosónő gyermeke volt, a ki bebocsátotta, a süketnéma mosónőnél keresett menedéket szerencsétlen nénje kegyetlen önkénye elől.

IV.

Bezdédi Károly nőül vette Ilonát; tudom, sok nagyvárosilag nevelt „delfi“ szánakozólag mosolyog e fiatal ember „balgaságán“, minek is nőül venni olyan leányt, a ki szerelmes lett belé! sokkal egyszerűbb dolog, összezúzni az olyan szívet, mint valami játékszert, és aztán kidobni az utcára, mint valami haszontalan lomot! Hogy ez a lom véletlenül egy emberi szív, a melynek legalább is annyi joga van az élethez, boldogsághoz, mint a gaz csábitónak, azon nyomorultnak, a ki előbb lángba borítja egy tapasztalatlan leány szívet, aztán kikaczagja, az nem jön számításba, hiszen csak egy leány szíve! a leány arra való, hogy megcsalják, hogy boldogtalanná tegyék, hiszik az ilyen nyomorultak.

Aztán mondja még valaki, hogy a jelenkor a nők iránti gyöngéd figyelem korszaka! A kit az éhség, a nyomor lopásra kényszerít, az ki van taszítva a polgári társaságból, vasra verik kezét lábát, sok évi rablásra ítélik; a ki felebarátja házát gonosz kézzel fölgyújtja, halállal lakol érte; de a ki álnokul belopózik egy család szentélyébe, és ellopja a leg-

drágábbat, a soha vissza nem pótolhatót: egy fiatal leány jó hírnevét, egy család nyugalalmát, boldogságát, a ki egy szívet hamvaszt el, az ilyen tolvaj, az ilyen gyujtogató számára nincsen büntetés sem a törvénykönyvben, sem a polgári társaságban, az ilyen alávaló fennen hordhatja elátkozott fejét, mindenhová elviheti megbélyegzett homlokát, senki sem mondja neki: el innen nyomorult! a te lehelleted méreg, tekinteted átok!

És ti hősök, kik annyira ajkaitokon hordjátok a „lovagiasságot“, kik mikor valaki görbe szemmel néz reátok, mindjárt készen vagytok a párbajjal, itt mutassátok ki lovagias vitézségetek! a lovagkor egyik sarkelve volt: tisztelet az erényeknek, és ti nyugodtan türitek, hogy ez elvet lábbal tiporják! igen, mert magatok is hódoltok ez elfajultsági elvnek; a jellem, a becsület fogyatkozását a lovagiasság szinpadí palástjával akarjátok elfödni; igen, igen, ilyen a ti lovagiasságtok!

De hagyjuk az okoskodást, örüljünk inkább azon, hogy van még fiatal ember, a ki valódilag, nemesen gondolkodik a nőkről; igaz, kevesen vannak az ilyenek — de Bezdédi Károly ezek közé tartozott.

Másnap két levelet irt Ilona, egyet nénjének és egyet Bezdédi Károlynak, a süketnéma mosónő vitte el mind a kettőt, és azon feltöretlenül vissza is hozta mind a kettőt; a néne nem akarta elfogadni az egyiket, Bezdédi Károlynak meg senki sem tudta lakását.

Hanem Bezdédi Károly tudta Óháriné lakását és tiszteletét is tette nála; ott aztán megtudott mindent, a mi tegnap óta történt, sőt azt is, a mi azontul történni fogna, hahogy Ilona még egyszer át találná lépni Óháriné háza küszöbét; Óháriné tudni sem akart többé róla, kitagadta.

És őszintén megvallva, Bezdédi keveset törődött a jó néni haragjával; általában az a rossz tulajdona volt, hogy keveset törődött a világgal; derültlelkű, vidám ifju volt, a ki eddig csak napsugaras oldalával ismerkedett meg az életnek.

Természetes tehát, hogy első dolga volt, fölkeresni Ilonát és megvigasztalni őt, a mennyire csak lehetett, és ez nagyon lehetett; hiába, mikor a nő igazán szeret, akkor csak egy az, a kiért él és hal, a többi mind ez egynek van alárendelve.

Bezdédinek egy rokona lakott a városban, egy szegény, derék és tisztelt család anyja, ahoz költöztette a leányt a menyegző napjáig, és alig egy hónapra reá férj és feleség voltak.

... meg újra irt nénjének, bocsátana meg neki, hiszen nem vétett semmit, és mit tehet ő arról, hogy ugy szereti férjét, és csak

győződjék meg, milyen derék, szeretetreméltó ember az ő férje, mind semmit sem használt, Óháriné azon felbontatlanul küldte vissza leveleit, csak azt üzenté neki, hogy sajátkezüleg kilöki az ajtón, ha szeme elé mer tola-
kodni. Szegény Óháriné! nagyon meg volt mérgezve szive, verje meg az Isten azokat, a kik egy nemes szívet úgy megmérgeznek!

Épen olyan kevésre ment Gablicsekkal, ez ugyan nem utasította vissza leveleit, hanem csak azt üzenté neki feleletül, hogy ő nem haragszik, ah, dehoggy haragszik! hogyan is haragudhatnék reá! hanem azért kéri, kimélje meg őt leveleivel, ő ugy sem tehet érte semmit, ő egy szegény, tehetetlen ember, ne háborgassa őt csendes nyugalmában; sőt először életében vette magának azt a bátorságot, hogy egy embernek azt mondta, hagyja őt magára, ez az ember pedig Bezdédi Károly volt, a ki őt mint hivatalbeli főlebbvalóját — lakodalmára hívta volt meg.

Még annál is többet tett a jó Gablicsek, folyamodást nyújtott be, hogy tegyék őt át más osztályba; inkább engedett egy grádust az előléptetési sorozatból, csak alkalmazták őt máshová; főlebbvalói a legmélyebb megilletődéssel fogadták e kérelmet, és minthogy egy idő óta a nélkül is a szórakozottságnak félreismerhetlen jelei mutatkoztak nála, hát olyanképen teljesítették kérelmét, hogy végképen nyugalmazták; a jó Gablicseknek azonban így is jó volt ez, nem igen törődött ő immár sem a hivattal, sem önmagával, órákig el tudott merengeni egy gondolaton, egy boldogtalan gondolaton.

Annál boldogabbak voltak az új házások, Bezdédi Károly soha sem dolgozott annyit, és mégis soha sem volt olyan vidám jó kedve, mint házassága óta; hogy is ne! csak most érezte, hogy ő is azon lánczolatnak egyik szeme, a mely a földet az éggel köti össze, hogy ő is a polgári társaság tagja, oda köti őt a legszebb virágfüzér, egy kedves feleség, a ki olyan derültté, olyan mosolygóvá varázsolja neki az életet. Milyen különbség egy nő és egy nőtelen ember lakása között! milyen hideg és örömtelen ez, és milyen barátságos, hívogató és honmarasztó amaz!

És ne higyjük, hogy csak eleinte, az ugynevezett mézes hetekben tetszett ez neki! Ilona jó háziasszony volt és jó nő, örökké kis paradicsommá tudta varázsolni a házi életet; olyan ez, mint a délövi fa; mindig tele van virágokkal és gyümölcsessel egy időben; nem követelünk az élettől egyebet, csak azt, hogy ne bántson, örömeiket majd magunk teremtünk magunknak; öröm a nap, melyet szeretteink körében töltünk, és minden óra egy virág az élet fáján. Vannak viharok és komor, őszi napok

is, de ezek hamar mulnak, és csak arra szolgálak, hogy annál jobban becsüljük az isten áldott szép tavaszt, melyet magunknak teremtünk.

Csak az emberek ne dülnek föl olyan gyakran egymásnak ezt a boldogságot!

Két évig tartott a fiatal házásoknak eme boldogsága; fiatal házasok mondom, mert e két ember most is csak úgy szerette egymást, mint menyegzője első reggelén, sőt — még jobban, még szorosabban fűzte össze az ő szíveiket egy kis leányka, a két élettárs közös szeretetének és közös boldogságának vetélytárgya; órákig el tudtak mulatni a kis Jolánnal — így hívták a kis leányt; — az egyik ezt, a másik azt a szépséget fődözte föl rajta és vitáztak egymással, kihez hasonlít inkább, az apához-e, vagy az anyához; így teltek a napok, a hetek és a hónapok, mint egy rövid álom, mint egy hosszú boldogság, midőn Bezdédi egy nap halálosan földült arczczal hazajön azon hírrel, hogy az, kinél vagyona le volt téve, csődöt mondott, és ő koldussá van téve, nincs egyebe kicsi ötszáz forintos hivatalánál, a melyből lehetetlen megélni.

Szegény Ilonának kövé meredt a szive e hir hallatára; de erőt vett fájdalmán; karján tartotta kicsi gyermekét, a ki tőle szívja életét, aztán érezte, hogy férjének vigasztalásra van szüksége, és ki adhatná azt neki, ha ő nem! Oh, a természet imádandó bölcseségéről tanuskodik az, hogy válságos percekben a nő nem veszi el olyan hamar lelki nyugal-mát, mint a férfi; hány gyermek élete függ e nyugodtságtól!

Parancsolt tehát szívének, hogy ne remegjen és parancsolt arczának, hogy el ne haloványuljon; nyájas szeretettel közeledett férjéhez, letörülte a hideg verejtékcseppeket elborult homlokáról és beszélt hozzá édes, szívből fakadó vigasztaló szavakat, a hogy csak egy szerető nő tud beszélni; biztatta őt Istennel, a ki a jókat soha el nem hagyja, kisebbnek tüntette elő a csapást, a mely érte és nagyobbak a reményt, mely a jövőben feléjük mosolyog.

Bezdédi hagyta őt beszélni, a meleg szavak nem birták fölolvasztani a jégréteget szíve körül; koldusnak látta magát, boldogtalanabbnak a koldusnál; mert ő nem tud kiállni az utcza sarkára és Isten nevében alamizsnát kérni a jövő-menőktől, és mégis semmije sincsen, semmije — családján kívül, a melyről neki kell gondoskodnia!

És ezalatt egyre ott állt mellette neje és dalolgatott a kis gyermeknek, hogy elaltassa, és beszélt neki Istenről, és reményről és jövő boldogságról!

Fogta kalapját és rohant ki az utcára; vért szomjazott a lelke, annak a vérét, a ki őt olyan szerencsétlenné tette; megöli, visszaköveteli tőle elragadott boldogságát, családja jólétét, földi és mennyei üdvösségét!

Azt az embert azonban hiába kereste, az az embert most jól bezárkózott szobájában, és a meleg kandalló előtt számlálgatá magában nem a könyeket, melyeket az ártatlanok szemeiből fakasztott, hanem azt, hogy hány ezer forinttal lesz ő gazdagabb, ha majd jóhiszemű hitelezőivel kiegyezik.

Bezdédi tehát egy ideig cél- és irány nélkül bolyongott a sötét éjszakában, a sötét gondolatokkal háborgó lelkében; oh, a halálnál iszonyatosabbak és a kárhozatalnál éktelenebbek e gondolatok! Nem látott egyebet nyomornál, szégyennél, kétségbeesésnél!

Igy tért végre haza. Az ajtónál neje fogadta, nyájas, szeretetteljes arczezal, édes gyöngéd szavakkal. Bezdédinek kigyómarás volt minden szó, éles törsturás minden tekintet; ezt az áldott lelket fogja ő most nyomorban, ezeket a mennyei szemeket könyekben látni!

Ilona megkínálta őt vacsorával, de ő megköszönte a meghívást, azt mondta már vacsorált, az utcán nagyon elfogta az éhség és jólakott egy vendéglőben; nem akarta neki megmondani, hogy ő jól van lakva keserű, halálos gondolatokkal. Ilona tehát egyedül ült az asztalhoz és evett, neki kellett ennie, mert neki kis öbéli gyermeke van; — és midőn azt Bezdédi látná, eszébe sem jutott, hogy ez a nő most a legnagyobb erőszakot teszi önmagán, hogy ez a nő még néhány perczezel ezelőtt ugy sirt és zokogott, hogy szinte megszakadt a szive; hanem a helyett ez jutott eszébe, hogy mégis áldott teremtései az Istennek az asszonyok, nem bírják fölfogni a földi bajokat, milyen jóízűen tud most az ő neje vacsorálni!

Jó éjszakát mondva, vissza akart vonulni szobájába, Ilona figyelmeztette őt a kis Jolánra, nézze meg csak, milyen édesdeden alszik; Bezdédi nem ment a kised ágához; nagyon fáradt, mondá, nyugalomra van szüksége; voltaképen pedig azért nem ment oda, mert bántotta őt neje mosolygó arcza, a melylyel reá tekintett; hogyan is tud e nő most mosolyogni? hát nem érzi, hogy az ő lelkében halálos gondolatok tusakodnak?

Visszavonult szobájába és lefeküdt, de nem tudott elaludni, nem is gondolt az elalváásra, egész éjszaka csak azon egy eszmét forgatta

elméjében, hogy ő milyen nagyon szerencsétlen, és miképen lehetne neki e szerencsétlenségből kimenekülni?

Gondolkodott, tépelődött és nem tudott tovább jutni azon gondolatnál, mennyivel jobb volna most nőtelennek lennie. Ha neje és gyermeke nem volna, csak el tudna élni kicsi fizetésével; de így ő is, családja is koplalni kénytelen, és először életében jutott eszébe, mennyivel jobb lett volna neki meg sem is házasodnia!

A másik szobában meg Ilona feküdt és szintén nem tudott aludni; az ő lelkére is reá-reászállottak a kétségbeesés vérlihegő fekete madarai, de ő újra meg újra elkergette azokat; egy gondolat, kicsi gyermekére, visszaadták neki hanyatló erejét, egy gondolat nagy szeretetére napsugárként világította meg sötét bánatát; a hol a szeretet lakozik, oda nem költözhetik a kétségbeesés; és miért is volna kétségbeesnie? azért, hogy szegényekké lettek? nos aztán? nem tud-e ő nélkülözni? és érzi-e a nélkülözést, míg férje és gyermeke van? És nem tud-e úgy dolgozni, mint a hogy száz meg száz szegény nő dolgozik a fővárosban? Oh, milyen öröme lesz neki a munka, azon tudat mellett, hogy kedves gyermeke számára végzi azt! Még csak most fogja igazán szeretni, most, mikor tudja, hogy dolgozik is érte! Hisz a gazdagok nem is tudják, mi az a szeretet, azok nem dolgoznak, nem szenvednek szeretteik boldogságáért!

Csak egy vékony fal választotta el a két szívet, a melyek így gondolkodva töltötték az éjszakát, csakhogy az egyik egy férfi-, a másik pedig egy női szív volt.

E gondolatok annyira fölvidították a nőt, hogy hajnal felé el is tudott aludni.

Nem úgy Bezdédi, ez alig várta a hajnalt, hogy fölkelhessen; szeretett volna járni, barangolni, künn a szabadban, szabadulni e kintleges magánytól, ez ürjítő gondolatoktól.

Alig hasadt tehát a hajnal, fölkel, felöltözködött, és mielőtt távozott, bement neje szobájába, hogy megmondja neki, ne várja őt reggelivel; halkkal kinyitotta az ajtót és lábujjhegyen lépett előre, nehogy a kis gyermeket fölkeltsé; hadd aludjék szegény, hadd legyen legalább ő boldog, elég, ha atya és anyja szemeit kerüli az álom!

Mily nagy lön azonban csudálkozása, midőn látná, hogy Ilona szintén édesdeden alszik, és arcán derült mosoly terül el!

A csudálkozást azonban csakhamar harag váltá föl.

Milyen édesen alszik, míg az ő szívét egész éjjel iszonyu kinok

marezangolták! Oh, e nőnek ninesen szive! érzéketlen a szerencsétlenség iránt, talán nem is szereti őt! — gondolá és sietve hagyta oda a szobát és rohant le a lépcsőn, ki a szabadba.

Most már az a gondolat rázta, tépte szivét, hogy neje nem szereti őt; most, hogy szegénynyé lön, elhidegült iránta; ilyenek a nők! szerelmök olyan, mint a virág: nyáron diszlik, de mihelyt elborul az ég, elhullatja leveleit! Sokszor mondták azt neki barátjai, de ő nem hitt nekik; azt hitte, neje kivétel; de most látja, hogy nem kivétel! lám, mi édesdeden aludt, és mint mosolygott általában! Bizonyosan arra gondolt, hogy el fogja őt hagyni, visszamegy nényéhez; igen, igen, bizonyosan azt gondolta! és nénye bizonyosan vissza is fogadja, csak megtudja, hogy nem szereti őt többé.

Igy üzte-füzte gondolatait tovább, mindig tovább, és minél inkább elhitette magával, hogy neje nem szereti őt, annál nyugodtabb lett a szive; már nem is bánta, hogy nem szereti, sőt jobb, hogy nem szereti, legalább nem fogja őt szenvedni, koplalni látni, és neki is jobb lesz, ha megvál nejétől, eltengődik csekély fizetése mellett, vagy elmegyen világgá; a feleség nélküli férfinak az egész világ tárva áll! ő is elmegyen tehát ismeretlen vidékre, új életet fog kezdeni, ki tudja, tán visszaszerzi elvesztett gazdaságát! bizonyosan visszaszerzi! A nőtlen ember kevéssel beérheti, és idejével is egészen függetlenül rendelkezhetik! bizonyosan visszaszerzi elvesztett gazdagságát!

Legjobb lesz tehát megelőzni Ilonát a válást illetőleg, — gondolá tovább a szerencsétlen, — tán nem is meri kimondani e szót, félni fog, hogy őt megkeseríti ezáltal, a nők olyan félénkek, kivált mikor gyöngeségüket kell bevallaniok, legjobb tehát, ő teszi az első lépést ez ügyben.

Erre aztán visszatért, úgy tetszett neki, hogy könnyebbült a szive; az emberi léleknek vannak olyan önámító órái; miként az erős ütéstől a test, úgy a lélek is a kínos harc alatt elveszti érzékenységét; azt hiszi, könnyebben van, pedig el van alélva.

Lakása előtt az utca sarkán egy emberrel találkozott, a kit már tovább egy évnél nem látott, és a ki nem volt más, mint Gabcicsek.

— Jó reggelt Bezdédi ur! — szólitá meg a jó ember a lehető legnyájasabb arcczal.

Bezdédi visszahökken e szavakra; csak most ismert reá; mert a jó Gabcicsek nagyon meg volt változva.

— Nos, mi kell? — fürmedt reá, haragra lobbanva; bizonyára Oháriné küldte, gondolá; gyönyörködni akar szerencsétlenségén.

— Nekem? semmi, kérem alásan! Csak ugy véletlen tévedtem ide! És hogy miképen szolgál egészségi állapota, kérem alásan? — kérde a jó ember, egészen testén reszketve, annyira megijedt Bezdédi nyers szavaitól.

— Mi köze az urnak az én egészségi állapotomhoz? — viszonzá Bezdédi még nyersebb hangon és egész közel lépvén hozzá, mély megvetéssel folytatá:

— Szégyelje magát, vén ember! más ember szerencsétlenségén örülni! — ezzel otthagya őt és befordult a házba.

Nagyon bántotta őt e találkozás, minden vére fejébe szökkent a haragtól, ugy tért vissza hajlékába, a mely most már nem volt neki az öröm és boldogság, hanem a szomorúság és fájdalom tanyája.

És a mint kinyitotta az ajtót, ismét neje lépett eléje, nyájas, mosolygó arczezal, mintha semmi baj sem volna.

— Hát micsoda új szokás ez megint? — mondá, vállára fűzve kezét — elmenni a nélkül, hogy egy szót is szólánák! elmaradni a reggelitől! még csak a babánkat sem csókoltuk meg!

Nyugodt hangulatu embernek tán szivig hatottak volna e jószágteljes szavak, de Bezdédi most nem volt nyugodt hangulatban, és Bezdédinek kellemetlenül estek e szavak, és egész testén reszketett, a mint neje kezét vállán érzé.

Nem is tűrte azt sokáig a vállán, olyanokat lépett előre a szobában, hogy Ilona csakhamar elmaradt mellőle.

A pamlagra vetette magát és gondolkodni kezdett azon, miképen adja elő Ilonának legujabb határozatát.

Egyenesen nem teheti, érezte, hogy azt nem teheti, nem szerelemből, oh, nem! ő már senkit sem szeretett a világon, hanem más okból nem teheti, nem lehet ezt olyan könnyen egy nőnek megmondani — okoskodék magában.

Legjobb lesz tehát — folytatá okoskodását — összeveszni vele; ha haragba hozza, tán maga mondja ki a válást, a mit szívében forral.

Összeveszni pedig legkönnyebb, mikor a férjnek kedve an hozzá.

— Nos aztán? — kezdé tehát, nyers, szemrehányó hangon — tán már ki sem szabad mennem? De igaz, a kis Jolán fölébredt, és bizonyára felköltött édes álmodozásodból!

Ilona elhalványodott e hang hallatára, és megrázkódott e szavakra; közelebb akart lépni férjéhez, de lábai megtagadták neki e szolgálatot.

— Nem azért édes férjem, — mondá tehát szelid, reszketeg hangon.

— Hát másért? — vágott szavába a férj, még keményebb, még nyersebb hangon, mivel hogy érezte, hogy szive megindul e szelid, alázatos mentegetődzésre. — Hát mi másért? Oh, tudom; bánt, hogy kiementem! de hát mit csináltam volna itthon? megmutatni szerencsétlen, földult arcomat?

— De ne legyen az földulva édes Károlyom! — esedezett a jó nő gyöngéd részvétellel, mert tudta, hogy a nagy fájdalom facsarta ki férje szívéből e kemény szavakat.

— Természetesen, — fakadt ki újra Berdédi — ne legyen földulva! tudom, hogy bánt téged e földultság! ki nem állhatjátok! a férjnek nyájasnak, udvariasnak kell lenni! mit törődtek ti azzal, hogy belül a szíve megszakad!

— Károly! — veté ellene a jó nő gyöngéd szemrehányással, míg szemeiben könnyek gyűltek.

De Bezdédi még csak annál nagyobb dühre fakadt erre; most már nem kellett többé tetetnie a fölindulást, igazán dühbe hozta a szerencsétlent e gyöngéd szemrehányás.

— Mit Károly! — kiáltá a férj kifakadó haraggal, — még te illetsz szemrehányással? oh, mondd ki, csak mondd ki bátran, én a legkiállhatatlanabb férj vagyok, én a leghaszontalanabb ember vagyok! minek engedtem, hogy az a gazember megbukjék! én vagyok oka, hogy szegénységbe jutottam! Lánczhordtát, ki mer velem így beszélni! hát mi vagyok én? férfi vagyok én, vagy mosogató asszony?

— Hát én vagyok-e oka szerencsétlenségünknek? — kérde a nő, erővel visszafojtva könnyeit.

— Igen is, te! — kiáltott Bezdédi. — Ha te nem vagy, jobban ügyeltem volna vagyonomra! elég időm lett volna reá ügyelni!

— Néném, szegény jó néném! — fohászkozott a nő és eltarva arczát, keservesen sirva fakadt.

— Az! az! — kiáltott a férj magánkivül, — elmehetsz nénédhez! épen most találkoztam Gablicsekkal, ott lent várt reád a kapu alatt! el akar vinni jó nénédhez, ott jó dolgod lesz!

Magánkívül volt, azt sem tudta már, mit beszél, azt sem vette észre, hogy Hona már nincsen jelen; a szegény nő már nem birta hallgatni e szavakat; mintegy éles tör furódott szívébe az a gondolat, hogy férje nem szereti őt többé, a nagy csapás megöli szívében a szerelmet.

Testén, lelkén megtörve tántorgott ki a másik szobába, az ajtónál szédelgés fogta el, aláhanyatlott, összerogyott; majd ismét fölocsudott, fölszökött fektéből, szemei révedezve jártak körül a szobában, gondolatai, érzelmei iszonyu chaoszként usztak, kergetőztek elméjében, és ez iszonyu chaosz közepette csak egy szörnyeteg eszme tartotta meg undok, életdermesztő alakját, az az eszme, hogy férje nem szereti őt többé; egyre nagyobbra, undokabbra növekedék ez iszonyu szörnyeteg! érezte, hogy repedeznek az eszmélet szálai lelkében, érezte, hogy meg kell örülnie e szörnyeteg látására, midőn — megszólalt kicsi gyermeke a bölcsőben.

E hangra fölrezzent, odarohant a bölcsőhez, ölbe kapta kicsi gyermekét, odaszoritotta lázongó, sebzett szívéhez, és keservesen sirva fakadt, és — oh, férfiak ne nehezteljétek, ha a nőket egykor-máskor sirni látjátok! gondoljátok meg, hogy neki nem szabad szólni, nem szabad panaszkodni, neki csak tűrni és hallgatni szabad; engedjétek tehát, hogy kisirhassa magát szíve szerint!

Sűrűen, keservesen hullottak a könnyek a nő arcán végig, és ez áldás volt a szegény asszonyra nézve, ez mentette meg a kétségbeeséstől, a megőrüléstől. Ismét érezte, hogy élnie kell; hiszen neki gyermeke van, a ki tőle szívja életét! Oh, csak olyan kinos, keserves ne volna azon gondolat, hogy férje nem szereti őt többé!

Hozzá még a kis Jolán is sirva fakadt! tán megérezte anyja fájdalmát, vagy egy forró könnycsepp esett gyöngye arczára, de fájdalomosan felsikoltott; erre a nő újra föleszmélt, visszafojtotta könnyeit, parancsolni akart szívének, hogy ne sajogjon, hogy nyugodtan dobogjon; oh, de ez nem sikerült! az a gondolat, hogy férje nem szereti őt többé, mintegy mérges nyíl volt szívébe szurva, úgy égette, úgy fojtogatta e gondolat! Meg kell halnia! és nem szabad neki meghalnia, mert kicsi gyermeke van!

Ismét lefektette a gyermeket, elringatta, elaltatta, aztán vette kalapját és felöltőjét és rohant ki a szobából; ki vágyott a szabadba, a friss levegőre.

Férje szobája előtt kellett elhaladnia, az ajtó félig nyitva volt;

de Ilona nem merte mutatni magát előtte, nehogy kisírt szemeit meglássa, csak kívülről szóló tehát be halk, elfojtott hangon:

— Isten veled Károly!

— Isten veled! — hangzott ki a szobából. Még csak azt sem kérdezte, meddig marad oda és mikor jó vissza! Oh, bizonyos! nem szereti őt többé! nemcsak vagyona-, de szerelmétől is megfosztotta őt a csödhirdető!

V.

A jó Gablicsek pedig még mindig ott állt az utca sarkán; hideg, zord téli idő volt, a fagyos szél egyre szórta az égető hósziporkákat halovány arczába, de azért csak tovább is ott állt az utca sarkán; olyan kevésbé érezte az égető szurásokat, mint az előbb Bezdédi sértő szavait; a jó ember már csak egy gondolat iránt volt fogékony.

Rég ideje, hogy ez emberrel utószor találkozáink és az a másfél év nagyon sulyosan véste be magát testébe, lelkébe; arcza még mindig mosolyog ugyan, de olyan szomorú immár e mosolygás!

De tulajdonképen nem is az idő az, mely olyan sulyosan nehezkedett reá, hanem csak egy percz, egy gondolat, azon percz, a melyben Óháriné azt mondta neki, vegye nőül Ilonát, és azon gondolat, hogy ő e leányt szereti.

Csak egyetlen villanása volt ez e jóságos léleknek, de ez is elég volt arra, hogy a szív egész mindenségét bevilágítsa, és arra, hogy lássa, milyen nagyon boldogtalan.

E perczben világossá lön előtte, hogy ő e leányt szereti, hogy e szerelem öntudatlanul fészkelte be magát szívébe; még mint kicsi gyermekket is szeretete őt, és ez érzelm az évekkel együtt növekedett szívében, öntudatlanul, észrevétlenül; azért volt ő olyan boldog Óháriné körében, azért mosolygott ő olyan derülten az életre és az élet ő reá, és azért lett ő most egyszerre olyan boldogtalan.

Hiába igyekezett már elfelejteni e gondolatot: nem lehetett; mikor legjobban benne volt a hivatalos munkában, egyszerre csak azons vette észre magát, hogy nem dolgozik, hogy maga elé mereng, lelke egy boldogtalan eszme körül tévelyeg; kérte elhelyeztetését, azt hitte, ha távol lesz Bezdéditől, elfelejtheti majd a leányt, de csalódott, mélyen bent ült ez érzés jóságos szívében, magával vitte azt mindenhová.

Nyugalmozgatása után még csak annál szerencsétlenebbé lön a szegény jó ember, örökös tusakodás között folytak le napjai, örökké azon volt, hogy meneküljön ez érzéstől; tudta, hogy boldogtalanná teszi, és még sem birt szabadulni tőle; százszor tette föl magában, hogy kerülni fogja Óhárinét, a hol minden bútordarab a kedves Ilonára emlékezteti, és — egy napig sem birt távol lenni onnan; százszor föltette magában, hogy végkép elköltözik e városból, és — télen, nyáron, esőben, hóban, minden reggel, minden délután föl-alá sétálgatott azon utcán, hol Ilona lakott, és boldog volt, ha messziről megpillanthatta; nem mert hozzá közeledni, félt, hogy elárulja magát és nevetség tárgyává lesz, és mikor néhány napig nem látta, egész éjszakákat töltött álmatlanul, lázas aggodalommal, fájó könyeket hullatva; bizonyára beteg, azért nem láthatja, bizonyára meghal, és ő egy utolsó Istenhozzádót sem mondhat neki!

Végre már nem is küzködött többé e boldogtalan érzelem ellen, a mely lassan-lassan életét emésztette föl; tudta, hogy az lesz halála, és örömmel gondolt a halálra; tudta, hogy oda is elkiséri őt ez érzelem és ott nem kell neki titkolni ez érzelmet, nyugodtan álmodhatik felőle a föltámadásig.

Óhárinénál is gyakrabban beszélt immár Ilonáról; hiszen olyan boldogság volt neki, csak kiejteni is e nevet; Ilona! Aztán még egy másik czélt is tűzött volt ki magának, a miért lehetőleg gyakran beszélt Ilonáról Óhárinéval; ki akarta békíteni unokahugával; azt a nagy szolgálatot ő megteszi e nőnek; sohasem fogja ugyan megtudni, hogy mennyit fáradozott ő ez ügyben, de az mindegy, elég, ha tudja, elég, ha kiviszi.

Ez azonban nehezebb földadat volt, semmint képzelte; minden nap újabb-újabb dicséretekkel halmozta el Ilonát, de Óháriné csak a mellett maradt, hogy nem akar tudni róla; ha ő el tudott menni tőle, csak maradjon, a hol van; ha boldog, annál jobb reá nézve, akkor ugy sincsen szüksége reá és szeretetére; majd hozzá kérezkedik, ha boldogtalan lesz, pedig az lesz, okvetetlen az lesz, mert fiatal emberhez ment nőül.

Ezek voltak Óháriné argumentumai, és a jó Gablicseknek csak annyi öröme volt mindössze, hogy a jó asszony hovatovább kevesebb ingerültséggel beszélt Ilonáról, végre már csak olyannak tekintette, mint valamely meghalt kedves rokont, a kinek jó tulajdonairól beszélünk, a nélkül, hogy valaha visszavárnók őt a sírból.

Akkor történt, hogy azon ember, kinél Bezdédi vagyona le volt téve, megbukott; Gablicseknek természetesen tudomására jutott e

baleset — hiszen ki is érdeklődött legjobban Bezdédi sorsa iránt nálánál! — és akkor egyszerre világossá lőn a jó embernek az ő földi rendeltetése! Azért született ő a világra, hogy Bezdédinek, Ilona férjének, segédkezet nyújtson a nagy csapás elviselésére! Azért gyűjtött ő husz éven keresztül tizezer forintot, hogy ez összeget Bezdédinek följánlja.

Oh, mi boldoggá tette e gondolat a jó embert! milyen gazdagul kárpótolva lesz ő minden fájdalmáért, minden álmatlan éjszakáért azon egy tekintet által, melylyel Ilona reá fog tekinteni, midőn megtudja, hogy a ki őt a nyomortól megmenti, az Gablicsek, a vén, bolond Gablicsek, a ki elég vakmerő volt, negyven éves korában egy perczig azt hinni, hogy — tovább nem füzte a jó ember e gondolatot, csak azt kívánta, hogy azon pillanatban, midőn Ilona megköszöni majd neki szivességét, hogy azon pillanatban ő meghaljon!

Csak az volt hátra, hogyan közeledjek Bezdédihez; egész éjszaka foglalkozott e kérdéssel; eleinte irni akart neki; le is ült és fogalmazott egy hosszú levelet ez ügyben; de midőn elolvasta, úgy találta, hogy semmit sem ér; nagyon sokszor fordult elő benne e szó: szerencsétlenség. Bezdédi még azt találja gondolni, ő valami különös érdemnek rójva föl magának, hogy följánlja segítségét; eltépte tehát a levelet, és ujat irt helyébe; de ezzel sem volt megelégedve, és épen így járt egy harmadik, egy negyedik és Isten tudja, hányadikkal; egész éjjel írta a leveleket, és egyik sem volt kedvére, miglen végre hajnal felé elhatározta, hogy személyesen megy majd Bezdédihez; az élő szó legjobban fejezi ki az ember szive szándékát.

Felöltözködött tehát és jókor reggel nagy sietve indult Bezdédi lakása felé; egész uton úgy örült a szive, szinte danolgatott; de a mint a ház elé ért, ismét elmúlt a jó kedve; félelem fogta el szivét; hátha Bezdédi tolakodásnak veszi az ő ilyen korai látogatását! még sohasem volt nála és Bezdédi büszke fráter! még tolakodásnak veszi az ő segítségi ajánlatát! és Ilona, ez meg tán azt hiszi, hogy ő köszönetet vár tőle a szolgálattért! tán még örül is az alkalomnak, hogy ő reá lett szorulva!

Igy tünődött és tépelődött a jó ember az utczasarkon a nélkül, hogy egy lépést tehetett volna akár előre, akár hátra; nem tudott magának tanácsot adni, és csaknem sirva fakadt ebbeli nagy fájdalmában, midőn a véletlen, mint hívé segítségére jött; az utczasarkon Bezdédit pillantotta meg.

Oh, mint örült a jó ember e véletlenen! egyszerre vége lett min-

den tépelődésnek ; itt nyomban megfogja őt szólítani ! teszi magát, mintha nem is ő hozzá indult volna ; nyájasan beszédbe ereszkedik vele, szó szavát ad és így könnyű dolog lesz neki, följánlani szolgálatát.

És tudjuk, mint végződött e véletlen találkozás.

Bezdédi sértő szavai szive mélyéig hatottak a jó embernek ; hogy is ne ! azt mondani neki, hogy ő örül más ember, Bezdédi szerencsétlenségének ! mikor ő épen rajta segíteni jött ide !

De azért nem mondott le szándékáról ; mit bánja ő a keserű szavakat, csak kivihesse szándékát ! Aztán mit neki Bezdédi ! Ilonán akar ő segíteni, Ilona kedvéért jött ő ide, Bezdédi beszélhet, a mi neki tetszik !

El volt tehát határozva, addig várni az utcasarkon, míg újra nem találkozik Bezdédivel ; az égető hősziporkák arczát nedvesíték, a csipős, nedves levegő csontig átjárta testét, de ő azért nem tágitott, neki találkozni kell Bezdédivel ; a mint kilép az utcára, — pedig csak ki fog ma lépni ! — újra megszólítja és addig nem nyugszik, míg át nem veszi tőle a tízezer forintot.

Az utcasarkon állva, le nem vette szemét a ház kapujáról. Az emberek jöttek, mentek, de egyik sem volt Bezdédi.

Egyszerre, mintha villanyütés érte volna, egész testén megrázkodott, a kapun egy ember jött ki, nem Bezdédi volt, hanem Ilona ; sűrű fátyol volt arczára borítva, de ő azért mégis megismerte.

Nem arra fordult, merre ő állt, hanem az ellenkező oldalra, a Dunára szolgáló irányba.

Gablicsek egy-két perczig leszegeződve állt, egy imádássá vált lelke, aztán követte a nőt ; el volt határozva megszólítani őt, de nem tudta, mikép, mit mondjon neki ? a jó embernek összefutottak gondolatai e nő láttára, és midőn végre megtalálta a gondolatot, melylyel meg fogja szólítani, nem volt bátorsága hozzá, száz meg száz aggodalom fogta el szívet, attól tartott, hogy ügyetlenül jár el a reá néve élet-halál ügyben.

Ezalatt egyre követte a nőt alig hat-hét lépésnyi távolságban ; egykor-máskor úgy tetszék neki, mintha Ilonát zokogni hallotta volna, a mi még csak annál jobban összeszorította szívet.

A Dunára érvén, Ilona a part hosszában folytatta útját egészen a város végeig ; a hideg szél kinos üvöltéssel csapkodta a hősziporkákat arczához, de ez jól esett a szegény asszonynak ; úgy tetszett neki, hogy az ő szive üvölt olyan keservesen, hogy az ő bánatától dermed meg

a fátyol arczán; végig nézett a Dunán, nem látszott sem vége, sem hossza, épen úgy, mint az ő bánatának.

Lassan-lassan, mintha jót tett volna a természet háborgása, szive könnyebbedett, egy kis halovány remény vergődött a sűrű bánaton keresztül, épen úgy, mint az a néhány sugár oda fen a felhőborított égen; hideg, halvaszületett sugarak, de azért mégis onnan felül törekszenek alá; az áldásteljes égről az alélt földre.

Kiesi gyermeke jutott eszébe és visszafordult a nélkül, hogy föltekintene; de alig tett néhány lépést előre, midőn visszadöbbsent; egy férfi állt előtte; föltekintett, és mintha az ég küldöttjét látna maga előtt, kitörő örömmel kiáltá:

— Gablicsek! jó Gablicsek, ön az, vagy szemeim kápráznak? — és hátraveté keményre fagyott fátyolát, hogy jobban láthasson.

— Igen is, Ilona, vagy akarám mondani: nagyságos asszony! én vagyok, kérem alássan; csak úgy véletlen erre fordultam; ide esalt a jó idő, vagy is akarám mondani: a hó kergetett ide; de kegyed mit keres itt? — kérdé a jó ember, azt sem tudva, mit beszél nagy zavarodottságában és még nagyobb boldogságában.

— Engem, édes Gablicsek? engem a rossz idő kergetett ide — viszonzá a nő, szomoruan mosolyogva a jó ember örömén.

— Tudom, tudom, az a rossz ember, a csőd, — Bezdédi ur — az a rossz ember tönkre tette őt — sietett a jó Gablicsek mondani, nehogy elfelejtse.

— Hát ön is tudja már a szerencsétlenséget? — kérdé a nő szomoruan.

— Hogy ne tudnám! már tegnap is tudtam és tegnap óta keresem kegyedet, azaz férjét, valami átadandóm van számára, — ezzel egy papircsomót vett ki zsebéből.

— Átadandója? és kitől? Oh tudom! jó néném nem feledkezett meg rólunk! Ugy-e bár, ő küldte e pénzt? — kérdé a nő boldog elragadtatással.

— Igen is, ő! — viszonzá Gablicsek, nagyot lélegzve; könnyebben esett a lelkének, hogy nem gyanakszik ő reá.

— Oh, jerünk tehát hozzá! — kiáltá örömtelten a nő, — hadd boruljak lábaihoz, hadd mondjam meg neki, hogy több, mint életemet; boldogságomat mentette meg e pénzzel!

— Nem, azt nem szabad tennie, Óháriné ő nagysága nem szívesen venné! — sietett a jó ember megjegyezni.

— Hogyan? hát még most is neheztel reám? — kérde Ilona fájdalmasan.

— Nem, dehogy neheztel reá! Isten bizony nem haragszik, hanem azért mégsem kell hozzá menni, mert — hát — ez a pénz — dadogá a jó ember újabb zavarban.

— Tudom, — viszonzá a nő és szemei könybe lábadtak.

— Tudja? — kérde Gablicsek meglepetve, mert ő bizony nem tudta.

— Néném titokban küldi e segítséget!

— Ugy van! úgy van! — hagyta helyben Gablicsek nagy örömmel.

— Máskor nem fogadnám el ez alamizsnát, de most, — oh most Isten áldása ez nekem, és mondja meg neki, hogy olyan jót tett velem e segítség által, a hogy én azt ki sem tudom mondani! — felelt a nő és az utolsó szavakat zokogása fojtotta el.

És oh mi boldog volt most Gablicsek, e szavakat hallva, e könyeket látva! Jó, hogy olyan csunya fürgeteges idő volt épen, különben bizony az utcán járó-kelő nép megállt volna e két embert látván, a mint szép csendesen zokogva egymás mellett haladtak.

Végre visszatértek. Ilona, lakása előtt, erőnek erejével azt akarta, hogy Gablicsek is fölmenjen vele, hadd lássa férje örömét e segítségen; de Gablicsek, a jó Gablicsek semmikép sem vala reá birható erre, majd máskor teszi tiszteletét, mondá, és a nő alig vette észre, már el volt tűnve, mintha a fergeget fűtta volna el a jó embert.

VI.

Ezalatt Bezdédi egyedül volt. Midőn Ilona a másik szobába távozott, ő is a magáéba vonult vissza, ott levetette magát a pamlagra, és egy ideig semmit sem tudott gondolkodni az izgatottságtól; valami jóleső érzet ereszkedett szívére; azt hitte, onnan van az, mert elérte, a mit el akart érni, megsértette Ilonát, megértette vele, mennyire terhére van és most bizonyára szabadulni fog tőle; ezek a gondolatok kóvályogtak össze-vissza agyában, és ez jól esett neki.

Föltüzelt képzelete lassan-lassan mindenféle terveket főzetett

ki vele a jövőre nézve; hogyan fog ő ezentul élni! mindenesetre könnyebben, mint eddig, egészen új életet fog kezdeni, a hivataloskodással végkép föl fog hagyni, kell is neki hivatal! úgy is jó dolga lesz; az elveszett vagyonnal sem fog ő törődni; kell is egy magányos embernek vagyon! és ő most magányos ember, szabad, mint a madár, mehet, a hová neki tetszik városról városra, baráttól barátához, és azt teszi ő majd, könnyű életet visz, jó pajtásai el fogják tartani szívesen, a vidám czimbora mindenütt szívesen látott vendég Magyarországon, és ha egy helyütt elunja magát, elmegy máshová, akárhányan élnek így nagy Magyarországon!

Akkor nyílt meg félig az ajtó, és hallott be Ilona bucsuszava Bezdédit bántotta e bucsuvétel; még csak be sem jő hozzá! máskor nem tudott távozni csók és ölelés nélkül, és most egy egyszerű „Isten veled!“ az egész! És milyen hidegen, tompán ejtette ki e kopott bucsuzási phrázist! Természetesen azért, mert már nem szereti őt többé!

Ő is tompán, hidegen viszonzta tehát az „Isten veled!“-et, aztán figyelt a távozó után. Ni, mint siet, és milyen erősen teszi be maga után az ajtót! Ugy van, e nő nem szereti őt többé!

És ő sem szereti őt többé! gyűlöli, utálja! ő oka szerencsétlenségének! ha e nő nincsen, ő most más ember lehetne! Gazdag leányt vehetett volna el, a gazdag rokonok sietették volna előmozdítását, mi minden nem volna ő eddig! és akkor következhetett volna be az a bukás, meg sem érezte volna, míg most koldussá van téve, ő általa, Ilona által van ő koldussá téve!

Idáig jutott vad, önlázító gondolkodásában, midőn a másik szobában a kis Jolán síró hangja hallatszott be hozzá; kis ideig fásult nyugodtsággal hallgatta a szegény kisdéd sirását; hadd sirjon, majd elhallgat, ha elunja!

A kis gyermek azonban nem hallgatott el, hanem egyre nyugtalanabb lett. Bezdédi szerette gyermekét, nagyon szerette, de ez egyszer úgy tetszett neki, mintha nem szeretné; terhére volt neki az a gondolat, hogy neki gyermeke van; ezt itt kell hagynia anyjának, mit csinálna e kis tehetetlen gyermekkel! és mit csinál majd vele az anyja, ha ő elhagyja! Óháriné bizonyára halálra kinozza a szegény párát!

A kis Jolán egyre sirt, Bezdédi nem bírta tovább hallgatni; hol van a cseléd, hogy utána nem néz, hogy a lelkét hagyja kisírni e kis gyermeknek!

Kirohant a szobából; a másik szobában ott volt a cseléd, ölben

tartva a kis gyermeket, szegény eleget csitította és dédelgette, de a gyermek nem akart elhallgatni.

— Mi lelte e gyermeket? — kérdé tehát Bezdédi nagy haragosan.

A cseléd nem felelt, hanem egyre danolgatott magában. Bezdédi dühösen rohant hozzá, hogy miért nem felel neki; de midőn közelednék hozzá, látta, hogy a cseléd arcza tele van könnyekkel; a sirástól nem tudott neki felelni, csak dudolgatni tudott a sirástól.

— Hát maga miért sír? — kérdé erre a leányt.

— Ezt a kis lelkemet siratom! — viszonzá ez a nélkül, hogy föltekintene.

— És mikor jön vissza az asszony?

— Nem tudom.

— Hát nem szólt semmit, mikor elment?

— Tudott is az szólni, mikor úgy sírt! — volt reá a válasz.

Bezdédi visszarahant szobájába, mintha gonosz daemonok üldöznék.

Tehát sírt, mikor elment! Azért nem jött be hozzá, azért volt olyan tompa a bucsuszó! Tudja, hogy ő nem szereti a sirást, azért nem jött be hozzá.

Tehát nem igaz, hogy nem szereti! Különben nem sírt volna távozásakor! Szereti és azért sírt! mert ő megsértette, mert azt mondta neki, hogy nem szereti őt többé!

Kezdett gondolkodni, ha csakugyan azt mondta-e neki, hogy nem szereti? nem tudott reá világosan emlékezni; de bizonyára mondta; hogy ne mondta volna, mikor érezte, mikor gondolta, mikor annyira föl volt izgatva! azért nem emlékszik reá világosan, mert nagyon föl volt izgatva, de bizonyosan azt mondta neki, hogy nem szereti!

És hát igazán nem szereti? oh dehogya! most, midőn szívé, lelkét a nagy fájdalom ketté hasította, tisztán érzi, látja, hogy szereti e nőt, hogy ez neki boldogsága, üdvössége, nélküle pusztaság és kietlen volna élete, és ő mégis azt mondta neki, hogy nem szereti!

Oh, mint átkozta most azt a gondolatot, mely e szavakat ajkaira adta, azt a pillanatot, a melyben ez átkozott szavakat kimondá! Hazugság, pokoli áttatás volt az, mely elragadta, hogy e szavakat kimondja, hogy végkép megrontsa, hogy kétségbeejtse!

Hisz ő úgy szereti e nőt, hogy érte a legnagyobb nélkülözése-

ket is örömmel el tudná tûrni! boldogság a szegénység, a koplalás, vele megosztva, és ő eltaszította magától e boldogságot, önnön kezével dulta föl mennyországát!

És mi oka volt neki ez örült fölháborodásra! azért, hogy vagytonát vesztette el? nos aztán? nem maradt-e neki hivatala? Azért, hogy csekély a jövedelme? nos aztán? nem lehet e azért boldog? nem édesíti-e meg a szerelem a száraz falatot?

Ezalatt a kis gyermek egyre sírt, Bezdédinek majd megszakadt a szive é hangok hallatára; ennek is ő okozott fájdalmat! ennek az áldott, kedves, egyetlen gyermeknek! Ugy szeretett volna kimenni, hogy lecsendesitse; de nem ment, mit tehetne ő a szegénynek! ő csak fájdalmat tud neki okozni!

Oh hallgass, hallgass, édes kis magzatom! türtöztesd magad egy kissé! Majd haza jön édes anyád, nem sokára itt lesz, és az ő hűséges keblén megszűnik fájdalmad! Oh hallgass, hallgass édes kis gyermekem!

De a kis gyermek nem akart hallgatni, és anyja nem akart haza jönni! Bezdédinek megrázkódott a szive a kised sirásának hallatára; minden perczen megnézte az órát, minden neszre figyelt, hallgatózott, oh hol késik olyan soká, a kit mindketten; atya és gyermeke olyan szivszakadva várnak!

És hogyan késhetik olyan sokáig! hogyan lehet annyi ideig távol gyermekétől! Még sohasem maradt el annyi ideig! És nem egyszer mondá neki, hogy mikor távol van, mindig megérzi, mikor kívánczik utána a gyermek, — és még sem jön vissza!

Egyszerre megrázkódott, halovány arcza még haloványabbá lön, térdei inogtak és egy székbe kellett kapaszkodnia, hogy le ne rogyjon; egy rettenetes, megsemmisítő gondolat gyászba borította előtte a világot!

— Nem, az nem lehet! — mondá magában és kergette el magától e pokoli feketeségü gondolatot, de az újra meg újra visszaszállt lelkére, végre nem szabadulhatott többé tőle.

Sírt, midőn távozott és nem mondta, mikor fog visszatérni, és már több két órájánál, hogy oda van, és még mindig nem tért vissza, bizonyos, hogy nem is fog többé visszatérni, e nő a halálba ment, megölte magát, mert azt mondta neki, hogy nem szereti! sokszor mondta volt neki, csak addig akar élni, míg ő szereti, és most, hogy azt mondta neki, nem szereti, megölte magát!

És ezalatt a gyermek egyre sírt a másik szobában!

Oh, rettenetes, boszuálló pillanatok voltak ezek e férfirra nézve! Ki akart rohanni a szobából, hogy fölkeresse nejét, hogy megmentse, vagy utána ölje magát, de a gyermeksírás, oh, az iszonyu gyermeksírás nem engedte őt távozni, visszatartóztatta, hogy a halálnál kinosabb fájdalmakat állasson ki vele.

E gyermeket árvává tette; hogyan fog az megélni az anyai szeretet nélkül! bizonyosan ez is utána hal majd, az ő egyetlen kedves kis gyermeke, ezt is ő ölte meg, ő, a férj és atya az anyát és gyermeket egy napon!

Térdre esett és tépte haját nagy kinjában és tördelte kezeit és fohászzkodott Istenhez, bocsássa meg az ő vétkeit és szólítsa ki minél előbb az életből, magától nem teheti, nem mer ilyen bünterhelten, hivatlanul Isten ítélőszéke elé lépni.

És ezalatt a kis gyermek, mintha elhallgatott volna.

Ez némi könnyebbségére volt lelkének, fölugrott térdeltéből, kirohant a szobából és a másik szobába érve, annak közepén ott állott a cseléd a kis gyermekkel karján, az ajtó mellett pedig Ilonát pillantotta meg, kiterjesztett karokkal feléje sietve.

Többet aztán nem látott, feje szédelegni kezdett, és eszméletlenül rogyott neje karjai közé.

* * *

Mikor magához tért, Ilonát látta maga előtt térdén állva, kis gyermekével karján.

— Bocsánat! — rebegé összetéve kezeit és szemeibe könnyek gyültek.

Ilona bámulva tekintett reá.

— Mit bocsássak meg neked, édes Károlyom? — kérde a maga bensőségteljes gyermekségével. — Hát te tehetsz róla, hogy olyan nagy szerencsétlenség ért? És hogy roszkedvű voltál? oh, tudom, az onnan volt, mert nagyon szeretsz minket! Oh, mondd csak azt az egyet hadd halljam, hogy szeretsz!

Bezdédi szívéhez szorítá nejét és nem szólt semmit, csak magában gondolá, mennyivel nemesebben érez és gondol e nő nálánál! Hanem azzal mentegeté magát némileg, hogy az onnan van, mert ő férfi, és

a férfiak rendszeren nem éreznek olyan nemesen, mint a nők, és valóban nagy igaza volt.

— És lám, kár volt kétségbeesned! nem mindig mondtam, bizunk az égben? ime, előbb, mintsem gondoltuk, megsegített! — kezdé újra a nő és egy tele tárczát mutatott férjének.

— Honnan vetted-e pénzt? — kérde ez örömsugárzó arcczal, de öröme csakhamar elmúlt, midőn Ilona Gablicsekkel találkozását beszélte el neki.

— Nem, e pénzt nem fogadhatom el! — mondá határozottan. — Ez alamizsna a te nénéd részéről, és alamizsnára nem szorultunk! Ha igazán rokonilag akart volna segíteni, magának kellett volna eljönnie, így nem kell az ő pénze!

— De édes Károlyom! — mondá a nő édes ámulattal.

— Aztán semmi szükség e pénzre! — folytató Bezdédi, gyöngédeden megszorítván a nő mindkét kezét. — Megélünk mi a nélkül is! Van annyi, hogy nem halunk meg éhen, a többit pedig pótolja a szerelem!

A nő nem felelt semmit, csak a fejét hajtotta férje keblére, mintha el nem tudná viselni a nagy boldogságot szívében. És oh, milyen gazdag, milyen büszke volt ő e pillanatban.

— Eredj tehát, azonnal vidd vissza nénédnek a pénzt; hadd lássa, hogy egy percnyi gondolkodásunkba sem került, visszautasítani az alamizsnát, — mondá Bezdédi.

És úgy is lön, Ilona azonnal elindult, künn az utcán még egyre üvöltött a szél, de ez most már örömdanaként hangzott vissza a nő szívében; a hósziporkák most is szurták arczát, de nem fájt neki, mintha csupa virágok hullanának alá az égről a földre.

Bátran nyitott be nénje szobájába; el volt készülve hideg, tán gyűlöletes fogadtatásra, de azért semmit sem félt. Mi keserithetné meg az ő szívét, mikor megmutathatja e nőnek, hogy csalódott, az ő férje nem olyan, mint a többi, az ő férje derék ember, és igazán szereti őt!

És nem csalódott. Óháriné arczát zavar és meglepetés borította el, a mint Ilonát megpillantotta.

De még sokkal nagyobb zavar és meglepetés mutatkozék a jó Gablicsek arczán, a ki szintén jelen volt.

Ez a mint Ilonát meglátta, eléje sietett és jobb kezének mutató ujját ajkaira téve, ügyekezett vele megértetni, hogy ne szóljon.

— Mit keres ön itt asszonyom? — kérde közben Óháriné, méltóságteljesen fölkelve ültéből.

— No, lássa Gablicsek! — vizonzá a megszólított, — lássa, hogy kell szólnom! Néném még most is tele van haraggal ellenünk, az ellenségtől pedig az én férjem nem fogad el alamizsnát.

— Mit beszél e nő? — kérde Óháriné csudálkozva.

— Edes néni, ne tetesse magát; — felelé Ilona, — mi szeretetért esdünk, és ha azt nem találunk, az én férjem el nem fogadja e pénzt; — azzal a tele tárczát az asztalra tette.

— Micsoda p'énzt? — kérde Óháriné.

— Az, mit a nagyságos asszony tölem Bezdédi urnak küldött; hisz tudja nagyságos asszony, Bezdédit nagy szerencsétlenség érte, de hogy ne tudná, mikor engem bizott meg e pénz átadásával! — és a jó ember föl-alá rángatta szemöldjeit és hadonázott kezeivel, csakhogy megértesse Óhárinéval, hagyja reá, hogy ugy — küldte e pénzt.

És ez sikerült is neki.

De Ilona is megértette, mit jelentsen Gablicsek ur néma beszéde.

Gyermeki tisztelettel és könyvelt szemekkel közeledett tehát hozzá, és csak annyit mondott neki:

— Köszönet nemes lélek! — és megfogta kezét, és mielőtt a jó Gablicsek megakadályozhatta volna, ajkaihoz emelte azt, és — többet aztán a jó ember nem látott, ugy eltántorgott, mintha tüzes vassal érintették volna kezét.

— De semmi szükségünk e pénzre! — kezdé újra Ilona, — az én férjemnek van hivatala, ez után mi a bukás mellett is el fogunk élni.

— De mint hallom, e hivatal nagyon csekély! — jegyzé meg erre Óháriné, vontatott, reszketeg hangon.

— Az nem tesz semmit, mi kevéssel is beelégzünk.

— Tehát boldogok vagytok? — kérde a néni növekedő részvétellel.

— Oh, nagyon! csak az hiányzik boldogságunkhoz, hogy a jó néni nem láthatja azt.

— No, jól van, az se hiányozzék tehát, mátol fogva nálam lakatok, gyermekeim lesztek, — fakadt ki az öreg nő, és a rég erővel visszazoritott szeretet kétszeres hévvel tört ki e pillanatban; csókokkal és könyekkel halmozta el a boldog Ilona arczát, és alig bírta őt kibocsátani karjai közül.

Karacs Teréz

a kolozsvári nőnevelde igazgatónője.

— Ezt is e jó embernek köszönheted! Évek óta fáradozik ő ezen! — kezdé végre Óháriné, Gablicsek felé fordulve, és örömtelt arccal kérdé:

— Nos, Gablicsek ur, meg van most velem elégedve?

De a jó Gablicsek nem felelt, a jó Gablicsek nyugodtan ült a pamlagon, félre csuszott parókával fején és félrebillent szemüveggel orrán.

— Elaludt! A nagy izgatottság kifárasztotta! — suttogá az öreg nő vidáman mosolyogva, és halkal odalépett hozzá, hogy gyönyörködjék látásában, de midőn közelebb ért hozzá, látta, hogy a jó Gablicsek csakugyan elaludt, de örökre, meg volt halva.

Bizonyosan édes volt a jó ember kimulása, elérte, a mi után ugy sovárgott: Ilona köszönetet mondott neki!

Karacs Teréz önéletvázlata.

Több jóakaróm- s legujabban a „Magyar nők évkönyvé“-nek tisz. szerkesztőnjé által barátságosan fölszólíttatván, hogy életrajzomat nyilvánosság elé bocsássam, elfogódott szívvél veszem kezembe a tollat, hogy szerény vázlatban megírjam élettörténetemet, mely a mellett, hogy azon kívánatának eleget tesz, kik sorsom iránt érdeklél viseltetnek: az idegennek, ismeretlennek is tanulságos olvasmányul fog szolgálni; mert megismeri benne egy oly nő küzdelemteljes életét, ki két nehéz pályát — az irodalom és nevelés fárasztó pályáját — hosszú évek során át hűn és lelkiismeretesen igyekezett megfutni; ki majdnem elseje volt azon keveseknek, kik — és ezt bátran mondhatom el! — az anyagot fölállozák a szellemnek, s virágossá iparkodának tenni egy elhanyagolt kertet, mely eddig parlagon hevert.

Születtem 1808-ik év april 18-kán. Atyám Karacs Ferencz, a szabolicsmegyei Karacsok közül, földrajz-metsző volt; anyám Takács Éva, a tudós Takács Ádám lelkésznek egyetlen leánya — szintén író nő volt. Sokan összetévesztik anyámat a vele egy korban élt Takács Judithal; azonban az, mint a munkáit ismerők előtt tudva van, csupán kötött beszédben dolgozott, míg anyám komoly tárgy értekezéseket irt prózában, melyek a „Tudományos Gyűjtemény“-ben jelentek meg.

Testvérekül hatan nevededtünk föl a szülei háznál, kik között

négy leány és két fiu volt. Én a hat testvér között születésre nézve a második voltam.

Atyám és különösen anyám valódi tudományos nevelésben részesülvén, értették s használták a módot, gyermekeiket józanon és isteni félelemben nevelni. Ugy hiszem, nem esem kérdései bűnbe, ha itt ritka példáséletü szüleimről, poraikat áldva emlékezem meg s nyilván megköszönöm nekik azt, miért hálaadó imám naponkint fölszáll megdicsőült szellemökhöz, hogy bennünket fölruházni igyekeztek az élet legnagyobb kincsével: józan, belátó, munkás lélekkel.

Apám s jó anyám minden folyóiratból, s minden megjelenő magyar könyvből birtak tiszteletpéldánynyal. Családi kincseink közé tartozik gróf Széchenyinek „Hitel“ czimű műve, melyet szerző anyánknek megküldött, első lapjára sajátkezüleg irván föl nevét. A belföldi irodalom termékeivel, valamint a külföld legjelesebb irodalmi szüleményeivel így valóságosan elhalmozva levén, nagyon természetes, hogy kedvet kaptunk az olvasáshoz: legkedvesebb időtöltésünk, legnagyobb gyönyörünk a költők művei voltak. Naponkint összeültünk mi — nagyobb gyermekek — kedves szüleinkkel, hogy a szellemi élvezeknek, a muzsa szelid társaságának néhány óráát áldozzunk. Hanem azért valahogy azt ne gondold ám szíves olvasóm, hogy ez időtöltés elvont a gazdasszonykodástól; mert bizony a mi házunknál a cseléd sohasem gyurt tésztát, s édes atyánknek csak akkor esett jól a kenyér, ha a mi kezünk dagasztá. A házi varrás is mind a mi kezünk munkája volt.

Néném eltávozott a háztól. Ő hűn megfelelt kötelességeinek, mint nő és anya. Derék polgárokat szült és nevelt a hazának. Bátran elmondhatom ezt itt; mert bárki olvassa soraimat, ki ismeri nénémnek már emberkort ért gyermekeit, igazolni fogja állításomat.

Sokáig zajtalanul, csendes megelégedésben éltünk, midőn egy váratlan istencsapása egyszerre földulá nyugal munkat: legidősebb fivérem derék, tanult, huszonkét éves fiatal ember, ki már ekkor egy év óta Pest-megye tiszteletbeli mérnöke volt, — megörlt!

A nagylelkű, szerető anya, az irónő, jó anyánk, semmikép sem hagyá magát rábeszéltetni pár orvos ismerősünk által, hogy édes gyermekét, keble szeretett magzatát tébolydába adja. Maga akarta őt ápolni, saját gyöngéd két kezével, a minthogy ápolta is négy éven keresztül, noha nagy lelki gyötrelmébe került neki, naponkint látni szerencsétlen öcsém eleven halálát.

Hazahozatta őt Pestről, hol betegsége kitört, a barátságos apai házba, családja résztvevő szánó körébe. A szerencsétlen ifju, hervadásnak indult szép arczával, révedező tekintetével, vadul összecsapzott hajzatával úgy jelent meg köztünk, mint egy megmozdult prometheuszobor, melyből egyszerre kilopták az égi lángot, mely vonásainak életet adott.

Sötét bú szállott a piros öröm helyébe; a boldog meglegedést elmarta sziveinkből e csapás.

Busan vettük körül boldogtalan betegünket s egész házunk oly szomorú, kihalt lett, mintha minden nap halottja lett volna. Valóban, minden nap halottja volt!

E gyötrelmes, borzasztó esemény nélkül talán soha sem léptem volna az írói pályára; soha sem folyamodtam volna a toll némán vigasztaló barátságához. Már azelőtt is irtam ugyan a magam gyönyörűségére egy pár apróbb dolgozatot, de azok sehol sem jelentek meg; most az írás szükségletemmé vált! Szerencsétlen fivérem szenvedéseinek folytonos látása, a szájalom, mit iránta érzék, oly szenvedővé tevék lelkemet, egész életemet oly keserűvé, hogy gyógyszerül szórakozást kellett keresnem. De hol találhattam volna azt? Vigalmakban? Ott nem keresheti azt a testvér sorsa miatt kétségbeesett szív! Pedig minden gyötörni kezdett, minden ellenemre volt!

Ekkor ragadtam meg a tollat. . . . Leírtam vele érzelmeimet a hallgatag papírra, s a toll megvigasztalt! A kétségbeesés horuját szebb jövő reménye váltá föl szivemben; érzém, hogy lelkem megérté sugallatát. . . . Szorgalmasan irtam, — és a toll nem hagyott vigasz nélkül soha! Valahányszor azóta is valami bántott; akármilyen baja-búja volt szivemnek: elővettem tollamat, leültem írni, — és mindig maguyugodva, elégyülten keltem föl íróasztalomtól!

E szomorú időkben valóban nagy szükségem volt a vigaszra! Szegény testvérem sorsa oly csüggesztőleg hatott egész családunkra, hogy szinte áldás volt, midőn egy-egy művemet fölolvastam kedves szüleim előtt, s azoknak ajkain rég nem látott mosoly jelent meg.

Atyám nem sokat adott egész írói működésemmre; szerinte bohózkodás volt az egész; míg jó anyám mindig ösztönzött, hogy — mit eddig még nem mertem megkísérteni, — valamelyik sikerültebb dolgozatomat bocássam világ elé.

Ez ösztönzések folytán egy kis beszélyemet — ez volt első

irodalmi föllépésem! — beküldém a „Regélő“-nek, mely akkoriban egyetlen szépirodalmi lap volt. Első kísérletem azonban nem a legjobban sikerült; beszélykémet a szerkesztő azon megjegyzéssel küldé vissza, hogy hősömet változtassam főrangúvá, hogy a hercegnőt mésalliance nélkül elvehesse. Mivel azonban hősöm csakugyan alacsony származású volt, s én a változtatást véghezvinni nem akartam, ezen művem — több társával együtt, még most is kézirat gyanánt fekszik íróasztalom fiókjában.

Ezután kedves anyám tudta nélkül egy más „Az én történetem“ czimű beszélyemet küldtem föl a „Rajzolatok“-ba, mely irodalmi vállalat épen akkor indult meg. Hogy biztos legyek, miszerint nem udvariasságból adják ki, azon kikötést mellékeltem hozzá, hogy díjaztassék. A beszély — e kikötés mellett is — megjelent. Jó anyám örvendő meglepetését nem igyekszem esetelni, a mint nevemet egész váratlanul egy beszély alatt látta a tiszteletpéldányban.

Azon a napon házunk zsufolva volt vendégekkel, kiknek szerencsekívánatait és jószívű buzdításait alig győztem végig hallgatni. Bizony akkoriban nem lehetett volna huszonkét írónőt találni egy keretben, mint most! Ritkaság volt akkor a nőiró, ha nem is azért, mintha nőink nem tudtak volna akkor is írni, — dehogyan nem tudtak! — hanem nem volt hely és alkalom, hol termékeikkel fölléphettek volna.

Ez esetre egy példát idézek a magam életéből. Egy szerkesztő ajánlá a lap tulajdonosának, hogy kérjenek tőlem munkát, mert az én beszélyeim is némileg birják a közönség tetszését. A tulajdonos durczásán felelt az ajánlatra :

— Nem kell nekem szoknyás író!

Hanem szoknyás előfizető kellett a tisztelt szerkesztő urnak.

Az ilyen — akkoriban divatos — előítélet nagyon nehezíté a nők irodalmi működéseit. Azért méltán lehetett nekem szerencsét kívánni, ki uralkodó balfogalmakkal szemben a kevészámú írónők sorába léptem.

Ezután csakhamar újabb csapások érték előbb oly nyugalmas családi életünket. Két fivérem és atyám egy évben, nem sokára egymás után elhunytak; árván maradt a ház. Annak lakói még árvában!

Ekkor, mint a könyörület angyala jelent meg szomorú házunknál a lelkes honleány és nemes családanya: Kállay Istvánnénak küldöttje, ki urnője ajánlatát hozá számomra nála házbiztosi állomás iránt. Megilletődött hálával fogadám a kegyes nő meghívását és életem öt felejthetetlen évét töltém ez uri család körében, mely akkor Máramaros-Szigethen lakott.

Marmaros-Szigethen laktom ideje alatt legfőbb gyönyörűségem volt, tek. Pap János igazgató tanár ur és neje barátságos házi körében többször megfordulhatni. Az ifju tanár, szellemdus tudományossága, — kedves neje pedig irántami igaz, benső barátsága miatt igen kedves embereim valának. Ugyancsak Pap János ur volt az, ki először ösztönzött engem a nevelői pályára. Elmondá tanintézeteink, nőnöveldeink hiányos voltát, és engem különösen kegyes volt e pályára hivatottnak nyilvánítani.

Én megragadtam az eszmét és késznek nyilatkozám nevelő-nővé lenni, ha társulat vagy ekklezsia alakitana leány-növeldet, melyben működhessem.

Ez eszme egy darabig abban maradt, mig végre 1842-ben nevezett ur Miskolczra választatván meg igazgató-tanárnak, itt vivé ki, hogy alakult egy felsőbb magyar prot. leány-növelde, melynek tanítónőjeül az akkori helyettes főgondnok: Soltész Nagy János ur által meg is hivatam. A meghívást azonban, közbejött körülményeknél fogva ekkor el nem fogadhattam; de egy évvel később újra fölszólittatván, meghatott az öszinte ragaszkodás és engedtem a fölhívásnak, bizva a hatalmas Istenben.

És daczára annak, hogy két forradalmi évvel, majd drágasággal és még ezenfelül rozszakaratu egyesek ellenségeskedéseivel is kellenem küzdenem (ugyan kinek nem kell, ki nyilvános pályára lép? Főleg, ha nő meri ezt tenni!?): a jó Isten és számos derék ember bizalma által oly létre emelhetém a miskolczi felsőbb leány növeldet, hogy ez idő folytán (1846—1859.) öngondom alatt 878 leány részesült beune nevelésben.

Első tanszemlém alkalmával a 90 éves tisztos ösz, Szathmáry superintendens megszoritva kezemet, e szavakkal üdvözölt:

— Édes leányom! Im elmondhatom Simeonnal: „Bocsásd el öreg szolgálodat uram, mert látták szemeim...“ — a már harmincz év előtt ugyanezen templomban tervelt nőnövelde első próbatételét, mely megváltani érkezett közénk elhanyagolt nevelé ü nőinket az együgyűség rab-szolgaságából.

Meghatva köszöntem meg e magasztos nyilatkozatot.

Majd jött egy főrangu ur és mondá:

— Üdvözlöm önt e téren; de kár azoknak, kik ön kezére vannak bizva e polgári iskolában; az felsőbb szellemű nevelés. Lesznek még az ön növendékeiből a mi leányaink mellett szobaleányok is.

Válaszom lön:

— Nem árt, ha józan ítélet dolgában a szobaleány urnőjével egy fokon áll!

Egy év múlva ezen főrangú ur gondom alá bizá leányát.

Egy másik nemes ur jött és mondá:

— Jó, jó, kisasszony; mind szép az, a mit kegyed tanít; de a nőnek nemcsak lélekre, hanem testre is szüksége van.

— Gondom van reá, — viszonzám én, — hogy növendékeim Isten és emberek kedvére tudjanak élni.

Ezen urnak leánya is gondom alatt növekedett föl s olyan szép volt, mint bármelyik nő, ki még arról sem tud gondolkodni, hogy szokás gondolkodni.

Majd egy pesti ismerős urnő szólított meg:

— Intézetébe adnám leánykámát, — mondá, — de olyan sokféle növendék van ott.

— Csak kétféle! — viszonzám én.

— Hogy-hogy?

— Jó és rosz. És én igyekszem, hogy kezem alól csak egyféle: jó, lépjen ki a világba.

Az urnő elveté elöitéleteit s leánya szintén nálam nőtt föl.

Nem idézek több példát, nehogy dicsekedőnek tartassam.

Tizenhárom évig nevelősködtem Miskolczon, míg végre 1859. február végén ide, Kolozsvárra hivattam meg, hol most e soraimat írom.

Szomoruan hagytam oda Miskolczot; de nem állhattam ellen a hívásnak.

Ugyis már Miskolcznak hoztam egy áldozatot. Midőn t. i. 1845-ben gróf Teleky Blanka urhölgy nőnevelődet alapított, engem közreműködésre szólított föl; én azonban, miután már ekkor Miskolcznak felígéretet adtam, nem fogadám el a sokkal előnyesebb ajánlatot.

Itt már három évig hintem a nevelés magvait; s hogy hűn kezelem a rám bizott kötelességet, tanusítja az, hogy e három év alatt 384 növendék került ki kezeim alól. Tehát 16 év alatt, mit e pályán tölték 1162.

A köztanítónőségről 1862. aug. 1-jén lemondtam és jelenleg itt helyben magán-növeldém van. Most már tehát épen vándor-nevelő lettem; épen, mint oly sokan hazámban, kikkel együtt jó és rosz eredménnyel működünk; csónakunk hánykódik a szülei kegy hullámain. Én még

Liedemann Róza
a pesti nőegylet vál. tagja.

eddig elég nyájas partokon evezek, jó barátok és barátnők támogatnak új vállalatomnál, melyen a magasztos égi eszme vezérel:

„Hass, alkoss, gyarapíts, ha hazádra belőle derül fény!”

Ez életemnek hosszú, de tekintve nevelői pályám tartalomgazdagságát — igen rövid vázolata.

Sokat tudnék és szeretnék arról részletesen írni, hogy mily eredménynyel működtem két pályámon; de tanítói tisztem napjaim minden percét úgy igénybe veszi, hogy e szerény jegyzésre is alig tudtam dőt szakítani.

Liedemann-Riecke Róza.

Egy hölgy arczképét és életrajzát veszik jelen évkönyvünkkel kedves olvasónőink, ki — bár idegen földön növekedve — e hazát mégis oly forrón szereté, iránta való magasztos szeretetének oly sok jelét adá, hogy valóban méltó az elismerő tiszteletre. Liedemann Frigyesnek, az 1861-ik év november havában elhunyt jeles tudósnak és derék hazafinak magasztos lelkü özvegye ő, ki férjének áldozatkészségét, hol a haza vagy egyesek szüksége azt igénylé, nemcsak osztá, hanem annak egy jobb hazába költözte után, folytatta is, így biztosítva annak örök emlékét a kegyesen segélyezettek hálás szívében. Valóban oly emlék ez, mit az idő vasfoga meg nem őröl s rozsdá meg nem emészt!

Született e nemes hölgy 1796-ik év október havának 5-ik napján Br ü n n b e n, hol édes atyja: Riecke József az ottani evang. gyülekezetnek köztiszteletben állt lelkésze vala.

Anyja után, ki a híres löcesei orvosnak, Elhardnak leánya volt, Magyarország szülötte volt ő és valóban, e hon iránt már kisdedkora óta ellenállhatlan, meleg rokonszenvvel, vágyó szeretettel viseltetik. Lehet, hogy e vonzódást szerető édes anyjának tanítgatásai idézték elő lelkében, ki az elhagyott szép országra nem egyszer sohajjal gondolt vissza, s a felől nem egyszer könyezve beszélt. És oh, az anya sohaja, könye milyen mély benyomást tesznek az ifju leánykák szívében. Lehet, hogy az ő lelkében is ezek folytán támadt a szeretet a távol haza iránt; ébredt szívében a vágy, látni, ölelni azt az édes, elhagyott hont, melynek emléke édes anyjának kebléből sohajt, szeméből könnyet csalt elő.

Ebbeli vágya azonban — akkor legalább — nem talált ki-elégítést!

Atyja eleintén Stuttgartba hivatván meg lelkipásztorul, ott, — később a lustenauiak által kéretvén föl, Lustenauban, Tubinga közelében lakott és működött. Ő tehát sokáig volt kénytelen csupán álmaiban láthatni vágyai, sovárgása czélját.

A szülei háznál két bátyjával együtt gondos és alapos nevelésben részesült. Testvéreinek egyike, mint szemorvos nagy hirnevet vivott ki magának; másika pedig a nevelés terén szerzett hervadhatlan babérokat neve mellé. Ily két bátyától a hug nem maradhatott hátra és ő is ki-tünt; az ő nevét is örökvirulásu koszoru veszi körül.

1814. szülővárosába utazott rokonai látogatására. Itt ismerkedett meg a minden jó és szépért lángoló Liedemann Friggyessel, ki akkor utazáson levén, épen Brünmben időzött. Ha az ifju kitünő személyes tulajdonságai nem tették volna is, megdobbantotta volna a fiatal leányka érző szívét azon előtte mindennél többre becsült valóság, hogy az ifju m a g y a r volt! Először látott akkor magyart életében, s — hála a végzetnek! — nemzetünk e tagja megérdemlé, hogy egész népünkre vonjon egy ábrándos leányka párhuzamot és hogy azon ábrándos leánykának eszményképe legyen.

Liedemann észrevévé a kedvező érdekeltséget, mit személye a szüzre tőn, ez jól esett neki s a részvét forró szerelemmé vált.

Ekkor teljesült végre a rég ohajtott, régen a szívben hordott eszme. A szende hölgy megláthatá fellengő vágyainak tárgyát, a kies Magyarországot. Mint boldog nő, szerető férj oldalán lépett annak határaiiba; s egész eddigi élete bizonyítja, hogy leánykorában ápolt szeretete eziránt nem volt szenvelgés és erőszakolt képzelgés. Igyekezett annak hü, ragaszkodó gyermeke lenni.

Itteni megtelepedése első éveiben 1817-ben, alapítá boldog emlékü Hermine főherczegasszony a kegyes czélú jó t é k o n y n ő i e g y l e t e t, mely az elfelejthetlen Teleky Mészáros Johanna grófnő vezetése mellett oly szépen fölvirágozott. Liedemann-Riecke Róza egyike volt a legelső tagoknak, s hogy mint ilyen fáradhatlan kitartással és önföläldozó gondossággal működött, tanusítja azon tény, hogy b. e. Mária-Dorottya főherczegasszony bizalmát és szeretetét ő, az egyszerű hölgy, nagy mértékben megnyeré.

Családi körében valóságos angyal volt; s ha az ég megtagadta

tőle az anyai örömeket, a balsors által üldözött árvák irányában valóságos anya volt. Megnyugodva Isten akaratában szive gondos érzelmeit ezekre fordítá; s mit saját gyermekeinek nem adhatott, adá azt örökbe fogadottjainak; azokat a legnagyobb anyai gyöngédséggel ápolá, nevelteté s még jelenleg is ápolni, nevelni meg nem szűnik.

Háza a művelt külföldi utazóknak nyitva állott. Azoknak körében alkalmat nyújtott az itteni társaságok művelt tagjaival megismerkedni; így igyekezett a külföldnek irántunk szokásos előiteleteit, balfogalmait eloszlatni. Mert bár a külföldön növekedett, mint mondók, s német kedélyességgel párosult alapos műveltségét idegen országnak köszönhetette is, mégis édes hazájának csak Magyarországot vallotta s honleányi érületében, boldogult férjével, kinek szive mindig a hon javáért lángolt, e részben vetélkedett.

Az emberiség oltárán áldozni mindig kész családnak tagja lévén, az annak áldozatkészsége folytán szintén 1817 ben létrejött, s a kegyes pesti nők áldásteljes lelkesülése által fölkarolt nyilvános leánynevelő intézet, az újabb kor boldogságának ezen egyik hatalmas tényezőjé, szóval és tettel pártolta, — s 1831-ben a pesti evang. felsőbb leányiskolának egyik alapítója volt.

Egész életében sohasem szünt meg tanulni és jótenni, az igazban, jóban és szépben gyarapodni s ehont szeretni.

Áldott lelkületének jellemzésére végül jónak látjuk egy nagyon jellemző és tiszta szívből fakadt mondását idézni.

Midőn szeretett férjének halála után a vesztesét méltányló kereskedelmi testület diszes küldöttség által tolmácsolá a bus özvegy irányában részvétét, ő e szavakkal válaszolt:

— Mélyen érzem veszteségemet; de három vigaszom van. Vigasztalásom először, hogy felejthetlen férjem jótékonyágát folytathatom s kivitelében munkás lehetek; másodsor, hogy a boldogultat köztisztelet tárgyának lenni látom; végre, hogy az elválás tőle nem lesz sokáig tartó!

Oly szép szavak ezek, melyek méltók a megörökítésre.

Százsorszépek.

Le kellene itt írnom mindazon szép, jó és nemes tetteket, melyekhez a lefolyt évben honleányaink nevei örökragyogásu koszoru gyánánt vannak füzve; de örömmel vallom be, hogy nem vagyok képes azt tenni, olyan sokan vannak e honleányok. A mi szép és nemes eszme csak meglön penditve ez idő alatt, mindenütt nagy számmal és még nagyobb buzgósággal karolták azt föl hazánk lelkes hölgyei; csak egy ilyen nemes eszmére szoritkozom tehát, ez a magyar írók segélyegylete; ez leginkább nekik köszöni létrejövetelét, ezáltal ujjlag bizonyították be a magyar hölgyek, mennyire szívükön hordják a nemzeti irodalom fölvirágoztatását; három évvel ezelőtt néhány gyöngé szóval ügyekeztem festeni a szegény magyar író szomorú sorsát öreg napjaiban, a nélkülözés és nyomor képei voltak ezek, és ime — rövid három év alatt a sötétség világosságá változott, a magyar író nem lesz többé a nemzet elhagyatott árva gyermeke tehetetlensége napjaiban, a magyar hölgyek nemes buzgósága örökké jövedelmező szép tőkét tett össze e magasztos célra, legyenek áldva érte azok, kik e nemes eszmét szívök szent melegével ápolgatták és életre segítették; és álljanak itt örök emlékül és nemes buzdításul a jövő nemzedékeknek azon honleányok nevei, a kik mai napig (1862-diki november 24-kéig) a nevezett célra rendezett sorsjátékhoz nyeremény tárgyakat küldtek. Az egész diszes névsort fájdalom, nem közölhetem; eleget jártam utána, nem kaphattam meg, mert ez óráig nincsen még egészen elkészülve; jövő évben azonban, ha Isten addig éltet, ki fogom egészíteni e névsort.

Bezerédi Istvánné,	Kubinyi Klementine,	Szathmáry Izabella,
Ruttkai Matild,	Szokolay Hermine,	Ivánka Imréné,
Ruttkai M.,	Juhász Róza,	Beöthy Zsigmondné,
Ruttkai Etel,	K.-Lehoczky Leontine	Podmaniczky Armin bárónő
Kalmár Ilka,	Szász Károlyné-Bibó Ant.	Keglevich Emma grófnő,
Litvay Viktorin,	Bocksberg bárónő,	Tóth Lőrinczné,
Kunszt Mária,	Fekete A.	Gy. Latinovich Czeccilia,
Waldeck Augusztá grófnő,	Zimányi Alajosné,	Kovács Veron,
Vachott Sándorné,	Horváth Istvánné,	Emilia,
Degenfeld Ilona grófnő,	Letényi Györgyné.	Vida Józsefné,
Dömötör Eleonora,	Fekete Aranka,	Tácsics Mihályné,
Teleki Sándorné grófnő,	Marsó Pálné,	Garay Camilla,
N.-Damaszkin Mária,	Csermelyi Sándorné,	Dessewffy Emil grófnő,
Adamovics Fanni,	Kiss Andorin,	Concha Károlyné,
Domahidy Károlyné,	Nádasdy Lipótné grófnő,	Majthényi Pálné,

Beniczky Ödönné sz.,
 Keglevich Stefania grófnő,
 Zombory Emma,
 Greguss Livia,
 Greguss Ágostné,
 Török Istvánné,
 P.-Török Gabriela,
 Baranyay Jánosné,
 V.-Koberics Etelka,
 Bartakovics Ágostonné,
 Székely Mihályné,
 F.-Brunszvick Julia grófnő,
 Benitzky Mária,
 Groche Mária,
 Kürthy Mária,
 Ghyczy Ignáczné,
 Huszár Ferenczné,
 Jankó Mihályné,
 Karika Ágnesné,
 Pápay Ferenczné,
 Fittler Dezsőné,
 Péchy Irma,
 Konkoly Adrienne,
 Rudnay Izabella,
 Gorove Konstantia,
 Lászlófy Mari,
 Noszlopi Konstantia,
 Noszlopi Stefánia,
 Kemény Ida bárónő,
 Batthyányi Lajosné grófnő,
 Horváth N.,
 Dráskóczy Gyuláné bárónő,
 Hegedüs Hermin,
 Szücs Lajosné,
 Cséry Lajosné,
 Bernát Justin,
 Klingsbögel Vilmosné,
 Albert Etelka,
 Illés Györgyné,
 B. Eötvös Józsefné,
 Fröhlich Frigyesné,
 Letényi Mária,
 Gr. Teleky Domonkosné,
 Hots Hermin,
 P.-Rudnyánszky A. bárónő,
 Th.-Fleicher Emilia,
 Kébcza Mária,
 Spüler Antonia,
 Huszár Karolin,

Joó Borbála,
 Héda Fanni,
 Küzdi Teréz,
 Párniczky Fanni,
 S.-Cabdebo Janka,
 Somoskeöy Jolán,
 Beckl Mari,
 Beckl Berta,
 Hamar Dánielné,
 Vörös-Gaál Karolina,
 Bublá Irma,
 Miskey Vilma,
 Udvardy Berta,
 Kecskeméthy Aurelné,
 Kubinyi Simonné,
 Bajza Lenke,
 Fiala Eugenia,
 Udvardy Györgyné,
 Szabó Józsefné,
 Veréczy Julia,
 Horváth Octávia,
 Kauszay Amália,
 Kolbász Anikó,
 Fekete Józsefné,
 Szokoly Victorné,
 Szokolay Dánielné,
 W.-Lepcsényi Fanni,
 Dobsa Aurélia,
 P. skás Borcsa,
 Gruber-Jeszenszky Izabella,
 Jäger Flóra,
 Bauer Katalin,
 Hegedüs Zerna,
 Glac Mária,
 Gömöri-Ragályi Rózsa,
 Földényi Irén,
 Tormay Etelka,
 Földényi Matild,
 Nagy Endréné,
 Peregi Etelka,
 Peregi Lujza,
 Hajnal Lidia,
 Thurzó Róza,
 Perlaki Giza,
 Perlaki Jolán,
 T. Ginter Irma,
 Szalai Zsófia,
 Condé Paula,
 Sz. Dulovits Valéria,

Paier Emma,
 Farkas Julia,
 Lónyai Kazinczy Ottila,
 Darányi Jánosné,
 Popovics Jánosné,
 Nikolits Mária,
 Muradi Jolán,
 Guthi Ferenczné,
 Jezovits Irma,
 Vörösmarthy Mihályné,
 Szontágh Zsuzsika,
 Szontágh Ilona,
 Szontágh Livia,
 Ifj. Ráth Károlyné,
 J. Markovics Paulina,
 Gyika Alexandra,
 Hortis Istvánné,
 Szalay Irén,
 Illés Matild,
 Koller Juliska,
 Koller Matild,
 Rosinger Amália,
 Poss Lina,
 Veszprémi Karap Erzsébet,
 Benedicty-Simonyi Erneszt,
 Bandy Victoria,
 Lázár-Bandy Szidonia,
 Hollán Ernőné,
 Herczeg Friderika,
 Morócz Orsolya,
 Ersényes Józsefné,
 Görög Józsefné,
 Békessy Márkné,
 Csiky Versár Jozéfa,
 Péchy-Bogya Ágnes,
 Wittich-Doboka Borbála,
 Brand-Reich Róza,
 Czeche Imréné,
 Fekete Antonia,
 Fekete Luiza,
 Fekete Ágnes,
 Nemes Éva,
 Csiky Luiza,
 Pétry Vilma,
 Dózsa Katinka,
 Lázár Antonia,
 Bakay Mária és Emma,
 Omásza Éva.

TARTALOM.

	<i>Lap.</i>
A magyar hölgyekhez Dömjén Ferencz hátrahagyott irományaiból	1
Erkölesség	3
Társalgás	5
Időtöltés	12
Fohász, Saroltától	19
Trón-e vagy sziv, Vidos Maritól	20
A vadász leánya, Rizától	33
A természet gyermeke, Lollitól	34
Hózzá, Dalmától	35
A nőnevelésről, Csukássi Józseftől	35
Kérdeztem, N-től	48
Feledni, Rózsától	49
Földi vágyak, Dalmady Borcsától	49
Szivem ifjához, Malvinától	50
Szegény Juli néni, Reményi Katalintól	51
Keseleőkeő, Fatimától	61
Egy kétségbeesetthez, Dalmától	61
A p . . . i temetőben, b. Szabó Jolántól	62
A kis leány, Lithvay Viktorintól	63
Az eszmények befolyása, Vas Miklósnétól	63
Egyedül, Saroltától	69
Mosolyg reám, B. Rózsától	69
Imadal, Mikos Krisztinától	70
Első találkozásunk, Hermintől	70
Mi nékem szerelmed, Benedek Juliától	89
Tavaszi reggelen, Pichler Vilmától	90
Mint a, N. Konstancziától	90
O:ztályrészem, M-től	90
A nőnövendékek tantárgyai, Kalocsa Rózsától	91
Azt sugja, Pichler Vilmától	97
Miért szomorú az én dalom, Eteltől	97
A kis gerle, Kalmár Rózsától	98
A mit felejtetni nem lehet, Rizától	98
Gondolj reám, Pichler Viluától	109
Tova tuntek, Dalmától	110
Mária királynő, Dominkovics Máriától	110
Rengő lelked rózsalevél, Flórától	119
Gabliesek ur boszuja, Emiliától	119
Karacs Teréz életrajza	157
Liedemann Róza életrajza	163
Százsorszápek	166

Tadellos neue Bücher zu immens billigen Preisen

zu beziehen durch

Gebrüder Révai's Buchhandlung und Antiquariat

Budapest, (IV., Universitätsgasse Nr 9.)

Einzelne Bücher wie auch ganze Bibliotheken werden zu bestmöglichten Preisen gekauft.

- Anekdoten-Bibliothek* enthaltend: Tausend und ein Geschichten, Novellen, Anekdoten, Märlein, Pikanterien, Charakterzüge und Witzworte berühmter Personen älterer wie neuester Zeit, geistvolle Aperçus, Wortspiele, drollige Spässe, Reise-, Jagd- und Soldaten-Abenteuer, ausserord. und jokose Kriminalgeschichten, Kuriositäten, Denk- und Merkwürdigkeiten, geheimnisvolle oder unerträthelt gebliebene Begebenheiten, Hof- und Sensations-Geschichten aus allen Theilen der Welt u. s. w. Vollständig mit 24 Illustrationen 3 Bde. gr. 8° 1085 Seiten statt 6.— fl. 3.—
- Babbi's* allgem. Erdbeschreibung (Geographie) od. Handb. d. geogr. Wissens. Eine systemat. Encyclopädie der Erdkunde für die Bedürfniss der Gebildeten jedes Standes. 6. Auflage. Wien. 1878. In 2 stark. Bdn. Mit viel. Holzschnitten und 15 Toabildern nebst Ortlexikon, statt 13 50' fl. 5.— (Die 2 Bände sind 2424 Seiten stark.)
- Bruse J.* Goldene Schatzkammer von tausend Geheimnissmitteln zur Begründung u. Vermehrung des Wohlstandes und zur Hebung des Gewerbes. 3. vollständig umgearbeitete, vermehrte u. verbesserte Auflage. 8° statt fl. 1.— 60 kr.
- Chavanne Dr. Josef.* Die Sahara od. Von Oase zu Oase. Bilder aus dem Natur- und Volksleben in der grossen afrikanischen Wüste. Mit 7 Illustr. in Farbendruck, 64 Holzsch. und einer Karte der Sahara. Gr. 8°. In eleg. Ausstattung 640 Seiten stark nebst Karte von der Sahara und Sudan statt 6.— fl. 3.—
- Delapieron* oder die 100 Erzählungen des Giovanni Boccaccio. Uebers. v. Soltan. 624 Seiten stark statt 1.80 90 kr.
- Dumas'* Romantische Meisterwerke, illustrierte Classiker-Ausgabe 93 Bände statt 36.— fl. 19.50
Einzelne hievon: Band 1—32. Die drei Musketiere, Zwanzig Jahre nachher. Der Vicomte von Bragelona od. zehn Jahre nachher, statt 12.80 fl. 6.—
- Bd. 33—36. Die Genossen Jehus, statt 1.60 80 kr.
Bd. 37—38. Das Brautkleid, statt 120. 60 kr.
Bd. 39—48. Der Graf von Monte Christo. statt 4.— fl. 2.—
Bd. 49—64. Die Mohikaner von Paris. Alle 3 Abth. statt 10.80 fl. 5.40
Bd. 65—93. Memoiren eines Arztes. Josef Balsamo. Halsband der Königin. Ange Pitou. Gräfin Charny, statt 11.60 fl. 5 50
- Gaal Georg v.* Allgem. deutscher Muster-Briefsteller und Universal-Haussekretär für alle in den verschied. gesellschaftl. Verhältnissen, sowie im Geschäfts- und Privatleben vorkomm. Fälle. 7. gänzl. umgearb. und den Zeitverhältnissen vollkommen angepasste Auflage 52 Bog. Gr. 8°. Elegant ausg. in Ganzlwdbd. statt 3.60 fl. 2 80
- Gaiger J.* Ferdinand Lassalle. Ein Roman al fresco in romantischer Form geschilderte Biographie dieses berühmten Mannes, seine Beziehungen zu Helene Däniges recte Racovitz. Process der Gräfin Hatfeld und der Cassettendiebstahl etc 2 Bds. 414 Seiten. Wien 1875 statt 3.15 fl. 1.—
- Hugo Victor.* Dreiundneunzig. Ein Roman aus der grossen französischen Revolution. 3 Bde. 652 Seiten statt 5.— fl. 1.50
- Kock Paul de.* Aeltere humoristische Romane. (Illust. Classiker-Ausgabe.) 31 Bde. statt 18.— fl. 9.—
Enthält folgende 17 Romane à 60 kr.
Bruder Jacob. Andreas der Savoyarde. Das Kind meiner Frau. Ein guter Karl. Weder nie noch immerfort. Das weisse Haus. Schwester Anna. Georgine. Frau. Mann und Liebhaber. Gustav. oder Bruder Liederlich. Tourlouron od. Der Rekrut. Der Barbier von Paris. Das Milchmädchen. Ein charmanter junger Mann. Mein Nachbar Raimund. Sans-cravate. Der Hahnrei.

Kock Paul de. Gesammelte neuere humor. Romane. (Illustr. Classiker-Ausgabe) 130 Bde. statt 40.— fl. 22 3/4

Bei folgenden einzelnen Romanen wird je 1 Band mit 20 kr. berechnet.

1.—5. Bd. Cerisette oder Die Komödie auf der Bühne und im Leben. 6.—7. Bd. Taquinot der Bücklige. 8.—12. Bd. Die Lebenslustige. 13.—17. Bd. Der Pfühl von Autenil. 18.—26. Der Liebhaber des Mondes. 27. Bd. Ein sehr geplagter Mann. 28.—32. Bd. Ambroisine, die schöne Baderin. 33.—36. Bd. Das Blumenmädchen von Paris. 37.—40. Bd. Frau von Monflanquin od. Wie die That so der Lohn. 41.—45. Felice, das Mädchen aus dem fünften Stock. 46.—47. Herr Choublanc, der seine Frau sucht. 48.—51. Der Schreckenshund. 52.—55. Der Millionär. 56.—59. Monsieur Cherami. 60.—65. Paul und sein Hund. 66.—70. Eine Frau mit drei Gesichtern. 71.—75. Pari er Intriguen, oder Die Familie Brailard. 76.—79. Die Trüffelbrüder. 80.—81. Weiber, Wein und Spiel. 82.—85. Die Klatschrosenwiese, oder Der verborgene Schatz. 86.—87. Martin's Esel. 88.—91. Die Ladenmamsells. 92.—93. Die Kinder des Boulevard. 94.—95. Cartouche's Enkel. (Fortsetz. des Vorigen.) 96.—97. Das Mädchen mit drei Unterröckchen. 98.—99. Ein Johannisbeerzweig. 100 bis 101. Bd. Der Holzweg. 102.—103. Baronin Blagniskof. 104.—105. Die Dame mit drei Schnürleichen. 106.—107. Magister Fischeclaque. 108.—109. Kleine Bäche, grosse Flüsse. 110.—111. Ein kurioses Haus. 112.—113. Verfehlte Existenzen. 114.—115. Ein Ehemann, über den man sich lustig macht. 116.—117. Das Geheimnis des Kastellans. 118.—119. Papa Schwiegervater. 120.—122. Madame Pantalon. 123.—124. Die kleine Liese. 125.—126. Der kleine Eckensteher. 127.—128. Die Braut von Fontenay-aux-Roses. 129.—130. Friquette.

K . . ski Johann Edl. v. Der gute Ton, oder Anleitung sich in den verschied. Verhältnissen des Lebens und der Gesellschaft als feiner, gebildeter Mann zubenehmen. 3. Aufl. statt 65 kr. 40 kr.

Köber Anna. Musterkochbuch der ungar. Küche. 334 Seiten statt 1.40 80 kr.

Le Prince. Die Todtenhand. Roman. (Fortsetzung des Monte Christo. 4 Bde. 644 Seiten statt 2.50 fl. 1.50

Lewitschnigg R. v. Der Schachmeister. Handbuch z. Selbstunter. im Schachsp. mit zahlreichen Illustr. statt 1.40 80 kr

Maier-Rothschild. Handbuch der gesamt. Handelswissenschaften für ältere und jüngere Kaufleute. Ein ausführl. Rathgeber in allen Pächern der kaufmänn. Wissenschaften, wie Buchführung, Correspondenz, Arithmetik, Waarenkunde, Handelsgeographie, Handelsrecht etc.

Wien 1880 2 Bände 1376 Seiten stark statt 6 — fl. 3.—

Montepin Xaver de. Ausgewählte Romane illustrierte Classiker-Ausgabe 65 Bände statt 35.— fl. 15.—

Einzelne Romane hievon zu folgenden Preisen: Band 1—4. Eine Schauspielerin, statt 2.40 fl. 1.20 Band 5—6. Die Liebe eines Wahnsinnigen, statt 1.20 60 kr. Band 7—9. Die Gitana, statt 1.80 90 kr. 10.—18. Die Marionetten des Teufels. Genöfeva Galliat, statt 4.50 fl. 2.20. 19.—26. Bekenntnisse eines Abenteurers. Der Vicomte Raphael. Die Nachtvögel. Die Perle des Palais Royal, statt 4.40 fl. 2.20. 27—31. Ein König der Mode. Der Schwalbenklub. Ein junger Cavalier, statt 3.— fl. 1.50 32—35. Galantes Leben der Provinz. Dianna und Blanche, statt 2.40 fl. 1.20 36—39. Die Gräfin Marie, statt 2.10 60 kr. 40—41. Die Sünderinnen, statt 1.20 60 kr. 42—45. Der Glücksritter, statt 1.80 90 kr. 46—47. Susanne, statt —.90 40 kr. 48—50. Die rothe Maske, statt 1.80 60 kr. 51—52. Mademoiselle la Ruine, statt 1.20 60 kr. 53—54. Die Tochter des Schulmeisters, statt —.90 45 kr. 55—58. Der Wachsfingerring, statt 2.40 fl. 1.20 59—60. Das Drama im rothen Hause, statt —.90 45 kr. 61—65. Die rothe Mühle, statt 1.80 90 kr.

Müller Otto. Universal-Gratulations-Buch, enth. auslesene Glückwünsche in Prosa und Versen für alle erfreulichen Ereignisse im Leben, alle Stände und jedes Alters 4. Aufl. 8° geh. statt 60, 40 kr

Müller Wie fange ich meine Briefe an? Quintessenz der Briefschreibekunst mit Angabe vieler Eingangs- und Schlussformen zu Briefen jed. Gattung. Geh. statt 80 50 kr

— *Neuester Briefsteller u. Rechtskonsulent für Frauen und Mädchen.* Eine kurze, fassliche u. vollständ. Anleitung, alle im tägl. Leben gebild. Frauen vorkommenden Aufsätze richtig u. elegant zu verfassen. 12 Bog. 8°. Eleg. geh. statt 75 50 kr.

Willkomm Anna. Oesterr. Univers.-Kochbuch. Ein ausführliches vorzügliches Kochbuch zur Zubereitung aller Speisen in der feinen bürgerl. Küche. 376 Seiten statt 1.30 60 kr.

Alles vorzügliche der deutschen und französischen Küche, umfassend, unter Berücksichtigung des Thees dann Anleitung zur Bereitung der beliebtesten ungarischen, böhmischen u. polnischen National-Gerichte, nebst vollständigen Anweisung zum Einmachen der Früchte und Gemüse und Belehrung der Tranchirkunst.

